

Βασίλης Δ. Καϊμακάμης
Λέκτορας ΤΕΦΑΑ-ΑΠΘ

ΑΠΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΟΜΗΡΙΑ

ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ

Μια δραματική ιστορία, μια πολύκροτη υπόθεση
με τεράστιες διπλωματικές, πολιτικές, κοινωνικές και
εθνικές προεκτάσεις

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2006

Βασίλης Δ. Καϊμακάμης

Διδάκτωρ ιστορίας φυσικής αγωγής

Λέκτορας ΤΕΦΑΑ-ΑΠΘ.

@ Copyright 2006.

Έκδοση: Συλλόγου Κοκκινοπλιτών Λάρισας

Εξώφυλλο: Απεικόνιση των «βασικών κρίκων της μεγάλης αλυσίδας» της λεγόμενης «υπόθεσης Ρίχτερ».

Οπισθόφυλλο: Χαρακτηριστική μορφή κλέφτη-αντάρτη (τέλη 19^{ου} και αρχές του 20^{ου} αιώνα).

Φιλολογική επιμέλεια: Θεοπούλα Λάσκαρη-Στεφανίδου.

Εκτύπωση-Βιβλιοδεσία: Εκδόσεις «Όλυπος».....

ISBN.....

Αφιερώνεται

στους αείμνηστους γονείς μου και σε όλους τους πατριώτες, που με τις προφορικές τους μαρτυρίες βοήθησαν καθοριστικά στη συλλογή του υλικού για τη συγγραφή του παρόντος βιβλίου.

Οι περασμένες γενιές του χωριού είχαν την ευλογία και την τύχη να σπουδάσουν στα καλύτερα σχολεία και στις πλουσιότερες βιβλιοθήκες του κόσμου. Μεγάλωναν δηλαδή στη φύση και κοντά στους θυμόσοφους παππούδες και γιαγιάδες του χωριού.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

-ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΠΛΙΤΩΝ ΛΑΡΙΣΑΣ.....	8
-ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	9-11
-ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΕΞΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.....	12-13

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΚΑΙ Η «ΥΠΟΘΕΣΗ ΡΙΧΤΕΡ»

-Βιβλιογραφικές και προφορικές πηγές.....	14-16
-«ΥΠΟΘΕΣΗ ΡΙΧΤΕΡ».....	16-34

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

-Σύντομη ιστορική αναφορά στην εποχή της «υπόθεσης Ρίχτερ» (Ελλάδα, Οθωμανική Αυτοκρατορία, Βαλκάνια, Μακεδονικό).....	35-45
--	-------

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΠΛΟΣ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

-Ιστορία, γεωγραφία, οικονομία, εθνική προσφορά, επαναστατικές οργανώσεις.....	46-54
-Δομή και έργο της «Μυστικής Επαναστατικής Επιτροπής»	

του Κοκκινοπλού. Τουρκική αστυνομία στον Κοκκινοπλό.....	55-61
-Ο Κοκκινοπλός ως βάση και ορμητήριο των διαφόρων περιηγητών-ερευνητών του Ολύμπου.....	62-66

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΑΠΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΟΜΗΡΙΑ ΤΟΥ ΡΙΧΤΕΡ

-Η φράση «κα ντι άννλου ντι Φράγκου» και τα ερωτηματικά που προκύπτουν από την «υπόθεση Ριχτερ».....	67-69
-1909. Η πρώτη αποτυχημένη προσπάθεια του Ρίχτερ....	69-71
-1910. Η δεύτερη αποτυχημένη προσπάθεια εξερεύνη- σης του Ολύμπου από το Ρίχτερ.....	71-75
-1911. Τρίτη και μοιραία προσπάθεια εξερεύνησης του Ολύμπου από το Ρίχτερ.....	76-77
-Το Ελληνικό Επιτελείο Στρατού κινητοποιείται και δίνει εντολή να απαχθεί ο Ρίχτερ στον Κοκκινοπλό.....	78-85
-Σύλληψη, απαγωγή και ομηρία του Ρίχτερ.....	86-94
-Ο Κοκκινοπλός στον κλοιό και την κατοχή τουρκικών Στρατευμάτων.....	94-99
-Η Σύλληψη 12 Κοκκινοπλιτών και η μεταφορά τους στα Σέρβια με τελικό προορισμό τις φυλακές του Μοναστηρίου.....	100-105
-Το τελευταίο κύμα βίας των τουρκικών στρατευμάτων και η τελευταία τακτική διάσωσης των	

Κοκκινοπλιτών.....	106-110
-Χωρατά και χιουμοριστικά ανέκδοτα των Κοκκινοπλιτών, κατά τους μήνες «κατοχής και ομηρίας» του χωριού από τα τουρκικά στρατεύματα.....	111-115
-Η τρίμηνη ομηρία του Ρίχτερ και οι απαγωγείς	116-121
-Οι διαπραγματεύσεις για τα λύτρα και η απελευθέρωση του Ρίχτερ.....	121-122
-Απόψεις του Ρίχτερ για τους απαγωγείς.....	122-124
-Η «υπόθεση Ρίχτερ» ήταν ένα καλά οργανωμένο εθνικό, πολιτικό και διπλωματικό εγχείρημα από το οποίο η Ελλάδα αποκόμισε πολλά οφέλη.....	124-125
-Οι αρνητικές επιπτώσεις από την «υπόθεση Ρίχτερ» και τα πανανθρώπινα μηνύματα από τους αγωνιστές προπάτορές μας.....	126-127

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

-ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΡΙΧΤΕΡ.....	128-168
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΤΙΤΛΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΡΙΧΤΕΡ....	168-171
Ο ΦΡΙΤΣ ΡΙΧΤΕΡ ΣΤΟΝ ΚΟΚΚΙΝΟΠΛΟ.....	172-173

ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

-Η ΚΛΟΠΗ, Η ΑΡΠΑΓΗ ΚΑΙ Η ΑΠΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΓΕΝΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.....	174-175
ΚΛΟΠΗ ΚΑΙ ΑΠΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ.....	175-177
ΚΛΕΦΤΕΣ ΚΑΙ ΑΡΜΑΤΟΛΟΙ ΚΛΟΠΗ ΚΑΙ ΑΠΑΓΩΓΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1930.....	177-191
-Ο ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΩΝ ΛΗΣΤΩΝ.....	192-193

ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

-ΣΥΝΤΟΜΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΚΑΠΟΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΗΣ «ΥΠΟΘΕΣΗΣ ΡΙΧΤΕΡ»	194
- <i>Λιόλιος Γεώργιος</i>	194-200
-Αθανάσιος (Νάκας) Γιαμούζης.	201-202
-Γεώργιος (Γκόγκος) Γιαμούζης.....	202-205
-Μπουροζίκας Γιώργης.....	205-206
-Μαρωνίδης Γιάννης.....	206-209
-Προφορικές πηγές από το 1976 έως το 2006.....	210-211
-Βιβλιογραφία.....	212-206
-Σύντομο βιογραφικό σημείωμα του Συγγραφέα.....	214

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΠΛΙΤΩΝ ΛΑΡΙΣΑΣ «Ο ΜΥΤΙΚΑΣ»

Ένας από τους βασικούς σκοπούς του Συλλόγου Κοκκινοπλιτών Λάρισας είναι να στηρίξει και να προωθήσει κάθε προσπάθεια, που καταγράφει, ερευνά και αναδεικνύει τη λαογραφία, τον πολιτισμό και την ιστορία του τόπου μας. Με την έκδοση του παρόντος βιβλίου το Διοικητικό Συμβούλιο πιστεύει ότι συμβάλλει στην κατεύθυνση αυτήν και ελπίζει ότι θα υπάρξει και συνέχεια.

Αρωγός και συμπαραστάτης στην προσπάθεια αυτή (με οικονομική και ηθική βοήθεια), είναι η Νομαρχία Λάρισας και ο Δήμος Λαρισαίων, που ως γνωστό δείχνουν ιδιαίτερη ευαισθησία στα θέματα αυτά.

.....

Ευγνωμοσύνη και ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλει ο Σύλλογος στον συγγραφέα του βιβλίου, τον συμπατριώτη κ. **Β. Καϊμακάμη**, που αυθόρμητα και αφιλόκερδα πρόσφερε στο σύλλογο **τα πνευματικά δικαιώματα της πρώτης αυτής έκδοσης.**

Με τη βεβαιότητα ότι η έκδοση και η προώθηση ενός τέτοιου συγγράμματος αποτελεί προσφορά στη λαογραφία, την ιστορία και την εθνική μας αυτογνωσία, προτρέπουμε τους πατριώτες, τους φίλους και τους συντοπίτες να βοηθήσουν, ώστε το βιβλίο αυτό να φθάσει σε όσο το δυνατόν περισσότερους αναγνώστες.

Το Δ.Σ. του συλλόγου
Λάρισα 2006

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στο παρόν βιβλίο, το οποίο είναι αποτέλεσμα μιας μακροχρόνιας ενασχόλησης του συγγραφέα με τη λεγόμενη *«υπόθεση Ρίχτερ»*, ερευνάται, αναδεικνύεται και δίνεται στο κοινό μια περίπλοκη και δραματική ιστορία, η οποία για πολλά χρόνια σκεπαζόταν από ένα πέπλο μυστηρίου και σιωπής.

Είναι ένα θέμα, που η πολιτεία το λησμόνησε, ενώ η επίσημη ιστορία το έγραψε στο περιθώριο με μικρά γράμματα και μάλιστα με ανακρίβεια. Αυτός ήταν άλλωστε ένας από τους λόγους, που ώθησαν το συγγραφέα στη συγγραφή και έκδοση αυτού του βιβλίου, αφού οι εγκυκλοπαίδειες -οι ελάχιστες που κάνουν αναφορά στην *«υπόθεση Ρίχτερ»* - τη θεωρούν ως *«μια υπόθεση αδίστακτων ληστών του Ολύμπου, των οποίων τα κίνητρα ήταν ταπεινά»* (οικονομικά).

Άλλοι σημαντικοί λόγοι, που ώθησαν το συγγραφέα στη συγγραφή αυτού του βιβλίου, είναι η αγάπη του για την έρευνα και την ιστορία και το γεγονός ότι στην υπόθεση αυτή εμπλέκονται οι προπάτορές του, οι συγγενείς του και ολόκληρο το χωριό του.

Πλην του Ρίχτερ, κανείς άλλος από τους πρωταγωνιστές της υπόθεσης αυτής δεν άφησε κάτι γραπτό, ενώ οι προφορικές πληροφορίες που συνέλεξε προσωπικά ο συγγραφέας, δεν προέρχονται άμεσα από τους ίδιους τους πρωταγωνιστές και τους ενήλικες της εποχής εκείνης (1911). Παρά το γεγονός λοιπόν ότι ο συγγραφέας είχε την τύχη να προλάβει στη ζωή αρκετούς απ' αυτούς, όταν ήταν παιδί (δεκαετία 50, 60), κανείς ποτέ δεν του διηγήθηκε κάτι συγκεκριμένο για την *«απαγωγή και ομηρία του Ρίχτερ»*.

Στα τέλη της δεκαετίας του '70, όταν ο συγγραφέας άρχισε να ενδιαφέρεται ερευνητικά για το θέμα αυτό, ζούσαν ευτυχώς αρκετοί στο

χωριό του, που θυμόταν καλά το «Φράγκο» (έτσι αποκαλούσαν το Ρίχτερ) και πολλές άλλες ιστορίες που σχετίζονταν μ' αυτόν. Έτσι άκουσε και έμαθε από αρκετούς αυτόπτες μάρτυρες, (όχι όμως πρωταγωνιστές) πολλά και χρήσιμα στοιχεία. Όπως θα φανεί όμως και στο πρώτο κεφάλαιο, πολύ σημαντικές πληροφορίες προέρχονται και από τους μεταγενέστερους, οι οποίοι επίσης είχαν ακούσει πολλά και διάφορα για την πολύκροτη «υπόθεση Ρίχτερ».

Πολλές λέξεις, φράσεις, παροιμίες και ρητά μεταφέρονται και γράφονται όπως ακριβώς ακούστηκαν και εκφράστηκαν από τις προφορικές μαρτυρίες των γερόντων του χωριού. Γι' αυτό άλλωστε τις περισσότερες φορές μπαίνουν σε εισαγωγικά. Κάποιες άλλες πληροφορίες για να γίνουν από όλους αντιληπτές μεταφέρονται σε πιο κατανοητά νεοελληνικά και χωρίς το τοπικό ιδίωμα. Υπάρχουν όμως και πολλά άλλα, τα οποία επενδύονται με κάποιες διαφορετικές «φρασιολογίες» (για τις φιλολογικές και καλλιτεχνικές ανάγκες του βιβλίου), **όμως ποτέ και πουθενά δεν αλλοιώνεται το νόημα και η πρόθεση των μαρτύρων.**

Παρά τη μεγάλη προσπάθεια, κάποιες πτυχές του θέματος αυτού παραμένουν ίσως άγνωστες, ενώ κάποιες άλλες που φαίνεται ότι έχουν ερευνηθεί και αναδειχθεί, ίσως να μην ανταποκρίνονται στην πλήρη αλήθεια και στα πραγματικά γεγονότα. Βέβαιον είναι όμως ότι μέσα από την έρευνα αυτή αναδεικνύεται, μεταξύ άλλων η εξής μεγάλη και αναμφισβήτητη αλήθεια: **Η απαγωγή και ομηρία του Ρίχτερ στον Κοκκινοπλό Όλυμπο ήταν ένα καλά οργανωμένο ελληνικό εγχείρημα με σκοπό να ωφελήσει την Ελλάδα εθνικά, διπλωματικά, πελοποννησιακά και ψυχολογικά στην πιο κατάλληλη στιγμή και συγχρόνως να βλάψει αντίστοιχα το μεγάλο αντίπαλο εκείνης της εποχής, δηλαδή την Οθωμανική Αυτοκρατορία.**

Σε ολόκληρο το βιβλίο, αλλά και σε κάθε κεφάλαιο χωριστά προβάλλονται, μεταξύ άλλων, **οι αξίες, ο πολιτισμός και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά** των ορεσίβιων κατοίκων του Ολύμπου, της γενεάς δηλαδή που έγραψε το έπος του 1912.

Επομένως πέρα από την αξία που μπορεί να παρουσιάζει η ίδια η ιστορική έρευνα, αναδεικνύονται ως κεντρική ιδέα του βιβλίου και τα παρακάτω μηνύματα και αξίες:

Φιλοπατρία, Ελευθερία, Αυτοθυσία, Προσφορά, Ανιδιοτέλεια, Φιλοξενία, Τιμιότητα, Συνέπεια, «Μπέσα», Θυμοσοφία, Χιούμορ, Πίστη στο Θεό και στον άνθρωπο.

Η ευγνωμοσύνη για όλους αυτούς, που με διάφορους τρόπους στάθηκαν χρήσιμοι στη συγγραφή αυτού του βιβλίου, είναι μεγάλη. Η αφιέρωση του βιβλίου σ' αυτούς και η μνημόνευση τους στην τελευταία σελίδα ήταν το ελάχιστο, που θα μπορούσε κανείς να πράξει γι' αυτούς. Πολλοί απ' αυτούς έφυγαν από τη ζωή ήδη κατά τη δεκαετία του '70 και '80. Εμείς οι απόγονοί τους θα τους θυμόμαστε με σεβασμό και αγάπη.

Παραδίδεται το βιβλίο αυτό στο κοινό -ιδιαίτερα στους νέους- **ως κατάθεση ψυχής**, με την ελπίδα ότι εκ μέρους του συγγραφέα εκπληρώνεται ένα ακόμη χρέος προς την πατρίδα, την επιστήμη, τη γενέτειρα γη, τα παιδιά του και **ιδιαίτερα προς τους προπάτορές του**, που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στο εθνικό αυτό εγχείρημα.

Καϊμακάμης Βασίλης

Θεσσαλονίκη 2006

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΑ ΕΠΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Όσον αφορά την παράθεση του υλικού και τη γενικότερη δομή του βιβλίου ακολουθούνται δύο παράλληλες πορείες, μια **χρονολογική** και μια **θεματική**. Σύμφωνα με αυτές το βιβλίο διαιρείται στα παρακάτω επτά μεγάλα κεφάλαια:

Στο πρώτο κεφάλαιο ο συγγραφέας εξιστορεί την προσωπική του σχέση με την «*υπόθεση Ρίχτερ*» και τις κυριότερες προφορικές μαρτυρίες, ενώ παράλληλα παραθέτει τις σημαντικότερες βιβλιογραφικές πηγές, που χρησιμοποίησε για την έρευνα αυτή.

Στο δεύτερο κεφάλαιο πραγματοποιείται μια σύντομη αναφορά στη διπλωματική, γεωγραφική και πολιτική κατάσταση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, της Ελλάδας, των Βαλκανίων και ιδιαίτερα της περιοχής της Ελασσόνας, κατά την εποχή του συμβάντος (1911).

Στο τρίτο κεφάλαιο παρατίθενται διάφορα στοιχεία για τον Κοκκινοπλό, τα οποία έχουν σχέση με τη γεωγραφία, την ιστορία, την οικονομία, την ιδιοσυγκρασία των κατοίκων και τους εθνικούς αγώνες. Γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στο χωριό αυτό, γιατί έπαιξε κυρίαρχο ρόλο στην υπόθεση αυτή και γιατί υπέστη τα πάνδεινα εξ' αιτίας αυτής.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, το οποίο καταλαμβάνει και το μεγαλύτερο μέρος του βιβλίου, εξιστορούνται στην αρχή οι δυο πρώτες προσπάθειες ανάβασης του Ρίχτερ στον Όλυμπο και στη συνέχεια η τρίτη και μοιραία. Στη συνέχεια γίνεται ξεχωριστή αναφορά στα διάφορα πρόσωπα που πρωτοστάτησαν και διαδραμάτισαν ρόλο στην υπόθεση αυτή, στον ίδιο το Ρίχτερ, αλλά και στα λύτρα που εισπράχθηκαν.

Το πέμπτο κεφάλαιο περιλαμβάνει περίληψη και πιστή μετάφραση αποσπασμάτων από το βιβλίο του Ρίχτερ, το οποίο έγραψε στην

ιδιαίτερή του πατρίδα αμέσως μετά την απελευθέρωσή του (1911). Το παραπάνω βιβλίο είναι ένα σημαντικό ντοκουμέντο, όπου εξιστορείται με εντυπωσιακή λεπτομέρεια και μυθιστορηματική πλοκή η απαγωγή, η ομηρία, η ψυχοσύνθεση των ληστών και οι διαπραγματεύσεις για τα λύτρα. Σε κάποια θέματα της περίπλοκης αυτής υπόθεσης ο Ρίχτερ ρίχνει φως και κατατοπίζει τον ερευνητή και τον αναγνώστη, ενώ αρκετά άλλα τα περιπλέκει και δημιουργεί σύγχυση λόγω άγνοιας και παραπλάνησης του ιδίου.

Στο έκτο κεφάλαιο γίνεται μια γενικότερη αναφορά στην κλοπή, τη ληστεία και την απαγωγή, ως φαινόμενα στον ελληνικό πολιτισμό. Στο ίδιο κεφάλαιο υπάρχει μια συνοπτική αναφορά στους θρυλικούς κλέφτες-αντάρτες του εθνοαπελευθερωτικού αγώνα του γένους κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, αλλά και στους περιβόητους κλέφτες-ληστές που «διέπρεψαν» μετά την απελευθέρωση.

Στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο παρατίθεται σύντομο βιογραφικό σημείωμα και φωτογραφίες κάποιων πατριωτών, που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στην «υπόθεση Ρίχτερ».

Σε όλα τα κεφάλαια ο συγγραφέας υπεισέρχεται σε διάφορες επιμέρους ιστορίες και περιστατικά, που είναι αλληλένδετα με το όλο θέμα και συναποτελούν την περίπλοκη και πολύκροτη «υπόθεση Ρίχτερ».

Εκτός αυτού οι «παραπλευρες» αυτές ιστορίες-μαρτυρίες αποτελούν τα ουσιαστικά τεκμήρια για εκτίμηση και αξιολόγηση του πολιτισμικού επιπέδου και των αξιών που υπηρετούσαν οι προπάτορές μας.

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΚΑΙ Η «ΥΠΟΘΕΣΗ ΡΙΧΤΕΡ»

Βιβλιογραφικές και προφορικές πηγές

«Η χρονιά του Φράγκου»

Σχεδόν ποτέ στο γραπτό μου λόγο δεν αισθάνθηκα την ανάγκη να χρησιμοποιήσω το πρώτο ενικό πρόσωπο και ιδιαίτερα τη λέξη «εγώ». Άλλωστε είναι γνωστό ότι η χρησιμοποίηση του πρώτου ενικού αντίκειται στη δημοσιογραφική και ερευνητική δεοντολογία. Επειδή όμως στο πρώτο αυτό κεφάλαιο διηγούμαι ένα μέρος της προσωπικής μου ιστορίας και των βιωμάτων μου, αισθάνθηκα την ανάγκη αυτή.

Πρόκειται για μια μικρή αυτοβιογραφία, που αφορά μια *«πορεία ζωής με το Φράγκο»*, αφού εκτείνεται σε χρονικό διάστημα μισού αιώνα. Άλλωστε με το βιβλίο αυτό νιώθω ότι απευθύνομαι περισσότερο στους συμπατριώτες, στους φίλους, στους συγγενείς μου και γι' αυτό επιθυμώ να με νοιώθουν κοντά τους και οικείο, όπως παλιά στις αυλές των σπιτιών μας, στα καφενεία και στην πλατεία του χωριού, που τόσες ώρες περάσαμε συζητώντας για το θέμα αυτό, αλλά και για πολλά άλλα ακόμη.

-Όταν ήμουνα μικρό παιδί στη δεκαετία του 50 άκουγα τους ενήλικες των χωριών μας (Καλύβια, Κοκκινοπλός, Ασπρόχωμα) να χρησι-

μποποιούν συχνά τη φράση «**κα ντι άννλου ντι Φράγκου**», που στα ελληνικά σημαίνει «**όπως (σαν) στη χρονιά του Φράγκου**». Πολλές φορές επαναλάμβανα και εγώ την παραπάνω φράση ασυνείδητα, χωρίς να γνωρίζω τη μεταφορική της έννοια και το πραγματικό της νόημα.

Είναι γνωστό ότι σε μια τέτοια ηλικία τα παιδιά «**αποστηθίζουν**» όπως τα παπαγαλάκια, χωρίς βέβαια να τους ενδιαφέρουν τα νοήματα, οι αλληγορίες και οι δύσκολες παρομοιώσεις, που κρύβονται πίσω από κάποιες φράσεις. Άλλωστε οι θυμόσοφοι Κοκκινοπλίτες χρησιμοποιούσαν ανέκαθεν πολυάριθμες παροιμίες, παρομοιώσεις και τοπικές ρήσεις με δύσκολα μερικές φορές νοήματα, ενώ αρέσκονταν να διηγούνται διάφορες συναρπαστικές ιστορίες, τις οποίες μερικοί τις διανθίζανε με υπερβολές και φαντασιώσεις.

Στις αρχές της δεκαετίας του 60 άρχισα να καταλαβαίνω ότι η φράση «**κα ντι άννλου ντι Φράγκου**» παρέπεμπε σε κάτι κακό, δηλαδή σε κάτι που έχει σχέση με *δυστυχία, τρομοκρατία και λεηλασία*.

Στα μετέπειτα χρόνια γνώριζα πλέον καλά ότι η παραπάνω φράση ήταν συνυφασμένη με το κακό και τη δυστυχία. Έτσι τυπώθηκε και έμεινε ανεξίτηλη στο μυαλό και στην ψυχή μου για τα επόμενα χρόνια.

Την ίδια εποχή οι παππούδες του χωριού μου, μιλούσαν μερικές φορές για μια παράξενη ιστορία, που διαδραματίστηκε στον Κοκκινοπλό και είχε σχέση με ένα **Φράγκο**, με κλέφτες, με λύτρα, με ομηρία, με ξυλοδαρμό και τρομοκρατία.

Μου έκανε εντύπωση το γεγονός ότι σ' αυτό το θέμα οι παππούδες δε φωνασκούσαν, όπως συνήθως, ενώ μιλούσαν πότε αλληγορικά, πότε με μισόλογα και πότε με νεύματα. Ανέφεραν συχνά και ονόματα, αλλά χρησιμοποιούσαν μόνο το παρατσούκλι (οικογενειακό ή ατομικό), οπότε με μπέρδευαν περισσότερο. Ακόμη δεν είχα υποψιαστεί όμως ότι

αυτή η ιστορία είχε άμεση σχέση με τη φράση «*κα ντι άννλου ντι Φράγκου*».

Με την πάροδο του χρόνου μάθαινα όλο και περισσότερα για την «*υπόθεση με το Φράγκο*», αλλά χωρίς να έχω μια πλήρη εικόνα, αφού ήταν όλα απροσδιόριστα και μπερδεμένα χωρίς αρχή, μέση και τέλος.

Να σημειωθεί ότι εκείνη την εποχή σπάνια χρησιμοποιούσαν χρονολογίες και ημερομηνίες (αριθμητικά), αφού αντί για αυτά ανέφεραν ένα σημαδιακό γεγονός. Έτσι λοιπόν έλεγαν «στη χρονιά της χολέρας», «το χειμώνα με τα πολλά χιόνια», «το καλοκαίρι που γέννησε η φοράδα», «στη χρονιά του Φράγκου» κτλ.

«Υπόθεση Ρίχτερ»

Αυτή ήταν η σχέση μου με την «*ιστορία του Φράγκου*» έως το 1976, όταν από μια εργασία 35 σελίδων του αείμνηστου Γιάννη Αδάμου με τίτλο «*υπόθεση Ρίχτερ*» γνώρισα την ιστορία με το «*Φράγκο*» ολοκληρωμένη και σε όλες της σχεδόν τις διαστάσεις.

Έτσι αντιλήφθηκα ότι αυτή η μυστηριώδης ιστορία των παππούδων με το «*Φράγκο*» δεν ήταν παρά η «*υπόθεση Ρίχτερ*».

Τότε έμαθα ότι ο «*Φράγκος*» δεν ήταν επώνυμο, αλλά ένας Γερμανός επιστήμονας και αλπινιστής (μηχανικός, βιολόγος φυσιοδίφης), ο οποίος το 1911 χρησιμοποίησε τον Κοκκινοπλό ως ορμητήριο, για να εξερευνήσει και να κατακτήσει την ψηλότερη κορυφή του Ολύμπου. Εκεί τον απήγαγαν ληστές-κλέφτες του μυθικού βουνού, οι οποίοι ενεργούσαν για λογαριασμό των ελληνικών απελευθερωτικών οργανώσεων και του Ελληνικού Επιτελείου Στρατού. **Τον κράτησαν σε ομηρία τρεις μήνες και αφού καταβλήθηκε ως λύτρα ένα τεράστιο ποσό σε χρυσές**

Αδάμου Γιάννης (1928-2000): σπούδασε στην Πάντειο και στη Νομική. Υπήρξε διαπρεπής δημοσιογράφος, συγγραφέας και διανοούμενος με πανελλήνια αναγνώριση. Για την προσφορά του στα γράμματα και τον πολιτισμό τιμήθηκε από δεκάδες φορείς, μεταξύ των οποίων το Οικουμενικό Πατριαρχείο, η Ακαδημία Αθηνών και το Α.Π.Θ. Το 1972 έγραψε μια έγκριτη εργασία για την «υπόθεση Ρίχτερ», ενώ τα συγγράμματά του, αλλά και οι προσωπικές παραινέσεις, στάθηκαν πολύτιμοι σύμβουλοι και στη συγγραφή του παρόντος βιβλίου. Ο πατέρας του Θανάσης ήταν από το Πύθιο, ενώ η μητέρα του ήταν κόρη του Κοκκινοπλίτη Γιάννη Μαρωνίδα, που ήταν ένας από τους πρωταγωνιστές της υπόθεσης Ρίχτερ και πρόεδρος της Επαναστατικής Επιτροπής του Κοκκινοπλου.

λίρες και επετεύχθησαν όλοι οι ουσιαστικοί στόχοι της απαγωγής, τον απελευθέρωσαν.

Έμαθα λοιπόν ότι η περίεργη ιστορία των γερόντων με το «Φράγκο» ήταν μια εθνική υπόθεση με παγκόσμιο αντίκτυπο και διπλωματικό παρασκήνιο, από την οποία η πατρίδα ωφελήθηκε πάρα πολύ σε μια δύσκολη και κρίσιμη χρονική περίοδο.

Αυτό το γεγονός με γέμισε περηφάνια, αλλά και ατέλειωτη περιέργεια, αφού ήθελα να μάθω τις λεπτομέρειες, τα παρασκήνια και τους

πρωταγωνιστές της ιστορίας αυτής. Παράλληλα οι «κεκαλυμμένες» συζητήσεις των γερόντων και η γενικότερη σιωπή τους, μου δημιούργησαν διάφορες υπόνοιες και ερωτηματικά.

Η εργασία του Γιάννη Αδάμου στηρίζεται σε πραγματικά γεγονότα, αφού μεταξύ άλλων χρησιμοποιεί έγκυρες πηγές (έγγραφα) της εποχής που διαδραματίστηκε η πολύκροτη υπόθεση Ρίχτερ. Επίσης, το γεγονός ότι άμεσοι συγγενείς του συγγραφέα, δηλαδή οι δυο παππούδες του, ήταν βασικοί κρίκοι στην όλη αλυσίδα της παραπάνω υπόθεσης, αποτέλεσε ένα πλεονέκτημα, αφού μπορούσε να έχει άμεση πληροφόρηση για την υπόθεση.

Από την εργασία φαίνεται όμως ότι λείπουν οι μαρτυρίες πολλών κατοίκων του Κοκκινόπλου και της γύρω περιοχής, αφού την εποχή που ο Γιάννης Αδάμου έγραψε την εργασία, ζούσαν πάρα πολλοί αυτόπτες μάρτυρες και μάλιστα πρωταγωνιστές, που είχαν τόσα πολλά να διηγηθούν. Πέρα απ' όλα αυτά πιστεύω ότι η σημαντική αυτή εργασία δεν διαβάστηκε ευρέως από τους κατοίκους της περιοχής, ούτε βέβαια εξ αιτίας της προκλήθηκαν συζητήσεις στα καφενεία και στις παρέες, κάτι που θα βοηθούσε στη συνέχεια πολύ να βγουν άγνωστα στοιχεία από ανθρώπους, που λίγο ή πολύ γνώριζαν το θέμα, αλλά δεν μιλούσαν.

Αυτό άρχισε να συμβαίνει ίσως από τότε που ο γράφων έδειξε ζωηρό ενδιαφέρον για το θέμα, δηλαδή από τότε που διάβασα την εργασία του Αδάμου. Κάθε τόσο, είτε στο καφενείο, είτε σε άλλες παρέες, είτε ατομικά στα σπίτια κυρίως υπερήλικων συγχωριανών, άνοιγα το θέμα αυτό και ότι χρήσιμο μάθαινα το σημείωνα αμέσως. Παράλληλα σε αρκετούς είχα δώσει φωτοτυπίες των γραπτών του Αδάμου για να το διαβάσουν και να μου πουν τι άλλο γνωρίζουν. Πολλές φορές κάποιοι από τους συγχωριανούς έδειχναν από μόνοι τους ενδιαφέρον για το θέμα, γι'

αυτό με συναντούσαν ή μου τηλεφωνούσαν να μου πουν κάτι που το θεωρούσαν χρήσιμο.

Βέβαια δεν έλειπαν και εκείνοι με τις υπερβολές, αλλά και εκείνοι, που θεώρησαν ότι ήταν η μοναδική ευκαιρία να αναδειχθούν, κάνοντας ήρωες τους παππούδες τους ως πρωτεργάτες στην υπόθεση αυτή.

Κάποιοι άλλοι πίστευαν ότι *«πρωταγωνιστικό ρόλο στην όλη υπόθεση έπαιξαν και άλλοι πατριώτες, σε αντίθεση με τον Αδάμου που αναφέρει κυρίως τους παππούδες του δηλαδή τον Ι. Μαρωνίδα και τον Δ. Αδάμου»*.

Μερικοί αν και υπερήλικες παρέμειναν με την τότε αρχική άποψη των ανυποψίαστων κατοίκων του Κοκκινοπλού και όλου του υπόλοιπου κόσμου, ότι δηλαδή *«Οι απαγωγείς ήταν αδίστακτοι ληστές, που ενεργούσαν από μόνοι τους και για ίδιον όφελος. Εξαιτίας τους υπέφερε το χωριό τα πάνδεινα, ενώ δεν είχαν σχέση με κανέναν άλλο, πολύ περισσότερο με κανέναν από τους κατοίκους του χωριού»*.

Έτσι άρχισε να γίνεται μια χρήσιμη ανταλλαγή απόψεων, η οποία πολύ συχνά εμπειρείχε και διαφωνίες, ακόμη και με πολλά από τα γραφόμενα του Αδάμου.

Την εποχή όμως που άρχισε να γίνεται αυτή η *δημόσια* συζήτηση, όλοι σχεδόν οι αυτόπτες μάρτυρες που ήταν ενήλικες το 1911, αλλά και οι ίδιοι οι πρωτεργάτες της υπόθεσης είχαν φύγει από τη ζωή, κάτι που ήταν για την έρευνα ένα μεγάλο μειονέκτημα. Βέβαια ζούσαν αρκετοί που τότε (1911), ήταν παιδιά και θυμόταν πάρα πολλά και ενδιαφέροντα στοιχεία, αλλά η αξιοπιστία και η εγκυρότητα αυτών δεν μπορούσε να είναι όπως των πρώτων.

Την ίδια εποχή περίπου ψάχνοντας στα αρχεία της κοινότητας Κοκκινοπλού για να συλλέξω στοιχεία για το βιβλίο, που ήθελα να συγ-

γράφω για τον Κοκκινοπλό και τους Βλαχόφωνους, βρήκα μια πολύ σημαντική πηγή από την οποία πήρα πολλά στοιχεία, όχι μόνο για τον Κοκκινοπλό, αλλά και για την «*υπόθεση Ρίχτερ*». Πρόκειται για την εργασία των 132 σελίδων του δημοσιογράφου **Β. Καλογιάννη**, την οποία έγραψε το 1955 στον Κοκκινοπλό (προηγήθηκε της εργασίας του Αδάμου κατά 17 χρόνια) με τίτλο «*η ιστορία του Κοκκινοπλού*». Εκεί ο συγγραφέας, κάνει αναφορά και στην «*υπόθεση Ρίχτερ*», για την οποία αφιερώνει συνολικά επτά σελίδες.

Είναι βέβαιον ότι και αυτή η εργασία δεν κυκλοφόρησε ευρέως στους κατοίκους, αφού γράφτηκαν ελάχιστα αντίτυπα (γραμμένα στη γραφομηχανή) και αφού την ύπαρξή της τη γνώριζε ίσως μόνο ο αείμνηστος **Μανώλης Καλοειδής** (γεν. 1915), ο οποίος για 35 περίπου χρόνια (από το 1945) ήταν γραμματέας της κοινότητας Κοκκινοπλού. Ο τελευταίος βοήθησε πολύ τον Καλογιάννη να συγγράψει την εργασία αυτή (τον ευχαριστεί γι' αυτό ιδιαίτερα στον πρόλογο).

Να σημειωθεί ότι με τον θυμόσοφο μπάρμπα Μανώλη, του οποίου ο πατέρας ήταν, όπως θα δούμε, ο σκληρότερος διώκτης των ληστών του Ολύμπου, έκανα και εγώ ατέλειωτες συζητήσεις για την κοινότητα, την ιστορία της περιοχής, αλλά και για το «Φράγκο». Θα μου μείνει αξέχαστη η σοφή και μεστή νοημάτων απάντησή του στη χαρακτηριστική ερώτηση «*εάν δικαιολογεί την ασέβεια και παρασπονδία (απαγωγή) των παππούδων μας, απέναντι στο φίλο και μουσαφίρη Φράγκο*».

Αντί άλλης απάντησης μου διηγήθηκε την εξής ιστορία:

«Τα παλιά χρόνια, τα πλοία είχαν πέντε άγκυρες. Δυο είχαν στην πλώρη, δυο στην πρύμνη και μία ήταν κινητή, η λεγόμενη «ιερή». Ανάλογα με την περίπτωση και την ανάγκη χρησιμοποιούσαν μόνο τις τέσσαρις. Την ιερή, που ήταν αφιερωμένη στην Παναγιά, την είχαν καθαρή και α-

στραφτερή σαν εικόνα και δεν τη χρησιμοποιούσαν ποτέ. Όταν όμως κινδύνευε άμεσα το καράβι και το πλήρωμα, η ίδια η Παναγιά τους βοηθούσε να τη χρησιμοποιήσουν, όσο ήθελαν και όπου χρειαζότανε.....».

Επανερχόμενοι στο βιβλίο του Καλογιάννη πρέπει να σημειωθεί ότι ο συγγραφέας μνημονεύει συχνά και ευχαριστεί και το **Νάκα (Αθανάσιο) Καστανάρα**, τη «ζωντανή ιστορία του Κοκκινοπλού», όπως τον αποκαλεί.

Είναι γεγονός ότι ο αείμνηστος μπάρμπα Νάκας- δυστυχώς εγώ δεν τον θυμάμαι- γνώριζε τους πάντες και τα πάντα με κάθε λεπτομέρεια, όχι μόνο από την εποχή του, αλλά και από την εποχή των παππούδων και των προπαππούδων του.

Άξιον προσοχής είναι το γεγονός ότι για την «υπόθεση Ρίχτερ» ο Καλογιάννης από την αρχή σημειώνει ότι επρόκειτο για μια **«καλά οργανωμένη εθνική υπόθεση, την οποία εκτέλεσαν Έλληνες αντάρτες του Θετταλομακεδονικού Απελευθερωτικού Αγώνα»**. Μάλιστα ακόμη και αυτούς, στους οποίους οι οργανώσεις είχαν αναθέσει την απαγωγή και ομηρία και οι οποίοι ήταν πράγματι ληστές (τον Λιόλιο και την παρέα του), ο Καλογιάννης τους ονομάζει **«αντάρτες» και «αγωνιστές»** του απελευθερωτικού αγώνα. Πουθενά δηλαδή δε χρησιμοποιεί για τους απαγωγείς τη λέξη «ληστές», αφού στην προκειμένη περίπτωση οι άνθρωποι αυτοί είχαν αναλάβει, ως εκτελεστικά όργανα ένα σημαντικό και δύσκολο εθνικό εγχείρημα.

Να σημειωθεί επίσης, ότι οι Έλληνες κλέφτες δρούσαν κυρίως στις τουρκοκρατούμενες περιοχές, ενώ ζούσαν στην παρανομία για διάφορους λόγους. Εκτός αυτού, όπως θα δούμε και στο ειδικό κεφάλαιο, στις περιοχές αυτές τα παλιά χρόνια, μεταξύ των **ληστών** και των λεγόμενων **κλεφτών** πολλές φορές δεν υπήρχε σαφής διαχωρισμός.

Δε γνωρίζω κατά πόσον ο Β. Καλογιάννης ασχολήθηκε ειδικά με την «*υπόθεση Ρίχτερ*» και κυρίως με πόσους κατοίκους συζήτησε και κατέγραψε την άποψή τους για το θέμα αυτό, αλλά δε φαίνεται να πραγματοποίησε μια σε βάθος έρευνα. Άλλωστε το θέμα του δεν ήταν ο Ρίχτερ, αλλά πολυάριθμα άλλα ειδικά θέματα που αφορούσαν τον Κοκκινοπλό. Το ίδιο έπραξα άλλωστε και εγώ στο βιβλίο, που εξέδωσα το 1984 για τον Κοκκινοπλό και τους Βλαχόφωνους, αφού για την «*υπόθεση Ρίχτερ*» διέθεσα μόνο τρεις σελίδες.

Γεγονός είναι όμως ότι, όταν έγραψε ο Καλογιάννης ζούσαν πάρα πολλοί Κοκκινοπλίτες, αλλά και κάτοικοι άλλων χωριών, ίσως και ειδικών υπηρεσιών, που ήταν αυτόπτες μάρτυρες το 1911 και που μπορεί να πρωτοστάτησαν στο εγχείρημα της απαγωγής και ομηρίας του Ρίχτερ.

Εδώ αισθάνομαι την ανάγκη **να υποκλιθώ** στο πρωτοπόρο έργο των αείμνηστων Β. Καλογιάννη και Ι. Αδάμου, αφού χωρίς αυτό το έργο, το παρόν βιβλίο θα είχε σημαντικές ελλείψεις. Ιδιαίτερα τον δεύτερο, τον οποίο είχα την τύχη να γνωρίζω από μικρό παιδί, τον θαύμαζα και τον σεβόμουν πολύ, αφού, ως γνωστόν, ήταν μια προσωπικότητα των γραμμάτων και της διανόησης με πανελλήνια εμβέλεια.

Ψάχνοντας τις διάφορες πηγές σκέφθηκα αρχικά τα αρχεία της Κοινότητας Κοκκινοπλού με την υπερχιλιετή ιστορία. Προς μεγάλη μου έκπληξη, αλλά και βαθύτατη θλίψη πληροφορήθηκα από τους νεαρούς τότε κ. Γιώργο **Καστανάρα** και κ. Στέφανο **Γεροφωκά** (γραμματέα και πρόεδρο της κοινότητας αντίστοιχα), ότι όλα τα παλιά αρχεία κάηκαν το 1943. Οι παππούδες μας δεν είχαν φανταστεί τότε ότι οι Γερμανοίταλοι επιδρομείς θα πυρπολούσαν ακόμη και το νεκροταφείο του χωριού, γι' αυτό έκρυσαν όλα τα χρήσιμα έγγραφα εκεί (στο παρεκκλήσι του κοιμη-

τηρίου Άη Θόδωρος). Αποτέλεσμα ήταν να χαθεί για πάντα μια ιστορία αιώνων, την οποία απεγνωσμένα, κομμάτι, κομμάτι προσπαθούμε να «συρράψουμε» εμείς. **Αυτή η ζημιά είναι ίσως η μεγαλύτερη που υπέστη το χωριό στην υπερχιλιετή ιστορία του, αφού από τις πολυάριθμες εχθρικές επιδρομές και τις συθέμελες πυρπολήσεις συνεργόταν και αναδυόταν από την τέφρα του σαν το μυθικό φοίνικα, ενώ τα έγγραφα και μαζί με αυτά η ιστορία του και το παρελθόν του χάθηκαν για πάντα.**

Στη συνέχεια άρχισα να ψάχνω και σε διαφορετικές πηγές για να ενημερωθώ, αφού με ενδιέφεραν επίσης και άλλες πτυχές του θέματος αυτού. Κυρίως όμως ήθελα να μάθω, αν και κατά πόσο το θέμα αυτό είναι πανελληνίως γνωστό. Διαβάζοντας όμως κάποιες εγκυκλοπαίδειες διαπίστωσα προς μεγάλη μου έκπληξη, αλλά και θλίψη, ότι η «υπόθεση Ρίχτερ» δεν ήταν παρά «*μια υπόθεση αδίστακτων ληστών του Ολύμπου, οι οποίοι απήγαγαν τον Γερμανό επιστήμονα, απλά και μόνο για να εισπράξουν λύτρα*». Σύμφωνα λοιπόν με τα κείμενα αυτά, οι παππούδες μας ήταν ληστές και επομένως ότι έκαναν δεν είχε παρά μόνον ιδιοτελή κίνητρα. Δυστυχώς οι συντάκτες αυτών των κειμένων είναι τελείως αδαείς, αφού δεν έχουν ακούσει τίποτε

ούτε για τις ελληνικές στρατιωτικές υπηρεσίες,
ούτε για το ελληνικό προξενείο,
ούτε για τις τοπικές μακεδονικές οργανώσεις,
ούτε για το Μητροπολίτη Ελασσόνας
και τους τρεις ιερείς του Κοκκινοπλού.

Κατά την άποψή μου όμως από την παραχάραξη αυτή της ιστορικής αλήθειας **βγαίνει και ένα σημαντικό θετικό συμπέρασμα**. Ότι δηλαδή οι προπάτορές μας και οι τότε ελληνικές υπηρεσίες έκαναν τόσο

καλά τη δουλειά τους, ώστε από όλη αυτή τη «*συνωμοτική ιστορία*» να προβληθούν ως αποκλειστικοί και μόνοι υπαίτιοι οι ανεύθυνοι και επικίνδυνοι ληστές του Ολύμπου. Αυτό έπρεπε τότε να «*περάσουν*» και αυτό «*πέρασαν*» στους Τούρκους, στους Ευρωπαίους, αλλά και στον ελληνικό λαό. Τα υπόλοιπα, δηλαδή **την ουσία και την αλήθεια, τα σκέπασαν για πάντα με ένα «πέπλο σιωπής και μυστηρίου»**. Ακόμη και οι Κοκκινοπλίτες (εκτός από τους λίγους οργανωμένους) αυτό γνώριζαν και με αυτήν την εντύπωση πολλοί από αυτούς έφυγαν από τη ζωή. Γι' αυτό άλλωστε ο λαός που υπέφερε εξ αιτίας της υπόθεσης αυτής καταριόταν και αναθεμάτιζε τους απαγωγείς, μη γνωρίζοντας ότι πίσω από την ιστορία αυτήν κρυβόταν τα παιδιά τους, τα αδέρφια τους, οι άνδρες τους, οι προύχοντες, ακόμη και οι ιερείς του χωριού. Δεν είναι επίσης τυχαίο το γεγονός, ότι οι περισσότεροι από τους οργανωμένους Κοκκινοπλίτες, δηλαδή οι συντελεστές, έφυγαν από τη ζωή παίρνοντας μαζί τους το μεγάλο μυστικό, αφού μετά το γεγονός «*δεν είδαν, δεν άκουσαν, δεν κατάλαβαν ποτέ τίποτε*».

Μια άλλη **σημαντική πηγή** για την ενημέρωσή μου και τη συλλογή πληροφοριών για την «*υπόθεση Ρίχτερ*» ήταν το βιβλίο του ιδίου του Ρίχτερ που εκδόθηκε στη Λειψία (Leipzig) αμέσως μετά την απελευθέρωσή του με τίτλο «*Οι εμπειρίες μου από την ομηρία-φυλακή στον Όλυμπο*» (*Meine Erlebnisse in der Gefangenschaft am Olymp*). Τη συγγραφή και ύπαρξη του βιβλίου αυτού πληροφορήθηκα για πρώτη φορά από τον αείμνηστο Γιάννη Αδάμου, αφού το μνημονεύει στο προαναφερθέν γραπτό του. Από την πρώτη στιγμή έβαλα σκοπό να βρω το παραπάνω βιβλίο και να το μεταφράσω. Ενώ το έψαχνα απεγνωσμένα, κυρίως στη Γερμανία, το βρήκα τελικά -ως εκ θαύματος- στην κεντρική βιβλιοθήκη του ΑΠΘ (ανήκει στα σπάνια και μη δανειζόμενα συγγράμματα). Έτσι

πέτυχα και αυτό τον στόχο, αφού το πέμπτο κεφάλαιο περιλαμβάνει περιλήψεις και πιστή μετάφραση αρκετών κομματιών του παραπάνω βιβλίου.

Το 1984 στο βιβλίο που εξέδωσα με τίτλο *«Οι Ελληνόβλαχοι.- Κοκκινοπλός το βλαχοχώρι του Ολύμπου»*, συμπεριέλαβα και ένα κεφάλαιο με θέμα την *«απαγωγή και ομηρία του Ρίχτερ»*. Το βιβλίο αυτό έφτασε σε κάθε κοκκινοπλίτικη οικογένεια, όχι μόνο στο εσωτερικό, αλλά και στην ομογένεια, που βρίσκεται σε όλο σχεδόν τον κόσμο. Είναι φυσικό ότι χιλιάδες άνθρωποι και κυρίως συμπατριώτες διάβασαν ή ξανασυζητήσαν, μεταξύ άλλων, και για το θέμα του Ρίχτερ. Το γεγονός αυτό προκάλεσε συζητήσεις, ανταλλαγές απόψεων, διαφωνίες και βέβαια πολλά τηλεφωνήματα αναγνωστών που εκφράζανε τα συγχαρητήρια, αλλά και μερικοί τις διαφωνίες και τις διαμαρτυρίες.

Κάποιοι υποστήριζαν ότι *«στην ιστορία αυτή ήταν και ο παππούς μου»*, ή ότι *«οι παππούδες μου το συγκεκριμένο περιστατικό το έλεγαν διαφορετικά»* και πολλά άλλα. Βέβαια όλα αυτά τα κατέγραφα, τα διασταύρωνα με τα λεγόμενα άλλων και τα αξιολογούσα ανάλογα. Άλλες φορές το ενδιαφέρον κάποιων είχε ιδιοτελή κίνητρα, αφού οι ιστορίες περιστρέφονταν γύρω από το οικογενειακό τους περιβάλλον, το οποίο είχαν την τάση να *«ηρωποιούν»*. Από άλλους υπήρξε μια τάση ανεύθυνης μυθοποίησης και παραποίησης των γεγονότων. Αντίθετα εγώ ήθελα να γράψω την πραγματική ιστορία. Όπως έγραφα μάλιστα το 1989 σε σχετικό άρθρο στο *«Ολύμπιο Φως»* τευχ. 6^ο *«...το γεγονός αυτό δεν πρέπει να είναι εμποτισμένο ούτε από θρυλικές μυθοποιήσεις, ούτε από συγγραφικές μεγαλοποιήσεις, αλλά «στεγνό» και «καίριο» όπως ακριβώς έγινε και όπως ακριβώς το έζησαν οι παππούδες μας, τέκνα του Κοκκινοπλού και αδέρφια του Ολύμπου»*.

Όμως ακόμη και σ' αυτές τις ιστορίες, που εκ πρώτης όψεως φαίνονταν πλαστές ή υπερβολικές, υπήρχε σίγουρα και κάποια αλήθεια, αφού λίγο ή πολύ όλες οι κοκκινοπλίτικες οικογένειες με τον έναν ή τον άλλο τρόπο έζησαν την τρομοκρατία και την λεηλασία από τα τουρκικά στρατεύματα εξ αιτίας της απαγωγής του Ρίχτερ. Επομένως όλοι είχαν να διηγηθούν κάτι στα παιδιά και στα εγγόνια τους από την εμπειρία αυτή. Κάτι παρόμοιο συνέβη άλλωστε και με τη δική μου οικογένεια, αφού η μάνα μου (1916-1991) και ο θείος μου ο μπάρμπα Πέτρος Μανώλης (1914-1992) μου διηγούνταν στη δεκαετία του 80 περιστατικά για την «*ιστορία του Φράγκου*», όπου συμμετείχε και ο πατέρας τους. Μάλιστα ένα τέτοιο περιστατικό το δημοσίευσα στο «**Ολύμπιο Φως**» (1989 τευχ. 6^ο), ενώ το συμπεριλαμβάνω και στο παρόν βιβλίο.

Ο πατέρας τους και παππούς μου Γιάννης Μανώλης (αποκαλούμενος Νούλης Νταβέλης) πέθανε 96 χρονών, το 1964. Επομένως το 1911 ήταν 46 χρονών. Δυστυχώς ο παππούς μου δεν μου διηγήθηκε ποτέ την ιστορία αυτή. Κατά γενική ομολογία των συγχωριανών, που τον θυμούνται καλά «*ο μπάρμπα Νούλης Νταβέλης ήταν φιλόστορος, αξιόπιστος και από τους λίγους που γνώριζε αρκετά γράμματα την εποχή εκείνη. Έλεγε λίγα, που σήμαιναν πολλά και καταλάβαινες πολλά*». Όμως όπως ανέφερα και πιο πάνω, τη συντροφιά του, που αποτελείτο από άλλους γέροντες του χωριού (Νάκα Μανώλη, Κόλα Παπαζήση, Γιάννη Παπαζήση, Ζιώγα Καραγιάννη, Ζιώγα Καζακκάρη, Γιάννη Κατσίμπουρα, Μητρούλα Τσακίρη, Μήτρο Κουρδουνούλη, Τέγου Σιαμάτρα και άλλους) την απασχολούσε μερικές φορές η «*ιστορία με το Φράγκο*», αλλά για εμένα που έπαιζα εκεί κοντά όλα αυτά ήταν ακατανόητα. Να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι από τους παραπάνω παππούδες βρίσκονται και στη φωτογραφία που ακολουθεί.

Καλύβια τέλη δεκαετίας 50. Μια παρέα γερόντων και δύο τριών μεσήλικων, μεταξύ των οποίων και ο τότε ιερέας του χωριού Παπαντωνής Μπεκιάρης. Οι περισσότεροι απ' αυτούς γνώρισαν τον Ρίχτερ από κοντά, ενώ εξ αιτίας της απαγωγής του έζησαν ως ενήλικες την περιπέτεια του Κοκκινοπλού. Κάποιοι απ' αυτούς ήταν ίσως μνημένοι στο «μεγάλο μυστικό».

Από δεξιά: Καϊμακάμης Κόλας., Γκόλτσιος Θεώδ., Τσακίρης Λούσιας, Παπαζήσης Κόλας, Κυριακού Α., Γκόλτσιος Νάσης., Τσακίρης Μητρούλας, Κουρδουνούλης Νάκας, Ζαρώτης Β., Παπαντωνής Μπεκιάρης, Μανώλης Νάκας, Καραγιάννης Ζιώγας, Σβόηρας Δ., Σιαμάτρας Τέγος.

Την ίδια εποχή δηλαδή στη δεκαετία του '50, πήγαινα συχνά επίσκεψη άλλοτε με τη μάνα μου, άλλοτε με τον παππού μου το «Νταβέλη» στο «Μύλο του Κούσου» (Γιαμούζη), όπου οι μεγάλοι σε ηλικία ιδιοκτήτες, μπάρμπα Γκόγκος (1871-1975) και θείσα Ανθούλα (φίλοι και μακρινοί συγγενείς) μας υποδέχονταν με εγκαρδιότητα. Εκεί συζητούσαν με τις ώρες διάφορα θέματα, αλλά δεν θυμάμαι τίποτε το συγκεκριμένο από τις συζητήσεις αυτές. Εκείνο όμως που γνώριζα από τότε ήταν ότι ο μπάρμπα Γκόγκος και ο παππούς μου ήταν «μπρατίμια στο ευαγγέλιο» και ότι τους συνέδεε μια κοινή ιστορία με έναν ληστή, ο οποίος τους είχε «χαρατώσει» πολύ βαριά και επιπλέον ζητούσε τις γυναίκες τους «πεσκέσι». Αργότερα έμαθα ότι με μια αριστουργηματική συνεργασία των δύο και του μπάρμπα Βασίλη Ψαριάη και την εφαρμογή ενός δαιμόνιου σχεδίου τον έβγαλαν από τη μέση.

Ποτέ όμως δεν είχα ακούσει ότι αυτός ο απλός, άσημος, αλλά θυμόσοφος μυλωνάς είχε άμεση σχέση με την «ιστορία του Φράγκου». Ποτέ δεν είχα ακούσει, από κανέναν ότι ο μπάρμπα Γκόγκος ο Κούσος ήταν οργανωμένος στην «Πατριωτική Απελευθερωτική Οργάνωση» του Κοκκινοπλού, ότι έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στην απαγωγή του Ρίχτερ και ότι ήταν αυτός, που είχε αναλάβει έναν δύσκολο και επικίνδυνο ρόλο. Όλα αυτά και πολλά άλλα γι' αυτόν, για τον παππού μου και για άλλους σημαντικούς συντελεστές της «υπόθεσης Ρίχτερ» τα έμαθα πολύ αργότερα, όταν ενηλικιώθηκα και όταν αυτοί δυστυχώς δεν ήταν πλέον στη ζωή. Επομένως όταν άρχισα εγώ να ενδιαφέρομαι συνειδητά και με πολύ μεράκι για την «υπόθεση Ρίχτερ» δεν ήταν δυνατό να μάθω τίποτε από το στόμα όλων αυτών.

Εδώ αισθάνομαι την ανάγκη να αναφερθώ στον αείμνηστο μπάρμπα Μπούλη (Χαράλαμπο) Γιαμούζη, γιο του προαναφερθέντα μπάρ-

μπα Γκόγκου, ο οποίος γνώριζε και μου διηγήθηκε τόσες λεπτομέρειες από την «*υπόθεση Ρίχτερ*», που ίσως ούτε οι ίδιοι οι πρωταγωνιστές δεν θα θυμόταν. Την πολύωρη συζήτηση με τον θυμόσοφο μπάρμπα Μπούλη την έκανα σχετικά πρόσφατα (το 1996), όταν έγραψα ειδικό άρθρο στο περιοδικό «Ολύμπιο Φως». Παρά τα 85 του χρόνια (είχε γεννηθεί το 1911 δηλαδή τη χρονιά του «Φράγκου»), είχε εντυπωσιακά οξύτατη μνήμη, ενώ γνώριζε για το θέμα, αλλά και για άλλες υποθέσεις τόσες λεπτομέρειες, που δεν άφηνε την παραμικρή αμφιβολία για λάθη, παραλείψεις, ή υπερβολές. Το δεύτερο ραντεβού, που είχαμε προγραμματίσει και για το οποίο θα ήμουν πιο οργανωμένος δημοσιογραφικά (μαγνητόφωνο, φωτογραφική μηχανή κτλ.), δεν έγινε ποτέ, αφού ο μπάρμπα Μπούλης, μετά από κάποιο χρονικό διάστημα έφυγε από τη ζωή. «*Όταν ο άνθρωπος προγραμματίζει ο θεός γελάει*», λέει ο θυμόσοφος λαός. Οι λίγες αυτές γραμμές ας είναι ένα μικρό μνημόσυνο γι' αυτόν, αφού έβαλε και αυτός ένα σημαντικό λιθάρι στην παρούσα προσπάθεια.

Ένα άλλο πρόσωπο που μου έδωσε πολλές συγκεκριμένες και αξιόπιστες πληροφορίες για την «*υπόθεση Ρίχτερ*» ήταν και ο αείμνηστος μπάρμπα Μήτης Καϊμακάμης, ο λεγόμενος ράφτης (από την Κατερίνη), ο οποίος ανήκε άμεσα στην οικογένεια του Νάκα και Τέλη (Αριστοτέλη) Γιαμούζη, αφού ήταν γαμβρός τους. Να σημειωθεί ότι ο Νάκας (πατέρας του Τέλη) ήταν προεστός του χωριού και οργανωμένο μέλος κατά τη διάρκεια της ομηρίας του Ρίχτερ. Μάλιστα η δισέγγονή του κ. Ερασμία Καϊμακάμη, που ζει στην Κατερίνη και δραστηριοποιείται στο σύλλογο Κοκκινοπλιτών, μας έκανε την τιμή και μας προσκόμισε στοιχεία και φωτογραφίες από τους προπάτορές της.

Ως γενικότερη διαπίστωση από την μακρόχρονη μου έρευνα για

το θέμα αυτό, ήταν το γεγονός ότι, εκείνοι που έζησαν την ιστορία από κοντά και ιδιαίτερα εκείνοι που συμμετείχαν σε αυτή άμεσα, μιλούσαν λίγο ή καθόλου για αυτή. **Μάλιστα οι τελευταίοι έδιναν την εντύπωση ότι δεν ήθελαν να μιλήσουν, ή ότι είχαν δώσει όρκο να μη μιλήσουν. Είναι βέβαιον ότι αρκετοί από αυτούς τήρησαν σιωπή έως το θάνατο και έτσι πήραν πολλές άγνωστες πτυχές της ιστορίας αυτής μαζί τους.** Τα παιδιά τους αν και ήταν αδιάφορα στην αρχή, μιλούσαν περισσότερο, αν τους άνοιγε κανείς τη συζήτηση, ενώ τα εγγόνια τους μιλούσαν με κάθε ευκαιρία πάρα πολύ.

Από το 1984, εκ μέρους του συλλόγου Κοκκινοπλιτών Θεσ/νίκης (ως πρόεδρος και μέλος του ΔΣ.), άρχισα να εκδίδω, με τη βοήθεια και άλλων συνεργατών το περιοδικό **«Ολύμπιο Φως»**, όπου σε κάποια τεύχη παρέθετα και ανέκδοτα περιστατικά από την **«υπόθεση Ρίχτερ»**. Να σημειωθεί ότι το περιοδικό αυτό κυκλοφορούσε για περισσότερα από 10 χρόνια σε χιλιάδες αντίτυπα στο εσωτερικό και στο εξωτερικό στην ομογένεια. Έτσι εγώ ενημέρωνα τους αναγνώστες, αλλά παράλληλα αρκετοί αναγνώστες με ενημέρωναν με τις δικές τους πληροφορίες, όχι μόνο για την **«υπόθεση Ρίχτερ»**, αλλά για πολλά άλλα θέματα.

Μια τέτοια αναγνώστρια και συγχρόνως συνεργάτιδα του περιοδικού ήταν και η αείμνηστη **«Αμερικανοκοκκινοπλίτισα» Ελένη Φτεργιώτη**, με την οποία την εποχή εκείνη μας συνέδεε μια ειλικρινής και αξέχαστη φιλία. Είχε γεννηθεί το 1904 στον Κοκκινοπλό και αποδήμησε το 1929 στο Μάντσεστερ των ΗΠΑ.

Το 1988 η αείμνηστη Ελένη, παρά την προχωρημένη ηλικία της ήρθε στην Ελλάδα και έτσι μας δόθηκε η ευκαιρία να συναντηθούμε για πρώτη φορά και να γνωριστούμε από κοντά (βλ. φωτ.). Πέρα από την ανταλλαγή κάποιων αναμνηστικών δώρων και αναμνηστικών φωτογρα-

φιών, είχαμε μια πολύωρη και χρησιμότερη συζήτηση για τους Κοκκινοπλίτες του Μάντσεστερ και το σύλλογό τους, για τον Κοκκινοπλό του παλιού καιρού και βέβαια για το προσφιλέ μου θέμα με το «Φράγκο».

Το 1992 ο Γιάννης Αδάμου εκδίδει ένα αξιόλογο βιβλίο με τίτλο «Κοκκινοπλός», όπου παραθέτει αυτούσιο και το κεφάλαιο «*υπόθεση Ρίχτερ*» από την εργασία που είχε εκδώσει το 1972. Το βιβλίο αυτό κυκλοφόρησε σε πολλά αντίτυπα και διαβάστηκε από πολύ κόσμο, αλλά δεν παρουσίαζε κανένα νέο στοιχείο για την ιστορία με το Ρίχτερ.

Το 2001 στις πολιτιστικές εκδηλώσεις του Συλλόγου Κοκκινοπλιτών Κατερίνης έκανα μια διάλεξη στην Κατερίνη με θέμα «*Ρίχτερ- απαγωγή και ομηρία*». Μετά την ομιλία με πλησίασαν αρκετοί συμπατριώτες, (μεταξύ αυτών και ο γνωστός δάσκαλος, επιθεωρητής και ερευνητής κ. Γιάννης Μπουροζίκας από την Αθήνα), που μου εξέφρασαν τα συγχαρητήρια, αλλά και τις κάποιες παρατηρήσεις για την «*υπόθεση Ρίχτερ*».

Στο βιβλίο που εξέδωσα το 2002 με τίτλο «*Προσφορά των Βλαχοφώνων Ελλήνων στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων*», παρέθεσα και ένα κεφάλαιο τεσσάρων σελίδων με τίτλο «*Απαγωγή του Γερμανού επιστήμονα στο βλαχόφωνο Κοκκινοπλό*».

Το 2005 με κάλεσε η Πανελλήνια Ομοσπονδία των Βλάχικων πολιτιστικών Συλλόγων στην Κατερίνη, όπου έκανα διάλεξη με θέμα «*Η απαγωγή του Ρίχτερ στον Κοκκινοπλό και ο αντίκτυπός της στον εθναπελευθερωτικό αγώνα του 1912*».

Να σημειωθεί ότι η διάλεξη αυτή συμπεριλήφθηκε στις πολιτιστικές εκδηλώσεις του 22^{ου} ανταμώματος των Βλάχων, οι οποίες ήταν αφιερωμένες «*στη συμμετοχή των Βλαχοφώνων Ελλήνων στους εθνικούς*

Ο συγγραφέας του βιβλίου με την αείμνηστη «Κοκκινοπλιτοαμερικάννα» Ελένη Φτεριώτη ποζάρουν στο φωτογραφικό φακό χαρούμενοι για τη συνάντησή τους στην Κατερίνη το 1988.

Η θυμόσοφη και πάντα χαρούμενη γιαγιά Λένου, που τιμούσε το συγγραφέα με τη φιλία της, γνώριζε πολλά για το «Φράγκο», αλλά και για πολλές άλλες ιστορίες του παλιού καιρού.

αγώνες». Στη συνέχεια κάποιες τοπικές εφημερίδες δημοσίευσαν την παραπάνω διάλεξη.

Τέλος προκειμένου να παρουσιάσω μια κατά το δυνατόν πληρέστερη έρευνα, στράφηκα και προς το οικογενειακό περιβάλλον, τους απογόνους και τους συγχωριανούς του Γιώργου Λιόλιου (του αρχηγού των απαγωγέων του Ρίχτερ), που ζουν κυρίως στο Φλάμπουρο, στην Τσαριτσάνη και στο Βόλο. Μάλιστα τη μια από τις δύο κόρες του Λιόλιου, την 85χρονη σήμερα Ανδρομάχη, τη συνάντησα στο σπίτι της στην Τσαριτσάνη, όπου με υποδέχθηκε με εγκαρδιότητα και καλοσύνη. Πέρα από τις φωτογραφίες, πραγματοποιήθηκε και μια χρήσιμη συζήτηση για τον «καπετάν Λιόλιο», όπως αποκαλούσε τον πατέρα της.

Για την ιστορία, πρέπει να σημειώσω ότι, την εποχή που έψαχνα απεγνωσμένα να αποκτήσω επαφή με τους απογόνους του καπετάν Λιόλιου και να βρω κάποια φωτογραφία του, πληροφορήθηκα όλως τυχαίως από μια φοιτήτριά μου από την Τσαριτσάνη ότι, η ίδια είναι δισέγγονη της γιαγιάς Ανδρομάχης και κατ' επέκταση τρισέγγονη του καπετάν Λιόλιου. Με ένα τόσο «μικρό κόσμο» μπορεί ο καθένας να καταλάβει ότι οι πόρτες και οι δρόμοι άνοιξαν πλέον διάπλατα.

Τελειώνοντας το πρώτο αυτό κεφάλαιο, πρέπει να αναφέρω για μια φορά ακόμη, ότι θεωρώ άτυχο τον εαυτό μου και κατ' επέκταση την παρούσα έρευνα, αφού προσωπικά εμένα κανείς από τους πρωταγωνιστές ή τους απλούς κατοίκους του χωριού, που έζησαν την «*υπόθεση Ρίχτερ*» ως ενήλικες, δε μου διηγήθηκε ποτέ κάτι για το θέμα αυτό, παρά το γεγονός ότι τους πρόλαβα στη ζωή στη δεκαετία του '50 και '60. Αντίθετα θεωρώ μεγάλη τύχη τόσο για μένα, όσο και για την παρούσα έρευνα, το ότι πρόλαβα, γνώρισα και έζησα με αρκετούς απ' αυτούς, από τους οποίους άκουσα πολλές άλλες ιστορίες.

Μεγάλη τύχη θεωρώ επίσης το γεγονός ότι πρόλαβα αρκετούς 80χρονους στις δεκαετίες 70 και 80, την εποχή δηλαδή που είχα αρχίσει να ενδιαφέρομαι ερευνητικά για το θέμα, οι οποίοι θυμόταν καλά (ως μικρά παιδιά) το «Φράγκο» και έτσι άκουσα και έμαθα «από πρώτο χέρι» πολλά χρήσιμα στοιχεία.

Σε ότι αφορά τις άλλες προφορικές πηγές μου, οφείλω να ευχαριστήσω τους δεκάδες «ανώνυμους» συμπατριώτες μου, που με τον έναν ή τον άλλο τρόπο φάνηκαν χρήσιμοι στην προσπάθεια αυτή. Πολλούς από αυτούς τους μνημονεύω στο τέλος του βιβλίου σε ειδική λίστα, αφού μαζί τους συζήτησα πολλές φορές και μου δώσανε διάφορες χρήσιμες πληροφορίες, όχι μόνο για την «υπόθεση Ρίχτερ», αλλά και για πολλά άλλα θέματα που αφορούν τον τόπο μας.

Αυτές οι «συνεντεύξεις» άρχισαν κυρίως από το 1976 και μετά (ήταν η χρονιά που επέστρεψα από τις σπουδές μου στη Γερμανία). Πολλούς απ' αυτούς τους μνημονεύω και στο βιβλίο που εξέδωσα το 1987 με τίτλο «*Το ημερολόγιο ενός χωριού*».

Ας είναι και για αυτούς ένα μνημόσυνο αυτό το βιβλίο, αφού οι περισσότεροι δε ζουν πια. Ένα μεγάλο ευχαριστώ, για τις διάφορες πληροφορίες που αφορούσαν τον Λιόλιο, οφείλω επίσης σε πολλούς κατοίκους του χωριού **Φλάμπουρο** (ιδιαίτερη πατρίδα του Λιόλιου), αρκετοί από τους οποίους ήταν συγγενείς του.

Αυτή περίπτωση ήταν η σχέση μου με την «υπόθεση Ρίχτερ». Είναι μια σχέση ζωής, αφού «από τότε που θυμάμαι τον κόσμο» με ακολουθεί και την ακολουθώ, με αφήνει για λίγα χρόνια και την αφήνω, αλλά η σχέση πάντοτε αναθερμαίνεται και πάντοτε κάτι καινούριο προστίθεται στα ήδη γνωστά στοιχεία.

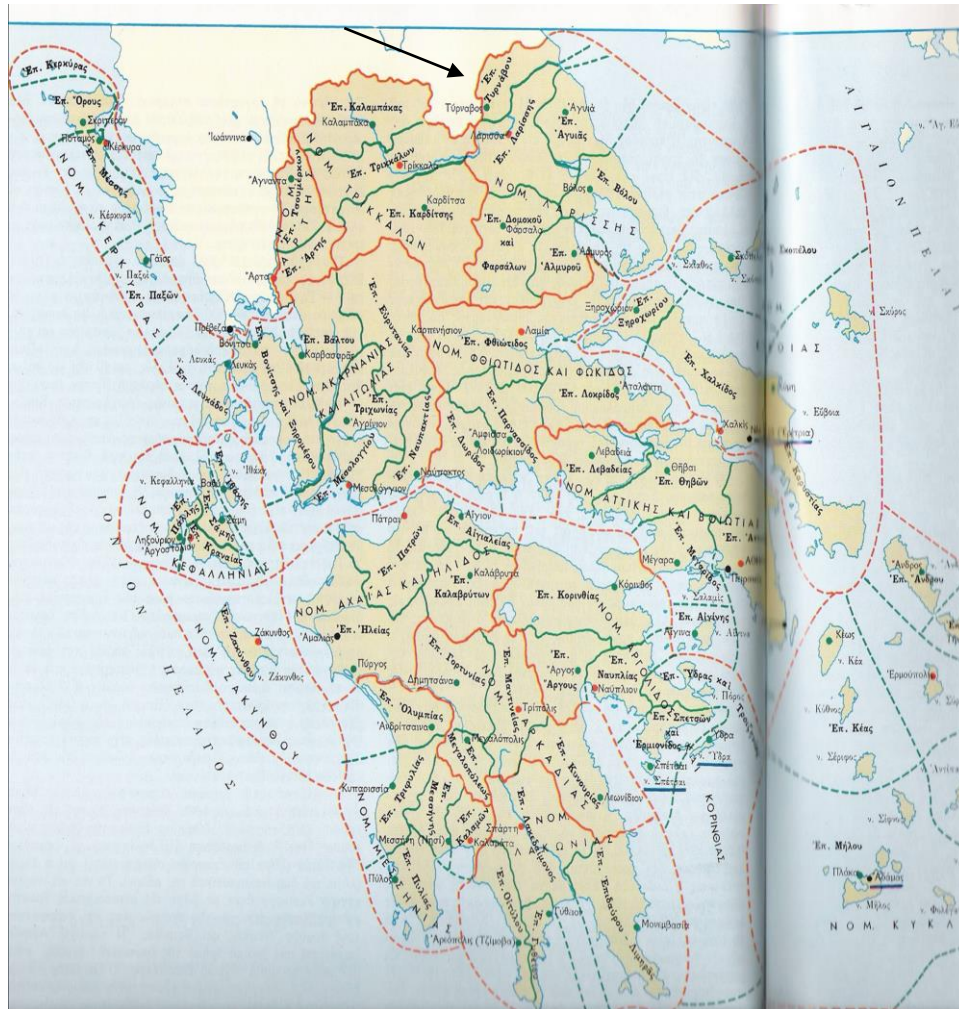
ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ «ΥΠΟΘΕΣΗΣ ΡΙΧΤΕΡ»

(Ελλάδα, Οθωμανική Αυτοκρατορία, Βαλκάνια, Μακεδονικό)

Για να κατανοήσει ο αναγνώστης καλύτερα το θέμα που πραγματεύεται το βιβλίο, είναι ανάγκη να γίνει μια γενικότερη ενημέρωση για το γεωγραφικό χώρο και την ιστορία της ευρύτερης περιοχής της Ελασσόνας και του Ολύμπου. Επίσης είναι χρήσιμη μια αδρομερής σκιαγράφιση των διπλωματικών και πολιτικών ισορροπιών μεταξύ των διαφόρων χωρών της εποχής που συνέβη η απαγωγή και ομηρία του Ρίχτερ.

-Στις παραμονές του εθναπελευθρωτικού αγώνα του 1912 τα σύνορα του ελληνικού κράτους και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στην ηπειρωτική Ελλάδα είχαν ορισθεί με τη συνθήκη του Βερολίνου το 1881. Εκτείνονταν από τον Αμβρακικό, στην Άρτα, κατά μήκος του Άραχθου, στους Καλαρρύτες, στο Συράκο, στο Μαλακάσι, μέρος της οροσειράς της Πίνδου, στην κορυφογραμμή της Μελούνας και κατέληγαν στον κάτω Όλυμπο, λίγο πιο πάνω από τις εκβολές του Πηνειού (βλέπε χάρτη). Στην τελευταία δεκαετία του 19^{ου} αιώνα και στην πρώτη του 20^{ου} η Ελλάδα πέρασε δύσκολες πολιτικές, εθνικές και οικονομικές καταστάσεις.

Ο χάρτης της Ελλάδας μετά το 1881 και πριν το 1912. Το βέλος (επάνω στο κέντρο), δείχνει τον Όλυμπο, την περιοχή Ελασσόνας και τα σύνορα της Μελούνας, όπου διαδραματίστηκε η απαγωγή και ομηρία του Ρίχτερ.

Είχε όμως και μια ανορθωτική πορεία, αφού τότε έγιναν μεγαλεπήβολα έργα και χαράχθηκαν πολιτικές για τα εθνικά δίκαια. Ο λανθασμένος όμως τρόπος εφαρμογής της μεγαλεπήβολης αυτής πολιτικής (υπερδανισμός, υπερφορολόγηση, μη παραγωγικές δαπάνες) οδήγησαν τη χώρα στην πτώχευση του 1893 με πολλές επιζήμιες συνέπειες.

Το 1896 η Ελλάδα διοργανώνει τους πρώτους διεθνείς Ολυμπιακούς Αγώνες με ιδιαίτερη επιτυχία. Ήταν ένα γεγονός, που την αναπτέρωσε, αφού συνέβαλε, μεταξύ άλλων, στην απόκτηση φίλων, αξιοπιστίας και κύρους ιδιαίτερα στην Ευρώπη. Στους αγώνες αυτούς οι ξένοι δεν είχαν την ευκαιρία να θαυμάσουν μόνο την Ακρόπολη και τα άλλα αρχαιοελληνικά μνημεία, αλλά και τα άφθαστου κάλλους νεοκλασικά οικοδομήματα (Ακαδημία, Βιβλιοθήκη, Πανεπιστήμιο) και τις αθλητικές εγκαταστάσεις, όπως το Παναθηναϊκό Στάδιο, το Ζάππειο Μέγαρο και το γυμναστήριο του Φωκιανού.

Δεν είχε περάσει ούτε ένας χρόνος από τη λήξη των πρώτων διεθνών Ολυμπιακών Αγώνων και ενώ η χαρά και ο απόηχος στους αναπτερωμένους Έλληνες ήταν νωπά, η χώρα μπαίνει το 1897 σε μια δυσάρεστη και πολύ ταπεινωτική περιπέτεια.

Ο κακός χειρισμός των εθνικών θεμάτων και οι ανεύθυνες πρωτοβουλίες της «*Εθνικής Εταιρίας*», (οργάνωση ιδρυθείσα στην Αθήνα από εξέχοντες Μακεδόνες, που είχε ως σκοπό την απελευθέρωση της Μακεδονίας και την προβολή των εθνικών δικαίων), παρέσυραν την κυβέρνηση Δηλιγιάννη και τον βασιλιά Γεώργιο στην κήρυξη ενός επιπόλαιου πολέμου κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Στον πόλεμο αυτόν η Ελλάδα νικήθηκε κατά κράτος, ενώ με την παρέμβαση των μεγάλων δυνάμεων αποφεύχθηκαν τα χειρότερα. Μετά τον πόλεμο οι Τούρκοι αποσύρθηκαν σχεδόν στα παλιά σύνορα, αλλά η

Ελλάδα έγινε όμηρος των μεγάλων δυνάμεων, αφού μπήκε σε «*διεθνή οικονομικό έλεγχο*».

Η ντροπή και ταπείνωση του 1897 όχι μόνο δεν πτόησε τους Έλληνες, αλλά επέδρασε ως «αφυπνιστικό σοκ». Απόδειξη αυτού είναι ότι οι Έλληνες στην πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα ενέτειναν την αλυτρωτική πολιτική με κύριο βάρος στη Μακεδονία και Κρήτη.

Το 1906 η Ελλάδα διοργανώνει για δεύτερη φορά διεθνείς Ολυμπιακούς Αγώνες με δική της πρωτοβουλία και χωρίς τη συγκατάθεση της ΔΟΕ, γι' αυτό οι αγώνες αυτοί δε μέτρησαν στην κανονική ολυμπιακή σειρά και έμειναν στην ιστορία ως «Μεσολυμπιακοί» ή ως «*εκτός σειράς Ολυμπιακοί Αγώνες*». Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι Μεσολυμπιακοί της Αθήνας ήταν με μεγάλη διαφορά οι πιο πετυχημένη αθλητική και πολιτιστική εκδήλωση της εποχής αυτής με εντυπωσιακά παγκόσμια απήχηση. Μέσα από τους αγώνες αυτούς οι Έλληνες οργάνωσαν και πέτυχαν μια άνευ προηγουμένου συσπείρωση του όπου γης Ελληνισμού και παράλληλα (με έμμεσο τρόπο) την προβολή των εθνικών δικαίων. Άλλωστε ο πραγματικός σκοπός της διοργάνωσης αυτής ήταν κυρίως αυτός, αφού την εποχή εκείνη, η Ελλάδα είχε ανοιχτά δυο μέγιστα εθνικά ζητήματα, δηλαδή το «*Μακεδονικό*» στο βορρά και το «*Κρητικό*» στο νότο. ***Συμπερασματικά θα έλεγε κανείς ότι μέσα από τους Μεσολυμπιακούς του 1906 η Ελλάδα συσπείρωσε τον όπου γης Ελληνισμό, πρόβαλε τα εθνικά δίκαια και απέκτησε αυτοπεποίθηση, φίλους και διεθνή αναγνώριση, δηλαδή σημαντικά στοιχεία για την αλυτρωτική πολιτική στην πιο κρίσιμη και κατάλληλη εποχή.***

Το 1909 έλαβε χώρα στρατιωτικό πραξικόπημα από το οποίο προέκυψε η πρόσκληση του Ελευθερίου Βενιζέλου από την Κρήτη (ήρωας

στον αγώνα της Κρήτης για την απελευθέρωση και την ένωση με τη μητέρα Ελλάδα) και πολλές άλλες πολιτικές εξελίξεις.

Το 1910 ο Βενιζέλος γίνεται για πρώτη φορά πρωθυπουργός. Η ανορθωτική και «στοχευμένη» πολιτική που ακολούθησε οδήγησαν την Ελλάδα στον ευεργετικό πόλεμο του 1912-13, ο οποίος την διπλασίασε, αφού προσαρτήθηκαν η Ήπειρος, η Μακεδονία η Κρήτη, νησιά του Αιγαίου κτλ.

Ύστερα από τη σύντομη αυτή περιγραφή των κυριότερων γεγονότων που αφορούσαν κυρίως την πολιτική, την οικονομία, τον αλυτρωτισμό, και τους πολέμους του ελληνικού κράτους την τελευταία δεκαετία του 19^{ου} αιώνα και την πρώτη του 20^{ου}, θα γίνει μια επίσης σύντομη αναφορά στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Αυτή άλλωστε ήταν ο μεγάλος αντίπαλος της Ελλάδας και αυτή κατείχε για αιώνες ελληνικά εδάφη, όπου ζούσαν αλύτρωτοι εκατομμύρια Έλληνες.

Παρά το γεγονός λοιπόν ότι η κάποτε κραταιά Οθωμανική Αυτοκρατορία των τριών Ηπείρων και των τριών θαλασσών, ήταν ο μεγάλος ασθενής, αφού είχε χάσει πολλά εδάφη, δύναμη και αίγλη, δεν έπαυε στα τέλη της πρώτης δεκαετίας και στις αρχές της δεύτερης του 20^{ου} αιώνα να είναι μια μεγάλη και υπολογίσιμη δύναμη με αρκετούς συμμάχους ακόμη. Μεταξύ των συμμάχων αυτών συγκαταλεγόταν και η **πανίσχυρη Γερμανία**, η οποία, μεταξύ άλλων εκπαίδευε τους Τούρκους αξιωματικούς, ενώ αυτή είχε οργανώσει παραδειγματικά (πριν το 1912) την αμυντική γραμμή του Σαρανταπόρου. Στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897, ειδικοί σύμβουλοι του τουρκικού στρατού ήταν Γερμανοί αξιωματικοί. **Αυτή η ιδιαίτερη σχέση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και της Γερμανίας είναι στοιχεία, που πρέπει ο αναγνώστης να τα λάβει ιδιαίτερα υπόψη στην παρούσα έρευνα, αφού θα διαπιστωθεί**

στη συνέχεια ότι ένας από τους σκοπούς της απαγωγής του Γερμανού επιστήμονα Ρίχτερ ήταν να **δημιουργηθεί ρήγμα στη σχέση αυτή**.

Επίσης είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η τριετία 1908-1911 ήταν μια «**πικρή τριετία**» για τους υπόδουλους λαούς, αφού οι Νεότουρκοι είχαν βάλει σε πλήρη εφαρμογή το σχέδιο του **εκτουρκισμού** όλων των «**μιλετιών**» της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Γι' αυτό άλλωστε το καλοκαίρι του 1911 κορυφώθηκαν οι διαμαρτυρίες του Οικουμενικού Πατριάρχη (Ιωακείμ του Γ'), για απόπειρες εξισλαμισμού και βίαιων συμπεριφορών τοπικών μπέηδων.

Και ενώ διαδραματιζόνταν όλα αυτά εις βάρος των Ρωμιών έρχεται να προστεθεί και η απαγωγή του Ρίχτερ. Είναι εύκολο να καταλάβει κανείς ότι κάτω απ' αυτές τις συνθήκες ένα τέτοιο γεγονός δεν ήταν παρά **λάδι στη φωτιά**, αφού οι ούτως η άλλως εξαγριωμένοι Νεότουρκοι έγιναν αλλόφρονες.

ΤΣΑΡΙΤΣΑΝΗ ΚΑΙ ΕΛΑΣΣΟΝΑ

Στη Θεσσαλία, τα σύνορα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, που είχαν ορισθεί, όπως προαναφέρθηκε το 1881 με τη συνθήκη του Βερολίνου, εκτείνονταν στην κορυφογραμμή της Μελούνας, δηλαδή μόλις λίγα χιλιόμετρα από την **Τσαριτσάνη** και την **Ελασσόνα**. Οι δύο αυτές κωμοπόλεις, που βρίσκονταν στην τουρκοκρατούμενη περιοχή βρέθηκαν επίσης στο επίκεντρο των τουρκικών επιχειρήσεων (λόγο της υπόθεσης Ρίχτερ), γι' αυτό θα πραγματοποιηθεί και για αυτές μια σύντομη αναφορά.

Η πρώτη ήταν μια αμιγώς ελληνική κωμόπολη με ανθηρή οικονομία, εμπόριο, πνευματική και κοινωνική κίνηση, ενώ μέχρι το 1913 ήταν και έδρα της Μητρόπολης Τσαριτσάνης και Ελασσόνας. Επίσης ήταν πατρίδα επιφανών πνευματικών ανδρών, αφού διέθετε σημαντικά σχολεία (από το 1690), στα οποία δίδασκαν κατά περιόδους εξέχουσες προσωπικότητες των γραμμάτων.

Ιδιαίτερα μετά το 1881 η Τσαριτσάνη αποτέλεσε το κυριότερο «*διακομιστικό*» κέντρο για την Ελλάδα, αφού από εκεί περνούσαν κρυφά τα όπλα και οι αντάρτες και από εκεί διαμέσου Μοναστηριού Αγίας Τριάδας Σπαρμού, Μοναστηριού Αγίου Αντωνίου Κοκκινόγης, αλλά και Κοκκινοπλού, έφθαναν στη Μακεδονία και σε όλες τις τουρκοκρατούμενες περιοχές.

Από εκεί μεταφέρονταν προς το «*Ελληνικό*» και οι χρήσιμες πληροφορίες που αποκόμιζε το ελληνικό κατασκοπευτικό δίκτυο από την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Εκεί είχε ιδρυθεί και είχε δραστηριοποιηθεί με μεγάλη επιτυχία η Φιλόπτωχος Αδελφότης «*Ανάπλασις*», που δεν ήταν τίποτε άλλο, παρά μια καλά οργανωμένη «*Εθνική Επαναστατική Οργάνωση*» κάτω από τη μύτη βέβαια των τουρκικών αρχών και με την «*προβιά της φιλοπτώχου*».

Η γειτονική **Ελασσόνα**, της οποίας ο πληθυσμός ήταν ανάμικτος από Τούρκους και Έλληνες (περισσότεροι ήταν οι Τούρκοι), ήταν ένα άσημο μεγαλοχώρι χωρίς κάτι το ιδιαίτερο.

Ο ελληνικός πληθυσμός κατοικούσε κυρίως στη συνοικία Βαρόσι (δυτικά), ενώ πολλές οικογένειες Βλαχόφωνων Ελλήνων που προερχόταν από τα βλαχοχώρια της περιοχής είχαν εγκατασταθεί αριστερά από τη βόρεια είσοδο προς το «*σταροπάζαρο*», όπου το είχαν αναδείξει σε σημαντικό εμπορικό κέντρο. Στο Βαρόσι είχε εγκατασταθεί το ελληνικό

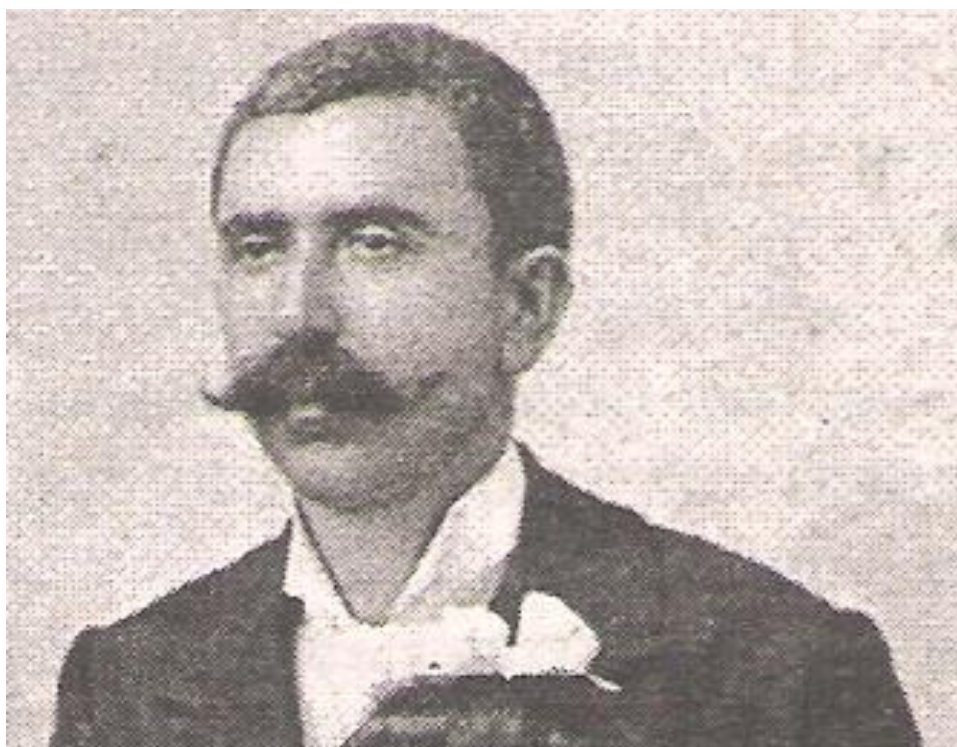
προξενείο, αλλά και η Μητρόπολη, που είχε μεταφερθεί από την Τσαριτσάνη.

Από το 1881, όταν τα σύνορα τοποθετήθηκαν στη Μελούνα και βέβαια χάθηκε για τους Τούρκους ο Τίρναβος και ιδιαίτερα η Λάρισα, η Ελασσόνα έγινε κέντρο αρκετών τούρκικων υπηρεσιών και ιδιαίτερα μιας αξιόλογης στρατιωτικής βάσης. Επομένως αποτελούσε για την Οθωμανική Αυτοκρατορία την πρώτη αμυντική γραμμή στον άξονα Μέτσοβο-Ελασσόνα-Πλαταμώνας.

Από το 1882 κάτω από αντίξοες συνθήκες άρχισε να λειτουργεί και ελληνικό προξενείο, το οποίο οργανώθηκε ιδιαίτερα μετά το 1896. Όπως θα φανεί και στη συνέχεια το προξενείο αυτό έπαιξε σημαντικό ρόλο στην υπόθεση του Μακεδονικού Αγώνα και ιδιαίτερα στην **«υπόθεση Ρίχτερ»**, αφού είχε μεταμορφωθεί σε μυστικό κατασκοπευτικό κέντρο, το οποίο διοικούσαν στην πραγματικότητα Έλληνες αξιωματικοί.

Να σημειωθεί ότι το προξενείο αρχικά (1882) λειτούργησε με έδρα τα Σέρβια, αλλά επειδή η Ελασσόνα εξελίχθηκε ραγδαία τα επόμενα χρόνια μεταφέρθηκε εκεί, διατηρώντας όμως την επωνυμία «Ελληνικών Προξενείο, εν Σερβίοις, εδρεύον εν Ελασσώνι».

Την εποχή εκείνη στην Ελασσόνα ζούσε ο Κοκκινοπλίτης γιατρός Νικόλαος Δημάδης (γεν. 1860), που ήταν γνωστός στην ευρύτερη περιοχή για την επιστημονική του κατάρτιση και την εθνική του δράση. Αφού έμαθε τα πρώτα γράμματα στον Κοκκινοπλό και στην Τσαριτσάνη σπούδασε ιατρική στην Αθήνα, στην Κωνσταντινούπολη και στο Παρίσι (μεταπτυχιακά). Όταν εγκαταστάθηκε στην Ελασσόνα (ήταν ο πρώτος σημαντικός επιστήμονας της περιοχής), παντρεύτηκε την κόρη του τότε

Ο κοκκινοπλίτης γιατρός Δημάδης Ν. (γεν. 1860). Δεν γνωρίζουμε εάν και με ποιο τρόπο συμμετείχε στην «υπόθεση Ρίχτερ». Βέβαιο είναι όμως ότι στην περιοχή της Ελασσόνας ήταν μια σεβαστή προσωπικότητα με πλούσια επιστημονική και εθνική δράση.

πρόξενου Ελασσόνας Αριστεΐδη Παπαδόπουλου. Ο γραμματέας της Μακεδονικής Οργάνωσης του Κοκκινοπλού Γιώργης Μπουροζίκας (υπάρχει ειδική αναφορά στη συνέχεια), ήταν ο σύνδεσμος μεταξύ της Οργάνωσης και του Νίκου Δημάδη.

Οι φαρμακευτικές συνταγές, που έδινε ο γιατρός Δημάδης στον δάσκαλο Μπουροζίκα εμπεριείχαν μηνύματα και ανταλλαγή πληροφοριών με ειδικούς «*φαρμακευτικούς*» κώδικες. Ο γιος του Νίκου ήταν ο

Παλάγκας Ν.: Κοκκινοπλίτης γιατρός, που διετέλεσε προεστός της Τσαριτσάνης, πρόεδρος της «Φιλοπτώχου Αδελφότητος» και πρόεδρος της Επαναστατικής Μακεδονικής Οργάνωσης Ολύμπου (πριν και μετά το 1900). Υπήρξε μια σημαντική προσωπικότητα που προσέφερε πολλά στην επιστήμη και στην πατρίδα.

γνωστός δικηγόρος της Ελασσόνας Αντώνης Δημάδης (1892-1962), ενώ παιδιά του Αντώνη είναι ο Νίκος (συνταξιούχος μικροβιολόγος στην Ελασσόνα) και ο Γιώργος (συνταξιούχος λιμενικός στη Θεσσαλονίκη).

Από πολύ παλιά, μέχρι και σήμερα, στην Ελασσόνα έχουν εγκατασταθεί πολλές κοκκινοπλίτικες οικογένειες, μεταξύ των οποίων και διαπρεπείς επιστήμονες, ιεράρχες, και πολιτικοί. Μεταξύ αυτών και ο σημερινός πολύ πετυχημένος δήμαρχος κ. Χ. Καραγιάννης.

Για την ιστορία πρέπει να σημειωθεί ότι, το ξυλόγλυπτο τέμπλο της ιεράς Μονής Ολυμπιώτισσας, ένα αριστούργημα λαϊκής τέχνης του 1840, είναι δωρεά του Κοκκινοπλίτη μοναχού **Ιάκωβου** και δημιούργημα του Μετσοβίτη καλλιτέχνη **Δημήτρη**.

Το 1908 έλαβε χώρα η επανάσταση των Νεότουρκων, η οποία στη συνέχεια άλλαξε ριζικά τις αρχικές διακηρύξεις για ελευθερία, ισονο-

μία και ισότητα των πολιτών όλων των εθνοτήτων. Έτσι η Οθωμανική Αυτοκρατορία υιοθέτησε την καταστρεπτική για τις διάφορες μειονότητες (μιλέτια) πολιτική του εκτουρκισμού. Μεταξύ των μέτρων που ελήφθησαν ήταν η απαγόρευση των πολιτικών οργανώσεων, αλλά και κάθε είδους οργανώσεων. Αυτά τα μέτρα έπληξαν όλες τις εθνικές-επαναστατικές οργανώσεις, αφού οι τουρκικές υπηρεσίες έλεγχαν τα πάντα. Μάλιστα το 1908 στην Τσαριτσάνη συνελήφθησαν, τα 12 μέλη του Δ.Σ. της «Φιλοπτώχου Αδελφότητος» με την κατηγορία ότι «συγκέντρωναν χρήματα όχι για τους φτωχούς, όπως επιφανειακά φαινόταν, αλλά για τον Μακεδονικό Αγώνα». Πρόεδρος της οργάνωσης αυτής ήταν ο Κοκκινοπλίτης γιατρός Νικόλαος Παλάγκας, ο οποίος διετέλεσε τότε προεστός της κοινότητας Τσαριτσάνης, ενώ από το 1895 υπηρετούσε εκεί και ως γιατρός.

Το 1909 όλα τα μέλη του Δ.Σ. της «Φιλοπτώχου» οδηγήθηκαν σιδηροδέσμιοι στις φυλακές του Μοναστηρίου (Μπιτόλια), όπου καταδικάστηκαν σε θάνατο, αλλά ύστερα από έντονες διαμαρτυρίες των Τσαριτσανιωτών και των ελληνικών διπλωματικών αρχών αφέθηκαν ελεύθεροι, πλην του προέδρου, ο οποίος ταλαιπωρήθηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα ακόμη.

Σύμφωνα με τον Καλογιάννη (1955) «.....ο Παλάγκας Ν. συνελήφθη υπό των Τούρκων για την εθνική του δράση και εφυλακίσθει εις τας τρομεράς φυλακάς του Μοναστηρίου....Κλονισθείσης της υγείας του σοβαρώς εκ των σωματικών και ηθικών βασάνων και ταλαιπωριών ησθένησεν βαρέως και μετά την φυλάκισήν του».

Όταν στις 6 Οκτωβρίου του 1912, ο ελληνικός στρατός μπήκε στην Τσαριτσάνη και Ελασσόνα, ο διάδοχος και αρχιστράτηγος Κωνσταντίνος φιλοξενήθηκε στο σπίτι του Ν. Παλάγκα στην Τσαριτσάνη. Ο παραπάνω πατριώτης απεβίωσε το 1952, αφού σε όλη του τη ζωή ήταν αφιερωμέ-

νος στην επιστήμη και στην πατρίδα. Να σημειωθεί ότι ήταν πατέρας του αξιόλογου δικηγόρου της Θεσσαλονίκης Ορέστη Παλάγκα, με πρωτοβουλία του οποίου ιδρύθηκε το 1951 ο σύλλογος Κοκκινοπλιτών Θεσσαλονίκης.

Στη Μακεδονία η Οθωμανική Αυτοκρατορία δε φαινόταν να ελέγχει τη ρευστή κατάσταση που δημιουργούσε ιδιαίτερα ο ανταγωνισμός μεταξύ Βουλγάρων και Ελλήνων, αφού το λεγόμενο «Μακεδονικό» είχε αρχίσει το 1870 με την Βουλγαρική Εξαρχία και κορυφώθηκε με τον ένοπλο Μακεδονικό Αγώνα του 1903-1908.

Παράλληλα, ιδιαίτερα στην πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα η Οθωμανική Αυτοκρατορία φοβόταν τον συνασπισμό των τεσσάρων χριστιανικών κρατών της χερσονήσου του Αίμου (Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία, Μαυροβούνιο), κάτι βέβαια που επαληθεύτηκε το 1912-13 με τον Α΄ βαλκανικό πόλεμο.

Πέρα απ' όλα αυτά η Μακεδονία ήταν ένας γεωγραφικός χώρος, τον οποίο έμμεσα ή άμεσα προσπαθούσαν να ελέγξουν όλες οι τότε μεγάλες δυνάμεις.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΠΛΟΣ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Ιστορία, γεωγραφία, οικονομία, εθνική προσφορά,
επαναστατικές οργανώσεις

Η πολύκροτη «*υπόθεση Ρίχτερ*» είχε ως κύριο επίκεντρο τον Κοκκινοπλό, οι κάτοικοι του οποίου έπαιξαν κυρίαρχο ρόλο, είτε ως άμεσοι διοργανωτές της απαγωγής, είτε ως απλοί και ανυποψίαστοι πολίτες, οι οποίοι υπέστησαν τα πάνδεινα εξ αιτίας του γεγονότος αυτού. Επομένως μια **σύντομη** ενημέρωση του αναγνώστη για το χωριό αυτό είναι βέβαιο ότι θα τον βοηθήσει να κατανοήσει καλύτερα το κύριο θέμα.

Σήμερα ο Κοκκινοπλός είναι ένα μικρό χωριό του δήμου Ολύμπου στα σύνορα Μακεδονίας-Θεσσαλίας, σκαρφαλωμένος στον νοτιοδυτικό αυχένα του Ολύμπου σε υψόμετρο 1250 μέτρων. Κατοικείται από 200 περίπου μόνιμους κατοίκους (Βλαχόφωνους), ενώ κατά τους καλοκαιρινούς μήνες οι κάτοικοι αυξάνουν αρκετά, αφού το **υγιεινό κλίμα**, το **υψόμετρο**, η **πανοραμική θέση** και ιδιαίτερα η **αγάπη** των απανταχού Κοκκινοπλητών για το χωριό αποτελούν ισχυρά κίνητρα διαμονής εκεί.

Η ιστορία του χωριού και της γύρω περιοχής χάνεται στα βάθη των αιώνων, ενώ για πρώτη φορά για τους Βλαχόφωνους της περιοχής κάνει αναφορά το 1212 ο Κεκαυμένος.

Προπολεμικά και ιδιαίτερα κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα το χωριό ήταν μια ακμάζουσα κωμόπολη με 2.500 έως και 3.500 κατοίκους. Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1960 ήταν η Μητρόπολη μιας μικρής Κοινοπολιτείας με τα άλλα χωριά των Κοκκινοπλιτών, δηλαδή τα **Καλύβια**, το **Ασπρόχωμα**, τα **Παλιάμπελα** και το **Δούλο**. Διέθετε χιλιάδες γιδοπρόβατα, τα οποία χείμαζαν στη γύρω περιοχή των Καλυβίων (περίπου στην περιοχή που το 1950 κτίστηκε το νέο και μεγάλο χωριό των Κοκκινοπλιτών, τα **Καλύβια**). Πριν το 1943 (ήταν η χρονιά που πυρπολήθηκε ολοσχερώς από τους Γερμανούς), ο Κοκκινοπλός διέθετε όλα σχεδόν τα παραδοσιακά επαγγέλματα και πολυάριθμες άλλες βιοτεχνίες (μύλους, υφαντήρια, μαντάνια, δρυστέλλες, ξυλουργεία κτλ), που εκτείνονταν διαμέσου των ριζών του Ολύμπου μέχρι τα Παλιάμπελα. Άμεση σχέση είχε ο Κοκκινοπλός ανέκαθεν και με το **Δίον (Μαλαθριά)**, του οποίου οι κάτοικοι στη συντριπτική τους πλειοψηφία ήταν και είναι Κοκκινοπλίτες. Μάλιστα λέγεται ότι όταν το 168 π.χ. οι ρωμαϊκές λεγεώνες του Παύλου Αιμίλιου νίκησαν το μακεδονικό στρατό του Περσέα (μάχη Πίδνας) και κατέστρεψαν συθέμελα την ιερή πόλη των Μακεδόνων το Δίον, οι κάτοικοι διασκορπίστηκαν και εγκαταστάθηκαν στις γύρω περιοχές, μια από τις οποίες ήταν και η τοποθεσία που βρίσκεται σήμερα ο Κοκκινοπλός. Επομένως εάν μελετήσει κανείς την ιστορία του χωριού αυτού από την αρχή, θα διαπιστώσει ότι *«οι Κοκκινοπλίτες είναι Μαλαθριώτες και όχι οι Μαλαθριώτες Κοκκινοπλίτες»*.

Το 1430, οι Κοκκινοπλίτες δέχθηκαν μια μεγάλη πρόσμιξη από Ηπειρώτες Βλαχόφωνους του **Ανθοχωρίου** (Δερβενίστα) Μετσόβου.

Ήταν αυτοί που διασώθηκαν από τη σφαγή, όταν τα τουρκικά στρατεύματα μπήκαν στο χωριό ύστερα από σθεναρή αντίσταση των κατοίκων και το κατέστρεψαν ολοκληρωτικά «μη αφήνοντας πέτρα πάνω στην πέτρα».

Στο διάβα των αιώνων ο Κοκκινοπλός, λόγω της θέσης του (βρίσκεται σε μία από τις επίκαιρες διαβάσεις που ενώνει τη Θεσσαλία με τη Μακεδονία) και της ιδιοσυγκρασίας των κατοίκων, γνώρισε την ελευθερία και τη δόξα του πατέρα Ολύμπου, του βουνού που αποτέλεσε παγκόσμιο σύμβολο της λευτεριάς, της πίστης και της διανόησης. Γνώρισε όμως και τη δυστυχία, τη λεηλασία και την καταστροφή, αφού ήταν συνυφασμένος με το αδούλωτο και το ανυπότακτο πνεύμα και αφού πάντα αποτελούσε «άνδρο» και «ορμητήριο» των επαναστατών και των εξεγέρσεων.

Στα πολύ παλιά χρόνια (μετά την πλήρη τουρκική επικράτηση) λόγω της σημαντικής γεωγραφικής θέσης εγκαταστάθηκε κοντά στο χωριό προς την Κατερίνη τουρκική στρατιωτική μονάδα για να φυλάξει τη διάβαση (Δερβένια), αλλά με την πάροδο του χρόνου εγκαταλείφθηκε. Μετά το 1881 τα ελληνικά σύνορα ήταν σχετικά κοντά από τον Κοκκινοπλό και τον Όλυμπο (κορυφογραμμή Μελούνας). Αυτό το γεγονός έκανε τις οθωμανικές αρχές να λάβουν νέα μέτρα και να προβούν σε διοικητικές ανακατατάξεις. Στα πλαίσια της πολιτικής αυτής και επειδή ιδιαίτερα το χωριό αυτό «προσφερόταν ως διακομιστικό κέντρο, για κλέφτες και μυστικές οργανώσεις» εγκατέστησαν έδρα αστυνομίας, το λεγόμενο Καρακόλι (Τσαντερμερία).

Επί τουρκοκρατίας ο Κοκκινοπλός διοικήθηκε με το σύστημα της δημογεροντίας, όπου ο προεστός (Μουχτάρης) εκλεγόταν από τους πρόκριτους του χωριού, κάτω από μια τεράστια καρυδιά, που ήταν στην

πλατεία. Ένας από τους τελευταίους προεστούς ήταν ο Νίκος Τριανταφύλλου, ο οποίος υπηρέτησε αδιάκοπα για 30 ολόκληρα χρόνια το αξίωμα αυτό (1870-1900).

Λέγεται ότι, κάποτε επισκέφθηκε το χωριό ένας Τούρκος αξιωματούχος, ο οποίος ζήτησε να δει το Μουχτάρη, δηλαδή τον Τριανταφύλλου. Επειδή όμως αυτός δεν επιθυμούσε μια τέτοια συνάντηση προσποιήθηκε τον άρρωστο. Τότε ο Τούρκος θύμωσε και διέταξε να τον φέρουν «σηκωτό» με το κρεβάτι του, ενώ παρήγγειλε να του μαζέψουν και λίγα γαϊδουράγκαθα. Σε μικρό χρονικό διάστημα εκτελέστηκε η διαταγή. Τη στιγμή της συνάντησης ο προεστός για να τιμήσει τον αξιωματούχο – ίσως και για να τον καλοπιάνει- του προσέφερε ένα καρβέλι φρέσκο ψωμί, τυλιγμένο σε πετσέτα. Την ίδια στιγμή όμως ο Τούρκος του προσέφερε τα γαϊδουράγκαθα. Χωρίς να χάσει χρόνο και με ένα εντελώς φυσικό τρόπο ο προεστός είπε: «*Ο καθένας προσφέρει απ' αυτό που τρώει καπετάνιεμ'*». Ευτυχώς που ο Τούρκος δεν κατάλαβε το βαθύτερο νόημα της φράσης αυτής, διαφορετικά, το λιγότερο θα του έδινε τα γαϊδουράγκαθα να τα φάει.

Στον Κοκκινοπλό ποτέ δεν κατοίκησαν αλλόθρησκοι και αλλοεθνείς. Αυτοί ανέβαιναν στο χωριό φιλοξενούνταν, θαύμαζαν τις ομορφιές του και έφευγαν. Ένας τέτοιος επισκέπτης ήταν και ο Βελή Πασάς (γιος του Αλί Πασά), ο οποίος το 1813 (πριν ξεσπάσει η πανώλη) επισκέφθηκε το χωριό, από το οποίο εντυπωσιάστηκε τόσο πολύ, που το ονόμασε «*ππί Παρί*» (*μικρό Παρίσι*).

Σε καιρό πολέμου και δύσκολων εποχών οι εχθροί ανέβαιναν λεηλατούσαν, πυρπολούσαν και έφευγαν.

Τα τελευταία 200 χρόνια πυρπολήθηκε τέσσερις φορές (1821, 1822, 1943, 1943). Την τελευταία φορά (από τους Γερμανούς), από τα

550 όμορφα και τα αρχοντικά σπίτια της ιστορικής κωμόπολης, που ήταν εναρμονισμένα με τη μεγαλοπρέπεια του Ολύμπου και την ελληνική λαϊκή αρχιτεκτονική, έμειναν μόνο 25-30 και η ιστορική Αγία Παρασκευή. Αυτά δεν αποτεφρώθηκαν, αλλά έμειναν ως μάρτυρες μέσα στα αποκαΐδια.

Σε όλους τους αγώνες του έθνους ο Κοκκινοπλός έδωσε το βροντερό παρόν, γι' αυτό άλλωστε έκλαψε πολλές φορές τα εκατοντάδες παιδιά του, που έπεσαν για την πατρίδα. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις επαναστάσεις του 1821, 1854, 1878, 1897, όπου το χωριό αυτό αποτέλεσε ένα από τα επίκεντρα των επιχειρήσεων, γι' αυτό πάντοτε το πλήρωνε με αίμα, δάκρυ και αποκαΐδια.

-Στο Μακεδονικό Αγώνα ο Κοκκινοπλός ήταν ο κυριότερος «*διακομιστικός*» σταθμός όπλων και ανταρτών από το «*Ελληνικό*» προς τη Μακεδονία, ενώ διέθετε δραστήρια «*Μυστική Μακεδονική Επιτροπή*», το λεγόμενο Κομιτάτο του Κοκκινοπλού για το οποίο θα γίνει στη συνέχεια ειδική αναφορά.

-Στον εθναπελευθερωτικό αγώνα του 1912 Κοκκινοπλίτες ανέλαβαν να οδηγήσουν τον Λοχαγό Μαζαράκη και τον επίλεκτο Λόχο του (8 Οκτ. 1912), μέσω Κοκκινοπλού και Μπάρας για να πλευροκοπήσει τον εχθρό, που αμύνονταν ακόμη στα στενά του Σαρανταπόρου.

-Συγκινητική ήταν επίσης η προσφορά των Κοκκινοπλιτών του Μάντσεστερ των ΗΠΑ, οι οποίοι μόλις πληροφορήθηκαν ότι ξέσπασε ο εθναπελευθερωτικός πόλεμος του 1912, συγκέντρωσαν χρήματα και τα έστειλαν στον ελληνικό στρατό συνοδευόμενα από δυο επιστολές (μια προς τον τότε πρωθυπουργό της Ελλάδας Ελ. Βενιζέλο και μια προς την Πριγκίπισσα Σοφία). Οι πατριώτες από την Αμερική δεν αρκέστηκαν όμως μόνο στην οικονομική βοήθεια, αφού ήθελαν να δώσουν και το σώ-

μα και την ψυχή για την πατρίδα. Οργανωμένοι με άλλους Έλληνες στον «*Ιερό Λόχο*», 12 νέοι Κοκκινοπλίτες πήραν το πρώτο πλοίο και ήρθαν για να πολεμήσουν και να απελευθερώσουν την υπόλοιπη πατρίδα.

Στο Μάντσεστερ οι Κοκκινοπλίτες είχαν ιδρύσει σύλλογο με την επωνυμία «*Άγιος Αθανάσιος*», ο οποίος έδρευε στο καφενείο «*Μακεδονία*», ιδιοκτησία Κοκκινοπλιτών. Οι προαναφερθείσες επιστολές, τα ονόματα των νέων που ήρθαν να πολεμήσουν και τα ονόματα αυτών που έδωσαν τα χρήματα είναι γνωστά, αφού έχουν δημοσιευθεί για πρώτη φορά από τον Γιάννη Μπουροζικά και στη συνέχεια από το περιοδικό «*Ολύμπιο Φως*».

-Στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα στη Θεσσαλονίκη κατοικούσαν αρκετοί Κοκκινοπλίτες, οι οποίοι φαίνεται ότι ήταν συσπειρωμένοι σε «*Κοινότητα Ελλήνων Ορθοδόξων Πατριωτών*». Μάλιστα με δαπάνη της παραπάνω Κοινότητας ιδρύθηκε στον Κοκκινοπλό βιοτεχνία για την επεξεργασία και κατασκευή κεριών (βλέπε φωτ.).

-Στο αλβανικό μέτωπο ο Κοκκινοπλός έδωσε 250 επιστράτους από τους οποίους πολλοί επέστρεψαν τραυματίες, ενώ οκτώ δεν επέστρεψαν ποτέ.

-Κατά την γερμανοϊταλική κατοχή όλοι σχεδόν οι ενήλικοι, αλλά και πολλοί ανήλικοι ήταν οργανωμένοι σε αντιστασιακές οργανώσεις του Κοκκινοπλού. Για την αντιστασιακή αυτή δράση ο Κοκκινοπλός πλήρωσε βαρύτατο φόρο αίματος με εκτελέσεις και διωγμούς, αλλά και με την ολοσχερή καταστροφή του χωριού (τον Μάρτιο του 1943 από τους Ιταλούς και τον Ιούνιο του ίδιου έτους από τους Γερμανούς, η ολοσχερής πυρπόληση).

-Τέλος θα χρειαζόταν πολλές σελίδες εάν θα ήθελε κανείς να απεριθμήσει τη μεγάλη προσφορά του Κοκκινοπλού και των τέκνων του

στα γράμματα, τις τέχνες, το εμπόριο και τον πολιτισμό. Με δύο λόγια ανέδειξε υπουργούς (Δ. Δημάδης, υπουργός Β. Ελλάδος επί Βενιζέλου), αντιπρόεδρο Βουλής, βουλευτές, στρατηγούς (Μπακιριτζής, στρατηγός και ηγετικό στέλεχος του ΕΛΑΣ), καθηγητές πανεπιστημίου, Δημάρχους, μεγάλους εμπόρους και σημαντικούς ιερωμένους (Καλλίνικο Λαμπρινίδη, Νικηφόρο Μπουροζίκα). Μάλιστα προς τιμή του τελευταίου στήθηκε προτομή σε κεντρικό πάρκο της Κατερίνης, το οποίο φέρει και το όνομά του. Να σημειωθεί ότι ο Νικηφόρος, που για πολλά χρόνια διετέλεσε Ηγούμενος της μονή της Πέτρας Ολύμπου ήταν αυτός που συνέταξε κάποιες από τις επιστολές της προσωρινής κυβέρνησης του Ολύμπου κατά την επανάσταση του 1878.

Για την παρουσία των Κοκκινοπλιτών στη Θεσσαλονίκη ο αείμνηστος μπάρμπα **Θανάσης Τσουρέκας** (ο γνωστός Κοκκινοπλίτης επιχειρηματίας από τη Θεσσαλονίκη και άξιος πατριώτης-δωρητής του χωριού), έλεγε χαρακτηριστικά:

«Οι Κοκκινοπλίτες σχεδόν διοικούν και σχεδόν ελέγχουν το μεγαλύτερο λιμάνι της Βορείου Μεσογείου, ενώ διοικούν και ελέγχουν εξ ολοκλήρου έναν από τους μεγαλύτερους φορείς των Βαλκανίων».

Ο θυμόσοφος και μετριοφρων κατά τα άλλα μπάρμπα Θανάσης, έλεγε μια μεγάλη αλήθεια μέσα σε μια «μικρή υπερβολή», αφού ο στόλος των γερανών, και των φορητών αυτοκινήτων, που πρωτοστατούσε στο λιμάνι Θεσσαλονίκης ήταν δικός του, ενώ για αρκετά χρόνια διευθυντής της Ελευθέρας Ζώνης και αναπληρωτής γενικός διευθυντής του λιμανιού, ήταν ο επίσης Κοκκινοπλίτης Γιάννης Μαρωνίδης (εγγονός του Γιάννη Μαρωνίδη και Κώστα Γεωργίου, για τους οποίους θα γίνει λόγος στη συνέχεια). Σε ότι αφορά τον φορέα, εννοούσε τον ΟΑΣΘ, του οποίου

για πάρα πολλά χρόνια ήταν πρόεδρος ο ίδιος, ενώ είχε παράλληλα και αρκετές μετοχές.

Εάν ζούσε σήμερα ο μπάρμπα Θανάσης θα προσέθετε σίγουρα και τη φράση ότι *«οι Κοκκινοπλίτες σχεδόν διοικούν την πρωτεύουσα των Βαλκανίων»*, αφού ο γιος του **Απόστολος** διετέλεσε τα δύο τελευταία χρόνια Αντιδήμαρχος Οικονομικών του Δήμου Θεσσαλονίκης, ενώ θεωρείται ένα από τα βασικά και ανερχόμενα στελέχη στην τοπική αυτοδιοίκηση της Πόλης.

Όμως, αφού έγινε αναφορά στο Δήμο Θεσσαλονίκης, θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφέραμε και ένα άλλο τέκνο του Κοκκινοπλού τον αείμνηστο **Νίκο Πρίντζιο**, που δυστυχώς έφυγε από τη ζωή νεότατος.

Ως Αντιδήμαρχος του Δήμου Θεσσαλονίκης (στα μέσα της δεκαετίας του 70), ο Νίκος πρότεινε να φιλοτεχνηθεί και να στηθεί κοντά στο Λευκό Πύργο το γνωστό σε όλους άγαλμα του **Μεγάλου Αλεξάνδρου** (δυστυχώς το μοναδικό στην ελληνική επικράτεια). Λέγεται ότι τα αποκαλυπτήρια του ωραιότατου, μεγαλοπρεπέστατου και μοναδικού αυτού αγάλματος, δεν έγιναν δυστυχώς ποτέ και από κανέναν επίσημο φορέα, για λόγους μικροπολιτικών σκοπιμοτήτων. Κάτι παρόμοιο λέγεται ότι συνέβη και στην Αθήνα, αφού το άγαλμα του Μ. Αλεξάνδρου, που φιλοτεχνήθηκε το 1992 (για να στηθεί πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες σε κεντρική πλατεία της Αθήνας), παραμένει - ποιος ξέρει γιατί - σε υπόγειους αποθηκευτικούς χώρους. Τώρα ψάχνουμε εμείς οι Έλληνες και ιδιαίτερα οι Μακεδόνες να βρούμε **τι φταίει** και δεν μας βοηθούν οι ξένοι στο μεγάλο εθνικό θέμα, δηλαδή το «Μακεδονικό». Σύμφωνα με τον ποιητή όμως **«...φταίει το κεφάλι το ξερό μας»**.

*«...φταίει το κακό το ριζικό μας , φταίει ο θεός που μας μισεί,
φταίει το κεφάλι το ξερό μας, φταίει πάνω απ' όλα το κρασί».*

-Σήμερα λειτουργούν σε διάφορες πόλεις και χωριά της Ελλάδας (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Κατερίνη, Ελασσόνα, Κοκκινοπλός, Καλύβια, Ασπρόχωμα), περίπου 10 πολιτιστικοί και αθλητικοί σύλλογοι Κοκκινοπλιτών (μεταξύ αυτών και ένας ορειβατικός), ενώ άλλοι δύο δραστηριοποιούνται στο Μόναχο και τη Μελβούρνη. Με την πρωτοβουλία όλων σχεδόν αυτών των συλλόγων διοργανώνεται κάθε χρόνο στον Κοκκινοπλό και το παγκόσμιο αντάμωμα των Κοκκινοπλιτών.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στη διοίκηση όλων των παραπάνω τοπικών κοινωνιών (ημιδαπής) συμμετέχουν και πρωτοστατούν Κοκκινοπλίτες.

Πρόσφατα ιδρύθηκε στην Ελασσόνα και ο **Σύλλογος Κοκκινοπλιτιστών**, ο οποίος διοικείται από δραστήριες και πολλά υποσχόμενες Κοκκινοπλίτισσες. Όλοι αυτοί οι σύλλογοι είναι ενεργά κύτταρα της κοινωνίας και προσφέρουν ανεκτίμητες υπηρεσίες στον πολιτισμό και τον αθλητισμό. Να σημειωθεί ότι το 2005 το πανελλήνιο αντάμωμα των Βλάχικων Πολιτιστικών Συλλόγων (ένα πανελλήνιο εμβέλειας πολιτιστικό γεγονός), το ανέλαβε ο **Σύλλογος Κατερίνης** συνεπικουρούμενος από άλλους φορείς και βέβαια από όλους σχεδόν τους άλλους κοκκινοπλιτικούς συλλόγους. Ο ίδιος σύλλογος εκδίδει και εφημερίδα ποικίλων θεμάτων με τον χαρακτηριστικό τίτλο «**Το Αντάμωμα**».

Επίσης για περισσότερο από μια δεκαετία (1984-1996), ο σύλλογος Κοκκινοπλιτών Θεσσαλονίκης εξέδιδε το περιοδικό «**Ολύμπιο Φως**», με υπότιτλο «*οι Κοκκινοπλίτες της διασποράς*», το οποίο κυκλοφορούσε σε χιλιάδες αντίτυπα, στο εσωτερικό και στην ομογένεια του εξωτερικού. Ο ίδιος σύλλογος το 2002 εξέδωσε και κυκλοφόρησε σε όλη την Ελλάδα το βιβλίο του Β. Καϊμακάμη με τίτλο «*Προσφορά των Βλάχοφωνων Ελλήνων στην αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων*»

Μαρμάρινη πινακίδα από το κηροποιείο του Κοκκινοπλού, το οποίο έπαψε να λειτουργεί μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο. Όπως φαίνεται και στην επιγραφή, το παραπάνω κηροποιείο ήταν δωρεά των Κοκκινοπλιτών της Θεσσαλονίκης (1907), την εποχή που ο Κοκκινοπλός και όλη η Βόρεια Ελλάδα (πάνω από την Ελασσώνα), ήταν ακόμη υπό την τουρκική κατοχή. Την εποχή εκείνη, αλλά και αργότερα οι Κοκκινοπλίτες της Θεσσαλονίκης είχαν ως «επίκεντρο και κέντρο διερχομένων» το ξακουστό καφενείο «Λευκός Πύργος», που ήταν κοκκινοπλίτικης ιδιοκτησίας. Πολύ αργότερα (1951) ιδρύθηκε επίσημα ο Σύλλογος Κοκκινοπλιτών Θεσσαλονίκης «Ο Όλυμπος».

Δομή και έργο της «Μυστικής Επαναστατικής Επιτροπής» του Κοκκινοπλού. Τουρκική αστυνομία στον Κοκκινοπλό.

Πριν φθάσουμε στην ίδια την απαγωγή του Ρίχτερ είναι ίσως χρήσιμο να κάνουμε μια αδρομερή σκιαγράφιση της «Επιτροπής» του Κοκκινοπλού, η οποία επίσημα είχε διάφορα ονόματα (Κομιπάτο, Επιτροπή, Οργάνωση, Απελευθερωτική Μακεδονική Επιτροπή), ενώ στη γλώσσα των μελών εφαρμόζονταν όλοι οι συνωμοτικοί κανόνες, χρησιμοποιώντας διάφορα συνθηματικά. Τίποτε σχεδόν δεν είχαν γραπτά, γι' αυτό τα περισσότερα στοιχεία προέρχονται από τις προφορικές μαρτυρίες-διηγήσεις των παππούδων «της δεύτερης γενιάς».

Η οργάνωση αυτή ιδρύθηκε με την προτροπή και τις οδηγίες του γραμματέα του προξενείου Ελασσόνας **Γεωργίου Τομαρά**, ο οποίος στην πραγματικότητα ήταν λοχαγός πυροβολικού του ελληνικού στρατού. Ο παραπάνω αξιωματικός, πήγε ο ίδιος για το λόγο αυτό, με άκρα μυστικότητα στον Κοκκινοπλό, όπου οι συνθήκες για μια τέτοια οργάνωση ήταν ιδανικές. Ήταν αυτός που παρότρυνε, ενίσχυσε και έδωσε οδηγίες για την ίδρυση «*Επαναστατικών Μακεδονικών Οργανώσεων*» και σε άλλα κεφαλοχώρια της περιοχής.

Το άξιο τέκνο του Κοκκινοπλού **Δημήτρης (Τούης) Δημάδης** (1887-1970), που μεταξύ τόσων άλλων, διετέλεσε αντιπρόεδρος της ελληνικής βουλής και υπουργός Β. Ελλάδος του Βενιζέλου,

στη σύντομη αυτοβιογραφία του, η οποία δημοσιεύτηκε από το συγγραφέα στο «*Ολύμπιο Φως*» το 1989, τευχ. 6 και 7, γράφει: «Ως φοιτητής (στη νομική και μετέπειτα στην ιατρική Αθηνών) υπήρξα μέλος επί πολλά έτη του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου Μακεδόνων και ταμίας τούτου. Τα καλοκαίρια παραθερίζω εις Κοκκινοπλόν υπήρξα σύνδεσμος και καθοδηγητής των ανταρτικών Μακεδονικών Σωμάτων της περιοχής, τελών εν πλήρη επαφή με τον εκπρόσωπον τούτων επαρχίας Ελάσσονος παρά τω ελληνικό προξενείω αξιωματικόν (Πουλόπουλον, ψευδώνυμον) μετέπειτα στρατηγόν Παπαγεωργίου, παρ' ου ελάμβανον οδηγίες και εντολές».

Αν και νέος την εποχή εκείνη ο Δημήτρης Δημάδης (το 1911 ήταν μόλις 24 ετών), συγκαταλέγεται στα ηγετικά στελέχη της «*Μακεδονικής Επαναστατικής Οργάνωσης του Κοκκινοπλού*», ενώ ήταν συγχρόνως ένα δραστήριο μέλος με σχεδόν πανελλήνια δράση της «*Πανελληνίας Μακεδονικής Οργάνωσης*» στην Αθήνα.

Δεν είναι γνωστό εάν ο παραπάνω πατριώτης είχε άμεση συμμετοχή στην «*υπόθεση Ρίχτερ*». Αφού η απαγωγή και ομηρία του Ρίχτερ έλαβε χώρα το καλοκαίρι, την εποχή δηλαδή που ο Κοκκινοπλίτης φοιτητής βρισκόταν στο χωριό και αφού ήταν ηγετικό στέλεχος της Επιτροπής, είναι πολύ πιθανόν να πρωτοστάτησε. Βέβαιον είναι ότι ήταν ένας σημαντικός κρίκος της αλυσίδας των οργανώσεων και της γενικότερης εθνικής δράσης.

Τα μέλη, που αποτέλεσαν τον πρώτο πυρήνα της επαναστατικής οργάνωσης του Κοκκινοπλού, ήταν τα εξής: **Μαρωνίδης Ι., Δ. Δημάδης, Τσακίρης Μ., Παλάγκας Γ., Παπαπέτρου Λ., Χατζούλης Κ. (Σερβαρέ-**

τας), **Γιαμούζης Αθ., Μπουροζίκας Γ.** Σ' αυτούς συγκαταλέγονταν και οι τρεις ιερείς του χωριού δηλαδή ο **Παπαβασίλης**, ο **Παπαγιώργης** και ο **Παπαδημήτρης**, οι οποίοι είχαν την συγκατάθεση, την παρότρυνση και την κάλυψη του Μητροπολίτη Ελασσόνας **Νεόφυτου Ευαγγελίδη**.

Στη συνέχεια με άκρα μυστικότητα και αυστηρή επιλογή στρατολογήθηκαν και αρκετοί άλλοι, οι οποίοι αναλάμβαναν ειδικές αποστολές ανάλογα με το επάγγελμα, την οικονομική και οικογενειακή κατάσταση και κυρίως ανάλογα με τις πνευματικές, ψυχικές και σωματικές τους ικανότητες. Κάποιοι από αυτούς ήταν οι **Φτεργιώτης Ζ., Καστανάρας Α., Βελής Ν.**, και πολλοί άλλοι. Ο τελευταίος (1887-1966), ήταν γνωστός με το παρατσούκλι Ζούλφος ή Γκουντρούπας και υπήρξε για περισσότερα από 30 χρόνια ξεναγός-αγωγιάτης του Κοκκινοπλού. Λόγω και του επαγγέλματός του οι επαναστατικές οργανώσεις τον χρησιμοποίησαν από πολύ νέο ως σύνδεσμο, και «διακομιστή» όπλων και μηνυμάτων, κάτι που έκανε άριστα και ανυποψίαστα.

Στην οργάνωση στρατολογούνταν πιθανόν και γυναίκες με τα ανάλογα προσόντα, αλλά ο συγγραφέας δεν διαθέτει συγκεκριμένα στοιχεία. Είναι βέβαιον ότι υπήρχαν και **«περιφερειακά»** άτομα, τα οποία αναλάμβαναν διάφορες αποστολές, **χωρίς να γνωρίζουν** ότι στο χωριό υπήρχε τέτοια οργάνωση.

Για λόγους ευνόητους χρησιμοποιούσαν μια κωδικοποιημένη, παραπλανητική, συνωμοτική γλώσσα, την οποία δεν μπορούσε κανείς να καταλάβει, αφού πέρα από το ότι ήταν μπερδεμένα βλάχικα και ελληνικά είχαν και αντίθετο νόημα. Έτσι λοιπόν ονόμαζαν π.χ. τις λίρες τα **«άχρηστα»**, το πολύ δυνατό παλικάρι ο **«άρρωστος»** και τον αρχηγό ο **«μσόχαζος»**.

Δημάδης Δ. (1887-1970): Ήταν Κοκκινοπλίτης γιατρός και μια εξέχουσα προσωπικότητα πανελλήνιας εμβέλειας (μεγάλος επιστήμονας, μεγάλος πολιτικός και ηγετική μορφή στις διάφορες εθναπελευθερωτικές οργανώσεις). Τα καλοκαίρια ήταν ο σύνδεσμος των ανταρτικών σωμάτων στην περιοχή Ελασσόνας. Πιθανόν συμμετείχε και αυτός άμεσα στην οργάνωση της απαγωγής του Ρίχτερ.

Με την τούρκικη αστυνομία (Καρακόλι) δεν είχαν ιδιαίτερα προβλήματα, ούτε οι κάτοικοι, ούτε η οργάνωση για την οποία βέβαια δε γνώριζαν το παραμικρό οι Τούρκοι. Τους ταΐζανε με τα άφθονα τυροκομικά προϊόντα, τους ποτίζανε με το εύγευστο κοκκινοπλίτικο κρασί (τα κοκκινοπλίτικα αμπέλια ήταν στο εκκλησάκι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα προς τον κάμπο του Πυθίου), τους έδιναν κάπου-κάπου και το πολυαγαπημένο τους *«μπαχτσίσι σε γρόσια»* και έτσι *«οι Κόνιαροι ούτε έβλεπαν, ούτε άκουγαν»*. Μάλιστα κάποιοι γέροντες έλεγαν χαριτολογώντας ότι *«οι μοναδικοί άνθρωποι που πέθαιναν εκείνη την εποχή από χοληστερίνη, τριγλυκερίδια, καρδιακά και εγκεφαλικά νοσήματα ήταν αυτοί οι αστυνομικοί, αφού έτρωγαν, έπιναν και κοιμόταν»*.

Κάτι γνώριζε λοιπόν ο ιστορικός, όταν πριν πολλά χρόνια έγραφε ότι *«φιλοχρήματων γαρ το γένος τούτο (των Τούρκων) εστί»*. Πέρα απ' όλα αυτά οι Κοκκινοπλίτες είχαν επινοήσει χίλιους τρόπους να απασχολούν τους Τούρκους αστυνομικούς με μικροπαραβάσεις για να μην ασχολούνται με τα σημαντικά και μεγάλα θέματα.

Έχουν ακουστεί πολλές χαριτωμένες ιστορίες με τους αστυνομικούς αυτούς, κάποιες από τις οποίες έχουν και το στοιχείο της υπερβολής. Πάντως είναι γεγονός ότι με την αστυνομία, η οποία εγκαταστάθηκε στο χωριό μετά το 1881, οι κάτοικοι δεν είχαν πρόβλημα. Ακόμη και τους νεόφερτους αστυνομικούς, που στην αρχή ήταν *«απλησίαστα άγρια θηρία»*, οι Κοκκινοπλίτες τους μετέτρεπαν *«σε καλοκάγαθα προβατάκια»* και *«από αγουρίδα σε μέλι»*. Άλλωστε στο χωριό οι Τούρκοι θεωρούσαν ότι είχαν αρκετούς *«έμπιστους φίλους και συνεργάτες»*.

Όπως θα δούμε στη συνέχεια, ο Ρίχτερ πήγε στο αρχοντικό του Μαρωνίδα με την προτροπή της τουρκικής αστυνομίας. Αυτό σημαίνει ότι ο Μαρωνίδης ήταν άνθρωπος συνεργαζόμενος, αξιόπιστος, και υπε-

ράνω πάσης υποψίας (στην πραγματικότητα ήταν ο πρόεδρος της Επαναστατικής Οργάνωσης). Επίσης κάποιοι από τους αστυνομικούς έγιναν αδερφικοί φίλοι με πολλούς κατοίκους. Ένα παράδειγμα είναι η περίπτωση του Γκόγκου Γιαμούζη (θα γίνει εκτενής αναφορά στη συνέχεια), για τον οποίο ήρθε στην αστυνομία απόρρητο έγγραφο να τον συλλάβουν, ενώ ο φίλος Τούρκος αστυνομικός πήγε κρυφά και τον ειδοποίησε να φύγει.

Πολλά χαριτωμένα περιστατικά αναφέρονται και για τον τελάλη του χωριού, ο οποίος όταν με τη στεντόρεια φωνή του καλούσε κάποιον να πάει στο «Καρακόλι» και ήταν «για κακό», το πρόδιδε με τον τόνο της φωνής του (παρόντος του τούρκου αστυνομικού) και έτσι ο παραβάτης εξαφανιζόταν, χωρίς βέβαια η αστυνομία να υποψιαστεί κάτι.

Αντίθετα με τους σχεδόν «ντόπιους» αστυνομικούς, τα στρατεύματα, που κατά καιρούς ανέβαιναν στον Κοκκινοπλό προκαλούσαν ζημιές. Λέγεται μάλιστα ότι σε μια τέτοια ανάβαση ο αξιωματικός ζήτησε να του φέρουν μια βλαχοπούλα «ντεφερίκι», δηλαδή όμορφη, ροδοκόκκινη και τσακπίνα. Οι Κοκκινοπλίτες υπάκουσαν στις παράλογες απαιτήσεις του Τούρκου και πράγματι του έφεραν «πεσκέσι» μια κοπέλα με τις παραπάνω προδιαγραφές. Δεν μας είναι γνωστό πως αντέδρασε ο αξιωματικός, όταν διαπίστωσε –αν διαπίστωσε- ότι το «πεσκέσι» διέφερε πάρα πολύ από την αρχική του επιθυμία. Δεν του πήγαν δηλαδή κοπέλα, αλλά μια «βαμμένη και καλά κεκαλυμμένη μπάμπου», η οποία με τη θέλησή της έπαιξε ένα «σατανικό θέατρο».

Στον Κοκκινοπλό όλα τα σπίτια είχαν κρυψώνες και λαγούμια διαφυγής (απανοιχτιές), τις λεγόμενες «*ίσιμπες*», που είχαν διέξοδο μακριά σε ανυποψίαστα και ασφαλή μέρη. Κάποιες φορές μάλιστα οι άρχοντες φιλοξενούσαν στο ανώγι του αρχοντικού τους ανυποψίαστους Τούρκους

αστυνομικούς, ενώ την ίδια στιγμή τους κλέφτες, τους οποίους αναζητούσαν οι Τούρκοι τους φιλοξενούσαν στο υπόγειο. Κατά τη λαϊκή ρήση δηλαδή «και ψωμί στον κλέφτη, αλλά και χαμπέρι στον Τούρκο». Βέβαια εάν πήγαινε κάτι στραβά, οι κλέφτες θα διαφεύγανε από τις «ίσμπες». Να σημειωθεί ότι ακόμη και σήμερα ένα τουλάχιστον παλιό σπίτι στον Κοκκινοπλό (της οικογένειας Μπέλλη) διαθέτει τέτοια «ίσμπια».

Κοκκινοπλός 1906. Έμποροι, Καπεταναίοι, επιστήμονες, παιδιά και κτηνοτρόφοι σε μια σπάνια αναμνηστική φωτογραφία. Μεταξύ αυτών διακρίνεται ο 20χρονος τότε φοιτητής νομικής και μετέπειτα ιατρικής Δ. Δημάδης (βέλος), που ήταν οργανωμένο μέλος της Επαναστατικής Οργάνωσης του Κοκκινοπλού και των Μακεδόνων φοιτητών της Αθήνας. Είναι βέβαιο ότι λιγότερο ή περισσότερο όλοι οι εικονιζόμενοι έζησαν την «υπόθεση Ρίχτερ» από κοντά, ενώ κάποιοι απ' αυτούς γνώριζαν το «μεγάλο μυστικό» και συμμετείχαν πιθανόν σ' αυτό ενεργά.

Ο Κοκκινοπλός ως βάση και ορμητήριο των διαφόρων περιηγητών-ερευνητών του Ολύμπου

Στο διάβα των αιώνων πολυάριθμοι περιηγητές-ερευνητές χρησιμοποίησαν τον Κοκκινοπλό ως τελευταίο σταθμό και ορμητήριο στην προσπάθειά τους να εξερευνήσουν και να περιηγηθούν το μυθικό βουνό. Σε όλους οι οθωμανικές αρχές έδιναν ως συνοδεία και αστυνομικούς για να τους φυλάνε από τους κλέφτες-ληστές, οι οποίοι δρούσαν στον Όλυμπο και λυμαίνονταν τις γύρω περιοχές.

Παράλληλα όλοι τους χρησιμοποίησαν ως οδηγούς Κοκκινοπλίτες (αγωγιάτες, κτηνοτρόφους, κυνηγούς), αφού αυτοί γνώριζαν τον Όλυμπο πιθαμή προς πιθαμή και κυρίως γνώριζαν τους κινδύνους που υπήρχαν από τις δύσβατες περιοχές, τις καιρικές συνθήκες και τους ληστές. Ένας πολύ γνωστός ξεναγός-αγωγιάτης, ο οποίος για 30 και πλέον έτη έκανε τη δουλειά αυτή ήταν ο Κόλας Βελής (Ζούλφος ή Γκουντρούπας).

Οι πιο σημαντικές προσπάθειες ανάβασης από τον Κοκκινοπλό πραγματοποιήθηκαν κυρίως κατά τον 19^ο αιώνα από δυτικούς περιηγητές-ερευνητές. Η πρώτη όμως σημαντική σημειώνεται ήδη στα 1669 από τον **Σουλτάνο Μεχμέτ Δ**, ο οποίος πραγματοποίησε την ανάβαση περισσότερο για περιήγηση και κυνήγι.

-Το 1810 ο **Pougueville** (Γάλλος πρόξενος στην αυλή του Αλή Πασά) φθάνει στον Κοκκινοπλό κάνει τις τελευταίες προετοιμασίες και επιχειρεί ανάβαση.

-Το ίδιο χωριό, την ίδια διαδρομή και βέβαια ντόπιους οδηγούς χρησιμοποίησαν το 1830 και 1855 οι περιηγητές-ερευνητές **David Urquhart** (Άγγλος) και **Leo Heuzey** (Γάλλος).

-Το 1857 και 1862 ο Έλληνας **Ορφανίδης** (καθηγητής βοτανολογίας του πανεπιστημίου Αθηνών) χρησιμοποίησε τον Κοκκινοπλό και τη διαδρομή που οδηγεί από εκεί προς τις πλαγιές και κορυφές του Ολύμπου για να μελετήσει, να συλλέξει και να εκπονήσει στη συνέχεια περισσότερες μελέτες για τη χλωρίδα και πανίδα του Ολύμπου.

-Τον Κοκκινοπλό χρησιμοποίησε το 1862 και ο Γερμανός Γεωγράφος **Henrich Barth** (ήταν γνωστός για τα ερευνητικά του ταξίδια σε διάφορα άλλα μέρη), αλλά και ο Σέρβος **Guizie** το 1904 (καθηγητής γεωλογίας).

Το 1909, 1910 και 1911 ο Γερμανός Γεωγράφος-φυσιοδίφης και μαριώδης αλπινιστής **Eduard Richter** έρχεται να «κατακτήσει» και να εξερευνησει τον Όλυμπο. Την πρώτη φορά χρησιμοποιεί το Λιτόχωρο, ενώ τις δύο τελευταίες φορές τον Κοκκινοπλό, οπότε τον απαγάγουν κλέφτες του Ολύμπου και τον κρατούν σε ομηρία έως ότου καταβληθεί ένα υπέρογκο ποσό λύτρων. Αυτό το γεγονός αποτέλεσε την πολύκροτη **«υπόθεση Ρίχτερ»**, με την οποία θα ασχοληθούμε διεξοδικά στη συνέχεια.

Για την ιστορία όμως αξίζει να σημειωθεί ότι τελικά το Μύτικα, την ψηλότερη κορυφή του Ολύμπου (την καθέδρα των μυθικών θεών) την κατέκτησαν στις 2 Αυγούστου του 1913 οι Ελβετοί **Frederic Boissona** και **Daniel Baud Bovy** με τη συνοδεία του γνωστού Λιτοχωρινού κυνηγού **Χρίστου Κάκαλλου**.

Η παρακάτω μαρτυρία για τους ξένους περιηγητές, που χρησιμοποιούσαν τον Κοκκινοπλό ως βάση και τους Κοκκινοπλίτες ως οδηγούς, προέρχεται από την αείμνηστη Ελένη Φτεριώτη (γεν. 1904), η οποία είχε αποδημήσει στις ΗΠΑ το 1929. Ως τακτική συνεργάτιδα στο περιοδικό «Ολύμπιο Φως» μας έστειλε και δημοσιεύαμε πολλές παλιές και ενδιαφέρουσες ιστορίες μεταξύ των οποίων και την εξής:

«...όταν πήγα στο χωριό (μικρό παιδί), μιλούσα με το γέρο Νικόλα Ταμπάκη, που ήταν 100 χρονών τότε, αλλά με πολλές γνώσεις και γλαφυρό μυαλό. Μεταξύ άλλων μου διηγούταν πολλές ιστορίες για ξένους ορειβάτες τους οποίους οδηγούσε αυτός στις κορυφές του Ολύμπου. Μάλιστα μας έλεγε ότι αυτοί οι ξένοι πολλές φορές προσπαθούσαν να ανέβουν εκεί που εμείς θεωρούσαμε ότι δεν το επέτρεπε ο θεός. Γι' αυτό όταν μια φορά κατέβηκαν με σχοινιά στην τοποθεσία «Σχολειό» άρχισε να βροντά και να αστράφτει» (Ο.Φ.,1988,τεύχ.6°).

1929 στην τοποθεσία «Χριστάκι» (Περίπου εκεί που πριν τέσσερα χρόνια ο Ορειβατικός Σύλλογος έκτισε ένα μικρό καταφύγιο). Ένας Κοκκινοπλίτης (όρθιος με το μουλάρι) οδηγεί-ξεναγεί περιηγητές στις διάφορες κορυφές του Ολύμπου.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΑΠΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΟΜΗΡΙΑ ΤΟΥ ΡΙΧΤΕΡ

Η φράση «κα ντι άννλου ντι Φράγκου» και τα ερωτηματικά που προκύπτουν από την «υπόθεση Ρίχτερ»

Ακόμη και σήμερα κάποιοι υπερήλικες Κοκκινοπλίτες, όταν θέλουν να περιγράψουν, ή να αναφερθούν σε ένα μεγάλο κακό, που έχει βία, φόβο, λεηλασία και δυστυχία, χρησιμοποιούν τη φράση «**κα ντι άννλου ντι Φράγκου**», που στα ελληνικά σημαίνει «**όπως στη χρονιά του Φράγκου**». Με αυτή τη φράση αναφέρονται μεταφορικά και ασυνείδητα στο μεγάλο κακό, που υπέστη το 1911 το χωριό από τα τουρκικά στρατεύματα (ανελέητοι ξυλοδαρμοί, αρπαγές και τρομοκρατία για τρεις περίπου μήνες) εξ αιτίας της απαγωγής και ομηρίας του Γερμανού ερευνητή Έντουαρτ Ρίχτερ.

Σε όσους γνωρίζουν την ιστορία του Κοκκινοπλού, ίσως η φράση αυτή φανεί υπερβολική, αφού στην περίπτωση του Ρίχτερ το χωριό δεν πυρπολήθηκε, ούτε υπέστη κάποια ιδιαίτερη καταστροφή, και το κυριότερο δεν υπήρξαν εκτελέσεις κατοίκων. Αντίθετα σε άλλες περιπτώσεις της μακράιωνης ιστορίας του χωριού αυτού, είχαμε ολοκληρωτική καταστροφή, συθέμελη πυρπόληση και σφαγισμό κατοίκων. Μάλιστα οι

μνήμες από τη ναζιστική λαίλαπα του 1943 είναι σχετικά νωπές, αφού σφαγιάστηκαν 12 γυναικόπαιδα (τα θύματα ήταν πολύ περισσότερα από την κατοχή), ενώ από τα 550 σπίτια της όμορφης κωμόπολης έμειναν 25-30 διάσπαρτα στα αποκαΐδια.

-Γιατί λοιπόν έμεινε αυτή η φράση, ενώ στη μακράιωνη ιστορική πορεία του χωριού φαίνεται ότι οι Κοκκινοπλίτες πέρασαν πολύ χειρότερες καταστάσεις;

-Γιατί κάποιιοι από τους κατοίκους του Κοκκινοπλού, ενός χωριού που πάνω απ' όλα φημιζόταν για την φιλοξενία, πρωτοστάτησαν στην απαγωγή ενός ξένου ανθρώπου, τον οποίο μάλιστα φιλοξενούσαν;

-Γιατί η «Ελληνική Στρατιωτική Κατασκοπευτική Υπηρεσία» και το προξενείο Ελασσόνας επέλεξαν για ένα τέτοιο εθνικό εγχείρημα το χωριό αυτό;

-Πώς και γιατί ο Κοκκινοπλός υπέστη τα πάνδεινα και γιατί τελικά έμεινε στο στόμα του λαού αυτή η φράση;

-Σε τι απέβλεπε ένα τέτοιο «απονενοημένο» εγχείρημα;

-Πώς και γιατί αυτή η πράξη εξυπηρετούσε τα εθνικά και μόνο συμφέροντα;

-Γιατί εξαιτίας της υπόθεσης αυτής δημιουργήθηκαν διπλωματικά επεισόδια;

-Πώς η Οθωμανική Αυτοκρατορία εξετέθη στα μάτια της φίλης της και πανίσχυρης Γερμανίας;

-Επετεύχθησαν όλοι οι στόχοι που είχαν θέσει οι εμπνευστές αυτής της απαγωγής και ομηρίας;

Είναι λοιπόν πολλά τα ερωτηματικά που θα μπορούσε ο καθένας να θέσει για μια τόσο περίπλοκη και πολύκροτη υπόθεση. Κάποια από τα ερωτηματικά αυτά βρήκαν την απάντησή τους ήδη στις σελίδες που

προηγήθηκαν, ενώ πολλά άλλα θα προκύψουν μέσα από τα κείμενα που ακολουθούν.

Ας πάρουμε λοιπόν την πολύκροτη αυτή υπόθεση από την αρχή για να δούμε πώς εκτυλίσσεται η όλη ιστορία και πως προκύπτουν οι απαντήσεις στα παραπάνω καυτά ερωτήματα.

1909. Η πρώτη αποτυχημένη προσπάθεια του Ρίχτερ

Στις 14 του Μάη του 1909 (σύμφωνα με το νέο-Γρηγοριανό ημερολόγιο ήταν 27 του Μάη), φθάνει σιδηροδρομικώς στη Θεσσαλονίκη ένας γνωστός Γερμανός επιστήμονας (μηχανικός, βιολόγος, βοτανολόγος, ερευνητής, φυσιοδίφης και μεγάλος αλπινιστής) με σκοπό να ανέβει στον Όλυμπο, να πραγματοποιήσει διάφορες έρευνες και να πατήσει (να κατακτήσει) τις ψηλότερες κορυφές. Πέρα από το ότι είχε φροντίσει να ενημερωθεί διεξοδικά για το μυθικό βουνό, είχε πετύχει να αποσπάσει και οικονομική στήριξη από διάφορους φορείς της πατρίδας του.

Από τη Θεσσαλονίκη, όπου είχε φθάσει σιδηροδρομικώς διασχίζει τον Θερμαϊκό με καΐκι και «πλευρίζει» τον Όλυμπο από την πλευρά του Λιτόχωρου. Εκεί η τουρκική αστυνομία του δίνει για συνοδεία και κυρίως για προστασία δύο αστυνομικούς, επειδή τον Όλυμπο τον λυμαίνονταν συμμορίες κλεφτών-ληστών.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο Ρίχτερ **τελούσε υπό την προστασία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας**, η οποία αν του συνέβαινε κάτι κακό, θα εκτιθόταν διεθνώς και ιδιαίτερα στα μάτια της φίλης της Γερμανίας.

Έτσι ξεκίνησε από το Λιτόχωρο να εκπληρώσει το μεγάλο του όνειρο. Ο τελευταίος εύκολος και «προσβάσιμος» σταθμός στις πλαγιές του ανατολικού Ολύμπου ήταν το μοναστήρι του **Αγίου Διονυσίου**. Εκεί φιλοξενήθηκε με ιδιαίτερη προθυμία από τους μοναχούς και γνώρισε για πρώτη φορά την ψυχοσύνθεση και τη φιλοσοφία του Έλληνα «**Ξένιου Δία**», αλλά και την **ορθόδοξη ελληνική λαϊκή παράδοση**.

Ποιος θα μπορούσε όμως να φανταστεί ότι μετά από 34 χρόνια (1943), αυτό το πλούσιο και ιστορικό μοναστήρι, που μεταξύ άλλων διαθέτετε σπάνιας αρχιτεκτονικής κτίσματα και απaráμιλλης τέχνης αγιογραφίες μαζί με τους καλόκαρδους και φιλόξενους μοναχούς, θα γινόταν παρανάλωμα του πυρός από τους συμπατριώτες του Ρίχτερ; Για την ιστορία όμως πρέπει να αναφερθεί ότι οι Γερμανοί δεν διεκδικούν την μοναδικότητα της καταστροφικής μανίας τους για τον άγιο αυτό τόπο, αφού το 1828 είχαν προηγηθεί και είχαν καταστρέψει το Μοναστήρι οι Τούρκοι, οι προστάτες δηλαδή του Ρίχτερ. Όμως με την πάροδο του χρόνου οι παλιές αυτές ζημιές αποκαταστάθηκαν, ενώ αυτές των Γερμανών δεν ήταν πλέον «**επισκευάσιμες**» και γι' αυτό ο θεϊκός και παραδεισένιος αυτός τόπος ερήμωσε τις επόμενες δεκαετίες.

Οι μοναχοί όχι μόνο δεν ενθάρρυναν το Γερμανό φιλοξενούμενο για την ανάβαση στην ψηλότερη κορυφή, αλλά προσπάθησαν να του εξηγήσουν τις δυσκολίες και τα «**απρόβλεπτα καμώματα**» του Ολύμπου και να τον αποτρέψουν. Βέβαια μια φορά το χρόνο (19-20 Ιουλίου), οι ίδιοι οι μοναχοί ανέβαιναν στην κορυφή «**Προφήτης Ηλίας**», για να λειτουργήσουν στο εκεί θολόκτιστο πέτρινο εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία, το οποίο μάλιστα πριν μερικά χρόνια ανακατασκευάστηκε.

Ο συγγραφέας θυμάται ότι, όταν ήταν μικρό παιδί, ανέβαιναν κατά τους θερινούς μήνες στην κορυφή «**Προφήτης Ηλίας**» και κάποιοι βο-

σκοί του χωριού του, οι οποίοι είχαν στα ψηλά του Ολύμπου τα πρόβατά τους. Έπαιρναν λοιπόν από τα σπίτια τους μπουκαλάκια με λάδι και πήγαιναν στον Προφήτη Ηλία να ανάψουν τα καντήλια. Τηρώντας ίσως αυτή την παράδοση κάποια από τα μέλη του «*Ορειβατικού Συλλόγου Καλυβίων*», ανεβαίνουν και ανάβουν τα κανδήλια του Προφήτη, κατά την ετήσια ανάβασή τους στο Χρηστάκι και στο Μύτικα.

Ας επανέλθουμε όμως στον Ρίχτερ, ο οποίος παρά τις αποτρεπτικές συμβουλές των μοναχών επιχείρησε ανάβαση σε διάφορες κορυφές, αλλά χωρίς επιτυχία, αφού τον είχαν εγκαταλείψει οι δυνάμεις του, η συνοδεία του και ίσως είχε χάσει και τον προσανατολισμό του. Ύστερα από εξαντλητική πορεία φθάνει στην άλλη πλευρά του Ολύμπου (στη νότια), στο χωριό Καριά και από εκεί μεταφέρθηκε κατάκοπος στη Λάρισα με μουλάρια, από όπου πήρε το τρένο της επιστροφής.

Η αποτυχία και η επικίνδυνη αυτή περιπέτεια, όχι μόνο δεν πτόησαν τον Γερμανό επιστήμονα και αλпинιστή, αλλά τον γέμισαν πείσμα, θέληση και χρήσιμες εμπειρίες για μια μελλοντική απόπειρα.

1910. Η δεύτερη αποτυχημένη προσπάθεια εξερεύνησης του Ολύμπου από το Ρίχτερ

Το χειμώνα που πέρασε (1909-1910), ο Γερμανός επιστήμονας και αλпинιστής ενημερώθηκε ακόμη περισσότερο για τον Όλυμπο και πάνω απ' όλα μελέτησε τη βιβλιογραφία των συναδέλφων του, που είχαν προηγηθεί και είχαν επιχειρήσει διάφορες αναβάσεις και εξερευνήσεις στο μυθικό βουνό. Το όνειρό του ήταν να κατακτήσει το Μύτικα, την ψηλότερη κορυφή του μυθικού βουνού, που ήταν και είναι ως γνωστόν η ψηλότερη των Βαλκανίων.

Έχοντας αυτή τη φορά καλύτερες προϋποθέσεις και με *σύμμαχο* το πείσμα, τη θέληση και την προηγούμενη εμπειρία, φθάνει στις 10 Μαΐου του 1910 και πάλι σιδηροδρομικώς στη Θεσσαλονίκη. Συνοδεύεται μάλιστα και από δύο φίλους του και συμπατριώτες του, με τους οποίους τον συνέδεε πάνω απ' όλα η αγάπη για την έρευνα και η σφοδρή επιθυμία για την κατάκτηση των απάτητων κορυφών. Διασχίζει με καΐκι και πάλι τον Θερμαϊκό, αλλά αυτή τη φορά αποβιβάζεται στην παραλία της Κατερίνης (Βρωμερή) με σκοπό να ακολουθήσει άλλο δρομολόγιο. Στην Κατερίνη εξασφαλίζει από τις τουρκικές αρχές δυο φύλακες-συνοδούς αστυνομικούς και έτσι όλη η παρέα πήρε το δρόμο για τον Όλυμπο ακολουθώντας το δρομολόγιο **Κατερίνη, Πέτρα, Αγ. Δημήτρης, Κοπάνες, Κοκκινοπλός**.

Οι Κοκκινοπλίτες υποδέχτηκαν με χαρά, περιέργεια, αλλά και φιλόξενα αισθήματα την παρέα των «Φράγκων» (δυτικών), αφού στο χωριό τους δεν ήταν πολύ συνηθισμένη η επίσκεψη τέτοιων ξένων. Ο έμπορος και προύχοντας του χωριού Γιάννης Μαρωνίδης (Μουρώνης) τους φιλοξένησε στο αρχοντικό του, όπου ξεκουράστηκαν, γνώρισαν το χωριό και τους κατοίκους και ενημερώθηκαν για τις διαδρομές και τις καιρικές ιδιαιτερότητες του Ολύμπου. Μάλιστα σύμφωνα με τη μαρτυρία του αείμνηστου μπάρμπα Μήτη (Δημήτρη) Ραΐου, που τότε ήταν μαθητής (12-13 χρόνων), τον «*Φράγκο τον πήγαν για περιήγηση στο σχολείο, στις βρύσες και στις εκκλησίες του χωριού*». Εδώ είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο Ρίχτερ και οι φίλοι του φιλοξενήθηκαν στο αρχοντικό του Μαρωνίδη με την προτροπή και της τουρκικής αστυνομίας του χωριού. Αυτό σημαίνει ότι οι Τούρκοι είχαν πλήρη εμπιστοσύνη στο πρόσωπο αυτό, ότι τον θεωρούσαν δικό τους άνθρωπο και υπεράνω πάσης υποψίας. Στον Κοκκινοπλό ο Ρίχτερ και η παρέα του έμειναν περισσότερο

από ότι υπολογίζανε, επειδή ο καιρός στα «ψηλώματα» δεν ήταν καθόλου ευνοϊκός για μια τέτοια ανάβαση. Τελικά ύστερα από τρεις ημέρες παραμονής στο χωριό και αφού πήρε και τρεις οδηγούς-αγωγιάτες ξεκίνησε όλη η παρέα του Ρίχτερ ακολουθώντας το μονοπάτι Κοκκινοπλός, Ρούδι, Σμέου, Ισιώματα, Διακόπη κτλ.

Φαίνεται όμως ότι η προετοιμασία του Γερμανού επιστήμονα ήταν και πάλι ελλιπής, αφού ούτε αυτή τη φορά πέτυχε κάτι το ουσιαστικό. Σ' αυτό συνέβαλε ίσως και ο ακατάλληλος καιρός των ημερών εκείνων. Έτσι χωρίς να προσεγγίσει τις ψηλές κορυφές και πολύ περισσότερο τον «απάτητο» Μύτικα, πήρε την κατεύθυνση προς το Λιτόχωρο. Πέρασε από το Μοναστήρι του Αγίου Διονυσίου, όπου φιλοξενήθηκε και πάλι από τους μοναχούς, με τους οποίους την προηγούμενη χρονιά είχε συνάψει φιλία. Στη συνέχεια επέστρεψε με καΐκι στη Θεσσαλονίκη, από όπου με το τρένο ακολούθησε το γνωστό δρομολόγιο της επιστροφής προς την πατρίδα του, τη Jena της Γερμανίας.

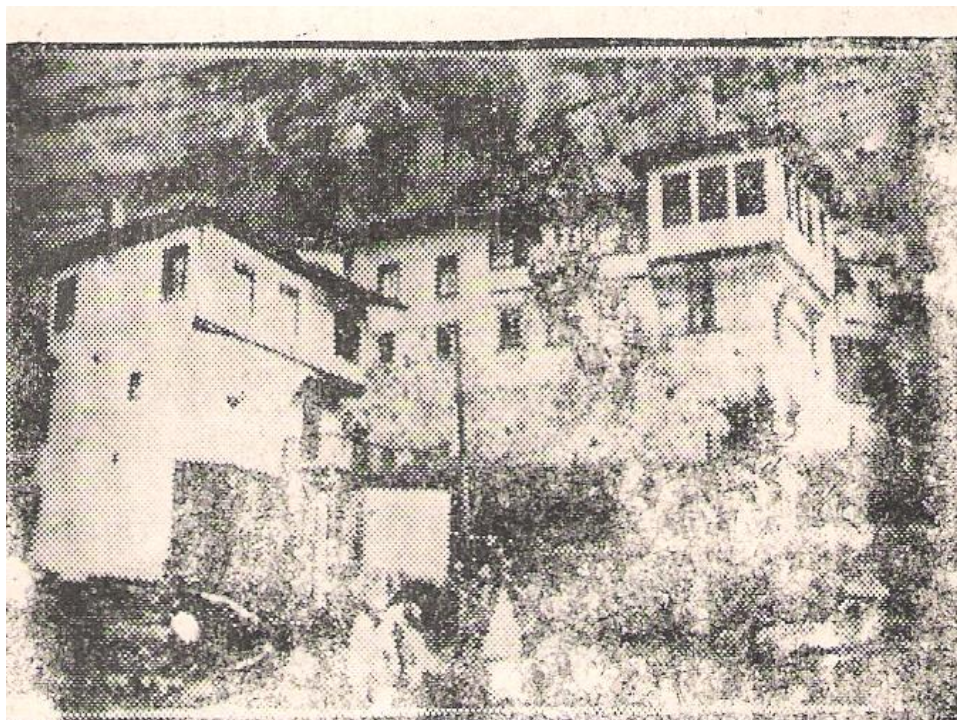
Φαίνεται όμως ότι ούτε αυτή η αποτυχία πτόησε το Ρίχτερ, αφού ήδη στο ταξίδι της επιστροφής άρχισε να καταστρώνει σχέδια για μια τρίτη απόπειρα. Την ίδια στιγμή όμως άρχισε και το «Ελληνικό Επιτελείο Στρατού», ίσως σε συνεργασία και με το προξενείο Θεσσαλονίκης, να καταστρώνει τα δικά του σχέδια για μια ενδεχόμενη επιστροφή του Γερμανού επιστήμονα και ορειβάτη.

Πριν όμως ερευνηθεί η τρίτη άφιξη και απόπειρα κατάκτησης του Ολύμπου εκ μέρους του Ρίχτερ, θα επανέλθουμε στο τριήμερο παραμονής του στον Κοκκινοπλό. Ίσως αυτό μας βοηθήσει να βγάλουμε χρήσιμα συμπεράσματα για τα διαδραματισθέντα την τρίτη και μοιραία φορά.

Είναι βέβαιο λοιπόν ότι η παραμονή του «Φράγκου» με την παρέα του στο σπίτι του Μαρωνίδη δεν είχε να κάνει μόνο με τα αναμφι-

σβήτητα φιλόξενα αισθήματα των Κοκκινοπλιτών, αλλά και με το γεγονός ότι ο οικοδεσπότης ήταν ο πρόεδρος της «*Μουσικής Μακεδονικής Επιτροπής*» του Κοκκινοπλού. Επομένως κάθε πληροφορία, που ίσως ήταν χρήσιμη για το «*Ελληνικό Επιτελείο Στρατού*» και γενικότερα για την πατρίδα, συλλεγόταν (ακόμη και από τέτοιους επισκέπτες) και διοχετευόταν στα αρμόδια όργανα στο «Ελληνικό». Όπως θα φανεί και στη συνέχεια, οι επίσημες και έγκυρες πηγές αναφέρουν ότι το σχέδιο για την απαγωγή και ομηρία του Ρίχτερ, κατά την τρίτη επίσκεψή του στον Όλυμπο (δεύτερη στον Κοκκινοπλό) σχεδιάστηκε και πορεύτηκε από την «*Ελληνική Στρατιωτική Υπηρεσία*». Δεν αποκλείεται όμως την αρχική ιδέα να την έδωσε η «*Επαναστατική Επιτροπή*» του Κοκκινοπλού, ήδη την πρώτη φορά και στη συνέχεια την επεξεργάστηκε και την ενέκρινε η παραπάνω υπηρεσία και το προξενείο. Βέβαιον είναι πάντως ότι εκεί στον Κοκκινοπλό ο Ρίχτερ έκανε φίλους και θεώρησε ότι γεωγραφικά το χωριό αυτό είναι το καλύτερο «*ορμητήριο*» για την ανάβαση στον Όλυμπο. Οι πρώτοι που έμαθαν από το στόμα του, ότι όποια έκβαση και αν έχει η δεύτερη προσπάθεια, θα ξαναερχόταν στο όμορφο και πανοραμικό αυτό χωριό, ήταν οι Κοκκινοπλίτες. Επομένως ήδη με την δεύτερη αυτή επίσκεψη η «*Επιτροπή*» του Κοκκινοπλού είχε πολλές πληροφορίες, για τον Γερμανό, ακόμη και για τους Τούρκους αστυνομικούς που τον φύλαγαν. Δεν αποκλείεται επίσης η τριήμερη παραμονή του στον Κοκκινοπλό, «*λόγω των άσχημων καιρικών συνθηκών*» να ήταν τέχνασμα της «*Επιτροπής*», η οποία εσκεμμένα ίσως παρουσίαζε πολύ πιο «*δραματικές*» τις καιρικές συνθήκες.

Το «*μετεωρολογικό δελτίο*» και οι πληροφορίες για τις καιρικές συνθήκες στο βουνό προέρχονταν δήθεν από τους βοσκούς, που καθημερινά πηγαινοέρχονταν στα «*ψηλώματα*». Έτσι ο «*Φράγκος*» έμεινε ό-

Το αρχοντικό της οικογένειας Μαρωνίδη στον Κοκκινοπλό, όπου φιλοξενήθηκε κατά τη δεύτερη και τρίτη προσπάθειά του ο Ρίχτερ (1910, 1911).

Το 1943 από το πανέμορφο αρχοντόσπιτο έμειναν μόνο λίγα αποκαΐδια, αφού πυρπολήθηκε από τους συμπατριώτες του Ρίχτερ, όπως και τα εκατοντάδες άλλα σπίτια του όμορφου χωριού.

Να σημειωθεί ότι στον Κοκκινοπλό, πριν από την ολοσχερή αυτή καταστροφή υπήρξαν αρκετά τέτοια σπίτια, που ήταν εναρμονισμένα στη λαϊκή παράδοση και στη μεγαλοπρέπεια του Ολύμπου.

σο το δυνατόν περισσότερο στον Κοκκινοπλό, κάτι που θα βοηθούσε την «Επιτροπή» να αποσπάσει χρήσιμες πληροφορίες και συνήθειες. Σίγουρο είναι όμως ότι αυτή την τακτική την εφάρμοσαν, όπως θα δούμε την άλλη χρονιά, δηλαδή στην τρίτη και μοιραία φορά.

1911. Τρίτη και μοιραία προσπάθεια εξερεύνησης του Ολύμπου από το Ρίχτερ

Ύστερα λοιπόν και από τη δεύτερη αποτυχία του, ο Ρίχτερ, όχι μόνο δεν πτοήθηκε, αλλά ο πόθος του για την κατάκτηση του θρυλικού βουνού και το πείσμα του αυξήθηκαν ακόμη περισσότερο. Μάλιστα τις δύο αυτές αποτυχίες τις θεωρούσε «μεγάλο σύμμαχο», αφού είχε αποκτήσει εμπειρίες, που δεν θα αποκτούσε διαβάζοντας διάφορα βιβλία και ακούγοντας άλλους συναδέλφους του στην πατρίδα του.

Πανέτοιμος λοιπόν φθάνει στις 20 Μαΐου του 1911 για τρίτη φορά με το ίδιο μέσο στη Θεσσαλονίκη. Ήταν όπως θα δούμε η τρίτη και μοιραία φορά, αφού όπως λέει και ο λαός «επέμενε να ξύνεται στην γκλίτσα του τσομπάνη». Από τη Θεσσαλονίκη ακολουθεί το ίδιο δρομολόγιο με τα ίδια μέσα, όπως την προηγούμενη χρονιά και φθάνει στον Κοκκινοπλό. Αυτή τη φορά όμως ο τουρκικός αστυνομικός σταθμός Κατερίνης διέθεσε για τον φιλοξενούμενο πιο ενισχυμένη φρουρά (τέσσαρις αστυνομικούς). Ίσως η ενέργεια αυτή να έχει σχέση με κάποια ύποπτη πληροφορία των τουρκικών αρχών, ίσως κάποιες παράξενες κινήσεις που ενδεχομένως ο Ρίχτερ παρατήρησε καθοδόν, ίσως το γεγονός ότι μια εφημερίδα της Θεσσαλονίκης είχε κάνει γνωστή την άφιξή του και το πρόγραμμά του, (το τελευταίο το γράφει ο ίδιος στο βιβλίο του), ίσως τίποτε απ' όλα αυτά. Απλά οι Τούρκοι έλαβαν τα μέτρα τους, διότι το βου-

νό ήταν άνδρο ληστών και φυγόδικων Ρωμιών και δεν ήθελαν σε καμία περίπτωση να διακινδυνεύσουν.

Στον Άγιο Δημήτριο οι αστυνομικοί της Κατερίνης έπρεπε να επιστρέψουν, διότι ο φιλοξενούμενος έμπαινε σε άλλη περιοχή, ενώ ειδοποιήθηκε ο αστυνομικός διευθυντής Ελασσόνας να τον αναλάβει. Έτσι από την Ελασσόνα εστάλησαν στον Κοκκινοπλό, για τη φύλαξη και συνοδεία του Ρίχτερ τέσσαρις αστυνομικοί (δύο χριστιανοί και δύο μουσουλμάνοι). Όπως ο ίδιος ο Ρίχτερ γράφει, από τον Άγιο Δημήτριο προς τον Κοκκινοπλό τον συνόδεψε ο ίδιος ο σταθμάρχης του χωριού αυτού με μερικούς αστυνομικούς.

Στον Κοκκινοπλό οι κάτοικοι και ιδιαίτερα οι φίλοι που είχε αποκτήσει την προηγούμενη χρονιά, υποδέχθηκαν το Ρίχτερ με εγκαρδιότητα, ενώ ο Γιάννης Μαρωνίδης έκανε το καθήκον του (όπως και την προηγούμενη φορά), δηλαδή φιλοξένησε τον ξένο και πάλι στο αρχοντικό του. Βέβαια, όπως θα δούμε στη συνέχεια, την ίδια σχεδόν στιγμή χρειάστηκε το καθήκον αυτό της φιλοξενίας να το αντιπαραβάλει με ένα άλλο καθήκον και να το θέσει μάλιστα σε δεύτερη μοίρα, αφού επρόκειτο για ένα ύπιστο καθήκον, που δεν ήταν άλλο από το χρέος προς την πατρίδα.

Στο βιβλίο του ο Ρίχτερ κάνει αναφορά στην πολυήμερη παραμονή του στον Κοκκινοπλό και τις μικρές «ανιχνευτικές» εκδρομές γύρω από το χωριό, αλλά κατά περιεργο τρόπο δεν αναφέρει πουθενά τη φιλοξενία, που του προσέφεραν οι κάτοικοι και ιδιαίτερα ο Μαρωνίδης. Μόνο μια φορά (με μία λέξη και για άλλον λόγο), αναφέρει ότι στην Ελασσόνα, όπου είχε μεταβεί μετά την απελευθέρωσή του, τον επισκέφθηκε *«μια μεγάλη ομάδα χωρικών από τον Κοκκινοπλό με τον πολύ καλό άνθρωπο»* (εννοεί το Μαρωνίδη), που τον φιλοξένησε.

Το Ελληνικό Επιτελείο Στρατού κινητοποιείται και δίνει εντολή να απαχθεί ο Ρίχτερ στον Κοκκινοπλό

Από τη στιγμή που ο Ρίχτερ πάτησε το πόδι του στη Θεσσαλονίκη, ενημερώθηκε από τους πληροφοριοδότες το ελληνικό προξενείο Θεσσαλονίκης και αυτό με τη σειρά του ενημέρωσε την «*Ειδική Στρατιωτική Υπηρεσία Λαρίσης*». Στη συνέχεια με ειδικό αξιωματικό ενημερώθηκε το προξενείο Ελασσόνας και αυτό με τη σειρά του ενημέρωσε τον πρόεδρο της «*Επαναστατικής Επιτροπής*» του Κοκκινοπλού Γιάννη Μαρωνίδα (1858-1943), τον οποίο καλεί με άκρα μυστικότητα να κατέβει στην Ελασσόνα.

Μια αδιάσπαστη και θαυμαστή αλυσίδα επικοινωνίας, ένας καλά οργανωμένος κύκλος συνεννόησης και μετάδοσης των πληροφοριών, που παραπέμπει σε κινηματογραφικά κατασκοπευτικά έργα.

Ένας σημαντικός κρίκος της αλυσίδας αυτής ήταν και ο Μητροπολίτης Ελασσόνας Νεόφυτος Ευαγγελίδης, ο οποίος «*ευλόγησε*» τη συμμετοχή στην «*Επαναστατική Οργάνωση*» και των ιερέων του Κοκκινοπλού, ενώ έλαβε και αυτός γνώση του σχεδίου αυτού. Πάντως αυτή η κεραυνοβόλα κινητοποίηση κάνει τον καθένα να υποψιαστεί ότι, τα διάφορα σενάρια της απαγωγής ήταν ίσως προ πολλού έτοιμα. Απλά οι «*διοργανωτές*» περίμεναν το «*θήραμα*» να δουν πως θα κινηθεί για να κινητοποιηθούν και να πράξουν ανάλογα.

Ο Μαρωνίδης υπακούοντας στην εντολή του προξενείου κατεβαίνει με άκρα μυστικότητα στην Ελασσόνα, όπου τον περίμενε ο πρόξενος **Λεωνίδας Χρυσανθόπουλος** και ένας **Έλληνας αξιωματικός**

Ευαγγελίδης Νεόφ.:
Διετέλεσε Μητροπολίτης
Ελασσόνας από το 1910
έως το 1916. Υπηρέτησε
την εκκλησία και την πα-
τρίδα με αφοσίωση και
αυταπάρνηση, ενώ ήταν
μυημένος στο μεγάλο μυσ-
τικό του 1911 (υπόθεση
Ρίχτερ). Ήταν ο πρώτος
Μητροπολίτης, που μαζί
με άλλους πρόκριτους
υποδέχθηκε τον ελληνικό
στράτο, όταν με τον αρχι-
στράτηγο και διάδοχο
Κωνσταντίνο μπήκε στην
Τσαρισάνη (6 Οκτ. του
1912).

(αγνώστων λοιπών στοιχείων), που είχε περάσει μυστικά τα σύνο-
ρα της Μελούνας. Ίσως ο αξιωματικός αυτός να ήταν το ίδιο πρό-
σωπο με αυτό που επικοινωνούσε και έπαιρνε οδηγίες ο σύνδε-
σμος και καθοδηγητής **Δημήτριος Δημάδης**, στον οποίο έγινε ανα-
φορά σε προηγούμενο κεφάλαιο. Εάν είναι έτσι, τότε πρόκειται για τον
Παπαγεωργίου (μετέπειτα στρατηγό), ο οποίος τότε ήταν γνωστός με
το επώνυμο Πουλόπουλος.

Εκεί οι δύο άνδρες μίλησαν στον Μαρωνίδα για το «μεγάλο εγχείρημα»,
τα οφέλη της πατρίδας από μια επιτυχή έκβαση και βέβαια τον κίνδυνο
που ενδεχομένως θα διέτρεχε ο ίδιος, η «**Επαναστατική Επιτροπή**» και
πάνω απ' όλα το χωριό. Του εξήγησαν αναλυτικά τους λόγους για τους

Χρυσανθόπουλος Λέων.: Ήταν ο τελευταίος πρόξενος του προξενείου Ελασσόνας και ένας από τους βασικούς κρίκους στη μεγάλη αλυσίδα της απαγωγής και ομηρίας του Ρίχτερ. Επί των ημερών του το προξενείο είχε μετατραπεί σε κέντρο πληροφοριών και κατασκοπείας υπέρ της Ελλάδας.

οποίους έπρεπε να απαχθεί ο «Φράγκος» και οι οποίοι συνοψίζονται στα εξής σημεία:

1. Με την απαγωγή και ομηρία του Γερμανού επιστήμονα, θα εξετίθετο η Οθωμανική Αυτοκρατορία στα μάτια της φίλης και πανίσχυρης Γερμανίας σε μια χρονική περίοδο πολύ κρίσιμη για την πρώτη και πολύ ευνοϊκή για την Ελλάδα. Να σημειωθεί ότι ο Ρίχτερ τελούσε υπό την προστασία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.
2. Με την ενέργεια αυτή θα αποδεικνύονταν κυρίως στην Ευρώπη ότι «όντως ο βασιλιάς είναι γυμνός», αφού ο μεγάλος ασθενής, δηλαδή η Οθωμανική Αυτοκρατορία δεν είναι σε θέση ούτε τους πολίτες να προφυλάξει, ούτε τα εδάφη της να ελέγξει.

3. Αυτή η ενέργεια θα ανέβαζε το ηθικό και θα αναπτέρωνε τους Έλληνες των σκλαβωμένων περιοχών, αλλά και του ελληνικού κράτους.
4. Τα λύτρα που θα εισέπρατταν από την απαγωγή θα «έπιαναν τόπο» στον ελληνικό στρατό, ο οποίος ετοιμαζόταν για τη μεγάλη ώρα.

Αφού οι δύο άνδρες εκθέσανε όλους αυτούς τους σημαντικούς λόγους στον Μαρωνίδα, χωρίς να περιμένουν να απαντήσει, του επισήμαναν αμέσως δυο βασικές προϋποθέσεις, που έπρεπε να τηρηθούν και στη συνέχεια κατέληξαν σε μια ερώτηση.

Οι προϋποθέσεις ήταν οι εξής:

-«Ο όμηρος δεν θα έπρεπε σε καμία περίπτωση να πατήσει ελληνικό έδαφος»

-«Οι απαγωγείς δεν θα έπρεπε να είναι νοικοκυραίοι και ευυπόληπτοι πολίτες του χωριού, αλλά ανυπόληπτοι και άγνωστοι και αν είναι δυνατόν ληστές του Ολύμπου».

Και η ερώτηση προς τον συνομιλητή τους ήταν «εάν αυτός και η Επιτροπή του Κοκκινοπλού, ήταν σε θέση να αναλάβουν ένα τόσο επικίνδυνο, δύσκολο, αλλά εθνικά ωφέλιμο εγχείρημα».

Ο καθένας μπορεί να καταλάβει τη δεινή θέση, στην οποία βρέθηκε ο Μαρωνίδης. Το δίλημμα και η ψυχική σύγκρουση ήταν τεράστια. Από τη μια πλευρά ήταν το συναίσθημα της ιερής και απaráβατης φιλοξενίας, η οποία ιδιαίτερα στους Κοκκινοπλίτες (στους όπου γης Κοκκινοπλίτες) μέχρι σήμερα θεωρείται μια βασική αρετή. Από την άλλη ήταν το καθήκον, το χρέος προς την πατρίδα, που δεν επιδεχόταν καμία συζήτηση, ούτε την παραμικρή επιφύλαξη. Άλλωστε ως πρόεδρος μιας τέτοιας αυστηρά απαγορευμένης οργάνωσης ήταν ούτως η άλλως αφοσιωμένος στην πατρίδα, αφού πρώτα απ' όλα «έβαζε το δικό του κεφάλι στον τορβά». Ας είναι το δικό του κεφάλι και το κεφάλι των υπόλοιπων

μελών της «Επιτροπής». Ας είναι η «παρασπονδία» σε βάρος του «μουσαφίρη». Εκείνο που τον βασάνιζε ιδιαίτερα στην υπόθεση αυτή, ήταν το ότι θα έβαζε ενδεχομένως σε μεγάλη περιπέτεια ολόκληρο το χωριό.

Το μυαλό του ορεσίβιου Βλαχόφωνου εμπόρου «έκοβε» πολύ, γι' αυτό άλλωστε επέλεξαν αυτόν. Αφού μονολόγησε πρώτα λέγοντας ότι «πέφτει βαριά στην ψυχή μου γιατί είναι μουσαφίρης ο Φράγκος», συνέχισε με αυτοπεποίθηση και μετρημένα λόγια λέγοντας: «Θα γίνουν όλα όπως θέλετε και πιστεύω ότι θα πάνε καλά. Εγώ και τα μέλη της Επιτροπής του Κοκκινοπλού αναλαμβάνουμε να φέρουμε σε πέρας την υπόθεση, αλλά με τις εξής δύο βασικές προϋποθέσεις».

Είναι βέβαιο ότι το μυαλό των δυο συνομιλητών πήγε σε κάποια υλικά ανταλλάγματα που μπορεί να είχαν σχέση ακόμη και με τα λύτρα. Όμως ο Μαρωνίδης δεν τους άφησε πολύ σε αγωνία και περισσότερο περιθώριο για άλλες σκέψεις, αφού τους εξήγησε. «Εμείς ζητάμε πρώτον να μη χαλαστεί ο Φράγκος, όποια κατάληξη και αν έχει η υπόθεση και δεύτερον όσο γίνεται να ταλαιπωρηθεί λιγότερο».

Όσο απλές και εύκολες και εάν φαίνονται οι απαιτήσεις του Μαρωνίδη, ήταν δύσκολες διότι τίποτε δεν μπορεί κανείς σε τέτοια εγχειρήματα να προβλέψει και να τηρήσει απαρέγκλιτα. Όμως ο αξιωματικός και ο πρόξενος γνώριζαν ότι ο λόγος τους, ιδιαίτερα όταν έχουν να κάνουν με τέτοιους ορεσίβιους ανθρώπους, που «καίνε την κάπα για μια ψείρα», έπρεπε να είναι «συμβόλαιο», διαφορετικά θα τα τίνιζαν όλα στον αέρα.

Τελικά οι τρεις άνδρες συμφώνησαν σε όλα και αφού έδωσαν τα χέρια, ο Μαρωνίδης έφυγε εσπευσμένα για τον Κοκκινοπλό. Περνώντας από το Πύθιο ενημέρωσε διεξοδικά τον πρόεδρο της εκεί «Επιτροπής», το Δημήτρη Αδάμου και συνέχισε για τον προορισμό του.

Στον Κοκκινοπλό κάλεσε με άκρα μυστικότητα τα μέλη της «*Επιτροπής*», τους ενημέρωσε και αφού συμφώνησαν άρχισαν να «*στύβουν*» τα μυαλά τους για να βρουν, τους πιο κατάλληλους απαγωγείς. Τελικά κατέληξαν στον επικηρυγμένο ληστή-κλέφτη Γιώργο Λιόλιο από το Φλάμπουρο Ελασσόνας (Μιτσιούνι) και την παρέα του. Αυτός θα μπορούσε άριστα να συνεργαστεί και να φέρει εις πέρας μια τέτοια υπόθεση, αφού συγκέντρωνε, μεταξύ άλλων και τα εξής προσόντα:

-Ήταν πανέξυπνος, γενναίος, θαρραλέος και δεινός διαπραγματευτής. Χαρακτηριστικά έλεγαν γι' αυτόν ότι «*ήταν καλό τυρί σε σκυλίσιο τουλούμι*», αφού είχε τόσα προτερήματα, αλλά δεν ήταν παρά ένας ληστής.

-Γνώριζε την περιοχή «*πιθαμή προς πιθαμή*» και τους ανθρώπους που τον προστάτευαν (στις στάνες, στα χωριά, ακόμη και στις κωμοπόλεις) σαν «*κάλπικες δεκάρες*».

-Αν και ληστής είχε «*μπέσα*», αφού δεν αθετούσε ποτέ το λόγο του.

-Ήταν επικηρυγμένος ληστής και υποτίθεται ότι ήταν εχθρός και των Ρωμιών. Ως εκ τούτου δεν είχε να δώσει λόγο σε κανέναν. Ουσιαστικά κανείς δε θα μπορούσε να ζητήσει ευθύνες από κανέναν και να προβεί σε αντίποινα για τις πράξεις ενός τέτοιου ανθρώπου.

-Τέλος οι Κοκκινοπλίτες γνώριζαν ότι, όταν θα ερχόταν το «*Ελληνικό*» ο Λιόλιος είχε την πρόθεση να εγκαταλείψει την ληστρική ζωή.

Έτσι λοιπόν με ειδικό άνθρωπο ειδοποιήθηκε ο Λιόλιος να έρθει εσπευσμένα στον Κοκκινοπλό. Αυτός έχοντας εμπιστοσύνη στους Κοκκινοπλίτες, αφού εκεί είχε φίλους, κουμπάρους και μπρατίμια, που πολλές φορές τον προστάτευαν ανταποκρίθηκε. Μάλιστα κάποια εποχή ένα από τα πρωτοπαλικάρα του ήταν ο Κοκκινοπλίτης Μπαζτικώστας Μήτης.

Λιόλιος Γεώργ.
(1872-1925).

Ο αρχηγός των απαγωγέων του Ρίχτερ την εποχή που είχε εγκαταλείψει τη ληστρική ζωή και είχε ενταχθεί στο απόσπασμα δίωξης των ληστών του Αντώνη Καλοειδά.

**Μαρωνίδης Ι. (Μου-
ρώνης, 1858-1943):**
Ήταν ο πρόεδρος της
Επαναστατικής Επιτρο-
πής του Κοκκινόπλου, ο
άνθρωπος που φιλοξένη-
σε το Ρίχτερ στο αρχοντι-
κό του και ένας από τους
«εγκεφάλους» στην ορ-
γάνωση της απαγωγής
του Ρίχτερ.

Εκεί του εκμυστηρεύτηκαν όλο το σχέδιο και κυρίως το σκοπό. Του τόνισαν , μεταξύ άλλων, ότι στο εξής θα έχει επαφή μόνο με ειδικό αξιωματικό του ελληνικού στρατού, ο οποίος κάτω από κάποιο ανυποψίαστο επάγγελμα (ζωέμπορος) θα κυκλοφορούσε στις στάνες και στα χωριά.

Ο κλέφτης συμφώνησε και αφού συζήτησε μαζί τους και την τελευταία λεπτομέρεια έφυγε να προετοιμαστεί.

Σύλληψη, απαγωγή και ομηρία του Ρίχτερ

Αφού ο Ρίχτερ έμεινε έξι ημέρες στον Κοκκινοπλό, φιλοξενούμενος όπως προαναφέρθηκε στο αρχοντικό του Μαρωνίδα, ξεκίνησε νωρίς το απόγευμα της 27^{ης} Μαΐου για μια τρίωρη δοκιμαστική ανάβαση μέχρι την κορυφή «Φλάμπουρο». Όπως ο ίδιος γράφει, την προηγούμενη (26^η Μαΐου) είχε πραγματοποιήσει μια δίωρη «ανιχνευτική» εκδρομή, όπου στους τέσσαρις αστυνομικούς είχε αναγγείλει το πρόγραμμα της άλλης ημέρας. Μάλιστα ο μπάρμπα Μήτης Ράϊος, (το 1911 ήταν 14 ετών) διηγούνται στο συγγραφέα ότι «...το τελευταίο βράδυ ο Φράγκος δεν είχε κοιμηθεί στο σπίτι του Μουρώνη. Είχε πάει να κοιμηθεί, αλλά οι Τζαντερμάδες (Τούρκοι χωροφύλακες) πήγαν και τον πήραν στο Καρακόλι. Όμως ο Μουρώνης και οι άλλοι γνώριζαν το δρομολόγιο και το πρόγραμμα...».

Όπως και να εξελίχθηκε αυτή η ιστορία, γεγονός είναι ότι στη συνοδεία του Ρίχτερ ήταν δυο Τούρκοι αστυνομικοί και οι Κοκκινοπλίτες αγωγιάτες-βοηθοί Γκόγκος Κούσος (Γεώργιος Γιαμούζης) και Βασίλης Μπαλούκας, οι οποίοι δεν ήταν παρά οργανωμένα μέλη της «Μυστικής Επαναστατικής Επιτροπής Κοκκινοπλού» σε ειδική αποστολή. Όπως θα δούμε στο ειδικό κεφάλαιο (στο βιβλίο του Ρίχτερ), οι δύο χριστιανοί αστυνομικοί δεν ακολούθησαν το Ρίχτερ, ενώ κατά περίεργο τρόπο δεν γίνεται καμία αναφορά στους Κοκκινοπλίτες αγωγιάτες.

Αφού ο Ρίχτερ πραγματοποίησε τη δοκιμαστική αυτή ανάβαση, αργά το απόγευμα μαζί με τους συνοδούς του πήρε το δρόμο της επιστροφής. Στα βορειανατολικά του χωριού στη γνωστή βρύση «**Ρούδι**» (πάνω προς το βουνό σε απόσταση μιας ώρας και ένα τέταρτο από το χωριό), όλη η παρέα πέρασε από τη βρύση να ξεκουραστεί, και να δρο-

σιστεί. Τη στιγμή που σηκώθηκαν για να πάρουν το δρόμο της επιστροφής ξαφνικά ακούστηκε ένας πυροβολισμός από τον οποίο σωριάζεται ο ένας αστυνομικός. Τη στιγμή που ο Ρίχτερ και ο άλλος αστυνομικός έπεσαν στο χώμα για να καλυφτούν, ακολούθησαν περισσότεροι πυροβολισμοί, οι οποίοι βρήκαν και τον άλλο αστυνομικό. Ύστερα από σιγή ενός λεπτού, μια ομάδα ανδρών έπεσε επάνω τους σαν αγρίμια και αφού αποτελείωσε τους θανάσιμα τραυματισμένους αστυνομικούς ακινητοποίησε (χωρίς καμία αντίσταση) το Ρίχτερ. Ήταν η ομάδα του καπετάν Λιόλιου με τον υπαρχηγό του Στρατή και τέσσαρις άλλους συνεργάτες, οι οποίοι δρούσαν σύμφωνα με το σχέδιο και τη συμφωνία που είχε γίνει με την «Επαναστατική Επιτροπή» του Κοκκινοπλού.

Οι δύο Κοκκινοπλίτες, για τους οποίους ο Ρίχτερ στο βιβλίο του δεν κάνει καμία αναφορά, ήταν οι υποτιθέμενοι οδηγοί. Αυτοί γνώριζαν την περιοχή πιθαμή, προς πιθαμή και θα κανόνιζαν τα πάντα βάσει σχεδίου (δρομολόγιο, ρυθμός βαδίσματος, ώρα επιστροφής, μέρος ανάπαυσης κτλ). Οι παππούδες μας υποστήριζαν ότι ο Γκόγκος Γιαμούζης είχε την ειδική αποστολή, στην κρίσιμη στιγμή να επέμβει, αν χρειαστεί και να ακινητοποιήσει το Ρίχτερ, αφού φημιζόταν για τη σωματική ρώμη, την επιδεξιότητα και την ταχύτητα. Βέβαια τόσο αυτός όσο και ο άλλος «συνοδός» ο Βασίλης Μπαλούκας επέστρεψαν στο χωριό, υποκρινόμενοι ότι υπέστησαν σοκ από την επίθεση των ληστών, χωρίς βέβαια να αποφύγουν τις ανακρίσεις και τους ξυλοδαρμούς. Όπως θα δούμε στη συνέχεια μετά από κάποιο χρονικό διάστημα «εξαφανίστηκαν από το χωριό, αφού μυρίσθηκαν ότι οι Τούρκοι μαγειρεύουν κάτι κακό γι' αυτούς».

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι η οργάνωση του Κοκκινοπλού είχε «στήσει καρτέρι» για τον Ρίχτερ και στην τοποθεσία «**Κουρίκι**» βορειο-

δυτικά του χωριού. Ήταν βέβαιο ότι ο Ρίχτερ και η παρέα του θα επέστρεφαν από τη βρύση «Ρούδι», αλλά για κάθε ενδεχόμενο η οργάνωση έπιασε και την άλλη δίοδο προς το χωριό, όπου φύλαγαν μόνο Κοκκινοπλίτες με αρχηγό τον **Κώτσιο Φτεριώτη**. Αφού θα συλλαμβάνανε τον Ρίχτερ θα ειδοποιούσανε στη συνέχεια με συνθηματικές φωτιές την παρέα του Καπετάν Λιόλιου να πάει και να τον αναλάβει «για τα περαιτέρω...». Τον Κώτσιο Φτεριώτη θα τον ξανασυναντήσουμε στη συνέχεια, αφού ήταν ηγετικό στέλεχος της «*Επαναστατικής Επιτροπής*» και μια ισχυρή και πολύπλευρη προσωπικότητα.

Ύστερα από την επίθεση αυτή που τέλειωσε με δύο Τούρκους αστυνομικούς νεκρούς και τη σύλληψη και ομηρία του Ρίχτερ, μπορεί κανείς να πει ότι παίχτηκε η «*πρώτη κρίσιμη σκηνή*» του όλου έργου της λεγόμενης «*πολύκροτης υπόθεσης Ρίχτερ*».

Αμέσως μετά και αφού οι απαγωγείς καθυσύχασαν πρώτα τον όμηρο, κάθισαν όλοι μαζί στη βρύση, δείπνησαν, δροσίστηκαν, και πρόσφεραν στον όμηρο κονιάκ, τσίπουρο, νερό και ζάχαρη.

Εκεί ο Στρατής (ήταν υπαρχηγός και γραμματέας της παρέας) έγραψε ένα γράμμα, το σφράγισε με τη δική του σφραγίδα και του Λιόλιου και στη συνέχεια έβαλε το Ρίχτερ να το υπογράψει. Ήταν το γράμμα με το οποίο οι κλέφτες έκαναν στις τουρκικές αρχές γνωστή την ομηρία, το ύψος των λύτρων και μερικές άλλες λεπτομέρειες.

Όταν σουρούπωσε άναψαν συνθηματικές φωτιές για να ενημερώσουν τους συνεργάτες της Επιτροπής ότι «*ο πρώτος στόχος επετεύχθη και ότι αρχίζει η φυγή*» .

Στη συνέχεια η ομάδα του Καπετάν Λιόλιου με τον όμηρο, κατέβηκε προς την απόληξη της χαράδρας της Σταλαματιάς, προχώρησε προς τα ριζά και ενώ περνούσε βόρεια του Πυθίου έκανε μια στάση να ξεκου-

-Ο Κοκκινοπλός ως «αετοφωλιά» σκαρφαλωμένος στον δυτικό αυχένα του Ολύμπου.

-Επάνω (βέλος), στην πλαγιά της πρώτης κορυφής του Ολύμπου βρίσκεται η βρύση Ρούδι, όπου οι κλέφτες του Ολύμπου συνέλαβαν το Ρίχτερ.

-Πιο πάνω διακρίνεται η κορυφογραμμή «Φλάμπουρο» (σταυρός), όπου είχε ανέβει ο Ρίχτερ για μια δοκιμαστική, αλλά τελικά μοιραία ανάβαση.

-Η ιστορική βρύση Ρούδι, όπως είναι σήμερα.

-Εδώ κλέφτες του Ολύμπου συνέλαβαν, απήγαγαν και κράτησαν σε τρίμηνη ομηρία τον Γερμανό επιστήμονα και αλπινιστή Έντουαρτ Ρίχτερ.

-Η πανοραμική θέση, η άγρια φύση, το κρυσταλλένιο νερό, αλλά και η εντυπωσιακή διαδρομή (μεγάλο μέρος του μονοπατιού είναι κτισμένο από τα παλιά χρόνια με πέτρα), ανταμείβουν τον κάθε φυσιολάτρη, που επιχειρεί την κοπιαστική ανάβαση από τον Κοκκινοπλό.

-Να σημειωθεί ότι σ' αυτή τη μορφή η βρύση κτίστηκε το 1955, ενώ παλαιότερα οι ποτίστρες ήταν ξύλινες και η καμάρα μικρή, αλλά κτισμένη με πελεκητή «ξηρολιθιά».

ραστεί και να δώσει το γράμμα σε ειδικό άνθρωπο, ο οποίος θα το έδινε στον Τούρκο αστυνομικό διευθυντή της Ελασσόνας. Οι απαγωγείς έκαναν γνωστό στις οθωμανικές αρχές ότι «ο Γερμανός επιστήμονας κρατείται σε ομηρία και ότι θα αφεθεί ελεύθερος μόνο αν καταβληθούν 19 χιλιάδες χρυσές λίρες. Διαφορετικά θα φονευθεί και υπεύθυνες γι' αυτό θα είναι μόνο οι οθωμανικές αρχές». Λέγεται ότι το πρώτο αυτό «φιρμάνι για το χαράτσι», οι απαγωγείς το έστειλαν στις τουρκικές αρχές με τον Θεοχάρη Τασιούλη από τον Κοκκινοπλό.

Από εκεί πήραν κατεύθυνση ανατολικά προς Καλύβια, Σπαρμό, Διάβα, βόρεια της Μελούνας, με τελικό προορισμό τα ελληνοτουρκικά σύνορα του κάτω Ολύμπου, αλλά όπως προαναφέρθηκε, όχι σε ελληνικό έδαφος.

Ύστερα από το πρώτο σοκ που υπέστη ο Ρίχτερ από την επίθεση, τον φόνο των αστυνομικών και τη σύλληψή του από τους κλέφτες, ακολουθεί μια δεύτερη ολονύχτια περιπέτεια προς το άγνωστο. **Μάλιστα αυτή την πορεία την περιγράφει στο βιβλίο του, όπως και όλη την τρίμηνη ομηρία με μία καταπληκτική μυθιστορηματική πλοκή.**

Ύστερα λοιπόν από την πρώτη αυτή πράξη, ακολουθεί ένα τρίμηνο περίπου στο οποίο διαδραματίζονται άλλες τέσσαρις ξεχωριστές πράξεις, οι οποίες απαρτίζουν την όλη «υπόθεση Ρίχτερ».

-Έτσι λοιπόν από τη μια μεριά είναι οι απαγωγείς με τον όμηρο, οι οποίοι κρύβονται σε διάφορες κατοικημένες περιοχές και σπήλαια και οι οποίοι γράφουν τη δική τους ιστορία.

-Από την άλλη, είναι οι οθωμανικές αρχές, οι οποίες όταν πληροφορήθηκαν το γεγονός καταλήφθηκαν από ένα είδος «αμόκ». Για την ανεύρεση του Γερμανού κινητοποίησαν σε όλη την περιοχή χιλιάδες στρατού και διάφορες υπηρεσίες, οι οποίοι έδερναν τους κατοίκους ανη-

λεύς και τους τρομοκρατούσαν. Το χωριό όμως που ιδιαίτερα ταλαιπωρήθηκε και υπέστη τα πάνδεινα εξ αιτίας της υπόθεσης αυτής ήταν ο Κοκκινοπλός.

-Μια άλλη ιστορία εξ αιτίας της υπόθεσης αυτής γράφεται και διαδραματίζεται στο χώρο της διπλωματίας και της πολιτικής, αφού το γεγονός αυτό κάποιους ωφέλησε, κάποιους άλλους έβλαψε, ενώ διατάραξε ιδιαίτερα τις σχέσεις μεταξύ της Γερμανίας και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

-Η τελική πράξη της πολύκροτης αυτής υπόθεσης παίχτηκε στις 22 Αυγούστου του 1911, όταν ο Ρίχτερ αφέθηκε ελεύθερος, αφού βέβαια καταβλήθηκαν όπως λέγεται 38 χιλιάδες χρυσές λίρες. Να σημειωθεί ότι οι απαγωγείς αύξησαν τα λύτρα από το αρχικό ποσό που ήταν 19 χιλιάδες λίρες, σε 30 και μετά σε 38 (ανάλογα με τις εντολές που έπαιρναν από το Ελληνικό Στρατηγείο Λάρισας). Στην πραγματικότητα κανείς δε γνωρίζει το πραγματικό ποσό που καταβλήθηκε, αφού όπως θα φανεί και από τις διηγήσεις του Ρίχτερ, οι απαγωγείς και αυτοί που κρύβονταν πίσω απ' αυτούς στο αόρατο παρασκήνιο, είχαν δημιουργήσει στις τουρκικές αρχές, στο γερμανικό προξενείο και πολύ περισσότερο στον όμηρο μια τέτοια σύγχυση, ώστε να μη γνωρίζουνε «*ποιος, πότε, πού, πόσα έδωσε*» .

Πριν όμως εξετάσουμε χωριστά και συνολικά όλα τα παραπάνω μέρη ας επιστρέψουμε στην «**πρώτη πράξη**» και ας ρίξουμε μια κριτική ματιά σε κάποια σημεία.

Στον Κοκκινοπλό ο Ρίχτερ έμεινε έξι μέρες, δηλαδή ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα. Σε τι οφείλεται αυτή η καθυστέρηση; Επίσημα υπάρχει η άποψη ότι «*δεν το επέτρεπε ο καιρός*». Είναι βέβαιον όμως ότι δεν ήταν παρά ένα τέχνασμα της «*Επαναστατικής Επιτροπής*» για να

μείνει όσο το δυνατόν περισσότερο στο χωριό, ώστε να δοθεί χρόνος για την κατάστροψη του σχεδίου απαγωγής. Μετέφεραν δηλαδή στο Ρίχτερ παραπλανητικά μετεωρολογικά νέα από βοσκούς, που δήθεν μόλις είχαν κατέβει από το βουνό.

Είχε σημειωθεί ότι, οι Τουρκικές αρχές της Ελασσόνας είχαν στείλει στον Κοκκινοπλό τέσσαρις αστυνομικούς, ως προσωπική φρουρά του Ρίχτερ (δύο μουσουλμάνους και δύο χριστιανούς). Όπως γράφει και στο βιβλίο του ο Ρίχτερ, θα προτιμούσε μόνο μουσουλμάνους και με κανέναν τρόπο χριστιανούς, διότι τους πρώτους τους θεωρούσε *«πιο αξιόπιστους, πιο υπεύθυνους και πιο πιστούς»*.

Επτά μέρες αργότερα και αφού ο Ρίχτερ έμεινε στον Κοκκινοπλό έξι ημέρες τον συνόδεψαν για τη δεύτερη και μεγαλύτερη δοκιμαστική ανάβαση μόνο οι δύο μουσουλμάνοι.

Γιατί λοιπόν οι δυο χριστιανοί (έτσι τους αποκαλεί ο Ρίχτερ) δεν ακολούθησαν;

Τι ακριβώς συνέβη;

Σύμφωνα με το Ρίχτερ ήταν αδιάφοροι και μανιώδεις χαρτοπαίκτης, αφού στις 3 μμ, που θα ξεκινούσανε για το βουνό αυτοί παίζανε χαρτιά στο καφενείο. Πιο συγκεκριμένα γράφει:

«Με παρακάλεσαν να περιμένω λίγο (οι δυο χριστιανοί αστυνομικοί) μέχρι να τελειώσουν την παρτίδα, ενώ εγώ παρήγγειλα έναν καφέ. Όμως αυτοί αργούσαν και άρχισα να ανησυχώ.... Τελικά και αφού περιμέναμε συνολικά 25 λεπτά φύγαμε..... Ενώ αναχωρούσαμε ήρθαν και οι δυο χριστιανοί χωροφύλακες, οι οποίοι όμως ήθελαν πρώτα να φάνε. Στη συνέχεια έστειλα έναν από τους δυο Μωαμεθανούς χωροφύλακες να τους πει ότι εμείς φεύγουμε.....»

Από τα παραπάνω, αλλά και από πολλά άλλα, δήθεν «τυχαία» περιστατικά θα μπορούσε ο καθένας να πλάσει πολυάριθμα πιθανά σενάρια. Το πιθανότερο ίσως είναι να είχαν μνηθεί στο μεγάλο μυστικό και οι χριστιανοί αστυνομικοί, ή απλώς να είχαν υποψιαστεί κάτι. Βέβαιο είναι ότι η αργοπορία βόλεψε το όλο εγχείρημα, διότι μετά την απαγωγή «*δεν έπρεπε να έχει πολλά περιθώρια η μέρα*».

Γιατί ο Ρίχτερ αποφάσισε να κάνει μια δεύτερη και μεγαλύτερη δοκιμαστική ανάβαση;

Μήπως κάτι τέτοιο βόλεψε το σχέδιο των απαγωγέων, αφού γνώριζαν ότι, μετά την τελική προσπάθεια δεν θα επέστρεφε στον Κοκκινοπλό, αλλά θα κατέβαινε στο Λιτόχωρο και από εκεί θα ακολουθούσε το γνωστό δρόμο της επιστροφής;

Από τα παραπάνω, αλλά και από μερικά άλλα δήθεν τυχαία συμβάντα θα μπορούσε κανείς να υποθέσει ότι η Επαναστατική Επιτροπή του Κοκκινοπλού με τον ένα, ή τον άλλο τρόπο και κυρίως «*από πολύ μακριά και ανυποψίαστα*» έκανε καθοριστική παρέμβαση στο πρόγραμμα του Ρίχτερ με σκοπό να εξυπηρετήσει τα σχέδιά της.

Ο Κοκκινοπλός στον κλοιό και την κατοχή τουρκικών Στρατευμάτων

Μόλις έγινε γνωστό στις οθωμανικές αρχές ότι ο Γερμανός επιστήμονας και αλπινιστής απήχθηκε από «*αδίστακτους και επικηρυγμένους ληστές του Ολύμπου*», χιλιάδες στρατιωτών ενήργησαν κεραυνοβόλα και άρχισαν να ερευνούν σε μια περιοχή που εκτεινόταν από τις παρυφές της Πίνδου, μέχρι το Θερμαϊκό.

Από τις τουρκικές αρχές η κατάσταση θεωρήθηκε από την πρώτη στιγμή πολύ κρίσιμη, διότι γνώριζαν καλά την ιδιοσυγκρασία των ληστών. Άλλωστε, το 1886 είχε προηγηθεί σε χωριό της Ποταμιάς (μεταξύ άλλων απαγωγών) η απαγωγή, η ομηρία και ο οικτρός θάνατος του Μητροπολίτη Τσαρισάνης και Ελασσόνας Κύριλλου. Λέγεται ότι οι απαγωγείς του παραπάνω ιεράρχη, οι οποίοι ζητούσαν ένα υπέρογκο ποσό ως λύτρα, ήταν αδίστακτοι ληστές-φονιάδες (Γκέκηδες, αλβανικής καταγωγής).

Έχοντας λοιπόν ο τουρκικός στρατός και η αστυνομία πλήρη επίγνωση για την κρισιμότητα της κατάστασης, έριξαν ιδιαίτερο βάρος σε κάποια παρολύμπια ελληνικά χωριά όπως το Πύθιο, τη Δολίχη και τον Άγιο Δημήτριο. Το χωριό όμως που από την πρώτη στιγμή κατακλύστηκε από ένα ολόκληρο σύνταγμα και έγινε το επίκεντρο των επιχειρήσεων, αλλά και ο αποδιοπομπαίος τράγος, στον οποίο ξέσπασε όλη η μανία και η απόγνωση των Οθωμανών ήταν ο μαρτυρικός **Κοκκινοπλός**.

Συγκέντρωναν στο «*μεσοχώρι*» κάθε τόσο τους κατοίκους, έδερναν ανελέητα, τρομοκρατούσαν, λεηλατούσαν, έκλιναν στο «γκιζνάνι» (φυλακή), ενώ παράλληλα ασκούσαν ψυχολογική βία χρησιμοποιώντας διάφορα τεχνάσματα. Ένα από αυτά ήταν η εμφάνιση πανύψηλων μαύ-

ρων (Νέγρων) στο χωριό, οι οποίοι φάνταζαν σαν κάτι το φοβερό στους Κοκκινοπλίτες, αφού ποτέ τους δεν είχαν δει «τέτοια πλάσματα». Το φοβερότερο ήταν όμως η απειλή για «αλ'λαμάκ» (*πετάλωμα*). Λέγεται δηλαδή ότι οι τουρκικές αρχές έφερναν στις ανακρίσεις πολλά πέταλα και τεράστια καρφιά για να «πεταλώσουν», όπως διέδιδαν, τους ύποπτους και αυτούς που γνώριζαν κάτι, αλλά δεν ομολογούσαν. Ευτυχώς δεν αναφέρθηκε ποτέ, από κανέναν Κοκκινοπλίτη, ότι οι Τούρκοι χρησιμοποίησαν πραγματικά αυτή την ακραία μέθοδο τιμωρίας και «ομολογίας», δηλαδή το πετάλωμα των ανθρώπων. Έψαχναν όμως σαν λυσσασμένα σκυλιά και ζητούσαν από τους Κοκκινοπλίτες «να βγάλουν το Φράγκο από το μανίκι, σαν μάγοι, εδώ και τώρα».

Εκεί στον Κοκκινοπλό συγκέντρωναν επίσης ύποπτους κατοίκους άλλων χωριών και μαζί με πολυάριθμους Κοκκινοπλίτες τους ανέκριναν και τους έδερναν ανηλεώς. Λέγεται μάλιστα ότι ένας Σημιντριάνος (Αγιοδημητριώτης), που άκουγε σε διπλανό δωμάτιο τα ουρλιαχτά από τον ξυλοδαρμό, έπαθε συγκοπή πριν έρθει η σειρά του. Να σημειωθεί ότι ο παραπάνω άνθρωπος ζούσε στην Αμερική και είχε έρθει με άδεια στην ιδιαίτερή του πατρίδα.

Κατά βάθος οι Τούρκοι δεν πίστευαν ότι οι κάτοικοι του Κοκκινοπλού είχαν άμεση ή και έμμεση σχέση με την απαγωγή, πολύ περισσότερο δεν είχαν το παραμικρό στοιχείο ή κάποια ένδειξη ότι υπάρχει επαναστατική οργάνωση στο χωριό. Αν γνωρίζανε κάτι τέτοιο, ή έστω αν είχαν κάποιες υποψίες για την ύπαρξη της οργάνωσης, είναι βέβαιο ότι δεν θα αφήνανε «τίποτε όρθιο», τόσο σε έμπυχο όσο και σε άψυχο υλικό. Γνωρίζανε όμως ότι αρκετοί Κοκκινοπλίτες ήταν ληστοτρόφοι, ενώ ανέκαθεν είχαν σχέση με τους κλέφτες του Ολύμπου. Πίστευαν λοιπόν ότι εάν κάποιος απ' αυτούς «έστυβαν» τα μυαλά τους θα οδηγούσαν το

στρατό στους απαγωγείς και τον όμηρο. Οι μόνοι λοιπόν που θα μπορούσαν να βοηθήσουν ήταν οι κάτοικοι αυτού του χωριού, γι' αυτό οι Τούρκοι έριξαν όλη τη μανία επάνω τους και όλη την πίεση, την οποία οι ίδιοι δέχονταν από την πανίσχυρη Γερμανία και ειδικότερα από την Γερμανική πρεσβεία. Εκτός αυτού το κακό συνέβη στο χωριό τους (στον Κοκκινοπλό) και θεωρούσαν ότι τον «Φράγκο» τον είχαν και αυτοί «χρεωμένο».

Λέγεται ότι στη δύσκολη αυτή υπόθεση, επίσημος διερμηνέας μεταξύ Τουρκικών αρχών και Κοκκινοπλιτών ήταν ο Κώστας Χατζούλης (Κώτσιος Σερβαρέτας), ο οποίος ανήκε επίσης στην απαγορευμένη «Επαναστατική Οργάνωση». Μπορεί ο καθένας να φανταστεί ότι ως διερμηνέας ο επονομαζόμενος «Σερβαρέτας» είχε μια θέση «κλειδί», γι' αυτό ήταν και αυτός υποχρεωμένος «να παίξει επικίνδυνο παιχνίδι», προκειμένου να φανεί χρήσιμος. Να σημειωθεί ότι οι Κοκκινοπλίτες δεν μιλούσαν ποτέ την τούρκικη γλώσσα (πλην ελαχίστων περιπτώσεων). Μάλιστα οι άνδρες δεν πήγαιναν ποτέ στον τουρκικό στρατό, αφού προτιμούσαν να εξαγοράσουν την υποχρέωση αυτή με αρκετά γρόσια.

Το δύσκολο και παρατεταμένο αυτό χρονικό διάστημα του Κοκκινοπλού, ο Β. Καλογιάννης, μεταφέροντας όπως ο ίδιος γράφει τις μαρτυρίες των αυτόπτων μαρτύρων το περιγράφει το 1955 με τα εξής μελανά χρώματα:

«Αμέσως μετά το γεγονός, την επομένη κατέφθασεν επειγόντως εις τον Κοκκινοπλόν ολόκληρον Σύνταγμα του Τουρκικού Στρατού εξ Ελασσόνας και Τσαριτσάνης εξορμηθέν, το οποίον άμα τη αφίξει του εις το χωρίον εξαπέλυσεν μίαν αγριοτάτην τρομοκρατίαν και απηνή δίωξιν των πατριωτών και των συγγενών αυτών. Τότε ακριβώς εδάρησαν ομαδικώς, βιαίως συγκεντρωθέντες εις Κοκκινοπλόν οι κάτοικοι των χωριών Άγιος Δημή-

τριος, Δολίχης, και Πυθίου τους οποίους ηπείλουν οι κατακτηταί να τυφεκίσουν και κρεμάσουν ομαδικώς εις περίπτωση που δεν θα ενευρίσκετο και δεν θα παρεδίδετο εις αυτούς σώος και αβλαβής ο πολύς Ρίχτερ. Οι Τούρκοι, αφηγούνται οι επιζώντες γέροντες του χωριού, υποχρέωσαν τότε τους κατοίκους όλους να στήσουν χορόν εις την πλατείαν ή χοροστάσιον, και αυτοί στήσαντες τα νεότευκτα τότε πολυβόλα των σε ένα γύρω, ήσαν έτοιμοι να χαλάσουν σύμπαν το γυναικόπαιδον και τους ολίγους άνδρας που είχαν απομείνει εντός του χωριού».

Σ' αυτές τις κρίσιμες στιγμές οι πρόκριτοι του χωριού βρισκόταν σε απόγνωση. Προεστός (μουχτάρης) ήταν ο **Νάκας (Αθανάσιος) Γιαμούζης (1870-1938)**, ένας άνθρωπος που διέθετε πολλά χαρίσματα και κυρίως «γνώριζε ότι σε τέτοιες δύσκολες ώρες δεν έπρεπε να ακολουθήσει τους πολλούς, αλλά να τους οδηγήσει». Στην προκειμένη περίπτωση έπρεπε να ακροβατήσσει σε τεντωμένο σχοινί, αφού ήταν και βασικό μέλος της «Επαναστατικής Επιτροπής».

Όλοι μαζί οι πρόκριτοι έβλεπαν το χωριό να υποφέρει, ενώ φοβόταν και τα χειρότερα, δηλαδή το ολοκληρωτικό «χάλασμα» του χωριού και πολλών πατριωτών. Κάθε τόσο πραγματοποιούσαν συσκέψεις (μερικές φορές και με την προτροπή των Τούρκων αξιωματούχων), «έστυβαν» τα μυαλά τους και προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να βρουν λύση. Είναι γνωστό ότι, αυτοί οι ορεσίβιοι κάτοικοι είχαν εμπειρίες από δύσκολες καταστάσεις, τόσο οι ίδιοι όσο και οι προπάτορές τους.

Με τις εμπειρίες αιώνων, αλλά και με την οξυδέρκεια, την εφευρετικότητα, την τόλμη και πολλές φορές με την «αναπόφευχτη και υπεράνω υποψίας βλάχικη πονηριά» λίγο ή πολύ τα κατάφερναν. Έτσι λοιπόν στην τακτική των Τούρκων, οι οποίοι κάθε δέκα ή δεκαπέντε μέρες παίρνανε νέα μέτρα και εφαρμόζανε νέες μεθόδους πίεσης, αντιπαραθέ-

τανε την δική τους τακτική. Όταν η κατάσταση έφθανε στο απροχώρητο, παρουσιαζότανε ένας κάτοικος οικειοθελώς στους αξιωματούχους και διαβεβαίωνε ότι, εάν του έδιναν τέσσαρις, ή πέντε ημέρες περιθώριο θα τους έφερνε *«καλά χαμπέρια»*, θα αποκτούσε δηλαδή επαφή με τους απαγωγείς και θα μάθαινε την κρυψώνα.

Ο πρώτος που προσφέρθηκε και ανέλαβε μια τέτοια αποστολή ήταν ο **Μίχος (Μιχάλης) Τσακίρης** (1850-1935). Ο παραπάνω πατριώτης ήταν μια ηγετική μορφή, αφού στα 37 του χρόνια είχε λάβει μέρος ως καπετάνιος στην επανάσταση του Ολύμπου (1878). Σύμφωνα με κάποιες προφορικές μαρτυρίες ο καπετάν Μίχος πήρε μαζί του και το Γούλα Παλάγκα. Για την ιστορία αξίζει να σημειωθεί ότι το προσκυνητάρι της Αγίας Παρασκευής του Κοκκινοπλού είναι δωρεά του Καπετάν Μίχου και τριών άλλων Κοκκινοπλιτών, αφού είναι γραμμένα τα ονόματά τους και το έτος (ίσως το 1888). Σήμερα στη γενεά των Τσακιρέων φέρουν το όνομά του (Μιχάλης) αρκετοί απόγονοί του.

Αφού έλαβε ο Μίχος ειδική γραπτή άδεια από τις αρχές έφυγε προς αναζήτηση των απαγωγέων, με τους οποίους μετά τριημέρου- κάτω από άγνωστες συνθήκες- είχε επαφή. Ο απεσταλμένος επέστρεψε στο χωριό κομίζοντας από τους απαγωγείς την εξής αυστηρή επιστολή: *«πάρτε το χαμπάρι, εάν δεν πάρουμε τις παράδες, ο Φράγκος θα χαλαστεί. Όλα τ' άλλα που κάνετε δεν είναι τίποτε άλλο παρά «νερό με το κόσκινο»*. Παράλληλα στο χωριό κυκλοφορούσε η φήμη ότι *«οι κλέφτες χάλεβαν από τους Κονιάρους (Τούρκους) τόσα φλουριά, όσο ήταν το βάρος το Φράγκου, αλλιώς θα τον χαλούσαν»*.

Έτσι άρχισε νέος κύκλος εκβιασμών και πιέσεων, αφού **το γερμανικό κράτος πίεζε την Οθωμανική Αυτοκρατορία, αυτή πίεζε τον Καϊμακάμη (έπαρχο) Ελασσόνας, την στρατιωτική αρχή και τους**

άλλους υπεύθυνους της υπόθεσης αυτής και όλοι αυτοί με τη σειρά τους ξεσπούσανε με βία και αγριότητα με χιλιάδες στρατιώτες στους κατοίκους της περιοχής και ιδιαίτερα στους Κοκκινοπλίτες. Βέβαια η πρωτογενής αιτία του «κύκλου πίεσης» ήταν οι απαγωγείς και ιδιαίτερα το «αόρατο πρόσωπο» (αξιωματικός) του Ελληνικού Επιτελείου Στρατού, το οποίο έδινε τις εντολές στους απαγωγείς και το οποίο για ευνόητους λόγους ήθελε να παρατείνει όσο γίνεται περισσότερο την ομηρία, έστω και αν οι τουρκικές αρχές εκδήλωναν την πρόθεση να καταβάλλουν τα λύτρα.

Η Σύλληψη 12 Κοκκινοπλιτών και η μεταφορά τους στα Σέρβια με τελικό προορισμό τις φυλακές του Μοναστηρίου

Μέσα σε όλα αυτά, πολλούς κατοίκους τους είχαν υπό κράτηση σε διάφορα σπίτια, αρκετοί είχαν «εξαφανιστεί» από το χωριό, ενώ 12 άλλους, αφού τους συνέλαβαν τους έστειλαν σιδηροδέσμιους στα Σέρβια να ανακριθούν και από εκεί να οδηγηθούν στις φυλακές του Μοναστηρίου (Μπιτόλια). Για τους Κοκκινοπλίτες ήταν σχεδόν βέβαιο ότι αυτούς τους 12 πατριώτες δεν θα τους έβλεπαν ξανά, διότι όπως χαρακτηριστικά έλεγαν «αν τους πήγαιναν στη Μπίτουλα θα τους έσβηναν το καντήλι, θα τους έτρωγε το μαύρο σκοτάδι στο Γκιζνάνι (φυλακή)». Οι ώρες ήταν δύσκολες και έτρεχαν γρήγορα, γι' αυτό οι πρόκριτοι έπρεπε όσο το δυνατόν έγκαιρα να αναλάβουν κάποια πρωτοβουλία και να βοηθήσουν. Τότε παρουσιάζεται ο Γιάννης Μανώλης (Νούλης Νταβέλης) και ο Γιάννης (Νούλης) Γκόλτσιος στους Τούρκους αξιωματούχους και ζητούν να τους επιτρέψουν να πάνε με τα άλογα στο δάσος για ξύλα. Αφού έλαβαν

γραπτή άδεια έφυγαν για το δάσος παίρνοντας το δρόμο προς το «Ξυρολάκι», που οδηγεί στη συνέχεια στην Κατερίνη. Αντί όμως να πάνε για ξύλα, έστριψαν αριστερά και μέσα από γνωστά για τους Κοκκινοπλίτες μονοπάτια, τα σκληραγωγημένα και γρήγορα άλογα, τους οδήγησαν στην ακμάζουσα τότε κωμόπολη των Σερβίων. Εκεί ζούσε ένας πετυχημένος Κοκκινοπλίτης φαρμακοποιός και έμπορος, ο γνωστός σε όλους τότε Κώστας Γεωργίου (Κοπανάρος). Πέρα από το χρήμα, την κοινωνική καταξίωση και το σεβασμό που είχε ο Κοκκινοπλίτης από την τοπική κοινωνία των Σερβίων, ήταν και ένας ένθερμος πατριώτης, παρά το γεγονός ότι *«έμπαινε εύκολα στο μάτι των Τούρκων»*, με τους οποίους τον περισσότερο καιρό *«τα είχε καλά»*. Οι δύο Κοκκινοπλίτες εμφανίστηκαν λοιπόν με κάθε μυστικότητα στον Κώστα Γεωργίου και αφού του διηγήθηκαν όλη την ιστορία με τους 12 πατριώτες, *«εξαφανίστηκαν»* παίρνοντας το δρόμο της επιστροφής, διότι έπρεπε να προλάβουν να κόψουν ξύλα και να επιστρέψουν στο χωριό αυθημερόν με φορτωμένα ζώα και βέβαια υπεράνω υποψίας.

Χωρίς να σκεφθεί τίποτε άλλο και χωρίς να χάσει χρόνο ο Γεωργίου έσπευσε να συναντήσει τον υπεύθυνο Τούρκο αξιωματούχο, με τον οποίο τον συνέδεε μακροχρόνια φιλία. Εκεί του εξήγησε με σοβαρό και πειστικό τρόπο ότι *«οι 12 Κοκκινοπλίτες είναι εργατικοί, τίμιοι και φιλήσυχοι άνθρωποι, ότι κανείς τους δεν είναι δυνατόν να έχει σχέση με τέτοιες υποθέσεις και ότι ως εγγύηση για όλα αυτά έθετε τον εαυτό του»*. Όλα αυτά είναι πιθανόν να συνοδεύτηκαν και από το *«ευλογημένο μπαξίσι»*, αφού ο Κώστας Κοπανάρος είχε λεφτά και γνώριζε ότι ο Τούρκος τα προσκυνούσε. *«Άσπρα δώστου (του Τούρκου) και καβαλλίκευσέ τον από το κεφάλι»* έλεγε ο Κοσμάς ο Αιτωλός.

Ο Μανώλης Γιάννης (Νούλης Νταβέλης, 1868-1964), σε βαθιά γεράματα στην τότε πλατεία των Καλυβίων. Ανέλαβε και έφερε και αυτός σε πέρας μια δύσκολη αποστολή στην «υπόθεση Ρίχτερ». Παντρεύτηκε την Νταμπάκη Λίτσα με την οποία έκανε τα εξής τρία παιδιά: Καλλιόπη, Πέτρο, Αναστασία, ενώ ανέθρεψε και πάντρεψε ως παιδί του και την Ολυμπία (ορφανό της αδελφής του).

Γκόλτσιος Γιάν. (Νού-
λης, 1866-1946). Προσέφερε
και αυτός τις υπηρεσίες του
στους Κοκκινοπλίτες, όταν
λόγω της υπόθεσης Ρίχτερ
περνούσαν δύσκολες μέ-
ρες. Παντρεύτηκε την Τσα-
κίρη Ελένη με την οποία
έκανε τα εξής έξι παιδιά:
**Ασπασία, Αθανάσιο, Λάζο,
Δημήτριο, Στέργιο, Μαρίκα.**

Τελικά ύστερα από μια τυπική διαδικασία ανακρίσεων, οι 12 Κοκ-
κινοπλίτες «*κρίθηκαν αθώοι*» και έτσι αφέθηκαν ελεύθεροι για να επι-
στρέψουν στο χωριό με τη «*βούλα*» του αθώου. Η αλήθεια είναι ότι οι
εννέα ήταν πράγματι αθώοι και υπεράνω υποψίας άνθρωποι του χωριού
ενώ οι τρεις απ' αυτούς συμμετείχαν στην υπόθεση και στην «*Επαναστα-
τική Επιτροπή*». Ο καθένας θα μπορούσε να φανταστεί τι θα συνέβαινε
στον Κοκκινοπλίτη «*εγγυητή*», εάν οι τουρκικές αρχές διαπιστώνανε στη
συνέχεια ότι τις εξαπάτησε. Είναι βέβαιο ότι και αυτό και πολλά άλλα πέ-
ρασαν από το μυαλό του, αλλά τελικά έκανε το χρέος προς τους πατριώ-
τες και προς την πατρίδα.

Ύστερα από το παραπάνω περιστατικό οι πατριώτες όλοι ζωντα-
νοί μεν, αλλά ταλαιπωρημένοι, πεινασμένοι, εξουθενωμένοι και ανηλεώς
δαρμένοι επέστρεψαν στο χωριό, όπου η περιπέτεια στην καρδιά του

καλοκαιριού συνεχιζόταν με συχνές αυξομειώσεις στην ένταση και την ποσότητα της βίας. Αυτή η συγκεκριμένη πράξη του Κώστα Γεωργίου (Κοπανάρου), το γεγονός ότι το 1908 φυλακίστηκε για εθνικούς λόγους, από τις τουρκικές αρχές (στη συνέχεια παρατίθεται σχετικό έγγραφο), αλλά και η γενικότερη πολιτεία του παραπέμπουν σ' ένα άξιο πατριώτη, με ιδιαίτερη πατριωτική δράση. Είναι χρήσιμο να σημειωθεί ότι ο παραπάνω πατριώτης ήταν ο μεγάλος ετεροθαλής αδελφός του Γιάννη Μανώλη (Νούλη Νταβέλη). Αυτός άλλωστε ήταν και ένας από τους λόγους επιλογής του από τους πρόκριτους για αυτήν την αποστολή. Εάν οι Τούρκοι ανακαλύπτανε ότι πριν από τα ξύλα στο δάσος είχε παρεμβληθεί η επίσκεψη στα Σέρβια, θα παρουσιάζανε ως «άλλοθι» την επίσκεψη στον αδελφό «για επείγοντες οικογενειακούς λόγους».

Αυτοί που θα μπορούσαν να μας δώσουν πολλές και χρήσιμες πληροφορίες για το βιογραφικό του Κώστα Γεωργίου δυστυχώς δεν είναι πλέον κοντά μας. Σύμφωνα με τις διηγήσεις των εγγονών του Κώστα Μαρωνίδα και Κώστα Τζιοβάρια (π. αναπληρωτής γενικός διευθυντής του λιμένα Θεσσαλονίκης και καθηγητής του ΑΠΘ αντίστοιχα) γνωρίζουμε ότι ο Γεωργίου είχε παντρευτεί στα Σέρβια την Θεοδώρα Κοντοδίνα, με την οποία είχε αποκτήσει τέσσερα παιδιά (Ανδρονίκη, Ευαγγελία, Ιουλία, Σωκράτης). Γνωρίζουμε επίσης ότι με τον Γιάννη Μουρώνη (πρόεδρο της *Επαναστατικής Επιτροπής Κοκκινοπλού*) συμπεθέρισε, αφού η κόρη του Ευαγγελία, παντρεύτηκε με το γιο του Μουρώνη το Γιώργο (αργότερα συνταγματάρχη του ελληνικού στρατού). Ύστερα από τα στοιχεία που παρατίθενται σ' αυτό, αλλά και στο επόμενο κεφαλαίο, μπορεί πλέον να γίνει εύκολα κατανοητό στον αναγνώστη, γιατί έμεινε στη γλώσσα και στο στόμα των Κοκκινοπλιτών η φράση «**κα ντι άννλου ντι Φράγκου**» (σαν τη χρονιά του Φράγκου).

Β. ΠΡΟΞΕΝΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 EN ΣΕΡΒΙΟΙΣ
 ΕΔΡΕΥΟΝ ΕΝ ΕΛΑΣΣΟΝΙ

Εν Ελασσόνα τῆ 24. Μαΐου 1908.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΣΤΕΡΩΝ
 ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1431
 ΕΛΑΣΣΟΝΗ 31 Μαΐου 1908

Αριθ. 94
 Τμήμα Α'
 Σύνημμ.

Από το ναυτικό Εργαστήριο
 Β. Σαργάνου.

Παρατίθεται τὸ βιβλίον καταγραφῶν τῆς Σ. Σαργάνου εἰς τὴν
 ἀρχιεπισκοπὴν τῆς ἐπαρχίας καὶ ἀναγράφεται ἐν τῇ βιβλίῳ, τὸ ὅτι
 καὶ ἐκείνη ἐγένετο ἐξουσία ἐν Σερβίῳ, Βελγίῳ, Κόστα
 Γεωργίῳ καὶ Ἑλλάδι.

Ἐν Σερβίῳ ἀρκετοὶ ἀποστάτες καὶ Κόστα Γεωργίου
 Γεωργίου, γαστρονομίου Ν. Κουγιόπουλου, Γεωργίου Παναγιώτου.

2. Ἐλασσόνα 24/5/08 6.1908

ἀρ. 44-115-120/1908 Διευθυντὸς ἐπιτελείου
 ἐν τῇ Γραμματεῖᾳ Ἐλασσόνας

Λεωνίδας Τζημόπουλος ἀποστασίας
 Χρῆστος Νάφης ἰατρός
 Ἰωάννης Ζαφειρῆς ἱεροδίακος

εἰς τὴν Διεύθυνσιν ἐπιτελείου ἐν τῇ Γραμματεῖᾳ
 ἐπιτελείου ἐπιτελείου ἐπιτελείου καὶ
 Διευθυντὸς ἀρχ. ἐπιτελείου
 ἰατρός καὶ 8 ἱεροδίακοι

**-Αποσπάσματα εγγράφων από το 1908 του ελληνικού προξε-
 νείου Σερβίων (εδρεύον στην Ελασσόνα), όπου καταγράφονται οι
 διώξεις και φυλακίσεις των Ελλήνων, μεταξύ των οποίων και του
 Κοκκινοπλίτη Κώστα Γεωργίου, ή Κοπανάρου (κάτοικου Σερβί-
 ων).**

**-Με την παρέμβαση του παραπάνω πατριώτη αφέθηκαν ελεύ-
 θεροι (σώθηκαν) 12 Κοκκινοπλίτες, που είχαν οδηγηθεί στα Σέρ-
 βια, ως ύποπτοι στην «υπόθεση Ρίχτερ».**

Το τελευταίο κύμα βίας των τουρκικών στρατευμάτων και η τελευταία τακτική διάσωσης των Κοκκινοπλιτών

Κάτω από τις δραματικές αυτές συνθήκες πορεύτηκε ο Κοκκινοπλός όπως και τα υπόλοιπα ελληνικά χωριά της περιοχής μέχρι τις παραμονές του Δεκαπενταύγουστου, οπότε οι Τούρκοι εξαπολύουν πάλι, ένα χωρίς προηγούμενο κύμα βίας, με ξυλοδαρμούς, λεηλασίες και απειλές για ομαδικές εκτελέσεις και πυρπόληση του χωριού.

Μπροστά στη νέα αυτή κατάσταση ο προεστός του χωριού Νάκας Γιαμούζης και οι λοιποί πρόκριτοι καλούνται να *«παίξουν το τελευταίο χαρτί»*, όπως το *«τελευταίο χαρτί»* φαίνεται ότι έπαιζαν και οι Τούρκοι. Χωρίς περιστροφές και κωλυσιεργίες και αφού οι πρόκριτοι *«έστυμαν»* για μια φορά ακόμη τα μυαλά τους, αποφάσισαν να *«παίξουν ίσως για τελευταία φορά θέατρο, ως αντίδοτο στη νέα κατάσταση»*.

Παρουσιάζεται λοιπόν ένα σεβασμίο και αξιόπιστο πρόσωπο (κάποιοι υποστήριζαν ότι ήταν ο προεστός Νάκας Γιαμούζης) με δήθεν άκρα μυστικότητα στον υπεύθυνο της όλης τουρκικής επιχείρησης στον Κοκκινοπλό και του λέει περίπου τα εξής: *«Επιτέλους καπετάνιε ανακαλύψαμε τα άτομα που τα γνωρίζουν όλα και αυτοί δεν είναι άλλοι από τον Κώτσιο Φτεργιώτη και τον Γούλα Μπαλούκα»*.

Ο Κώτσιος και ο Γούλας (Γιώργος) ήταν μνημένοι στο μυστικό και δέχθηκαν να τα παίξουν όλα για όλα. Άλλωστε *«αυτοί οι δυο ήταν ότι το καλύτερο διέθετε το χωριό, σε παλικάριά, εξυπνάδα, εμπειρία και μηχανορραφία»*. Ο Κώτσιος ήταν, όπως προαναφέρθηκε, ο υπεύθυνος της δεύτερης ενέδρας (στο Κουρίκι), αλλά ο Ρίχτερ πέρασε, όπως αναμενόταν από τη βρύση Ρούδι.

Οι Τούρκοι αξιωματικοί διέταξαν να συλλάβουν αμέσως τους προαναφερθέντες και να τους οδηγήσουν στον υπεύθυνο. Πράγματι σε μικρό χρονικό διάστημα συνελήφθησαν και σχεδόν σβαρνίζοντας, τους οδήγησαν εκεί. Με την πρώτη ανάκριση και ύστερα από τις πρώτες πληροφορίες που είχαν για το «βίο και την πολιτεία» των δύο, οι αξιωματικοί διαπίστωσαν ότι είναι «σκληρά καρύδια», συγκροτημένοι άνθρωποι και με πολλές γνώσεις. Στην προσπάθειά του να τους εκφοβίσει ο ανώτερος αξιωματικός, αφού οι δύο πατριώτες «τεχνηέντως» δεν έμπαιναν στο θέμα, απάντησαν με θάρρος, αυτοπεποίθηση και σταράτα λόγια περίπου τα εξής:

«Άκου καπετάνιε, εμείς θέλουμε πάνω απ' όλα να βοηθήσουμε το χωριό μας και όλο το στρατό που τόσο καιρό άδικα ταλαιπωρείται εδώ. Είναι βέβαιο ότι το ίδιο και παραπάνω θέλεις και εσύ. Λοιπόν σταματήστε τα πάντα και τώρα αμέσως στείλτε μας στην Ελασσόνα στον Καϊμακάμη (έπαρχο) πριν είναι αργά. Τα υπόλοιπα θα τα μάθεις μετά...».

Οι αξιωματούχος, που λόγω της υπόθεσης αυτής έδρευε στον Κοκκινοπλό, πείσθηκε ότι αυτή τη φορά συμβαίνει κάτι το πολύ σοβαρό και δεν θα τολμούσε να αναλάβει την ευθύνη να κωλυσιεργήσει. Έτσι με ειδική συνοδεία τους έστειλε αμέσως σιδηροδέσμιους στην Ελασσόνα. Εκεί τους παρουσίασαν στον Καϊμακάμη, ο οποίος χωρίς περιστροφές τους ρώτησε αν γνωρίζουν κάτι γι' αυτά τα «ζαγάρια».

Ο Γούλας και ο Κώτσιος γνώριζαν ότι ο άνθρωπος αυτός, παρά τους λεονταρισμούς του δεν ήταν παρά ένα πιεσμένο και τρομοκρατημένο πλάσμα, αφού και αυτός δεχόταν αλληπάλληλες και φοβερές πιέσεις. Επομένως περισσότερο αισθάνονταν ότι ήταν αυτοί «καβάλα στο άλογο» και όχι αυτός.

Χωρίς ίχνος φόβου και αναστολών (ήταν ο ρόλος τους τέτοιος) ο Γούλας και ο Κώτσιος απάντησαν περίπου τα εξής:

«Άκου αφέντη, όταν οι Ρωμιοί του χωριού μας, λένε ότι τα ξέρουμε όλα, εννοούν ότι γενικά δεν μας ξεφεύγει τίποτε και ότι δεν υπάρχει πρόβλημα που δεν το έχουμε λύσει ή δεν βρήκαμε κάποια άκρη. Δώσε μας λοιπόν 40 καλούς στρατιώτες και επτά ημέρες περιθώριο και αν δεν σου φέρουμε ζωντανούς τους ληστές μαζί με τον Φράγκο, τότε κάψε το χωριό μαζί με τις οικογένειές μας και βέβαια κρέμασε και εμάς».

Ούτε λίγο ούτε πολύ «ο διακονιάρης τους ζητούσε ψωμί και αυτοί του έδειχναν το δρόμο», αφού ο Τούρκος αξιωματούχος περίμενε συγκεκριμένα και χειροπιαστά πράγματα, ενώ αυτοί του παρουσίαζαν σχέδια. Όμως οι δυο Ρωμιοί φάνηκαν στον Καϊμακάμη τόσο πειστικοί, έξυπνοι και αποφασισμένοι, ώστε να μη μπορεί να κάνει διαφορετικά, παρά να συμφωνήσει. Άλλωστε εκεί που είχαν φθάσει τα πράγματα, άλλες 7 ημέρες δεν ήταν τίποτε. Εκτός αυτού αν πράγματι τους έβρισκαν αυτοί, θα φαινόταν η επιτυχία προσωπική δική του. Τους δίνει λοιπόν 40 στρατιώτες και ότι άλλο ζήτησαν, ενώ συγχρόνως δίνει διαταγή να ανασταλούν προσωρινά τα έκτακτα μέτρα στον Κοκκινοπλό.

Στη συνέχεια όλοι οι στρατιώτες οδηγήθηκαν από τον Γούλα και τον Κώτσιο προς την Τσαριτσάνη κοντά στο Βαλέτσικο. Εκεί, αφού τους χώρισαν σε ομάδες, τους τοποθέτησαν σε επίκαιρα περάσματα για ενέδρα.

Όμως από την πρώτη στιγμή ο Κώτσιος Φτεργιώτης κατάστρωνε σχέδιο να δραπετεύσουν στο «Ελληνικό», μόλις θα τελείωνε η προθεσμία των 7 ημερών. Ο Κώτσιος διαφωνούσε με μια τέτοια «απονενοημένη» ενέργεια, διότι πίστευε ότι πολλά τουρκικά στρατεύματα τους έχουν σε ένα μεγάλο κλοιό. Αλλά και αν ακόμη ξέφευγαν από αυτούς, δεν θα

γλίτωναν στα σύνορα, αφού τα φύλαγαν πιθαμή προς πιθαμή άλλοι τόσοι.

Τελικά μια μέρα πριν τη λήξη της προθεσμίας ο Κώτσιος Φτεργιώτης δραπέτευσε και ύστερα από περιπετειώδη πορεία πέρασε τα ελληνοτουρκικά σύνορα και έφθασε στο σημερινό χωριό Μακρυχώρι, όπου ήταν και άλλοι Κοκκινοπλίτες φυγάδες (σήμερα υπάρχουν εκεί ακόμη απόγονοι αυτών). Εκεί έγινε αγροφύλακας, αλλά μετά την απελευθέρωση επέστρεψε στον Κοκκινοπλό.

Αλλά και ο Γούλας Μπαλούκας που έμεινε, είχε τελικά τύχη, όπως τύχη είχε και όλο το χωριό, αφού την ίδια μέρα (22 Αυγούστου) οι απαγωγείς ελευθέρωσαν τον Ρίχτερ.

Δεν είναι γνωστό, εάν και κατά πόσον η απελευθέρωση του Ρίχτερ έχει σχέση με το παραπάνω περιστατικό, ούτε εάν οι δυο Κοκκινοπλίτες είχαν στο χρονικό αυτό διάστημα άμεση ή έμμεση επαφή με τους απαγωγείς.

Βέβαιο είναι ότι ο Λιόλιος και η παρέα του είχαν πλήρη ενημέρωση όλων των κινήσεων και των συμβάντων και παρακολουθούσαν τα πάντα με άγρυπνο μάτι για τρεις ολόκληρους μήνες.

Βέβαιο είναι επίσης ότι όλα αυτά τα γεγονότα τα παρακολουθούσε επίσης από πολύ κοντά και υπεράνω υποψίας και η ειδική υπηρεσία του «*Ελληνικού Επιτελείου Στρατού*». Έτσι όταν διαπιστώθηκε ότι η κατάσταση θα μπορούσε να «*αγριέψει*» πολύ περισσότερο, έδωσε το «*πράσινο φως*» στους απαγωγείς να απελευθερώσουν το Ρίχτερ.

Όταν λέμε όμως ότι ο Γούλας Μπαλούκας είχε τύχη, εννοούμε απλά ότι δεν τον εκτέλεσαν δια κρεμάλας, όπως είχε συμφωνηθεί, αφού συνελήφθηκε αμέσως, κακοποιήθηκε και οδηγήθηκε σε απάνθρωπες

φυλακές. Από εκεί βγήκε μετά από ένα χρόνο «σε κακά χάλια», όταν δηλαδή ήρθε το πολυπόθητο «*Ελληνικό*».

Αυτή τη φορά ο θεός και η προστάτιδα των Κοκκινοπλιτών ***Αγία Παρασκευή***, που φαινόταν ότι είχαν εγκαταλείψει τους Ρωμιούς έκαναν το θαύμα τους. Ίσως όμως το θαύμα να το έκαναν πιο συχνά, αλλά δεν γινόταν αντιληπτό.

-Το γεγονός ότι, οι Κοκκινοπλίτες σε κάθε κύμα βίας και απειλής για ολοσχερή καταστροφή του χωριού, εύρισκαν την τελευταία στιγμή κάτι να αντιπαραβάλουν και να σωθούν, ***ήταν ίσως ένα θαύμα***.

-Το γεγονός, ότι ύστερα από τόσες απειλές, δεν καταστράφηκε το χωριό και δεν θανατώθηκαν κάτοικοι, ***ήταν ίσως ένα θαύμα***.

-Το γεγονός ότι, τη μέρα που τελείωσε η προθεσμία, την οποία είχαν λάβει ο Γούλας και ο Κώτσιος, ελευθερώθηκε ο Ρίχτερ, ***ήταν ίσως ένα θαύμα***.

-Το γεγονός ότι, εκπληρώθηκαν όλοι οι στόχοι που είχαν τεθεί με την απαγωγή και ομηρία του Ρίχτερ, ***ήταν ίσως ένα θαύμα***.

-Το γεγονός ότι κανείς, ποτέ δεν αντιλήφθηκε τι πραγματικά κρυβόταν πίσω από την απαγωγή και ομηρία του Ρίχτερ, ***ήταν ίσως ένα θαύμα***.

-Το γεγονός ότι, σε μια πολύκροτη υπόθεση, εξ αιτίας της οποίας δημιουργήθηκαν διπλωματικά επεισόδια και επήλθε ρήξη μεταξύ των φίλων κρατών (δύο πανίσχυρων αυτοκρατοριών), ένα απομονωμένο παρολύμπιο χωριό και κάποιοι «ληστές», έπαιξαν έναν τόσο σημαντικό ρόλο, ***ήταν ίσως ένα θαύμα***.

-Τέλος το γεγονός ότι, αυτή η υπόθεση, η οποία αγνοείται από την πολιτεία και την επίσημη ιστορία, συνέβαλε, μεταξύ άλλων στο να διπλασιαστεί το 1912 η Ελλάδα, ***ήταν ίσως και αυτό ένα θαύμα***.

Χωρατά και χιουμοριστικά ανέκδοτα των Κοκκινοπλιτών, κατά τους μήνες «κατοχής και ομηρίας» του χωριού από τα τουρκικά στρατεύματα

Ίσως θα χρειαζόταν κανείς να συγγράψει ένα ξεχωριστό βιβλίο, προκειμένου να περιγράψει αναλυτικά τα τραγικά περιστατικά που έλαβαν χώρα κατά την «κατοχή και ομηρία» του Κοκκινοπλου από τα τουρκικά στρατεύματα.

Με πρωτοβουλία των πρόκριτων και των ιερέων γινόταν λιτανείες, παρακλήσεις, τάματα και λαμπάδες στην Αγία Παρασκευή την προστάτιδα του χωριού και ότι άλλο θα μπορούσε να βοηθήσει σε αυτές τις στιγμές.

Κάποιοι υπερήλικες πήγαιναν στην εκκλησία να μεταλάβουν, αφού όπως έδειχναν τα πράγματα όλα θα μπορούσαν να συμβούν. Με την πίεση κυρίως των Τούρκων αξιωματούχων οι ιερείς «έκαναν αφορισμούς», «έριχναν ανάθεμα» και «διάβαζαν κατάρες» κατά των ανθρώπων που έκαναν αυτό το κακό στο χωριό και στους Τούρκους. Είναι αυτονόητο ότι όλα αυτά δεν ήταν παρά «στάχτη στα μάτια των Τούρκων», αφού ήταν πράξεις ανάγκης και υποκρισίας εκ μέρους των ιερέων.

Η μέθοδος αυτή των Ρωμιών ιερωμένων ήταν γνωστή, από πολύ παλιά. Ας μην ξεχνάμε ότι το ίδιο έπραξε το 1821 και ο Οικουμενικός Πατριάρχης Άγιος Γρηγόριος Ε΄, κατά του Αλέξανδρου Υψηλάντη και των άλλων επαναστατών, αφού τους «αποκήρυξε και τους αφόρισε». Είναι γνωστό όμως ότι ο μεγάλος Γενάρχης ήταν κορυφαίο στέλεχος της Φιλικής Εταιρίας, ενώ ο φριχτός θάνατός του από τους Τούρκους (δια απαγχονισμού) σφράγισε τη μεγάλη του προσφορά στο Γένος.

Σε ανάλογες ενέργειες με αυτές των ιερέων προέβαιναν ξεχωριστά και οι ανυποψίαστες οικογένειες, ακόμη και μεμονωμένοι κάτοικοι του Κοκκινοπλού. Μάλιστα οι γονείς που είχαν αβάπτιστα κορίτσια, «για να σταματήσει το κακό», τα βάπτισαν το καλοκαίρι εκείνο δίνοντάς τα το όνομα Σταματία.

Πολλοί θεωρούσαν την περιπέτεια αυτή ως «σημάδι θεού», άλλοι ως «κατάρρα», ενώ κάποιοι άλλοι, (κυρίως οι δήθεν γραμματιζούμενοι), εξέφραζαν τη βεβαιότητα ότι «πρόκειται για **προβοκάτσια** από σκοτεινές δυνάμεις, η από τους ίδιους τους Κονιάρους» (Τούρκους). Ελάχιστοι, που, ενώ δεν ήταν μυημένοι στο μεγάλο μυστικό, ίσως «**ακουμπούσαν**» με τη φαντασία τους τη μεγάλη αλήθεια, αλλά την κρατούσαν στα έγκατα της ψυχής ως «**απαγορευμένη σκέψη**». Βέβαια κάποιοι που πρωτοστατούσαν σε όλα αυτά, όπως οι ιερείς και κάποιοι πρόκριτοι υποκρίνονταν, ειδικά στις κατάρρες, αφού οι ίδιοι ήταν μυημένοι στο μεγάλο μυστικό και συμμετείχαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στην απαγωγή και ομηρία του «Φράγκου».

Στο χρονικό αυτό διάστημα δεν έλειψαν όμως τα χωρατά, τα ανέκδοτα και οι μεγάλες «φάρσες» των Κοκκινοπλιτών. Άλλο ένα βιβλίο θα χρειαζόταν ίσως για την συγγραφή των κωμικοτραγικών και των καθάρων κωμικών περιστατικών.

Ως γνήσια τέκνα του Αριστοφάνη δεν έχασαν το χιούμορ και την διάθεση για αλληλοπειράγματα, ούτε σ' αυτές τις δύσκολες στιγμές. Να σημειωθεί ότι οι Κοκκινοπλίτες ήταν και είναι γνωστοί για τα έμφυτα αυτά χαρακτηριστικά (δεν υπάρχει σχεδόν ούτε σήμερα κοκκινοπλίτικη οικογένεια, αλλά και Κοκκινοπλίτης ως άτομο, που να μην έχει παρατσούκλι). Άλλωστε «**στις πολύ δύσκολες καταστάσεις στον άνθρωπο μένουν τα εξής τρία πράγματα: η ελπίδα, το όνειρο και το χιούμορ**».

Κάποιες από τις χαριτωμένες αυτές ιστορίες είναι ίσως εμποτισμένες με υπερβολές και «φανταστικές προσθήκες». Άλλες είναι ίσως όπως ακριβώς τις διηγήθηκαν, τις έζησαν και τις βίωσαν οι προπάτορές μας. Κάποιες, που μπορεί να ήταν ακόμη πιο εντυπωσιακές, οι προπάτορές μας τις πήραν μαζί τους, όπως πήραν μαζί τους τόσα άλλα μυστικά για την «υπόθεση Ρίχτερ».

Ενδεικτικά λοιπόν μεταφέρουμε τις παρακάτω κωμικές, αλλά και κωμικοτραγικές ιστορίες, από τις δεκάδες, που διηγήθηκαν οι αυτόπτες μάρτυρες, τα παιδιά τους, αλλά και τα εγγόνια τους.

*

-Αφού οι απαγωγείς σκότωσαν τους δύο Τούρκους αστυνομικούς, κάποιοι χωρικοί μαζί με άλλους Τούρκους αστυνομικούς τους μετέφεραν στο χωριό. Οι τουρκικές αρχές για να τιμήσουν τους νεκρούς, ίσως και για να τιμωρήσουν με αυτό τον τρόπο τους Κοκκινοπλίτες, συγκέντρωσαν τις γυναίκες και τις έβαλαν να τους θρηνήσουν και να τους μοιρολογήσουν. Πράγματι οι γυναίκες άρχισαν τα μοιρολόγια με «μαύρα δάκρυα»- στην αρχή στα ελληνικά - ενώ όσο περνούσε η ώρα το «γυρνούσαν» όλο και περισσότερο στα βλάχικα.

Από ένα σημείο και μετά και ενώ το μοιρολόγι γινόταν πλέον «βλαχιστί», άρχισαν κάπου, κάπου να παρεμβάλλονται και «ποιητικά» βλάχικα αισχρόλογα (είχαν διαφορετικό νόημα, ενώ δεν υπήρξε καμία προσυνεννόηση).

Στη συνέχεια αυτά τα «μαύρα μοιρολόγια» γίνονταν όλο και περισσότερα, ενώ λόγω της ομοιοκαταληξίας, του ειδικού τονισμού και των θεατρικών κινήσεων, ηχούσαν αρμονικά και συγκινητικά στα αυτιά των Τούρκων. Μάλιστα τους άρεσαν τόσο πολύ, που σε λίγο άρχισαν να τα

επαναλαμβάνουν και αυτοί (όπως επαναλαμβάνονται περίπου τα βορειοηπειρωτικά τραγούδια).

Εννοείται ότι οι Τούρκοι δεν αντιλήφθηκαν τίποτε από τα «μαύρα δάκρια και τα θλιβερά μοιρολόγια των δήθεν αγράμματων και άδολων Ρωμιών», που στην πραγματικότητα ήταν ένας εμπαιγμός.

*

-Το χρονικό διάστημα που το τουρκικό σύνταγμα ήταν στον Κοκκινοπλό τρεφόταν περισσότερο από σφαχτά των ελληνικών χωριών και ιδιαίτερα του Κοκκινοπλού.

Μια φορά οι Τούρκοι ζήτησαν πάρα πολλά και οι πρόκριτοι «έστυβαν» και πάλι τα μυαλά τους για να βρουν σφαχτά. Τότε ένας συγχωριανός τους ονόματι Νούλης, που ήταν γνωστός για τις «ανυποψίαστες κλεψιές», αλλά και για τα γλέντια που διοργάνωνε, κερνώντας τους ίδιους τους νοικοκυραίους, από τους οποίους είχε τα «κλοπιμαία» σφαχτά, έκανε την εξής πρόταση:

«Θα κατέβω με δυο βοηθούς στα κονιαροχώρια και θα επισκεφθώ τα κοπάδια τους. Είναι η μοναδική περίπτωση που οι Κονιάροι (Τούρκοι) δεν θα υποπτευθούν εμάς».

Ούτε λίγο, ούτε πολύ «το ποντίκι έψαχνε για τρύπα να κρυφτεί και ο μπάρμπα Νούλης ήθελε να του κρεμάσει και κουδούνια». Πάραυτα λέγεται ότι η «παλιά αυτή αλεπού της γενεάς των Παλαγκέων», κατάφερε και μάλιστα επανειλημμένα να τείσει τους Τούρκους με τα τούρκικα σφαχτά, χωρίς βέβαια να εκμυστηρευτεί ποτέ τον τρόπο, αφού την «πατέντα» του ήθελε εφόρου ζωής να την έχει μονοπώλιο.

Φαίνεται ότι το μυστικό το πήρε και αυτός μαζί του.

*

-Τόσο οι ανυποψίαστοι Κοκκινοπλίτες, όσο και οι Τούρκοι ζητούσαν επίμονα από τους ιερείς του χωριού (Παπαγιώργη, Παπαδημήτρη, Παπαβασίλη) «να αφορίσουν και να ρίξουν ανάθεμα» σ' αυτούς που έβαλαν το χωριό σε τέτοια περιπέτεια. Πώς όμως θα γινόταν αυτό, αφού στο «μεγάλο κόλπο» συμμετείχαν και οι ίδιοι;

Μη μπορώντας λοιπόν οι ιερείς να κάνουν διαφορετικά έβγαλαν, μεταξύ άλλων τον εξής αφορισμό:

«Όποιοι κάναν το κακό,
στο μιρμίνζο (νεκροταφείο) να πηγαίνουν,
το γκιζντάνι (φυλακή) να τηρούν,
όλο μαύρα να φορούν
και με μπάρμπα (γένια) να γυρνούν».

Όλη αυτήν την «κατάρρα-ευχή» την επαναλάμβανε στη συνέχεια μεγαλόφωνα ο ανυποψίαστος κόσμος, αλλά και οι παρευρισκόμενοι Τούρκοι. Όμως ούτε λίγο, ούτε πολύ, οι ευφύεστατοι και ευρηματικότεροι ιερείς στην πραγματικότητα αναφέρονταν στον εαυτό τους, αφού «ευλογούσαν τα γένια τους», τα ράσα τους και τη δουλειά τους.

Εύχονταν δηλαδή στον εαυτό τους (με τις ευχές μάλιστα και των Τούρκων) να συνεχίζουν να κάνουν τη δουλειά τους πηγαίνοντας στο νεκροταφείο και στην εκκλησία, να βλέπουν τη φυλακή μόνο από μακριά, να φορούν για πάντα τα μαύρα ρούχα τους (ράσα), και να έχουν για πάντα γένια (να μη τους ξυρίσουν).

Βέβαια ο ανυποψίαστος κόσμος και οι Τούρκοι κατάλαβαν τα εξής:

Αυτοί που έκαναν αυτό το κακό στο χωριό να πηγαίνουν συχνά στο νεκροταφείο και στη φυλακή, να φορούν για πάντα μαύρα και να έχουν σε

όλη τους τη ζωή γένια, αφού κάθε τόσο οι δικοί τους άνθρωποι θα πέθαιναν.

*

-Στις δύσκολες εκείνες ημέρες είχε την ατυχία να επιστρέψει στον Κοκκινοπλό ένας 30χρονος Κοκκινοπλίτης, που ζούσε στην Αμερική από το 1901, ονόματι Νάκας.

Με έκπληξη, αλλά και αγανάκτηση οι Κοκκινοπλίτες διαπίστωσαν ότι ο «Κοκκινοπλιτοαμερικάνος» Νάκας δεν καταλάβαινε ούτε μια λέξη από τις δυο μητρικές του γλώσσες (βλάχικα, ελληνικά), ενώ έδειχνε ότι μιλούσε τα αμερικάνικα «νεράκι». Το καλό σ' όλη αυτή την ιστορία ήταν ότι ούτε οι Τούρκοι μπόρεσαν να συνεννοηθούν μαζί του (κατά την ανάκριση), γι' αυτό ο αξιωματικός έδωσε εντολή να μην τον πειράξει κανείς.

Εντωμεταξύ οι φήμες και τα «απόρρητα μυστικά» στον απλό κόσμο του χωριού οργίαζαν.

Κάποιοι διέδιδαν ότι «ο Νάκας είναι κατάσκοπος των Τούρκων», άλλοι πίστευαν ότι «είναι κατάσκοπος των απαγωγέων», κάποιοι άλλοι ορκίζονταν ότι «αυτός δεν είναι ο Νάκας», άλλοι πρότειναν στους ιερείς «να τον διαβάσουν διότι τον είχε καβαλικέψει ο διάολος»,

ενώ άλλοι μονολογούσαν και έλεγαν ότι «ο φουκαράς σπάραξε απ' το μυαλό» (τρελάθηκε).

Όπως θα φανεί στη συνέχεια δεν συνέβαινε τίποτε απ' όλα αυτά, αφού ο πονηρός Νάκας «έπαιζε θέατρο» για να γλιτώσει το ξύλο και την ταλαιπωρία από τους Τούρκους, κάτι που πέτυχε με μεγάλη μαεστρία. Αυτό το διαπίστωσε ένας παππούς από τη γενεά των Τσιαπέων (Σιαματρέων), που ήταν μάλιστα και μεγάλο πειραχτήρι. Πλησιάζει λοιπόν τον

Νάκα και του λέει εμπιστευτικά στο αυτή (στα βλάχικα): «Όλο αυτό το θέατρο που παίζεις Νάκαμ' είναι έξυπνο και πετυχημένο, αλλά ξέρεις ότι πέθανε ο πατέρας σου»; Αυθόρμητα και χωρίς να σκεφθεί ο Νάκας, απάντησε με δυνατή και ταραγμένη φωνή σε άπταιστα βλάχικα:

«Τι λες μωρέ ο καημένος»;

Ο θυμόσοφος παππούς γνώριζε ότι ο Νάκας έφυγε από το χωριό 20 χρόνων, ότι ήταν αγράμματος, ότι έμεινε στην Αμερική 10 χρόνια και ότι εκεί στην Αμερική συναναστρεφόταν μόνο με Κοκκινοπλιτες.

Επομένως «κοντά στο νου και η γνώση», αφού ούτε τις μητρικές γλώσσες ήταν δυνατόν να είχε ξεχάσει, αλλά ούτε και τα αμερικάνικα ήταν δυνατόν να είχε μάθει αππαιίστως.

Ευτυχώς που το μυστικό του Νάκα άρχισε να διαρρέει, όταν η ιστορία με το Ρίχτερ ανήκε πλέον στο παρελθόν.

Παπαβασίλης Παπαβασιλείου:

Ήταν όπως και οι άλλοι δυο ιερείς του Κοκκινοπλού (Παπαγιώργης, Παπαδημήτρης) μνημένος στην «Επαναστατική Επιτροπή», ενώ γνωρίζανε την πραγματική αλήθεια για την απαγωγή και ομηρία του Ρίχτερ.

Η τρίμηνη ομηρία του Ρίχτερ και οι απαγωγείς

Όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, ύστερα από τη σύλληψη του Ρίχτερ, οι απαγωγείς κατευθύνθηκαν ανατολικά προς τα ριζά του Ολύμπου, μεταξύ των ελληνοτουρκικών συνόρων, αλλά σε τουρκικό έδαφος.

Η γρήγορη και ολονύχτια πορεία σε πολύ αντίξοες συνθήκες, εξουθένωσε τον όμηρο, γι' αυτό η ομάδα αναγκαζόταν σε τακτά χρονικά διαστήματα να εφαρμόζει ένα είδος «*διαλειμματικής προπόνησης*» (με ενδιάμεσες στάσεις). Έτσι περπατούσαν γρήγορα 45 λεπτά, σε μέρος που δεν θα άφηναν κανένα ίχνος, ενώ έκαναν διάλειμμα 10 λεπτά.

Όμως, όπως ο ίδιος ο Ρίχτερ γράφει, η διαδρομή αυτή του δημιουργήσε πρόβλημα στο αναπνευστικό σύστημα. Φαίνεται ότι υπολείπονταν σε φυσική κατάσταση έναντι των απαγωγέων, παρά το γεγονός ότι ήταν ένας καλά προπονημένος αλπινιστής. Είναι αυτονόητο ότι ένας κλέφτης για να αντεπεξεέλθει στις φοβερές συνθήκες που απαιτεί το «*κλαρί*», πρέπει να έχει στον «*υπερθετικό βαθμό*» πολλές φυσικές και ψυχικές ικανότητες.

Οι παππούδες μας υποστήριζαν μάλιστα ότι, «*ο λύκος και ο κλέφτης γυρίζουν σε μία βραδιά 42 χωριά*», ή ότι «*ο κλέφτης και ο λύκος δε γνωρίζουν σύνορα*», ενώ η λαϊκή μούσα τον θεωρούσε τόσο γρήγορο ώστε «*...τριών μερών περπάτημα μια μέρα να το κάνει..*»

Οι απαγωγείς ήταν συνολικά έξι και χωρισμένοι σε δύο ομάδες. Οι τρεις ανήκαν στην ομάδα του Γεωργίου Λιόλιου, ο οποίος ήταν και ο αρχηγός του όλου εγχειρήματος και οι άλλοι τρεις στην ομάδα του Αθανασίου Στρατή ή Καραπιπέρη, ο οποίος ήταν ο υπαρχηγός.

Μάλιστα στο βιβλίο του ο Ρίχτερ αφιερώνει μερικές σελίδες, προκειμένου να περιγράψει τον κάθε κλέφτη χωριστά, την ψυχοσύνθεση, το σωματότυπο, την ενδυμασία, το μορφωτικό επίπεδο, τις συνήθειες και πολλά άλλα χαρακτηριστικά.

Οι συνθήκες κράτησης του Ρίχτερ ήταν δύσκολες, όσο κι αν καταβάλλονταν προσπάθειες εκ μέρους των απαγωγέων να τηρηθούν οι εντολές και οι βασικές προϋποθέσεις, που τους είχε θέσει η επιτροπή του Κοκκινοπλού και η Μυστική Στρατιωτική Υπηρεσία Λάρισας. Άλλωστε και για τους ίδιους τους απαγωγείς οι συνθήκες διαβίωσης ήταν πολύ σκληρές, παρά το γεγονός ότι αυτοί ήταν τόσο σκληραγωγημένοι, ώστε μοιάζανε με αγρίμια στο φυσικό τους περιβάλλον.

Κατά παράδοξο τρόπο, σύμφωνα με τις διηγήσεις του Ρίχτερ, αυτά τα αγρίμια, κάθε πρωί και βράδυ δεν παρέλειπαν να κάνουν την προσευχή τους με ιδιαίτερη ευλάβεια και να καλλωπιστούν τρεις φορές την ημέρα.

Τον όμηρο τον φυλάγανε και τον φροντίζανε *«επί μονίμου βάσεως»*, οι τέσσαρις νέοι κλέφτες, ενώ οι δυο μεγαλύτεροι (Λιόλιος, Στρατής), πολλές φορές και ο νεότερος (Αντώνης), φεύγανε συχνά για να έχουν επαφή με τον έξω κόσμο.

Έτσι διαβάζανε τις εφημερίδες, συλλέγανε πληροφορίες από δικούς τους ανθρώπους και πάνω απ' όλα έπαιρναν εντολές από υπεράνω υποψίας αξιωματικό του ελληνικού στρατού, ο οποίος ως *«ένα τεράστιο αόρατο χέρι τραβούσε τα νήματα του όλου εγχειρήματος»*.

Οι κλέφτες κυκλοφορούσαν, προμηθεύονταν τροφές και *«διεκπεραίωναν»* τις δουλειές τους μόνο τη νύχτα.

Στη διάρκεια των δυο μηνών και τριών εβδομάδων ομηρίας, οι απαγωγείς άλλαξαν τρεις φορές κρησφύγετο, επειδή κινδύνευαν να γί-

νουν αντιληπτοί από τις τουρκικές περιπολίες. Τις δύο πρώτες χρησιμοποίησαν φιλικά σπίτια στο χωριό **Κουτάβι** (*συννοικία του Αργυροπουλίου*) του κάτω Ολύμπου, ενώ στη συνέχεια εγκαταστάθηκαν σε μια σπηλιά που βρισκόταν βορειοανατολικά σε ύψωμα της Μελούνας.

Σε όλο αυτό το χρονικό διάστημα ο τουρκικός τύπος, αλλά και ο γερμανικός υποστήριζαν ότι οι απαγωγείς με τον όμηρο πέρασαν από την πρώτη στιγμή στο ελληνικό κράτος. Με την τακτική αυτή προσπαθούσαν βέβαια να πετάξουν τα «*αναμμένα κάρβουνα*» στο ελληνικό κράτος και να του φορτώσουν το πρόβλημα, αλλά αυτό αντιμετώπιζε τις φήμες με πλήρη αδιαφορία. Στην πραγματικότητα η Ελλάδα παρακολουθούσε την υπόθεση αυτή με «*κομμένη την ανάσα*», αφού αυτή την δημιούργησε και αυτή περίμενε να ωφεληθεί. Αν πήγαινε όμως κάτι στραβά είναι βέβαιο ότι θα εξετίθετο διεθνώς ανεπανόρθωτα, αφού όπως προαναφέρθηκε στην «*υπόθεση Ρίχτερ*» εμπλέκονταν το Ελληνικό Επιτελείο Στρατού, τα ελληνικά προξενία Ελασσόνας και Θεσσαλονίκης, ο Μητροπολίτης Ελασσόνας (έμμεσα) και οργανώσεις «Ελληνικών Εθνικών Συμφερόντων».

Οι ελληνικές υπηρεσίες ήταν όμως βέβαιες ότι οι απαγωγείς δεν πέρασαν ποτέ τα ελληνικά σύνορα, αφού μια από τις βασικές προϋποθέσεις που τους είχε τεθεί ήταν «*να μη πατήσουν με κανένα τρόπο ελληνικό έδαφος*».

Όλα αυτά τα περιγράφει και τα αναλύει στο βιβλίο του ο Ρίχτερ, αλλά με πολλές ανακρίβειες και ανύπαρκτες ιστορίες, αφού οι απαγωγείς με μια «*δαιμόνια*» τακτική τον παραπλανούσαν και τον παραπληροφόρούσαν. Μεταξύ άλλων περιγράφει τις συνθήκες ομηρίας του, τον χαρακτήρα των απαγωγέων, τον τρόπο ζωής και λειτουργίας τους, τις διαπραγματεύσεις για τα λύτρα, τις διασυνδέσεις και τις «*ανεξήγητες επα-*

φές» των απαγωγέων. Βέβαια όλα αυτά γράφονται και υποστηρίζονται από έναν άνθρωπο, που χωρίς να φταίει σε τίποτε, ταλαιπωρήθηκε αφάνταστα, αφού είχε την ατυχία να χρησιμοποιηθεί αυτός ως μέσο επίτευξης διαφόρων σκοπών.

Απόψεις του Ρίχτερ για τους απαγωγείς

Ο συγγραφέας Ρίχτερ που ήταν ένας «Φράγκος» διανοούμενος, ίσως και από οικογένεια με *«καθώς πρέπει παιδεία»*, επιχειρεί συχνά να κάνει το *«ψυχογράφημα»* των απαίδευτων, ανυπότακτων, παράνομων και αδίστακτων ληστών του Ολύμπου.

Είναι φανερό ότι ένας τέτοιος άνθρωπος, ο οποίος εκτός όλων των άλλων ζούσε στην εικονική πραγματικότητα της παραπληροφόρησης, πολλά πράγματα τα έβλεπε με ανάλογη κριτική και φιλοσοφική διάθεση. Γι' αυτό άλλωστε πολλές από τις σκέψεις, τις απόψεις και τα συμπεράσματά του, δεν είναι παρά *«πλάνες»*, όπως *«πλάνες»* ήταν επίσης οι απόψεις και τα συμπεράσματα τόσων άλλων *«σοφών»* της εποχής, οι οποίοι δεν υποψιάστηκαν ότι η απαγωγή του Ρίχτερ ήταν μια καθαρά εθνική, πολιτική και διπλωματική υπόθεση με *«σύλληψη, σχεδίαση και εκτέλεση ελληνική»*.

Βέβαια δεν του διαφεύγουν κάποιες λεπτομέρειες, πίσω από τις οποίες κρύβεται η μεγάλη και φοβερή αλήθεια, αφού μεταξύ άλλων γράφει και τα εξής:

-«Δεν μπορούσα να εξηγήσω γιατί τους κλέφτες τους απασχολούσε τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα το θέμα αυτό. Ενώ ήθελαν δηλαδή να με σκοτώσουν, κάτι που το συζητούσαν συχνά, δεν το έκαναν ποτέ. Απλοϊκά σκεπτόμενος θα απαντούσε κανείς, «επειδή δεν ήθελαν να υ-

πάρχει μάρτυρας στα εγκλήματα που διέπραξαν». Εγώ πιστεύω ότι ήταν θέμα κάποιας δεισιδαιμονίας, ή το πιθανότερο ότι ενεργούσαν κάτω από τις εντολές προσώπων, που κατηύθυναν όλη την υπόθεση».

Επίσης η παρατεταμένη κωλυσιεργία εκ μέρους των απαγωγέων, παρά το γεγονός ότι οι τουρκικές αρχές ικανοποιούσαν τις απαιτήσεις τους ήταν κάτι που δημιουργούσε στο Ρίχτερ **ανεξήγητα ερωτηματικά**. Έτσι λοιπόν γράφει τα εξής:

*-«Στην αρχή πίστευα ότι η απαγωγή και ομηρία αυτή θα ήταν ό-
πως πολλές άλλες, δηλαδή αφού θα έπαιρναν τα χρήματα οι απαγωγείς
θα με άφηναν ελεύθερο. Γι' αυτό άλλωστε στην αρχή παρά τις κακουχίες
κρατούσα καλά. Όμως όταν άρχισα να διαπιστώνω ότι παρά την καλή
θέληση της τουρκικής κυβέρνησης, οι κλέφτες κωλυσιεργούσαν, κατα-
λήφθηκα από αβεβαιότητα και απογοήτευση».*

Επίσης, το γεγονός ότι οι απαγωγείς αθετούσαν συχνά το λόγο, παρά τις συμφωνίες με τις τουρκικές αρχές -κάτι που εθεωρείτο ύβρις ακόμη και για τους ληστές- ήταν ένα σημαντικό στοιχείο, που παρέπεμπε ίσως σε μια υπόθεση ασυνήθιστη και με πολύ «βάθος».

Το παρήγορο σε όλη αυτή την ιστορία είναι ότι πουθενά ο Ρίχτερ δεν παραπονιέται για βάναυση ή απρεπή συμπεριφορά εκ μέρους των απαγωγέων. Αυτό το ομολογεί ο ίδιος αρκετές φορές στο βιβλίο του, ενώ κάποιες φορές εκφράζεται και κολακευτικά για τους απαγωγείς του.

Τα παρακάτω αποσπάσματα είναι ενδεικτικά των απόψεων αυτών:

*-«Κατά την άποψή μου αυτοί οι άνθρωποι έγιναν ληστές από α-
γάπη προς την περιπέτεια, την ελευθερία (χωρίς κοινωνικές δεσμεύσεις)
και την ελκτική δύναμη που ασκεί ο κίνδυνος».*

-«...εάν γενικεύσω τις προσωπικές μου εμπειρίες με τους κλέφτες, θα έλεγα ότι οι κλέφτες του Ολύμπου δεν είναι βάνουσοι. Ακόμη και όταν εκδηλώσουν βάνουση συμπεριφορά, το κάνουν μόνο από αγραμματοσύνη».

-«Όταν ήμασταν σ' ένα σπίτι, από την πολύ ζέστη έπεσα σχεδόν λιπόθυμος, ενώ ο Θανάσης (ένας από τους απαγωγείς) για μια και πλέον ώρα αγωνιζόταν με ιδιαίτερη φροντίδα να μου κάνει αέρα και να με δροσίσει. **Να σημειωθεί ότι είχε μια παιδική καλοσύνη και ποτέ δεν έλεγε όχι, ενώ ότι και αν είχε το μοιραζόταν με τους άλλους. Αυτή η αναφορά γίνεται σε έναν άνθρωπο που είναι ληστής και κατά πάσα πιθανότητα σκότωσε πολλούς ανθρώπους. Όμως αυτή είναι η αλήθεια. Γενικά ότι ζητούσα από τους ληστές μου το δίνανε, δηλαδή εκπληρώνανε κάθε επιθυμία μου. Εάν κάτι δεν γινότανε τότε ο Θανάσης θα εύρισκε τρόπο να μου το κάνει».**

-«...μία φορά τον ρώτησα (το Θανάση) εάν θέλει να μάθει τι σκέφτομαι για αυτόν και αφού απάντησε καταφατικά του έγραψα (στο χαρτί). «Εσύ έχεις δύο ψυχές, η μία είναι πολύ καλή για τον κόσμο που ζούμε, γι' αυτό σου επιφυλάσσει πόνο και απογοήτευση. Η άλλη σου ψυχή είναι πολύ σκληρή για τον κόσμο αυτό και όταν ακολουθείς τους ρυθμούς της γίνεσαι σκληρός και απαίσιος». Όταν διάβασε αυτά χαμογέλασε κάπως πονεμένα και συμφώνησε» .

-«Μελετώντας κανείς το χαρακτήρα αυτών των ανθρώπων, σε καμία περίπτωση δεν θα τους κατέτασσε στην κατηγορία των εγκληματιών (όπως τους εννοούμε εμείς). Δεν είχαν μέσα τους καμία έφεση για φόνο, ούτε για αρπαγή».

-« ..ήταν από όλους (ο Σίμος) ο πιο ευγενικός, ο πιο ιπποτικός και με μία αυστηρή ιδεολογία. Ιδιαίτερα στο δεύτερο μισό του χρόνου της ο-

μηρίας μου αναπτύχθηκε μεταξύ μας μια ειλικρινής φιλία. Μου κουβαλούσε ειδικό άχυρο για το στρώμα και όταν αργότερα είχαμε έλλειψη τροφίμων προτιμούσε να δώσει σε μένα τη ζάχαρη και τα φρούτα..»

Οι διαπραγματεύσεις για τα λύτρα και η απελευθέρωση του Ρίχτερ

Από την πρώτη στιγμή που η παρέα του Λιόλιου έκανε γνωστή την απαγωγή του Ρίχτερ, αξίωσε από τις οθωμανικές αρχές 19 χιλιάδες χρυσές λίρες, προκειμένου να τον απελευθερώσει. Μάλιστα λέγεται ότι σε ένα μήνυμα προς τις οθωμανικές αρχές ζητούσαν τόσα κιλά σε χρυσές λίρες όσα ζύγιζε ο όμηρος.

Οι αρχές πείστηκαν από την πρώτη στιγμή ότι η υπόθεση είναι πολύ σοβαρή και ότι ο όμηρος κινδυνεύει από στιγμή σε στιγμή, αφού βρισκόταν στα χέρια αδίστακτων ληστών. Έτσι έσπευσαν σε εννέα μέρες να ικανοποιήσουν τους όρους των απαγωγέων.

Και ενώ είχε συμφωνηθεί ο τόπος, ο χρόνος, ο τρόπος παραλαβής, ακόμη και τα σκεύη στα οποία θα έβαζαν τις λίρες (προβιές), οι απαγωγείς άλλαξαν γνώμη και έθεσαν νέους όρους. Χωρίς περιστροφές και δικαιολογίες ανέβασαν το ποσό στις 30 χιλιάδες λίρες, αφού αυτή την εντολή είχαν από το «*άδρατο πρόσωπο*» του Ελληνικού Επιτελείου Στρατού.

Όπως προαναφέρθηκε, η τακτική και η επιδίωξη του παραπάνω ανθρώπου και της υπηρεσίας του ήταν να μείνει ο Ρίχτερ όσο το δυνατόν περισσότερο χρόνο σε ομηρία. Έτσι άρχισε μια νέα περιπέτεια και ένας νέος κύκλος πιέσεων. Δηλαδή η Γερμανία πίεζε αφόρητα την Οθωμανική Αυτοκρατορία, αυτή με τη σειρά της αυτούς στους οποίους είχε αναθέσει

την υπόθεση και όλοι αυτοί μαζί «ξεσπάζανε» στους κατοίκους της περιοχής και ιδιαίτερα στον Κοκκινοπλό.

Ύστερα από μεγάλο χρονικό διάστημα οι οθωμανικές αρχές έκαναν γνωστό στους απαγωγείς ότι προτίθενται να ικανοποιήσουν τις αξιώσεις τους, αλλά αυτοί αθέτησαν και πάλι το λόγο ανεβάζοντας αυτή τη φορά το ποσό στις 38 χιλιάδες λίρες, διατηρώντας έτσι την προδιαγραμμένη τακτική.

Τελικά στις 22 Αυγούστου και αφού ο πολυσυζητημένος Γερμανός επιστήμονας έμεινε στην ομηρία δυο μήνες και τρεις εβδομάδες και αφού από την ελληνική πλευρά επετεύχθησαν όλοι οι στόχοι, αφέθηκε ελεύθερος.

Ο ίδιος ο Ρίχτερ στο βιβλίο του περιγράφει τη στιγμή της απελευθέρωσης ως εξής:

«Αμέσως μετά μου έδωσαν ένα σημείωμα για τον Γερμανό πρόξενο, με την εντολή να μη μου το δούνε οι Τούρκοι υπάλληλοι. Στη συνέχεια μου έδωσαν το πορτοφόλι μου, όπου έριξαν μέσα 10 λίρες. Τι είπαν μεταξύ τους οι κλέφτες δεν κατάλαβα, διότι ήμουνα τόσο διψασμένος που σχεδόν είχα χάσει τις αισθήσεις. Ξαφνικά και ανέλπιστα έρχεται ένας κοντά, μου δίνει το χέρι και μου λέει «αντίο». Αμέσως ακολούθησαν και οι υπόλοιποι με τη σειρά.....».

Μάλιστα οι προφορικές μαρτυρίες αναφέρουν ότι, οι ληστές αποχαιρέτησαν τον «Φράγκο» με μια θερμή χειραψία και τις λέξεις (ο καθένας χωριστά) «άντε, νερό και αλάτι...» (περίπου, περασμένα ξεχασμένα).

Σε ότι αφορά το τελικό ποσό των λύτρων υπάρχουν αντικρουόμενες απόψεις και ίσως κανείς δε γνωρίζει όλη την αλήθεια, αφού άλλοι το υπολογίζουν σε 38 χιλιάδες χρυσές λίρες, άλλοι σε 30 και άλλοι σε λιγότερα ή και σε περισσότερα. Υπάρχει μάλιστα και η άποψη ότι τα λύ-

τρα τα ζήτησαν και τα έλαβαν σε αγγλικές λίρες (30.000), σε τούρκικες (30.000) και σε εικοσόφραγκα (20.000). Κάποιοι μιλούσαν για ένα γεμάτο βαρέλι και κάποιοι για μερικές προβιές.

Αντικρουόμενες απόψεις υπάρχουν και στο εάν και με τι ποσό αμείφτηκαν (επιβραβεύτηκαν) οι απαγωγείς. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι εκτός από το Ελληνικό Επιτελείο Στρατού που πήρε τη *«μερίδα του λέοντος»*, έλαβαν κάποιες λίρες και οι Λιόλιος και Στρατής (αρχηγός και υπαρχηγός), κάποιοι άλλοι υποστηρίζουν ότι μόνο ο ένας από τους δυο πήρε χρήματα, ενώ κυκλοφόρησαν και πολλές άλλες εκδοχές και φήμες. Και στο θέμα αυτό, όπως στην όλη *«υπόθεση Ρίχτερ»* υπάρχει ένα αδιαπέραστο τείχος και ένα πέτλο μυστηρίου. Ίσως την αλήθεια στο θέμα αυτό την γνώριζαν λίγα πρόσωπα, αλλά την πήραν μαζί τους.

Σε βιβλιογραφική πηγή αναφέρεται ότι για την *«μοιρασιά»* ο Λιόλιος κάλεσε έναν έμπιστο Κοκκινοπλίτη, ο οποίος αφού μοίρασε ένα ποσό στους απαγωγείς, τα υπόλοιπα τα έδωσε σε αξιωματικό του ελληνικού στρατού, αφού έτσι είχε προσυμφωνηθεί. Πάντως σύμφωνα και με τις διηγήσεις του μπάρμπα Μπούλη Γιαμούζη *«ο Στρατής λέγανε ότι ήταν ο μοναδικός που πήρε λεφτά. Μάλιστα όταν επέστρεφε το 1912 με τον πατέρα μου (Γκόγκο) από την Αμερική, αυτός του πλήρωσε τα εισιτήρια»*.

Στο βιβλίο του ο Ρίχτερ διαθέτει αρκετές σελίδες για το θέμα των λύτρων, αλλά όπως θα φανεί και στο ειδικό κεφάλαιο οι ληστές του περνούσαν *«τεχνηέντως άλλα αντί άλλων»*.

Πάντως με τα ίδια του τα μάτια (όπως διηγείται), είδε τους κλέφτες μόνο μια φορά να μοιράζονται λίγες λίρες και τέσσερα χρυσά ρολόγια με αλυσίδες (αν δεν ήταν και αυτό μια θεατρική παραπλάνηση, όπως τόσες άλλες).

Η «υπόθεση Ρίχτερ» ήταν ένα καλά οργανωμένο εθνικό, πολιτικό και διπλωματικό εγχείρημα από το οποίο η Ελλάδα αποκόμισε πολλά οφέλη

Έτσι έλαβε τέλος η περίπλοκη αυτή ιστορία, όπου εξ αιτίας των εθνικών ελληνικών συμφερόντων, ταλαιπωρήθηκε αφάνταστα ο Γερμανός πολίτης Εντουαρτ Ρίχτερ.

Πρόκειται για έναν αθώο άνθρωπο, ένα μεγάλο επιστήμονα, ένα φιλοξενούμενο και ίσως έναν καλό φιλέλληνα. Να σημειωθεί ότι γενικότερα ο γερμανικός λαός (όχι οι γερμανικές κυβερνήσεις), είναι από τους πιο φιλελληνικούς, ενώ το Μόναχο ήταν και παραμένει η πιο φιλελληνική πόλη του κόσμου.

Πάντως το γεγονός ότι εμείς οι Έλληνες περάσαμε στην ιστορία το Ρίχτερ, αφού στην πολύκροτη αυτή υπόθεση δώσαμε το όνομά του, ως **«υπόθεση Ρίχτερ»**, ενέχει ίσως θέση συγνώμης και τιμής.

Το γεγονός ότι ο Γιάννης Μαρωνίδης για τρεις δεκαετίες (1912-1943), είχε σε περίοπτη θέση στο σαλόνι του αρχοντικού του αναρτημένες μεγάλες φωτογραφίες της οικογένειας Ρίχτερ αποτελεί επίσης μια συγνώμη για την **«παρασπονδία»** απέναντι στο φίλο και «μουσαφίρη». Οι παραπάνω φωτογραφίες έγιναν, όπως προαναφέρθηκε, αποκαΐδια μαζί με το αρχοντικό το 1943, όταν οι συμπατριώτες του Ρίχτερ πυρπόλησαν ολόκληρο το χωριό.

Μια συγνώμη λοιπόν για το φιλοξενούμενο, το φίλο, το φιλέλληνα, έστω και αν υπάρχει και μία μικρή πιθανότητα, οι προθέσεις, τα κίνητρα και ο πραγματικός σκοπός του να μην ήταν τόσο αγαθά όσο φαίνονταν. Λέγεται δηλαδή ότι αυτός ο ένθερμος αλπινιστής, αυτός ο μεγάλος εραστής του Ολύμπου και της ελληνικής μυθολογίας, που τόσο επέμενε

να γνωρίσει, να μελετήσει και να κατακτήσει το μυθικό βουνό, «έψαχνε στην πραγματικότητα να βρει την χρυσή κεφαλή του Περσέα, του τελευταίου βασιλιά της Μακεδονίας».

Κάποιοι υποστήριξαν ότι στην πραγματικότητα ανέβαινε «ως πράκτορας των Τούρκων για να κατασκοπεύσει τις οχυρωματικές ζώνες των Ελλήνων και γενικά τις κινήσεις αυτών ενόψει του βαλκανικού πολέμου».

Όπως και αν έχει το θέμα αυτό, γεγονός είναι ότι η πατρίδα μας ωφελήθηκε τα μέγιστα από την πολύκροτη «υπόθεση Ρίχτερ», αφού επετεύχθησαν στην πιο κατάλληλη στιγμή οι εξής σημαντικοί στόχοι:

1. Με την απαγωγή και ομηρία του Γερμανού επιστήμονα εξετέθη η Οθωμανική Αυτοκρατορία στα μάτια της φίλης και πανίσχυρης Γερμανίας σε μια χρονική περίοδο πολύ κρίσιμη για την πρώτη και πολύ ευνοϊκή για την πατρίδα μας.
2. Με την ενέργεια αυτή αποδείχθηκε κυρίως στην Ευρώπη ότι «όντως ο βασιλιάς είναι γυμνός», αφού ο μεγάλος ασθενής, δηλαδή η Οθωμανική Αυτοκρατορία δεν είναι σε θέση ούτε τους πολίτες να προφυλάξει, ούτε τα εδάφη της να ελέγξει.
3. Αυτή η ενέργεια ανέβασε το ηθικό και αναπτέρωσε τους Έλληνες των σκλαβωμένων περιοχών, του ελληνικού κράτους και τους όπου γης Έλληνες.
4. Τα λύτρα που εισπράχθηκαν από την απαγωγή «έπιασαν τόπο» στον ελληνικό στρατό, ο οποίος ετοιμαζόταν για τη μεγάλη ώρα.

ΟΙ αρνητικές επιπτώσεις από την «υπόθεση Ρίχτερ» και τα πανανθρώπινα μηνύματα από τους αγωνιστές προπάτορές μας

Δεν επιτρέπεται βέβαια κανείς να υποτιμά και τις αρνητικές επιπτώσεις από την υπόθεση αυτή.

Δεν επιτρέπεται -ιδιαίτερα εμείς που σήμερα απολαμβάνουμε την ελευθερία την ισονομία και την πατρίδα ως αυτονότητα αγαθά- να λησμονούμε ότι κάποιοι «έχυσαν αίμα και δάκρυ» για να έχουμε εμείς όλα αυτά.

Δεν επιτρέπεται να λησμονούμε ότι από την υπόθεση αυτή οι αρνητικές επιπτώσεις βάραιναν κάποια παρολύμπια χωριά και ιδιαίτερα τους Κοκκινοπλίτες, στο στόμα των οποίων δικαιολογημένα έμεινε η φοβερή φράση «*κα ντι άννλου ντι Φράγκου*».

Υπήρξαν λοιπόν αρνητικές επιπτώσεις και μάλιστα φοβερές, αλλά οι θετικές που προέκυψαν εξυπηρέτησαν, το αλυτρωτικό όραμα και το συμφέρον ενός ολόκληρου έθνους.

Γι' αυτό, έστω και αν η επίσημη πολιτεία λησμόνησε τους πρωταγωνιστές, τη θυσία τους και την προσφορά, εμείς οι απόγονοί τους δεν επιτρέπεται να λησμονήσουμε τίποτε απ' όλα αυτά.

Έτσι δεν θα τιμήσουμε μόνο τους προπάτορές μας, αλλά θα δείξουμε ότι και εμείς υπηρετούμε ανώτερα ιδανικά και αξίες, όπως είναι η ελευθερία, η πατρίδα, η δικαιοσύνη και η ισονομία.

-Οι προπάτορές μας που πρωτοστάτησαν στην υπόθεση αυτή δεν ζήτησαν ποτέ τίποτε και από κανέναν ως ανταμοιβή.

-Δεν αισθάνθηκαν ποτέ ότι έπραξαν κάτι ιδιαίτερο, κάτι μεγάλο. Πολύ περισσότερο δεν αισθάνθηκαν ως ήρωες.

Άλλωστε «οι ήρωες σε τούτον τον σημαδεμένο τόπο δεν γίνονται.

Γεννιούνται (ήρωες) χωρίς να το ξέρουν.

Και πεθαίνουν (ήρωες) χωρίς να το ξέρουν» (Μέρτζος).

-Μίλησαν (οι πρωταγωνιστές) λίγο, ή ποτέ για την ιστορία αυτή, παρά το γεγονός ότι πρόσφεραν πολλά και έπαθαν πολλά.

-Μετά το γεγονός σκέφτονταν τα δεινά που εξ αιτίας τους υπέστησαν για τρεις μήνες οι συμπατριώτες τους και δεν έσπευσαν να διαλαλήσουν τα οφέλη που είχε χάρη σ' αυτούς ένας ολόκληρος λαός για πολλά χρόνια (ιδιαίτερα μετά την απελευθέρωση).

-Παρά το γεγονός ότι κάποιοι απ' αυτούς καταστράφηκαν εξ αιτίας της ιστορίας αυτής οικονομικά, ενώ στιγματίστηκε η ψυχική και σωματική τους υγεία για όλη τους τη μετέπειτα ζωή, δεν «εξαργύρωσαν» ποτέ τίποτε και δε ζήτησαν καμία αποζημίωση, καμία αποκατάσταση και βέβαια καμία σύνταξη από κανένα.

-Έφυγαν από τη ζωή ως απλοί, ταπεινοί και αθόρυβοι (οι περισσότεροι και φτωχοί) βοσκοί, έμποροι, μυλωνάδες, γραμματικοί κτλ., οι οποίοι είχαν τη συνείδησή τους ήσυχη.

-Έκαναν το καθήκον τους, τίποτε δηλαδή περισσότερο από αυτό που κουβαλούσαν μέσα τους και απ' αυτό που πίστευαν ότι έπρεπε να κάνουν.

-Έστειλαν στους μεταγενέστερους έμπρακτα (με αγώνα και θυσία), το μήνυμα ότι ο άνθρωπος, είναι ανώτερο δημιούργημα και αξίζει να ζει, μόνο όταν υπηρετεί κάποιες πανανθρώπινες αξίες όπως η πατρίδα, η ισονομία, η δικαιοσύνη και η ελευθερία.

ΠΕΜΠΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΡΙΧΤΕΡ

Το εξώφυλλο του βιβλίου του Ρίχτερ με τίτλο «Οι εμπειρίες μου από την ομηρία μου στον Όλυμπο».

Το έγραψε στη λεγόμενη γοτθική γραφή, το 1911 στην ιδιαίτερή του πατρίδα, αμέσως μετά την απελευθέρωσή του.

Μετά την απελευθέρωση του από την ομηρία (22-8-1911), ο Ρίχτερ επέστρεψε στην πατρίδα του τη Γερμανία ταλαιπωρημένος, εξουθενωμένος και τρομοκρατημένος. Παράλληλα για έναν άνθρωπο σαν αυτόν, που αγαπούσε τη γνώση και την περιπέτεια, όλη αυτή η ιστορία ήταν ίσως μια μοναδική ευκαιρία για να πλουτίσει τις εμπειρίες του, την ακόρεστη φιλομάθειά του, τη δημοτικότητα του, ίσως και την υστεροφημία του. Έτσι λοιπόν, πριν ακόμη συνέλθει από τη μεγάλη περιπέτεια, άρχισε να γράφει ένα βιβλίο, όπου περιγράφει με κάθε λεπτομέρεια την απαγωγή και τρίμηνη ομηρία του από τους «ληστές» του Ολύμπου.

Στις αρχές του Νοέμβρη του ίδιου έτους εκδίδει στη Λειψία το βιβλίο αυτό με τίτλο «**Οι εμπειρίες μου από την Ομηρία μου στον Όλυμπο. Περιγραφή της ιστορικής εξέλιξης της κλεφτουριάς**» (σελ. 128). Το παραπάνω βιβλίο, που είναι ένα πραγματικό ντοκουμέντο, έχει μυθιστορηματική πλοκή, ενώ είναι απλό και καλογραμμένο.

Πέρα από την περιγραφή της ίδιας της απαγωγής και ομηρίας, ο Ρίχτερ κάνει αναφορά και στις προηγούμενες δυο προσπάθειές του (1909, 1910). Πολλές σελίδες διαθέτει στην αρχή και για το θεσμό των κλεφτών και αρματολών, από τους ακρίτες του Βυζαντίου και την κλεφτουριά της τουρκοκρατίας μέχρι τους περιβόητους κλέφτες-ληστές της εποχής του.

Χρήσιμες πληροφορίες μας δίνει επίσης για τις συνήθειες των ανθρώπων (Τούρκων και Ελλήνων), για τις τουρκικές υπηρεσίες, τα μέσα συγκοινωνίας και ενημέρωσης και πολλά άλλα. Πολύ συχνά περιγράφει και σχολιάζει τους χαρακτήρες και την ψυχοσύνθεση των απαγωγέων του. Όλα αυτά βέβαια κρίνονται και περιγράφονται από έναν εγγράμματο Ευρωπαίο της εποχής εκείνης, ο οποίος δεν ήταν εύκολο να κατανοήσει την ανατολίτικη κουλτούρα των Τούρκων και πολύ περισσό-

τερο των ορεσίβιων Ελλήνων του Ολύμπου. Εκτός αυτού πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ο συγγραφέας αυτός ήταν συναισθηματικά φορτισμένος, γι' αυτό ίσως λιγότερο αντικειμενικός, αφού πέρασε στα μέρη αυτά μια μεγάλη δυσάρεστη περιπέτεια. Πάνω απ' όλα όμως ο άνθρωπος αυτός ήταν, όπως θα δούμε στη συνέχεια, εξαπατημένος και παραπλανημένος από τους απαγωγείς και τους συνεργάτες τους, οι οποίοι με τις σκηνοθεσίες και τις μηχανογραφίες του δημιούργησαν μια «*εικονική πραγματικότητα*» για να πιστέψει «*άλλα αντί άλλων*».

Το παραπάνω βιβλίο του Ρίχτερ μελετήθηκε και μεταφράστηκε ολόκληρο από το συγγραφέα του παρόντος βιβλίου, παρά τη δυσκολία που παρουσίαζε η παλιά γερμανική γραφή (γοθική).

Το περιεχόμενο των περισσότερων σελίδων παρατίθεται εδώ σε μια συνοπτική περίληψη, ενώ αρκετά κείμενα, ή μικρές φράσεις, που θεωρήθηκαν ιδιαίτερα σημαντικά, μεταφράστηκαν και μεταφέρονται «*κατά λέξη*».

Ξεχωριστά σχόλια και κρίσεις για τα «*γραφόμενα*» του Ρίχτερ δεν θα ακολουθήσουν, αφού για κάτι τέτοιο θα χρειαζόταν ίσως ένα ολόκληρο βιβλίο. Είναι βέβαιο όμως ότι τα στοιχεία που παρατίθενται είναι αρκετά να βοηθήσουν τον αναγνώστη να βγάλει τα δικά του συμπεράσματα. Οι απόψεις-κρίσεις, που διατυπώνονται στο τέλος του κεφαλαίου είναι συνοπτικές και ελάχιστες.

Ύστερα από τη σύντομη αυτή αναφορά ας δούμε λοιπόν τι γράφει ο ίδιος ο Ρίχτερ:

- «*Θεώρησα πολύ σημαντικό, ώστε το βιβλίο αυτό να αποτελέσει ένα αληθινό, αξιόπιστο και πολιτισμικό-ιστορικό ντοκουμέντο*».

-«*Είμαι πεπεισμένος ότι όλα αυτά τα οποία περιγράψω είναι πραγματικότητες, τις οποίες έζησα, ενώ είχα «σώας τας φρένας (λειτουργ-*

γούσαν άριστα οι αισθήσεις μου). Παρά το γεγονός ότι όλα αυτά φαίνονται απίθανα, έχουν όμως μια λογική εξήγηση».

-«Παρόλα αυτά σε μερικά από τα γραφόμενά μου κάποιιοι θα σταθούν με κριτική σκέψη. Για όλα αυτά τα αινίγματα θα μπορούσε να βρει το κλειδί μόνο ένας γνώστης της ανατολίτικης κουλτούρας».

Στη συνέχεια ο Ρίχτερ πραγματοποιεί μια γενικότερη αναφορά στη βαλκανική χερσόνησο, στη Θεσσαλονίκη, στον Όλυμπο, στη μυθολογία, στις χιλιομετρικές αποστάσεις και στις κλιματολογικές συνθήκες. **Όλα αυτά δείχνουν ότι είχε μελετήσει πολύ και ότι είχε ένα ευρύ πεδίο γενικών και ειδικών γνώσεων.**

Μεταξύ άλλων γράφει:

-«Στον Όλυμπο υπάρχει το πιο μεγάλο (δραστηριοποιημένο) δίκτυο ληστών στην Ευρώπη. Οι ληστές του Ολύμπου έχουν ένα ιστορικό, εθνικό, πολιτιστικό υπόβαθρο, αφού παλιά είχαν δόξα, περηφάνια και αποδοχή. Σίγουρο είναι ότι οι παλαιοί κλέφτες δεν ήταν όπως αυτοί που κυκλοφορούν σήμερα».

-«Οι ληστές αυτοί δεν εκλαμβάνονται ως φονιάδες και εκβιαστές, αλλά ως βασιλιάδες μιας περιοχής, οι οποίοι είναι το ίδιο σημαντικοί όπως τα θεσμοθετημένα όργανα της πολιτείας».

-«Εάν επιτρέπεται να γενικεύσω τις εντυπώσεις μου (εμπειρίες) από τη δική μου ομηρία, οι σημερινοί κλέφτες δεν πρέπει να υπηρετούν τους άγραφους ιερούς νόμους της φιλοξενίας».

-«Οι τωρινοί κλέφτες καταδυναστεύουν τους κατοίκους του Ολύμπου».

Στη συνέχεια δύο σελίδες ο Ρίχτερ αφιερώνει στον συμπατριώτη του Βάϊγκαντ (Weigand), ο οποίος το 1887 επισκέφθηκε μεταξύ άλλων και το Λιβάδι Ολύμπου, προκειμένου να μελετήσει τη βλάχικη γλώσσα. Στο βι-

βλίο του ο Βάϊγκαντ δίνει, μεταξύ άλλων πολλές πληροφορίες για τους ληστές και τους απαγωγείς, που τρομοκρατούσαν τους Λιβαδιώτες και τη γύρω περιοχή. Μάλιστα οι κάτοικοι ακόμη και αν είχαν τα σπίτια τους στο κέντρο του χωριού, οχυρώνονταν καλά, για να προφυλαχτούν από τις ληστείες και τις απαγωγές (για λύτρα).

Στις μικρές εκδρομές που τολμούσε ο Βάϊγκαντ στα «πέριξ» του Λιβαδίου, κανείς από τους πλούσιους κατοίκους δεν τον συνόδευε, διότι φοβόταν τους ληστές και τους απαγωγείς. Αντίθετα οι φτωχοί τον συνόδευαν χωρίς φόβο, αφού οι ληστές *«δεν τους είχαν στο στόχαστρο»*. Πολλές φορές οι πλούσιοι Λιβαδιώτες (κατά τον Βάϊγκαντ) προκειμένου να μετακινηθούν, έστω και σε κοντινό χωριό, χρησιμοποιούσαν οπλισμένους ιδιωτικούς φύλακες, ή πήγαιναν κρυφά τη νύχτα.

Ύστερα από τις πληροφορίες αυτές από το βιβλίο του Βάϊγκαντ, ο Ρίχτερ συνεχίζει γράφοντας για το παράπονο που του εξέφρασαν οι μοναχοί του μοναστηριού του Αγίου Διονυσίου για τους ληστές του Ολύμπου, αφού τα τελευταία χρόνια δεχόταν απ' αυτούς πολλές επιθέσεις, κάτι που δεν συνέβαινε ποτέ στο παρελθόν.

Στη συνέχεια γράφει κατά λέξη:

«Αυτό σημαίνει ότι οι σημερινοί κλέφτες δεν έχουν πλέον καμία σχέση με τους τιμημένους και δοξασμένους του παλαιού καιρού».

«Ύστερα από τα παραπάνω ίσως ο αναγνώστης σχηματίσει για τους κλέφτες χειρότερη εντύπωση από ότι στην πραγματικότητα είναι. Εάν γενικεύσω τις προσωπικές μου εμπειρίες με τους κλέφτες, θα έλεγα ότι οι κλέφτες του Ολύμπου δεν είναι βάνουσοι. Ακόμη και όταν εκδηλώσουν βάνουση συμπεριφορά, το κάνουν μόνο από αγραμματοσύνη».

Συνεχίζοντας ο Ρίχτερ περιγράφει με κάθε λεπτομέρεια τις αποτυχημένες προσπάθειες του 1909 και 1910, ενώ τονίζει ότι τις δύο πρώ-

τες φορές πουθενά δεν συνάντησε κλέφτες, ούτε είχε ιδιαίτερες σκέψεις (φόβους) για κάτι τέτοιο. Αντίθετα την τρίτη φορά που οι εφημερίδες είχαν αναγγείλει την άφιξή του και έκαναν γνωστό το πρόγραμμά του, φοβήθηκε γι' αυτό άλλωστε άλλαξε το πρόγραμμα (έφυγε από τη Θεσσαλονίκη μερικές μέρες νωρίτερα).

-«Η αιτία της εσπευσμένης αναχώρησης ήταν το γεγονός ότι ήδη στις 26 Απριλίου η εφημερίδα της Θεσσαλονίκης «Progres de Salonique» κοινοποιούσε τις προθέσεις μου, ενώ έγραφε και τη μέρα αναχώρησης από Θεσσαλονίκη».

Επίσης κάνει αναφορά στην προετοιμασία που έκανε στην πατρίδα του (κάθε φορά) για την επόμενη ανάβαση στον Όλυμπο (κυρίως μελέτη βιβλιογραφίας).

Για την τρίτη προσπάθειά του, αφού περιγράφει αναλυτικά την άφιξή του στη Θεσσαλονίκη, τις επαφές του και την αναχώρηση με καΐκι για την Κατερίνη γράφει, μεταξύ άλλων:

-«Από τη Βρωμερή (παραλία Κατερίνης), ένας αγωγιάτης με κάρο με πήγε στην Κατερίνη.... Εκεί με υποδέχθηκε ο Καϊμακάμης (κυβερνήτης-έπαρχος) της περιοχής, ο οποίος μου είπε ότι είχε ενημερωθεί τηλεγραφικά για την άφιξή μου, ενώ μου υποσχέθηκε και τέσσερις αστυνομικούς για συνοδεία..... Την ίδια ημέρα επισκέφθηκα και τον δήμαρχο, τον οποίο είχα γνωρίσει κατά την προηγούμενη προσπάθεια.....Την άλλη ημέρα το πρωί αναχώρησα από Κατερίνη με τέσσερις συνοδούς αστυνομικούς, οι οποίοι όμως θα με ακολουθούσανε μέχρι τον Άγιο Δημήτριο και μετά θα επιστρέψανε, διότι από εκεί και πέρα η περιοχή ήταν στη δικαιοδοσία της διεύθυνσης Ελασσόνας. Στον Άγιο Δημήτριο οι Κατερινιώτες αστυνομικοί επέστρεψαν, ενώ προσφέρθηκε να με συνοδέψει στον Κοκκινοπλό ο τοπικός αστυνομικός. Στον Κοκκινοπλό ο υπεύθυνος

αστυνομικός παρήγγειλε από την Ελασσόνα τέσσαρις αστυνομικούς. Πράγματι η διεύθυνση Ελασσόνας έστειλε τέσσερις. Μάλιστα ο αστυνομικός διευθυντής Ελασσόνας για να με ευχαριστήσει έστειλε δύο χριστιανούς, κάτι που «με χτύπησε στην καρδιά» (με δυσαρέστησε). Θα ήθελα δηλαδή μόνο Μωαμεθανούς συνοδούς και με κανένα τρόπο χριστιανούς, αφού κατά την άποψή μου οι πρώτοι είναι πιο γυμνασμένοι, πιο πιστοί, πιο φερέγγυοι, χαρακτηριστικά (πλεονεκτήματα), που δεν ήμουν βέβαιος αν τα είχαν οι δεύτεροι».

-«Είχε πέσει ασυνήθιστα πολύ χιόνι εκείνη τη χρονιά και γι' αυτό θα έπρεπε να μείνω μερικές μέρες στον Κοκκινοπλό (μέχρι να φτιάξει ο καιρός). Αυτό το χρονικό διάστημα ήθελα να το εκμεταλλευτώ γι' αυτό έκανα διάφορους περιπάτους γύρω από το χωριό χωρίς συνοδεία. Εκεί έβλεπα κάποιους ανθρώπους στους οποίους δεν είχα εμπιστοσύνη (κατά κάποιο τρόπο τους θεωρούσα ύποπτους). Γι' αυτό το λόγο είπα στους τέσσαρις αστυνομικούς να με συνοδέψουν. Στην επιστροφή από έναν τέτοιο περίπατο ενημέρωσα τους αστυνομικούς ότι στις 27 του Μηνός (Μαΐου), θα γίνει μια μεγαλύτερη δοκιμαστική ανάβαση σε συγκεκριμένες κορυφές (σχετικά κοντινές)».

-«Στη συγκεκριμένη ώρα αναχώρησης (για τη δοκιμαστική ανάβαση), οι δύο Χριστιανοί αστυνομικοί ήταν στο καφενείο που ήταν στο δρόμο και έπαιζαν χαρτιά μανιωδώς. Με παρακάλεσαν να περιμένω λίγο, μέχρι να τελειώσουν την παρτίδα, ενώ εγώ παρήγγειλα έναν καφέ. Όμως αυτοί αργούσαν και άρχισα να ανησυχώ, τόσο εγώ όσο και οι άλλοι δυο Μωαμεθανοί αστυνομικοί. Τελικά και αφού περιμέναμε συνολικά 25 λεπτά φύγαμε. Οι δυο αστυνομικοί θέλησαν να περάσουν από το Καρακόλι (αστυνομία) να φάνε κάτι και να φύγουμε. Ενώ αναχωρούσαμε ήρθαν και οι δύο χριστιανοί χωροφύλακες, οι οποίοι όμως ήθελαν επίσης να φάνε.

Στη συνέχεια έστειλα έναν από τους δυο Μωαμεθανούς χωροφύλακες να τους πει ότι εμείς φεύγουμε και ότι η ανάβαση θα διαρκέσει μόνον τρεις ώρες».

-«Όταν τελικά ξεκινήσαμε (χωρίς τους άλλους δυο) ήταν η ώρα 3 μ.μ. Στο δρόμο προς τις κορυφές του προορισμού και σε απόσταση περίπου 300 μ. πάνω από τον Κοκκινοπλό, εκεί που τελειώνουν τα δένδρα, συναντήσαμε χαλάσματα από πέτρινη καλύβα, η οποία ήταν ίσως καλύβα ληστών (υπάρχουν ακόμη σήμερα). Λίγο πιο πέρα βρήκαμε ένα άδειο σκουριασμένο κουτί κονσέρβας. Αμέσως σκέφθηκα ότι από εδώ πρέπει να πέρασαν Ευρωπαίοι. Οι συνοδοί μου είπαν όμως ότι τέτοια κονσέρβα μόνο οι ληστές θα μπορούσαν να έχουν φάει».

-«Ύστερα από τρεις ώρες δρόμου, φθάσαμε σε μια κορυφή όπου είχα την επιθυμητή ορατότητα (Φλάμπουρο). Εκεί, περίπου στα 2000 μ. αναπαυθήκαμε σε κάτι παλιά ντουβάρια και στη συνέχεια πήραμε το δρόμο της επιστροφής. Γύρω στις 7 μμ, όταν περνούσαμε από την στρόγγυλη καλύβα που είχαμε συναντήσει κατά την ανάβαση, διαπιστώσαμε ότι λίγο πιο πέρα υπήρχε μια βρύση και πήγαμε να πιούμε νερό. Αφού ήπιαμε νερό ξεκινήσαμε να φύγουμε, όταν ξαφνικά σε απόσταση 6 μ. πριν από εμάς ακούστηκε ένας πυροβολισμός από τον οποίο έπεσε θανάσιμα τραυματισμένος ο ένας αστυνομικός, ενώ εγώ και ο άλλος πέσαμε στο έδαφος να προφυλαχτούμε. Στη συνέχεια ο συνοδός μου ανταπάντησε με έναν πυροβολισμό, αλλά την ίδια στιγμή δέχθηκε περισσότερους πυροβολισμούς (θανάσιμους) από την πλευρά των καλυμμένων ληστών. Για λίγα λεπτά υπήρξε σιωπή (αναμονή), ενώ στη συνέχεια υπήρξε μια αστραπιαία έφοδος των ληστών, οι οποίοι όρμησαν σαν αρπακτικά στους πεσμένους και τραυματισμένους αστυνομικούς και τους αποτέλειωσαν».

-«Από την επίθεση αυτή δεν τρομοκρατήθηκα. Γνώριζα ότι υπήρξε πιθανότητα να συμβεί κάτι τέτοιο, αλλά υποτιμούσα αυτή την πιθανότητα. Άλλωστε μου ήταν γνωστό από τη βιβλιογραφία και από φίλους μου από τη Θεσσαλονίκη ότι οι ληστές τους ξένους τους σέβονται. Πάραυτα ενστικτωδώς τράβηξα και έστρεψα το πιστόλι (Brownig) προς το ληστή που είδα πρώτο, αλλά την ίδια στιγμή διαπίστωσα ότι ήταν περισσότεροι και έτσι το επανέφερα στη θέση του. Όταν με πλησίασαν μου είπαν να συμπεριφερθώ ήρεμα, διότι δεν πρόκειται να μου συμβεί κάτι κακό. Στη συνέχεια πήραν από μένα και τους νεκρούς τα όπλα και τα λεφτά, ενώ τους δυο πρώτους, αφού τους είχαν αποτελειώσει τους κύλησαν στα χαμόκλαδα. Αυτή ήταν η πιο σκληρή στιγμή της όλης ομηρίας μου».

- «Στη συνέχεια οι κλέφτες ξεκουράστηκαν λίγο στη βρύση, ενώ μου πρόσφεραν κονιάκ, τσίπουρο, νερό και ζάχαρη. Εκεί στη βρύση ο ένας απ' αυτούς έγραψε ένα γράμμα και αφού το διάβασε προσεκτικά (με το μυαλό του) έβαλε δύο σφραγίδες και στο τέλος με ρώτησε εάν είχα και εγώ σφραγίδα. Επειδή δεν είχα μου είπε να το υπογράψω. Ήταν το γράμμα με το οποίο θα έκαναν γνωστή την ομηρία μου και θα ζητούσαν τα λύτρα. Μετά ο ληστής με ρώτησε σε ποιόν θα προτιμούσα εγώ να σταλεί το γράμμα. Του είπα στον Τούρκο Αξιωματικό της αστυνομίας Jssan Bey και στον Γερμανό πρόξενο στη Θεσσαλονίκη. Μου είπε ότι θα το στείλει μόνο στον πρώτο και αυτός στη συνέχεια θα το στείλει όπου θέλεις. Παράλληλα οι άλλοι συζητούσαν για το ύψος των λύτρων, ενώ με ρώτησαν εάν είμαι Γερμανός από την Αυστρία ή Γερμανός από τη Γερμανία. Όταν τους είπα ότι είμαι από τη Γερμανία είπαν ότι θα ζητήσουν περισσότερα λύτρα».

-«Αμέσως μετά άρχισε η κάθοδος (φυγή). Μου έδωσαν το μπαστούνι του ενός χωροφύλακα για στήριγμα, ενώ το σακίδιό μου με κάποια

όργανα και το λαστιχένιο παλτό μου τα φορτώθηκε ένας ληστής. Η κάθοδος ήταν τόσο δύσκολη που αυτοί μερικές φορές γλιστρούσανε 5-6 μέτρα, ενώ εγώ που ήμουνα έμπειρος αλπινιστής είχα μια κάποια σταθερότητα. Μάλιστα αυτή η κάθοδος άφησε τέτοια ίχνη πίσω μας ώστε μία εφημερίδα έγραφε αργότερα ότι «στην κάθοδο φαίνεται ότι κατρακυλήσανε όλοι μαζί». Ιδιαίτερα προβλήματα δημιουργούσαν τα υπολείμματα παλιού χιονιού που στη συνέχεια συναντούσαμε, αφού έπρεπε να πάμε πάνω κάτω για να τα παρακάμψουμε για να μη αφήσουμε ίχνη».

-«Πάνω από το χωριό Σέλος (Πύθιο) σταματήσαμε για πρώτη φορά, ενώ ο κλέφτης έβγαλε το γράμμα που είχε γράψει στη βρύση. Φαίνεται ότι εκεί είχε κάποιο άνθρωπο που θα το προωθούσε. Από το μέρος αυτό ο Κοκκινοπλός δε φαινόταν, αλλά φαινόταν καλά το Βλαχολίβαδο, το ποιο κοντινό και μεγαλύτερο χωριό της περιοχής που απέιχε 10 χιλ. (:). Εκεί είχε κεντρικό σταθμό χωροφυλακής και φώτιζε πολύ μια μεγάλη λάμψη (φωτιά), που φαινόταν από παντού».

Στη συνέχεια ο συγγραφέας (Ρίχτερ), πραγματοποιεί μια σύντομη αναφορά στις ομορφιές του Ολύμπου, της φύσης, και του έναστρου ουρανού με στοιχεία ποιητικά, καλλιτεχνικά και συναισθηματικά. Η νυχτερινή πορεία όμως της όλης παρέας νοτιοανατολικά του Ολύμπου (στα ριζά) συνεχίζεται.

-«Κάθε τρία τέταρτα κάναμε 10 λεπτά διάλειμμα για ξεκούραση. Τότε μου δίνανε να πιω και να φάω, ενώ με ρωτούσανε πάντοτε εάν είμαι καλά. Γνωρίζανε ότι όταν σταματούσαμε δεν έπρεπε να πιω αμέσως, αλλά έπρεπε πρώτα να πέσει ο σφυγμός μου και να μη έχω ιδρώτα. Παράλληλα ένας από τους ληστές μου έδινε την κάπα του για να μη κρυώσω. Στην πορεία αυτή δεν χρησιμοποιήθηκαν οι συνηθισμένες διαδρομές και όταν τις χρησιμοποιούσαν για λίγο πρόσεχαν πολύ να μη αφήσουμε ίχνη».

-«Παρά την καλή μου φυσική κατάσταση όλη αυτή η διαδρομή μου δημιούργησε πρόβλημα στο αναπνευστικό μου σύστημα, γι' αυτό την άλλη μέρα είχα λίγο πυρετό».

-«Ενώ βαδίζαμε, μου ήρθε η ιδέα να αφήνω κρυφά κάπου, κάπου ένα από τα τυπωμένα χαρτιά που είχα επάνω μου. Έτσι αυτοί που θα με ψάχνουν, εάν βρουν τέτοια χαρτιά θα καταλάβουν ότι πέρασα από εκεί. Αυτό το έκανα μερικές φορές, αλλά ο ληστής που με ακολουθούσε το παρατήρησε και υποψιάστηκε ότι ίσως αυτό δε συμβαίνει τυχαία, γι' αυτό μου πήρε όλα τα χαρτιά. Όμως κάθε φορά που κάναμε διάλειμμα, χωρίς να με αντιληφθούν αφήνα κάποια πολύ μικρά χαρτάκια από αυτά που είχαν μείνει στην τσέπη μου. Αυτή η τακτική παρά λίγο να αποδειχθεί σωτήρια, αφού όταν απελευθερώθηκα ο αστυνομικός διευθυντής μου τα έδειξε. Δηλαδή ψάχνοντας οι αστυνομικοί και οι στρατιώτες τα βρήκαν και λίγο έλειψε ήδη τις πρώτες μέρες να πέσουνε επάνω μας».

-«Περίπου τα μεσάνυχτα σταματήσαμε σε μια έρημη καλύβα όπου ξεκουραστήκαμε περισσότερο. Μέσα εκεί οι ληστές άναψαν φωτιά, ενώ στο φως της μέτρησαν τα λεφτά που πήραν από μένα και τους χωροφύλακες. Πριν ξημερώσει συνεχίσαμε την πορεία νοτιοανατολικά σε ένα πολύ ανώμαλο έδαφος».

-«Όταν ξημέρωσε και βγήκε ο ήλιος είχα για πρώτη φορά την ευκαιρία να δω και να μελετήσω στο φως της μέρας τους απαγωγείς μου. Ήταν έξι άνδρες με άγρια εξωτερική εμφάνιση, οι οποίοι φορούσαν την ελληνική παραδοσιακή στολή, οι οποία πρωταρχικά ήταν αλβανική» (;).

Στη συνέχεια ο συγγραφέας περιγράφει με κάθε λεπτομέρεια τις χρυσοκέντητες φουστάνελες, τα τσαρούχια με πρόκες και φούντα, τις κάπτες και όλα τα ρούχα και τα πράγματα που είχαν οι κλέφτες, τα οποία

φαίνεται ότι τα θαυμάζει. Μάλιστα εδώ τους ονομάζει για πρώτη φορά με τον ελληνικό όρο κλέφτες (Kleften) και όχι ληστές.

-«Σε κάποιους κλέφτες ολόκληρο το στήθος ήταν γεμάτο από ασημένιες αλυσίδες, χρυσά φλουριά, εσταυρωμένους, δικάφαλους αετούς και άλλα στολίδια, που ήταν πραγματικά καλλιτεχνήματα. Επίσης είχαν κρεμασμένες πλακέτες (εικόνες) του αγίου Αντωνίου και βυζαντινών αυτοκρατόρων. Τα δύο τελευταία φαίνεται ότι τα είχαν ως εμβλήματα και προστάτες. Οι τέσσερις είχαν καινούρια όπλα του τουρκικού στρατού, ενώ οι δυο είχαν παλιά. Πάντως τα πρόσεχαν και τα καθάριζαν πολύ συχνά. Επίσης είχαν από ένα μαχαίρι που έμπαινε σε μια ασημένια θήκη, ενώ ένας είχε και πιστόλι».

-«Διέθεταν χρυσοκέντητα παγούρια, αλλά και δερμάτινους τορβάδες για να βάζουν διάφορα πράγματα, ψωμί, ακόμη και νερό. Οι περισσότεροι είχαν χρυσά ρολόγια τσέπης με ασημένιες αλυσίδες περασμένες στο λαιμό. Οι άνθρωποι αυτοί πρέπει να αγαπούσαν πολύ τα ρολόγια, αφού στο τέλος εκτός από λεφτά ζήτησαν και πήραν και τέσσερα ρολόγια».

«Σιγά, σιγά γνώρισα και το χαρακτήρα του καθενός κάτι για το οποίο θα γράψω στη συνέχεια. Οι άνθρωποι αυτοί συνήθως αναπαύονταν την ημέρα και τη νύχτα ξεδιπλώνονταν και ξεχύνονταν δυναμικοί, γρήγοροι, και αποφασιστικοί σαν τα αρπακτικά άγρια θηρία».

-«Οι ληστές μιλούσαν μόνο τη δημοτική γλώσσα σε μια ιδιόμορφη διάλεκτο ανακατεμένη με δικούς τους κλέφτικους ιδιωματισμούς και παραπλανητικές λέξεις. Εγώ γνώριζα ελάχιστα νεοελληνικά, αλλά από όλα αυτά καθόλου. Με την πάροδο του χρόνου, το πολύ άκουσμα, αλλά και τη χρησιμοποίηση του λεξικού άρχισα να καταλαβαίνω πολλά».

-«Δεν μιλούσαμε πολύ μεταξύ μας, αλλά κάποιες φορές εκδήλωναν ενδιαφέρον για ξένες χώρες, για άλλους λαούς, για τον ξένο στρατό, τα

όπλα τους και το βιοτικό επίπεδο των Γερμανών. Μάλιστα κάποιοι μου έλεγαν ότι όταν εισπράξουν τα λύτρα θα πάνε και στη Γερμανία».

- «Κάποιες φορές προσποιούνταν ότι μιλούσαν με κάποιον ξένο που δεν έβλεπα εγώ, ενώ συνομιλούσαν μεταξύ τους με παραπονημένες φωνές».

-«Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά τους ήταν η θρησκευτικότητα τους. Πρωί και βράδυ προσεύχονταν και έκαναν το σταυρό πριν και μετά το φαγητό. Στις προσευχές ζητούσαν να τους βοηθήσει ο θεός να πετύχει το εγχείρημά τους. Μερικές φορές διάβαζαν κάποια εγκόλπια για τη ζωή και το έργο Αγίων, ενώ έκαναν και συζητήσεις. Παρά το γεγονός ότι δεν είχαν ιδιαίτερες γραμματικές γνώσεις διερευνούσαν θρησκευτικά-θεολογικά θέματα.

-«Στην αρχή προσπαθούσαν να με πείσουν ότι οι διαμαρτυρόμενοι δεν είναι χριστιανοί, διότι κατά την άποψή τους χριστιανοί είναι μόνον όσοι κάνουν το σταυρό. Τελικά κατόρθωσα να τους πείσω ότι και εγώ είμαι χριστιανός, έστω «δεύτερης κατηγορίας».

-«Παρά το ότι τα άγρια μακριά μαύρα μαλλιά τους και τα γένια δεν φαίνονταν ιδιαίτερα περιποιημένα, φρεσκάρωνταν και περιποιούνταν τρεις φορές την ημέρα. Ο καθένας είχε ένα μικρό καθρέπτη τον οποίο χρησιμοποιούσε συχνά. Οι γραμματικές τους γνώσεις ήταν ελλιπείς, αφού διάβαζαν συλλαβιστά όπως τα μικρά παιδιά και έγραφαν ανάλογα. Μόνο ο αρχηγός διάβαζε αππαιίστως, ενώ ο υπαρχηγός έγραφε πολύ καλά».

Στη συνέχεια ο Ρίχτερ αφιερώνει μερικές σελίδες για να περιγράψει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε ληστή χωριστά. Από τα αποσπάσματα που θα ακολουθήσουν, θα διαπιστώσει ο αναγνώστης, ότι η συνολική του εικόνα για τους ληστές-απαγωγείς, όχι μόνο δεν ήταν αρ-

νητική, όπως θα περίμενε κανείς, αλλά (τηρουμένων των αναλογιών) ήταν πολύ κολακευτική.

-«Περιγράφοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε ληστή χωριστά θα αρχίσω από τον νεότερο. Τον έλεγαν Αντώνη και ήταν ίσως λίγο περισσότερο από 20 χρονών. Ήταν Βλάχος, γνώριζε καλά τις αποστάσεις και πολλές άλλες λεπτομέρειες για την περιοχή, ενώ φαίνεται ότι ήταν λιποτάκτης του στρατού. Στην παρέα φαίνεται ότι ήταν εθελοντής, χωρίς να είναι πραγματικός ληστής»

-«Ο δεύτερος νεότερος ονομαζόταν Γιάννης. Κατά την άποψή μου ήταν ο μοναδικός που είχε ληστρική φυσιογνωμία. Παρά ταύτα δεν φαινόταν γεννημένος εγκληματίας (ίσως του προέκυψε από τις περιστάσεις, τις παρέες και τις ανάγκες).

-«Ο τρίτος ονομαζόταν Δεληγιάννης, ενώ κάπου, κάπου τον φώναζαν Αλβανό. Ήταν όμως χριστιανός με ωραίο παράστημα, δυνατός και μετρημένος άνθρωπος. Ήταν διορατικός και πολλά θέματα τα τακτοποιούσε αυτός. Μάλιστα στην αρχή νόμιζα ότι ήταν ο αρχηγός. Είχε πάει σε διάφορες χώρες όπως στην Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία και ΗΠΑ. Μάλιστα στην τελευταία έμεινε τέσσερα χρόνια, ενώ τα αγγλικά του ήταν ελάχιστα».

-«Ο τέταρτος κατά σειρά ήταν ο Γιώργης, με το επώνυμο Λιόλιος. Έδινε την εντύπωση ότι είχε καλύτερη μόρφωση από τους άλλους, ενώ σε όλα ήθελε καλύτερες προδιαγραφές (φαγητό, ρούχα, άνεση κτλ.). Είχε την ικανότητα να μιλάει πολύ ωραία και ιδιαίτερα στην αρχή μου φαινόταν ότι ήταν ένας άνθρωπος που ήθελε να επιδεικνύεται. Πιστεύω ότι όταν ταξίδεψα από τη Βρωμερή για Κατερίνη ήταν αυτός που κάθισε δίπλα μου στο κάρο» (;).

-«Ο πέμπτος ήταν ο Θανάσης Στρατής, ο οποίος ήταν το αντίθετο από τον Λιόλιο (βολικός σε όλα) και θύμιζε ναυτικό. Δε μιλούσε πολύ, περισσότερο άκουγε ή δε συμμετείχε καθόλου. Από όλους ήταν ο πιο ικανός. Αυτός έγραψε το πρώτο γράμμα όταν με συλλάβανε, αλλά και όλα τ' άλλα. Διάβαζε συχνά ένα βιβλίο, το οποίο περιείχε διάφορους ήρωες, ηρωικές πράξεις, ηρωικά ποιήματα και κλέφτικα τραγούδια. Όλα αυτά τα πατριωτικά και κλέφτικα τραγούδια, τα οποία ο Θανάσης τα ήξερε σχεδόν απ' έξω τα άκουγε συχνά ο Γιάννης, ενώ οι άλλοι δεν έδειχναν και τόσο ενδιαφέρον. Μερικές φορές αυτά τα επαναστατικά τραγούδια τα τραγουδούσαν χαμηλοφώνως όλοι μαζί (ο Αντώνης είχε ιδιαίτερα καλή φωνή). Πολύ αργότερα είπα στο Θανάση ότι θέλω να γράψω για τη ζωή, τη φιλοσοφία και την ιστορία των κλεφτών. Αμέσως μου είπε ότι όταν θα ελευθερωθώ θα μου δωρίσει το βιβλίο. Όταν ήμασταν σε ένα σπίτι, από την πολλή ζέστη έπεσα σχεδόν λιπόθυμος, ενώ ο Θανάσης για μια και πλέον ώρα αγωνιζόταν με ιδιαίτερη φροντίδα να μου κάνει αέρα και να με δροσίσει. Να σημειωθεί ότι είχε μια παιδική καλοσύνη και ποτέ δεν έλεγε όχι, ενώ ότι και αν είχε το μοιραζόταν με τους άλλους. Αυτή η αναφορά γίνεται σε έναν άνθρωπο που είναι ληστής και κατά πάσα πιθανότητα σκότωσε πολλούς ανθρώπους. Όμως αυτή είναι η αλήθεια. Γενικά ότι ζητούσα από τους ληστές μου το δίνανε, δηλαδή εκπληρώνανε κάθε επιθυμία μου. Εάν κάτι δεν γινότανε τότε ο Θανάσης θα εύρισκε τρόπο να μου το κάνει. Όταν όμως κάτι προχωρούσε πολύ και ήταν ενάντια στα συμφέροντα της απαγωγής και ομηρίας, έπαυε να είναι γενναιόδωρος. Η συνομιλία με το Θανάση, με τον οποίο μιλούσα τις περισσότερες φορές γινόταν γραπτά και με τη βοήθεια του λεξικού. Μάλιστα κάποτε μου εκμυστηρεύτηκε ότι κατάγεται από την Πάτρα. Μια φορά τον ρώτησα εάν θέλει να μάθει τι σκέφτομαι για αυτόν και αφού απάντησε καταφατικά του έ-

γραφα. «Εσύ έχεις δύο ψυχές, η μία είναι πολύ καλή για τον κόσμο που ζούμε, γιαυτό σου επιφυλάσσει πόνο και απογοήτευση. Η άλλη σου ψυχή είναι πολύ σκληρή για τον κόσμο αυτό και όταν ακολουθείς τους ρυθμούς της γίνεσαι σκληρός και απαίσιος». Όταν διάβασε αυτά χαμογέλασε κάπως πονεμένα και συμφώνησε» .

-«Το πιο ηλικιωμένο μέλος της συμμορίας, το οποίο ήταν περίπου στα 55, ονομαζόταν Σίμος. Στο πρόσωπο αυτού αναγνώρισα τον άνθρωπο που στη Βρωμερή, όταν βγήκαμε από το καράβι, μου πήρε τα πράγματα τα έβαλε στο κάρο και κάθισε δίπλα μου στο δρόμο για την Κατερίνη (;). Είχε παρουσιαστικό, αλλά και συμπεριφορά πατριάρχη. Ήταν καμαρωτός, επιδέξιος, με μεγάλη γενειάδα και ο ψηλότερος όλων. Σε εκκλησιαστικά θέματα ήταν πολύ ενημερωμένος. Γνώριζε επίσης αρκετά από την ιστορία των κλεφτών. Το διάβασμα του έπεφτε δύσκολο, ενώ το γράψιμο φαίνεται να το είχε ξεχάσει. Ήταν από όλους ο πιο ευγενικός, ο πιο ιπποτικός και με μια αυστηρή ιδεολογία. Ιδιαίτερα στο δεύτερο μισό του χρόνου της ομηρίας μου αναπτύχθηκε μεταξύ μας μια ειλικρινής φιλία. Μου κουβαλούσε ειδικό άχυρο για το στρώμα και όταν αργότερα είχαμε έλλειψη τροφίμων προτιμούσε να δώσει σε μένα τη ζάχαρη και τα φρούτα. Αυτή η αμοιβαιότητα στηριζόταν στο γεγονός ότι συνήθως είχαμε τις ίδιες ανάγκες και τις ίδιες αντιπάθειες. Η ιδεολογία του ήταν αυστηρή και σταθερή τόσο όσο το επέτρεπαν οι άγραφοι νόμοι της ληστρικής ζωής. Ένα βράδυ που ήμασταν μαζί στη σπηλιά (θα αναφερθώ γιαυτή αργότερα) προσπάθησα να τον πείσω να δραπετεύσουμε μαζί και θα έπαιρνε πολλά λεφτά. Πρώτα μου απάντησε με την ερώτηση «πόσα». Όταν όμως εγώ του είπα 1.000 Πφούντ (Pfund), αμέσως απέκρουσε την πρότασή μου, λέγοντας ότι είναι έντιμος, ειλικρινής και ότι δεν θα εξαγοραζόταν ποτέ. Αλλά και για θρησκευτικούς λόγους δε θα έκανε κάτι τέ-

τοιο. Άλλωστε ιδιαίτερα αυτός πίστευε πολύ σε δεισιδαιμονίες και έβλεπε παντού το διάβολο...Σαν ληστής ήταν πάντοτε για γρήγορες λύσεις. Δε συμφωνούσε με τις μακροχρόνιες διαπραγματεύσεις, όπως συνέβη μαζί μου. Η άποψή του ήταν ότι στην περίπτωση μου θα έπρεπε να δώσουν προθεσμία λίγων ημερών και εάν δεν έδιναν τα λεφτά αμέσως να με σκότωναν».

-«Μελετώντας κανείς το χαρακτήρα αυτών των ανθρώπων, σε καμία περίπτωση δεν θα τους κατέτασσε στην κατηγορία των εγκληματιών όπως τους εννοούμε εμείς. Δεν είχαν (μέσα τους) καμία έφεση για φόνο, ούτε για αρπαγή. Όμως με εξαίρεση τον Αντώνη είχαν μια μορφή ψυχοπάθειας. Ο Λιόλιος είχε π.χ. έφεση για οργισμένο θυμό, κάτι που το γνωρίζανε οι άλλοι και δεν μιλούσαν μέχρι να του περάσει...»

-«Κατά την άποψή μου αυτοί οι άνθρωποι έγιναν ληστές από αγάπη προς την περιπέτεια, την ελευθερία (χωρίς κοινωνικές δεσμεύσεις) και την ελκτική δύναμη που ασκεί ο κίνδυνος».

-«Ύστερα από 6 έως 8 εβδομάδες ομηρίας πληροφορήθηκα ότι αρχηγός της ομάδας ήταν ο Λιόλιος και υπαρχηγός ο Στρατής. Κατά πάσα πιθανότητα και οι δύο αυτοί εξειδικεύτηκαν για τη δική μου απαγωγή και ομηρία. Οι υπόλοιποι ανήκαν στον έναν η στον άλλο από τους παραπάνω αρχηγούς. Ο Λιόλιος αναγνώριζε χωρίς αμφισβήτηση την πνευματική ανωτερότητα του Στρατή και υπάκουε όταν χρειαζόταν σ' αυτή. Δεν υπήρξαν διαταγές, παρά μόνο εντολές. Ποτέ δεν υπήρξαν τσακωμοί και αψιμαχίες, παρά μερικές φορές μόνο διαφωνίες».

Στη συνέχεια ο Ρίχτερ επανέρχεται στην περιπετειώδη διαδρομή που έκαναν τις πρώτες ημέρες μετά τη σύλληψη του. Δηλαδή από τη βρύση Ρούδι προς Πύθιο, Καλύβια, Διάβα, βόρεια της Τσαριτσάνης, Μελούνα κτλ. Εκεί αναφέρει πολλές λεπτομέρειες για τις τοποθεσίες, την

τακτική των ληστών, τη σχέση τους με τους βοσκούς, την καλή συμπεριφορά απέναντί του και τις σκέψεις που έκανε για την ομηρία, την ελευθερία και τη ζωή του. Να σημειωθεί ότι σ' αυτήν τη διαδρομή σχεδόν ποτέ δεν πέρασαν από πατημένο δρόμο.

-«Το απόγευμα της άλλης μέρας (μετά την απαγωγή) οι κλέφτες βρήκαν στο σακίδιό μου τη φωτογραφική μηχανή και με παρακάλεσαν να τους φωτογραφίσω. Με χαρά δέχθηκα. Όλοι χτενίστηκαν και περιποιήθηκαν, ενώ χαίρονταν σαν μικρά παιδιά. Μόνον ο Θανάσης και ο Αντώνης (;) δεν ήθελαν να φωτογραφηθούν. Ενώ ετοιμαζόμασταν για φωτογράφιση χάθηκε ο ήλιος στα σύννεφα και έπρεπε να περιμένουμε. Σ' αυτό το χρονικό διάστημα οι δυο από τους τέσσερις που ήθελαν να φωτογραφηθούν αποκοιμήθηκαν. Έτσι φωτογράφισα μόνο δυο. Ο ύπνος φαίνεται να είναι κάτι το ιερό στους κλέφτες, αφού όταν κοιμόταν κάποιος πρόσεχαν με κάθε τρόπο να μη τον ξυπνήσουν. Ποτέ κατά την διάρκεια της ομηρίας μου δεν ξύπνησαν κάποιον που κοιμότανε».

-«Οι κλέφτες έχουν εξαιρετικά ανεπτυγμένη την ακοή και την αντίληψη στο χώρο και το χρόνο. Άκουγαν και αντιλαμβάνονταν πολύ περισσότερο από μένα. Αργότερα απέκτησα και εγώ αυτές τις ικανότητες».

-«Προς το βράδυ (της δεύτερης μέρας) πλησίασε το μέρος που βρισκόμασταν ένας άνθρωπος. Κάποιοι από τους ληστές πήγαν το συνάντησαν και μίλησαν αρκετά μαζί του. Αργότερα πληροφορήθηκα ότι ήταν ένας δικός τους πληροφοριοδότης (ανιχνευτής) και τους είχε ενημερώσει ότι ιδιαίτερα προς το μοναστήρι της Αγίας Τριάδας (Σπαρμού) είχε έρθει πολύς στρατός και χωροφύλακες. Έτσι έπρεπε πολύ γρήγορα να κάνουμε αναρρίχηση ψηλά στους βράχους. Εκεί ο Γιάννης που κουβαλούσε το σακίδιό μου, το οποίο μεταξύ άλλων, είχε και τη φωτογραφική μηχανή, το έκρυψε και από τότε δεν το ξαναείδα».

-«Οι κλέφτες βρίσκουν μεγάλη στήριξη από το λαό της υπαίθρου και ιδιαίτερα από τους βοσκούς. Αυτή η σχέση φαίνεται να είναι πολύ πιο στενή στα τουρκικά εδάφη από ότι στα ελληνικά. Πιθανόν όλοι αυτοί που βοηθούν τους ληστές δεν το κάνουν πάντοτε αυθόρμητα. Επειδή όμως οι ληστές έχουν όπλα, ενώ οι βοσκοί δεν επιτρέπεται, υποκύπτουν στις επιθυμίες τους. Εκτός αυτού όσοι συνεργάζονται επιβραβεύονται καλά από τους ληστές. Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι πολλοί συνεργάζονται πρόθυμα από πεποίθηση και ιδεολογία (πολλές φορές οι κλέφτες έπαιρναν από τους πλούσιους και έδιναν στους φτωχούς).

-«Στα σύνορα Τουρκίας και Ελλάδας, από το Αιγαίο έως την Πίνδο, βρισκόταν σε κατάσταση συναγερμού στρατός και αστυνομία τόσο από τη μια όσο και από την άλλη πλευρά. Παντού υπήρξε συναγερμός και κινητοποίηση, παντού έψαχναν για εμάς».

-«Εκεί κοντά στη Μελούνα, στα σύνορα Τουρκίας Ελλάδας ταλαιπωρηθήκαμε πάρα πολύ ανεβαίνοντας και κατεβαίνοντας απότομες κορυφές (βρισκόμαστε στην τρίτη ημέρα). Παράλληλα αυτές τις μέρες ο καιρός ήταν αφιλόξενος, αφού οι καταιγίδες έρχονταν η μια μετά την άλλη. Η εξάντλησή μου ήταν τέτοια ώστε σωριάστηκα αρκετές φορές στο έδαφος. Μάλιστα ένας από τους ληστές χρειάστηκε να με κουβαλήσει ακουμπώντας επάνω του».

-«Την άλλη μέρα ξύπνησα από θορύβους που μου θύμιζαν χασάπικο. Ανοίγονταν τα μάτια και παρατηρώντας καλύτερα είδα ότι κρεμόταν ένα σφαχτό. Λίγο αργότερα δυο από αυτούς πήραν το κρέας και απομακρύνθηκαν για να το ψήσουν μακριά, ενώ το μεσημέρι επέστρεψαν με ψημένες σούβλες. Εγώ δεν έφαγα, όπως δεν έφαγα ποτέ κατά τη διάρκεια της ομηρίας μου κρέας, αφού γενικότερα στη ζωή μου το απέφευγα».

-«Το βράδυ της 1^{ης} Ιουνίου εγκαταλείψαμε το μέρος αυτό και ανεβήκαμε σε άλλο βουνό προς την ανατολή».

-«Κάποτε μέσα στην απόλυτη σιωπή της νύχτας ακούστηκαν από μακριά ουρλιαχτά. «Είναι ουρλιαχτά λύκων από το ύψωμα Γκουνταμάν. Φοβάσαι»; Με πληροφόρησε και συγχρόνως με ρώτησε ένας από τους ληστές. Αρχικά πίστεψα ότι πράγματι ήταν λύκοι, αλλά σε λίγο διαπιστώθηκε ότι ήταν ανθρώπινες φωνές που μιμούνταν τους λύκους και μάλιστα φίλοι των ληστών. Μάλιστα γνώριζαν και τη φωνή του καθενός. «Είναι ο Αριστείδης τον αναγνωρίζω από τη βαθιά και βραχνή φωνή», λέει ένας. «Ο μικρός Χρήστος είναι επίσης μαζί τους», λέει ο άλλος. Κάτω μακριά προς τον κάμπο φάνηκαν φώτα. Ύστερα από μερικές σκέψεις κατέληξα ότι μόνο ο Τίρναβος θα μπορούσε να είναι. Οι ληστές προσπαθούσαν με διακριτικότητα να μου κρύψουν με την κάπα τη θέα αυτής της πόλης. Τα χαράματα κατεβήκαμε προς την κοιλάδα, η οποία πρέπει να ήταν η κοιλάδα με την επωνυμία «Ρεύμα της Σουβλισμένης». Εκεί κοντά ήταν και το χωριό Μάτι, ενώ απέναντι στο ύψωμα φαινόταν ένας αστυνομικός σταθμός».

-«Τους φαίνονταν περίεργο το γεγονός ότι έτρωγα λίγο. Μάλιστα τους έλεγα ότι είμαι μαγεμένος να μην τρώω πολύ. Τότε ο Θανάσης με πρόσωπο και περιέργεια αγαθού παιδιού με ρώτησε «εάν υπάρχουν στη Γερμανία μάγοι». Του απάντησα ότι υπάρχουν και ότι παλαιά υπήρξαν πάρα πολλοί. Επίσης ότι εγώ έμαθα μερικά από τη γιαγιά μου. Με αυτό τον τρόπο ήθελα να τους κάνω να πιστέψουν ότι έχω και μαγικές ικανότητες, αφού σε τέτοια ήταν ευκολόπιστοι».

-«Αργά το βράδυ εμφανίστηκε κάπως μακριά ένας πληροφοριοδότης, με τον οποίο συνεννοήθηκαν με τις διάφορες συνθηματικές κινήσεις των χεριών. Αμέσως μετά έφαγαν λίγο και βεβιασμένα φύγαμε. Κατάλαβα

ότι ο παραπάνω πληροφοριοδότης τους ειδοποίησε ότι έρχεται κίνδυνος. Σε λίγο πιο κάτω στο ποτάμι σε απόσταση 100 μέτρων, κάποιοι στρατιώτες ή χωροφύλακες φώναζαν «Γερμανός, Γερμανός». Οι κλέφτες ετοίμασαν τα όπλα, ενώ ο Λιόλιος είχε έτοιμες τις χειροπέδες σε περίπτωση που θα φώναζα. Δεν γίναμε αντιληπτοί και έτσι όταν αυτοί απομακρύνθηκαν, σηκωθήκαμε και με μεγάλη προσοχή φύγαμε. Αργότερα είχα μετανιώσει βέβαια που δεν φώναξα».

-«Ύστερα από πολλές ώρες δρόμο φθάσαμε σε ένα επίπεδο μέρος, όπου με ένα μαντίλι μου έδεσαν τα μάτια. Αφού περπατήσαμε ένα τέταρτο περίπου μου έβγαλαν το μαντίλι και όταν άνοιξα τα μάτια διαπίστωσα ότι βρισκόμασταν σε ένα κοίλωμα χωρίς παράθυρα (σαν καλύβα)». Στη συνέχεια μου ξανάδεσαν τα μάτια και με οδήγησαν περπατώντας άλλα πέντε με δέκα λεπτά. Όταν μου έλυσαν τα μάτια διαπίστωσα ότι βρισκόμουν σε ένα άδειο δωμάτιο ενός ακατοίκητου αγροτικού σπιτιού. Το πρώτο που μου έκανε εντύπωση εκεί ήταν η καταπακτή. Εκεί μεταξύ άλλων υποφέραμε από τα κουνούπια διότι λίγο πιο πέρα ήταν ένας βάλτος. Μετά από μέρες διαπίστωσα ότι το σπίτι αυτό ήταν στο κέντρο του χωριού Κουτάβι».

-«Το απόγευμα της πρώτης ημέρας ήρθαν στο χωριό πέντε χωροφύλακες, οι οποίοι φαίνεται ότι βρίσκονταν στα ίχνη μας. Οι ληστές κρύφτηκαν σε κατάλληλες θέσεις στο σπίτι με τα όπλα έτοιμα, αλλά τελικά οι χωροφύλακες δεν ήρθαν στο δικό μας σπίτι. Ύστερα από τρεις μέρες ήρθε στο χωριό μια πολύ μεγαλύτερη δύναμη από στρατιώτες. Αργότερα πληροφορήθηκα ότι είχαν πληροφορία ότι βρισκόμασταν σε αυτή την περιοχή».

-«Κάποιοι χωριανοί έφερναν δυο φορές (μόνο τη νύχτα) μαγειρευτό φαγητό, ενώ οι ληστές έβγαιναν από το σπίτι μόνο τη νύχτα. Αυτό το

χρονικό διάστημα η τροφή ήταν καλή (αυγά, τυρί, γάλα, κεράσια κτλ). Γενικά εγώ ζούσα με ξηρούς καρπούς και κρασί για τέσσερις περίπου εβδομάδες. Το φαγητό και μερικά άλλα, πολλές φορές τα σιχαινόμουν διότι έπρεπε να φάω μαζί τους σε μία ακάθαρτη κατσαρόλα. Για τον υποτυπώδη καθαρισμό του χώρου φρόντιζε κυρίως ο Σήμος, ενώ για τους άλλους δε φαινόταν αυτό και τόσο απαραίτητο».

-«Εκεί άρχισαν να έχουν καλές σχέσεις με κάποιους κατοίκους, οι οποίοι τους προμήθευαν ρούχα, παπούτσια εφημερίδες και μερικά άλλα. Μάλιστα απολάμβαναν το γεγονός ότι οι εφημερίδες όλου του κόσμου έγραφαν γι' αυτούς τόσα πολλά. Για πολλές μέρες στις μεταξύ τους συζητήσεις κυριαρχούσε το περιεχόμενο των εφημερίδων, κάτι που τους έκανε περήφανους. Μάλιστα όταν τους είπα ότι όταν απελευθερωθώ θα διηγηθώ στους δημοσιογράφους για την ομηρία μου και ότι στη συνέχεια θα γράψω και βιβλίο χάρηκαν ιδιαίτερα. Τους είπα όμως ότι πολλά από αυτά θα τα ξεχάσω μέχρι τότε, γι' αυτό πρέπει να τα γράψω τώρα. Χωρίς αντίρρηση μου έδωσαν χαρτί και μολύβι, ενώ με βοήθησαν και με άλλο υλικό. Έτσι πάνω απ' όλα κατόρθωσα να βγω από το μεγάλο μαρτύριο της απραξίας από το οποίο υπέφεραν και οι ληστές. Μάλιστα το μισό μέρος του βιβλίου αυτού γράφτηκε κατά την ομηρία μου, όμως όπως θα διηγηθώ και στη συνέχεια δεν έμεινε το ίδιο, (το πήρανε)».

-«Πολλές φορές οι κλέφτες έπαιζαν χαρτιά με αυτοσχέδια τράπουλα, ενώ με πρότειναν να παίξω και εγώ».

-«Στις 3 Ιουνίου με πληροφόρησαν ότι η τουρκική κυβέρνηση προσφέρθηκε μεθαύριο να πληρώσει τα λύτρα (20 χιλιάδες Πφούντ=4 χιλιάδες Μάρκα). Αυτό το έγραφαν και οι ελληνικές εφημερίδες. Πράγματι στις 5 Ιουνίου από τον κεντρικό δρόμο που οδηγούσε στο χωριό ήρθε ένα караβάνι με περισσότερα μουλάρια, όπου είχαν τα λύτρα και συ-

νοδεύονταν από ισχυρή κάλυψη. Όλα αυτά εγώ δεν τα είδα, αλλά δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία γι' αυτό. Πραγματικά 9 μέρες μετά την απαγωγή μου η τουρκική κυβέρνηση πλήρωσε ως λύτρα περίπου 4.000 μάρκα (σε τουρκικές λίρες). Όποιος γνωρίζει τις συνθήκες στην ανατολή θα συμφωνήσει μαζί μου ότι η τουρκική κυβέρνηση δραστηριοποιήθηκε σε χρόνο ρεκόρ για να με απελευθερώσει».

Στη συνέχεια ο Ρίχτερ περιγράφει πως έφεραν τους σάκους με τα χρήματα και πως για πολλές ώρες κατά τη διάρκεια της νύχτας τα μέτρησαν, χωρίς όμως ο ίδιος να είναι παρών. Μάλιστα γράφει ότι μια από τις απαιτήσεις των ανθρώπων που έφεραν το χρήμα ήταν να είναι και ο όμηρος παρών κατά τη μέτρηση και παράδοση των λύτρων, αλλά οι ληστές δεν το δέχτηκαν.

-«Την άλλη μέρα το πρωί ρώτησα τον Θανάση τι θα γίνει τελικά με εμένα, υποθέτοντας ότι όλα πήγαν καλά. «Λείπουν ακόμη 1.000 Πφούντ από το αρχικό ποσό. Μόλις έρθουν θα φύγεις», μου απάντησε. Εγώ όμως πιστεύω ότι κατά τη διάρκεια της μέτρησης κάποιος βοηθός ή κάποιος ληστής έκλεψε έναν ή δυο σάκους που περιείχε αυτό το ποσό. Γι' αυτό λοιπόν δεν με απελευθέρωσαν. Ίσως για να με παρηγορήσουν μου είπαν ότι η κεντρική τουρκική κυβέρνηση ανέθεσε στον Καϊμακάμη Ελασσόνας να βρει το ποσό που έλειπε».

- «Στις 10 Ιουνίου το βράδυ άρχισαν να μαζεύουν γρήγορα τα πράγματα. Ο Λιόλιος, ο Θανάσης και ο Αντώνης έφυγαν πέντε λεπτά νωρίτερα και στη συνέχεια φύγαμε οι υπόλοιποι. Εγώ έφυγα χωρίς παπούτσια, ενώ μέσα στη βιασύνη δεν μου είχαν δέσει τα μάτια. Ήταν μια απίθανη στιγμή, όπου πίστεψα ότι οι αστυνομικοί ανακαλύψανε το κρησφύγετο μας. Δεν συνέβη όμως τίποτε. Εμείς επιστρέψαμε πάλι στο σπίτι, ενώ οι τρεις πρώτοι επέστρεψαν περίπου μετά από τρεις μέρες».

-«Όταν επέστρεψαν οι τρεις ήταν καθαροί και φρεσκαρισμένοι, ενώ ο Θανάσης μου διαβεβαίωσε ότι τίποτε δεν θα σταθεί πλέον εμπόδιο στην ελευθερία μου, διότι ήταν στην Ελασσόνα και τα κανόνισε όλα. Μάλιστα μου είπε ότι θα με παρέδιδαν στο Γερμανό πρόξενο. Τότε ακριβώς εγκαταλείψαμε το χωριό Κουτάβι».

Στη συνέχεια ο Ρίχτερ περιγράφει την τακτική που ακολούθησαν οι ληστές προκειμένου να εξέλθουν από το σπίτι και το χωριό, τη στιγμή που αστυνομία, στρατός, αλλά και πληροφοριοδότες των τουρκικών υπηρεσιών όργαναν την περιοχή. Ήταν και αυτή μια ολονύχτια μεγάλη περιπέτεια με πορεία προς τα δυτικά.

Τελικά χωρίς να απομακρυνθούν από τα ελληνοτουρκικά σύνορα, κατέληξαν σε μια σπηλιά, αφού πρώτα αναρριχήθηκαν σε ένα κακοτράχαλο ύψωμα.

Μετά περιγράφει την περιοχή και ιδιαίτερα τη σπηλιά, η οποία ήταν ιδανικότερη για την περίπτωση (πάνω από κάθε υποψία, απρόσιτη και σε μεγάλο ύψωμα). Κατά τα άλλα μπαινοβγαίνανε σ' αυτή σαρανταποδαρούσες, σκορπιοί, μύγες, κουκουβάγιες, νυχτερίδες και ότι άλλο μπορεί κανείς να φανταστεί.

-«Από τη σπηλιά είχε κανείς θαυμάσια θέα προς τη Μελούνα, προς το πέρασμα (δρόμο) για Ελασσόνα, αλλά και προς το χωριό Λυγαριά και το θεσσαλικό κάμπο. Σε αυτή τη σπηλιά έμεινα με τους κλέφτες από τις 13 ή 14 Ιουνίου έως τις 22 Αυγούστου. Κατά τη διάρκεια της ημέρας, τόσο εγώ όσο και αυτοί δεν έπρεπε να είμαστε όρθιοι, διότι εύκολα θα μπορούσε κανείς να μας δει από μακριά. Ύστερα από μερικές μέρες μου επέτρεπαν και εμένα, όταν νύχτωνε να βγω από τη σπηλιά».

-«Το πρωί ύστερα από την άφιξή μας στη σπηλιά, οι τρεις που είχαν πάει στην Ελασσόνα μιλούσαν για τις διαπραγματεύσεις που είχαν

εκεί. Είχαν δυο χαρτιά με υπογραφές από κατοίκους. Όσο μπόρεσα να καταλάβω αυτοί οι κάτοικοι υπόσχονταν ότι θα εύρισκαν το ποσό των 20.000 Πφούντ, χωρίς να το μαρτυρήσουν σε κανέναν και μάλιστα ότι έβαζαν ως υποθήκη το κεφάλι του. Είναι περίεργο όμως το γεγονός ότι αυτά τα ντοκουμέντα οι κλέφτες τα είχαν κάνει κουρέλια, αφού τα έστρωναν και έπαιζαν χαρτιά επάνω τους. Μάλιστα μια μέρα προκειμένου να διώξουν τα κουνούπια και τις μύγες άναψαν φωτιά με τα χαρτιά αυτά».

-«Ο Λιόλιος έφερε μια φορά δυο σάκους με χρυσές τούρκικες λίρες στη σπηλιά και τους σκέπασε με μια κάπα. Πρέπει να ήταν τα 100 χιλιάδες Πφούντ που είχαν χαθεί. Στη συνέχεια δεν γνωρίζω τι έγιναν αυτά τα χρήματα».

-«Εκεί ρωτούσα συχνά πότε θα έρθει ο Γερμανός πρόξενος στον οποίο θα με παραδίδανε, αλλά κάθε φορά μου λέγανε μπερδεμένες δικαιολογίες. Μια φορά ο Λιόλιος και ο Θανάσης έφυγαν ξαφνικά από τη σπηλιά. Εγώ νόμιζα ότι τους περίμενε σίγουρα ο Γερμανός πρόξενος. Μετά από λίγο ακούστηκε μια τουφεκιά, ενώ αρκετά αργότερα επέστρεψαν. Με πολλή αγωνία τους ρώτησα εάν ήταν ο πρόξενος και αυτοί μου απαντήσανε αρνητικά. Τι ακριβώς συνέβη δεν έμαθα ποτέ».

-«Μια μέρα ο Θανάσης μου είπε ότι θα πήγαινε στην Ελασσόνα να κανονίσει τα πράγματα. Από τις συζητήσεις κατάλαβα ότι ο Γερμανός πρόξενος κωλυσιεργούσε (έτσι τον παρουσιάζανε). Όσο όμως κωλυσιεργούσε τόσο το ποσό των λύτρων θα ανέβαινε. Έτσι λοιπόν έθεταν τους εξής νέους όρους: Σε χρονικό διάστημα πέντε ημερών απαιτούσαν τώρα 25 χιλιάδες συνολικά. Εάν δεν τα δίνανε τότε σε διάστημα 10 ημερών θα ανέβαινε το ποσό στις 30, σε 15 ημέρες θα ανέβαινε στις 35 και έτσι θα συνέχιζε μέχρι τις 50. Εάν και τότε δεν τα δίνανε θα ακολουθούσε ο θάνατός μου».

-«Ένα βράδυ είχαμε μια μεγάλη αναστάτωση εξ αιτίας ενός κοπαδιού γιδιών, που βοσκούσαν κατευθυνόμενα προς τη σπηλιά. Οι ληστές υπέθεσαν ότι το κοπάδι αυτό ήταν ένας παραπλανητικός τρόπος ανίχνευσης μας (εντόπισης) και ότι κοντά σ' αυτό μπορεί να είναι και χωροφύλακες. Πίστευαν ότι είτε τα σκυλιά, είτε τα γίδια θα μας ανίχνευαν και στη συνέχεια θα το αντιλαμβάνονταν αυτό και οι άλλοι. Πήραν λοιπόν τα όπλα και τα μαχαίρια και με ειδικό κεκαλυμμένο τρόπο μπήκαν μπροστά στη σπηλιά. Τελικά δε συνέβη τίποτε, διότι τα γίδια δεν πλησίασαν».

-«Το άλλο βράδυ ο Λιόλιος, ο Θανάσης και ο Αντώνης ετοιμάστηκαν για μια πολύ σημαντική έξοδο (εγχείρημα). Μετά τις εγκάρδιες ευχές για καλό ταξίδι και για επιτυχία έφυγαν.... Ένα βράδυ έφθασε μια είδηση ότι οι τρεις αυτοί απεσταλμένοι συνελήφθησαν και ότι δε θα φονευθούν μόνο εάν οι υπόλοιποι αφήσουν εμένα ελεύθερο (ως αντάλλαγμα). Μάλιστα αυτοί που συνέλαβαν τους τρεις ήταν διατεθειμένοι να δώσουν στους υπόλοιπους τέσσερις ληστές και 500 Πφούντ για λύτρα. Ύστερα από πολλές ολονύχτιες σκέψεις και συζητήσεις αποφάσισαν να αναθέσουν την ευθύνη στο μεγαλύτερο της παρέας, δηλαδή στο Σίμο, ο οποίος τελικά δεν ενέδωσε. Στη συνέχεια απεδείχθη ότι όλη αυτή η ιστορία ήταν μόνο ένα κόλπο από την άλλη πλευρά για να εξαγοράσουν την απελευθέρωσή μου με λίγα χρήματα».

-«Ο Θανάσης απουσίαζε με τους άλλους δυο περίπου 33 μέρες. Όταν εμφανίστηκαν δέχτηκαν έντονη κριτική από τους υπόλοιπους τρεις διότι άργησαν τόσο πολύ αδικαιολόγητα. Παράλληλα οι δυο αρχηγοί προσπαθούσαν όλη τη νύχτα να δικαιολογήσουν το χρόνο και συνολικά την απουσία με χίλιες δυο προφάσεις. Μια από τις προφάσεις αυτές ήταν ότι δήθεν είχαν κατορθώσει να ανεβάσουν το ποσό, το οποίο ήταν έτοιμο στην Ελασσόνα στις 24 χιλιάδες».

-«Ένα από τα επόμενα βράδια είδαμε έντονες φωτιές στο δρόμο της Μελούνας. Από την συμπεριφορά των κλεφτών κατάλαβα ότι πρόκειται για τη μεταφορά των λύτρων. Οι κλέφτες τους παρακολουθούσαν με μεγάλη προσοχή με τα κιάλια, ενώ το караβάνι κατευθύνθηκε σε ένα μεγάλο πλατάνι που το είχαμε συναντήσει όταν πηγαίναμε για τη σπηλιά».

-«Από τις συζητήσεις των κλεφτών κατάλαβα ότι όταν θα έπαιρναν τα χρήματα θα τα πήγαιναν σε ένα γνωστό μοναστήρι στα δυτικά της Θεσσαλίας. Στη συνέχεια θα αλλάζανε ρούχα και μορφή (ξύρισμα, κούρεμα), θα πήγαιναν σε ένα ελληνικό λιμάνι και για λίγα χρόνια θα εγκατέλειπαν την Ελλάδα. Τότε πληροφορήθηκα ότι έπρεπε να δώσουν χρήματα και σε 33 άλλους πληροφοριοδότες, που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο βοήθησαν».

-«Στο προαναφερόμενο πλατάνι εγκαταστάθηκε νύχτα και μέρα η επιτροπή με τα λεφτά, ενώ μερικές φορές είδα εκεί και εγώ φως. Όσο κατάλαβα από τις συζητήσεις των κλεφτών στην επιτροπή αυτή ήταν οι εξής: Ο Γερμανός πρόξενος, ο Καϊμακάμης (διοικητής) της Ελασσόνας, ένας Τούρκος και ένας Έλληνας νομικός και ο Έλληνας διαπραγματευτής».

-«Όταν τα χρήματα έφτασαν στο πλατάνι, συμφώνησαν οι διαπραγματευτές να δοθούν σε δυο δόσεις, δηλαδή 25 χιλιάδες την πρώτη βραδιά και 17 χιλιάδες τη δεύτερη βραδιά. Ύστερα από την παράδοση όλων αυτών των χρημάτων έπρεπε οι κλέφτες να με παραδώσουν στην επιτροπή. Το ποσό δόθηκε τις επόμενες νύχτες σε τρεις κλέφτες, ενώ κάποιοι συνεργάτες τους το μετέφεραν με άλογα κατευθείαν στο προαναφερόμενο μοναστήρι. Ύστερα από το γεγονός αυτό οι κλέφτες πετούσαν από χαρά και γέλια, διότι είχαν ήδη τα περισσότερα χρήματα, αλλά εμένα δε θα με αφήνανε ακόμη».

-«Λίγες μέρες μετά το γεγονός αυτό οι ληστές ζητούσαν άλλες 11 χιλιάδες και έτσι άρχισαν και πάλι τις διαπραγματεύσεις. Μην μπορώντας η επιτροπή να κάνει διαφορετικά έφερε στο πλατόνι και αυτά τα λεφτά. Όπως η πρώτη δόση, έτσι και η δεύτερη και τρίτη μεταφέρθηκαν στο μοναστήρι (συνολικά 53 χιλιάδες)».

-«Μια μέρα οι ληστές μου διηγήθηκαν ότι ο Γερμανός πρόξενος, ο Καϊμακάμης της Ελασσόνας και Τούρκοι υπάλληλοι ανέβηκαν στον Κοκκινοπλό και έστησαν δικαστήριο. Μάλιστα μου είπαν ότι δήθεν τουφέκισαν πολλούς κατοίκους του χωριού και τον διοικητή του σταθμού χωροφυλακής τον οποίο είχα γνωρίσει. Το πρώτο μέρος αυτής της είδησης, αργότερα αποδείχθη αληθές. Οι μαζικοί τουφεκισμοί κατοίκων δεν επιβεβαιώθηκαν, αλλά το βρίσκω ως πιθανό. Πάντως μεταξύ των νεκρών δεν ήταν ο διοικητής του σταθμού, αφού ήταν ακόμη ζωντανός».

Στη συνέχεια ο Ρίχτερ αφιερώνει μερικές σελίδες στις συνομιλίες που κατά περιόδους είχε με κάποιους από τους κλέφτες, οι οποίοι τον ρωτούσαν για τις σπουδές του στην Αμερική, για την οικογένειά του κτλ.

Κατά τον συγγραφέα όλα αυτά ήταν προσχήματα (κόλπα) για να πληροφορηθούν, το οικονομικό επίπεδο της οικογένειάς του, αλλά και να συλλέξουν ενδιαφέρουσες πληροφορίες για την Αμερική, όπου ήθελαν να διαφύγουν αργότερα.

-«Γνώριζα ότι μια προσπάθεια για δραπέτευση δεν θα είχε επιτυχία, αφού οι δυνάμεις μου με είχαν εγκαταλείψει. Όταν οι δυο φύλακές μου κοιμήθηκαν προσπάθησα, αλλά χωρίς καμία επιτυχία».

-«Στην αρχή πίστευα ότι η απαγωγή και ομηρία αυτή θα ήταν όπως πολλές άλλες, δηλαδή αφού θα έπαιρναν τα χρήματα οι απαγωγείς θα με άφηναν ελεύθερο. Γι' αυτό άλλωστε στην αρχή παρά τις κακουχίες κρατούσα καλά. Όμως όταν άρχισα να διαπιστώνω ότι παρά την καλή θέλη-

ση της τουρκικής κυβέρνησης, οι κλέφτες κωλυσιεργούσαν, καταλήφθηκα από αβεβαιότητα και απογοήτευση».

-«Διαπίστωνα όλο και περισσότερο την πτώση των δυνάμεών μου γι' αυτό τους παρακάλεσα εκτός από κρασί και ξερά σύκα που έτρωγα μέχρι τότε (αυτά προτιμούσα), να μου δίνουν αυγά, τυρί, γάλα κτλ. Αμέσως ανταποκρίθηκαν, στο βαθμό βέβαια που αυτό ήταν δυνατό. Δύσκολο ήταν να προμηθευτούν το ολλανδικό κίτρινο τυρί, το οποίο προτιμούσα ιδιαίτερα, αλλά και απ' αυτό μου έφεραν κάποτε ένα ολόκληρο κεφάλι. Παράλληλα υπήρξαν και διάφορα φρούτα».

Στη συνέχεια ο Ρίχτερ κάνει αναφορά στους εκατοντάδες Τούρκους στρατιώτες, οι οποίοι συχνά «χτενίζανε» όλα αυτά τα μέρη.

Πάντως φαίνεται ότι οι τουρκικές αρχές είχαν εντοπίσει περίπου την περιοχή, αλλά η πρωταρχική τους επιδίωξη ήταν να μη «χαλαστεί» ο Ρίχτερ. Επομένως και εάν ακόμη τους εντόπιζαν, θα φοβόταν να κάνουν έφοδο, διότι οι κλέφτες θα σκότωναν αμέσως τον όμηρο.

Ο συγγραφέας κάνει αναφορά και στις καθημερινές σημειώσεις που κρατούσε (για να γράψει αργότερα βιβλίο), τις οποίες όμως τελικά τις πήραν οι κλέφτες, διότι εκτίμησαν ότι σε δεδομένη στιγμή θα μπορούσαν να τους βλάψουν.

Επίσης αναφέρεται στη γυναίκα του, η οποία έφθασε στην περιοχή κάτω από αντίξοες συνθήκες για να τον αναζητήσει. Αυτό το γεγονός ήταν για το Ρίχτερ ίσως το χειρότερο στη μεγάλη αυτή περιπέτεια. Όπως θα φανεί στη συνέχεια ήταν και αυτό μια σκηνοθετημένη υπόθεση από τους ληστές και τους συνεργάτες, αφού η γυναίκα του Ρίχτερ στην πραγματικότητα δεν πήγε ποτέ εκεί.

-«Μια νύχτα άκουσα το Γιάννη και το Δεληγιάννη να συζητούν χαμηλοφώνως με ποιο τρόπο θα με σκότωναν (νομίζοντας ότι εγώ κοι-

μόμουνα)..... Το γεγονός αυτό με αναστάτωσε και το ανέφερα στο Θανάση, ο οποίος με καθησύχασε λέγοντας μου ότι «χωρίς την άδειά μου κανείς δεν θα σε πειράξει, λοιπόν μην ανησυχείς». Αυτή τη συζήτηση την επανέλαβαν όμως (κρυφά) και άλλες φορές, όταν έλειπε ο Θανάσης».

-«Κάποτε, ενώ οι κλέφτες βρισκόταν σε απόγνωση, έριξαν τα χαρτιά για να μάθουν τι θα κάνουν με εμένα. Τα χαρτιά έδειξαν ότι έπρεπε να με σκοτώσουν. Έτσι με ειδοποίησαν να ετοιμαστώ, γιατί το βράδυ θα με σκότωναν. Μετά το ηλιοβασίλεμα τους παρακάλεσα να βγω από τη σπηλιά και να μείνω έξω ένα τέταρτο. Μου επέτρεψαν και ενώ ήμουνα έξω έδωσα στον Αντώνη το χέρι για να τον αποχαιρετήσω. Φαίνεται ότι αυτή η κίνηση του χεριού από ένα μελλοθάνατο είχε για αυτόν αλληγορική σημασία και μου απάντησε με μια σφαλιάρα. Για τη συμπεριφορά αυτή του Αντώνη, ενοχλήθηκα πάρα πολύ όλοι οι άλλοι, κάτι που το έδειξαν μάλιστα με έντονο θυμό. Αλλά και ο Αντώνης μετάνιωσε για τη χειρονομία αυτή. Στη συνέχεια έγραψα στο χαρτί τα εξής: «Η τελευταία μου επιθυμία είναι να με σκοτώσετε με τουφεκισμό παρά με άλλον τρόπο». Αυτή μου η παράκληση φαίνεται ότι τους πείραξε, κάτι που το έδειξαν αμέσως με θυμό. Μου εξήγησαν ότι αυτό που αυτοί επιδιώκουν δεν είναι ο θάνατος, αλλά απαλλαγή από τα τόσα εγκόσμια βάσανα. Έτσι θα με έστελναν σε καλύτερο κόσμο όπου θα συναντούσα όλα τα προσφιλή μου πρόσωπα, διότι ένας χριστιανός δεν πεθαίνει (αποδημεί)».

Στη συνέχεια ο Ρίχτερ σχεδόν με μυθιστορηματικό τρόπο περιγράφει τις θρησκοληψίες και τις προλήψεις των ληστών. Αναφέρεται και πάλι στο «ρίξιμο» των χαρτιών, από το οποίο οι ληστές πίστευαν ότι «θα μάθαιναν τι πρέπει να κάνουν με τον όμηρο».

Δοκίμασαν 12 συνεχόμενες φορές, αλλά τα χαρτιά έδειχναν πάντοτε ότι έπρεπε να ζήσει. Αυτό το γεγονός τους «τρέλανε», διότι το θε-

ώρησαν, όπως γράφει ο Ρίχτερ «σημάδι διαβόλου». Μάλιστα υπέθεταν ότι η γυναίκα του είχε διασυνδέσεις με το διάβολο και αυτό τον προστάτευε. Για χάρη όμως του χριστιανισμού έπρεπε αυτή τη γυναίκα να σωθεί και αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν την οδηγήσουν σε μοναστήρι (*άλλη δαιμόνια σκηνοθεσία και παραπλάνηση*).

Στις επόμενες σελίδες ο Ρίχτερ, αφού διηγείται και άλλες παιδαριώδεις προλήψεις των ληστών τους παρουσιάζει ως ανθρώπους που διακατέχονται μόνιμα από έμμονες ιδέες και θρησκοληψία.

Στη συνέχεια διηγείται ότι οι ληστές έκαναν ολόκληρη σκηνοθεσία να απαγάγουν τη γυναίκα του και να την οδηγήσουν σε ένα μοναστήρι.

Να σημειωθεί ότι η γυναίκα του Ρίχτερ, που είχε έρθει από τη Γερμανία, είχε κατασκηνώσει και αυτή στο πλατάνι με την επιτροπή. Μάλιστα δε η γυναίκα του ήταν έγκυος και έτοιμη να γεννήσει. Για να το πετύχουν εξαγόρασαν (ξεγέλασαν) τους φύλακες που ήταν στο πλατάνι και τον διερμηνέα του γερμανικού προξενείου.

Πήραν τη γυναίκα (με τη θέλησή της), διότι της υποσχέθηκαν κάτι που θα ήταν καλό για το Ρίχτερ, όμως την πήγαν στο μοναστήρι. Τελικά την άλλη μέρα η γυναίκα με συνοδεία αστυνομικών και άλλων οδηγήθηκε και πάλι στο πλατάνι. (Όλες οι παραπάνω, αλλά και οι επόμενες ιστορίες με τη γυναίκα του Ρίχτερ δεν έχουν καμία σχέση με την πραγματικότητα, διότι είναι, όπως προαναφέρθηκε σκηνοθεσίες και ψέματα των ληστών, τις οποίες πίστευε ο όμηρος).

Ύστερα από την απαγωγή της γυναίκας του οι ληστές άρχισαν και πάλι τη συζήτηση, εάν πρέπει ή όχι να τον σκοτώσουν. Αυτό το θέμα το είχαν συχνά στις συζητήσεις τους μέχρι στις 22 Αυγούστου (ημέρα ελευθερίας). Η χρησιμοποίηση των χαρτιών ήταν και πάλι η προσφιλής τους μέθοδος. Ενώ συμφωνούσαν όλοι ότι έπρεπε να τον σκοτώσουν δεν

τολμούσε όμως κανείς να αναλάβει αυτό το έργο (δαιμόνιο πλάνο και αυτό).

-«Δεν μπορούσα να εξηγήσω γιατί τους κλέφτες τους απασχολούσε τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα το θέμα αυτό. Ενώ ήθελαν να με σκοτώσουν, κάτι που το συζητούσαν συχνά, δεν το έκαναν ποτέ. Απλοϊκά σκεπτόμενος θα απαντούσε κανείς, «επειδή δεν ήθελαν να υπάρχει μάρτυρας στα εγκλήματα που διέπραξαν». Εγώ πιστεύω ότι ήταν θέμα κάποιας δεισιδαιμονίας, ή το πιθανότερο ότι ενεργούσαν κάτω από τις εντολές προσώπων, που κατηύθυναν όλη την υπόθεση».

Στη συνέχεια ο Ρίχτερ περιγράφει την προσπάθεια που έκαναν οι ληστές να αποσπάσουν χρήματα και από την οικογένειά του. Μάλιστα πίστευαν ότι από τη Γερμανία ήρθαν χρήματα, αλλά το γερμανικό προξενείο δεν τα παρουσίαζε όλα.

-«Αφού οι ληστές πήραν τα χρήματα που μπορούσαν να πάρουν άρχισαν στη συνέχεια να σκέφτονται την απελευθέρωσή μου. Ιδιαίτερα ο Δεληγιάννης επέμενε να τελειώσει αυτή η ιστορία διαφορετικά θα αποχωρούσε, αλλά οι δυο αρχηγοί δεν συνηγορούσαν ακόμη. Μια Κυριακή βράδυ ο Δεληγιάννης αγκάλιασε έναν, έναν τους συντρόφους του και αφού τους αποχαιρέτησε έφυγε. Οι υπόλοιποι μου διηγήθηκαν ότι έφυγε για Θεσσαλονίκη για να δολοφονήσει το Γερμανό πρόξενο. Κάτι τέτοιο όμως δεν είχα ακούσει από τις συζητήσεις τους. Μερικές μέρες αργότερα ύστερα από το ολονύχτιο γύρισμα φάνηκαν πολύ αναστατωμένοι, διότι όπως έλεγαν τους πρόδωσε ο Δεληγιάννης, που ήδη είχε αποχωρήσει. Ότι δέθεν πήγε στην επιτροπή (αυτή που είχε κατασκηνώσει στο πλατάκι), μαρτύρησε το μέρος που οι ληστές είχαν καταθέσει τα λύτρα, πήρε γι' αυτό μια καλή αμοιβή και βέβαια τάχτηκε στις υπηρεσίες τους. Μάλιστα

λέγανε ότι έγινε προϊστάμενος σε έναν σταθμό χωροφυλακής στα σύνορα».

Στην επόμενη σελίδα ο Ρίχτερ περιγράφει την προσπάθεια που έκαναν οι ληστές να μεταπείσουν τον Δεληγιάννη (με γράμματα), αλλά και την προσπάθεια του Λιόλιου να τον σκοτώσει. Αυτός τους απάντησε ότι δεν πρόδωσε ακόμη τη θέση των πρώην συντρόφων του και ότι αν χρειαστεί θα τους φανεί χρήσιμος (και αυτή η ιστορία με τον Δεληγιάννη ήταν μόνο μια σκηνοθεσία και τίποτε άλλο).

-«Όταν διαπίστωσαν οι κλέφτες ότι πράγματι χάθηκαν τα λεφτά άρχισαν με την επιτροπή και πάλι τις διαπραγματεύσεις για την απελευθέρωσή μου. Τώρα ζητούσαν 40.000 Πφούντ και μάλιστα σε τρεις δόσεις τριών συνεχόμενων νυχτών. Επειδή όμως η επιτροπή φοβότανε ότι και πάλι θα εξαπατηθεί έκαναν ένα γραπτό συμφωνητικό (συμβόλαιο).

-«Τώρα πρέπει να επανέλθω στην υπόθεση με τη γυναίκα μου, η οποία βρισκόταν με την επιτροπή στο πλατάνι. Επειδή πλησίαζαν οι μέρες για τη γέννα, ο πρόξενος έδωσε εντολή να τη μεταφέρουν σε ένα γυναικείο μοναστήρι κοντά στον Τίρναβο. Αργότερα πληροφορήθηκα από έναν Τούρκο αξιωματικό ότι το παιδί γεννήθηκε στο δρόμο. Από ότι κατάλαβα από τις συζητήσεις των κλεφτών έκαναν σχέδια να απαγάγουν τη γυναίκα μου για δεύτερη φορά. Αυτό το χρονικό διάστημα συνέπεσε όμως με τις διαπραγματεύσεις που είχαν και πάλι με την επιτροπή. Πιστεύω ότι το σχέδιό τους ήταν να κάνουν την απαγωγή της γυναίκας μου μόλις θα έπαιρναν τη δεύτερη δόση, επομένως το συμβόλαιο δεν ήταν παρά μια νέα απάτη. Ύστερα από αυτά δεν μπορούσε κανείς να έχει καμία εμπιστοσύνη πλέον στους κλέφτες. Οι ίδιοι οι κλέφτες έλεγαν συχνά (για να δικαιολογηθούν), ότι όλοι οι άνθρωποι είναι κλέφτες και ότι και τα μέλη της επιτροπής είναι λωποδύτες. Εδώ όμως πρέπει να αναφέρω ότι

αυτός ο χαρακτηρισμός δεν ισχύει για τον πρόξενό μας, πιθανόν ούτε για τους Τούρκους και Έλληνες υπαλλήλους».

-«Στις 3 Αυγούστου πληρώθηκε η πρώτη δόση των νέων λύτρων, ενώ την άλλη μέρα ήρθαν με τα ζώα κάπου κοντά στη σπηλιά για τη δεύτερη. Δεν γνωρίζω τι ακριβώς ειπώθηκε και τι διαδραματίστηκε κατά την παράδοση των χρημάτων. Πάντως από τις συζητήσεις κατάλαβα ότι δήθεν μαζί με την αποστολή των χρημάτων ήταν και η γυναίκα μου με το παιδί και μόνον ένας χωροφύλακας. Ενώ ερχόταν αυτή η αποστολή, οι βοηθοί (μεσίτες) των κλεφτών πήραν τα λεφτά και έφυγαν παίρνοντας μαζί τους και τη γυναίκα μου, την οποία οδήγησαν στο μικρό μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου, όπου υπήρχε μόνο ένας μοναχός (γνωστός των κλεφτών). Άκουσα επίσης ότι δήθεν ο χωροφύλακας που συνόδευε τα λεφτά και τη γυναίκα σκοτώθηκε επί τόπου από τους μεσίτες. Μάλιστα την άλλη μέρα ο Λιόλιος έφερε και μερικά πράγματα (μεταξύ αυτών και έναν ηλεκτρικό φακό), τα οποία ήταν δήθεν του σκοτωμένου χωροφύλακα».

-«Ύστερα από όλα αυτά, οι κλέφτες και πάλι δεν με ελευθερώσανε, ενώ τη γυναίκα μου με το παιδί πράγματι την είχαν απαγάγει οι άλλοι. Βλέποντας η επιτροπή ότι οι κλέφτες απλά τους κοροϊδεύουν, δεν έστειλαν την τρίτη δόση. Να σημειωθεί ότι η πρώτη και η δεύτερη ήταν συνολικά 28.000».

-«Στις 9 Αυγούστου με διέταξαν να γράψω για δεύτερη φορά γράμμα στο Γερμανό πρόξενο. Κατά λέξη μου υπαγόρευσαν τα εξής: «Είμαι ζωντανός στείλτε όλα τα λεφτά στους κλέφτες και μετά ελευθερία. Εντουάρτ Ρίχτερ». Στη συνέχεια, αφού έγιναν διάφορες συζητήσεις, ο Θανάσης πρόσθεσε διάφορες άλλες απαιτήσεις, όπως 4 χρυσά ρολόγια τσέπης με 4 χρυσές αλυσίδες και 4 χρυσοποίκιλτες μεταξωτές ζώνες. Οι

κλέφτες πίστευαν ότι στη Θεσσαλονίκη το γερμανικό προξενείο είχε υπόλοιπο 1.500 πφούντ και ήθελαν και αυτά».

-«Μόλις ο πρόξενος έλαβε το γράμμα των ληστών έστειλε αμέσως 4.000 πφούντ και τα χρυσά ρολόγια με τις αλυσίδες, αλλά χωρίς τις ζώνες, διότι δεν μπόρεσε σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα να τις προμηθευτεί. Από αυτή τη διαπραγμάτευση και τα νέα λύτρα οι Τούρκοι υπάλληλοι δεν πρέπει να πληροφορήθηκαν τίποτε. Έτσι λοιπόν όταν τη νύχτα της 21 προς 22 Αυγούστου ο Θανάσης και ο Λιόλιος επέστρεψαν από τη νυχτερινή τους έξοδο, είχαν τις δερμάτινες τσάντες, και κάποια άλλα βάζα γεμάτα από χρυσές λίρες. Αμέσως τα άδειασαν στο δάπεδο της σπηλιάς και άρχισαν να τα μετρούν. Το ποσό ήταν περίπου 1.400 πφούντ. Σύμφωνα με τις δηλώσεις τους είχαν δώσει ήδη κάποιες λίρες ως ανταμοιβή στους μεταφορείς, αλλά και σε κάποιους άλλους βοηθούς (πληροφοριοδότες). Σύνολο 1.500 πφούντ. Όπως πληροφορήθηκα όμως αργότερα από τον πρόξενο, οι κλέφτες είχαν πάρει το συμφωνηθέν ποσό, δηλαδή 4. 000 πφούντ. Τι έγιναν λοιπόν τα υπόλοιπα 2.500 πφούντ κανείς δεν έμαθε».

Στη συνέχεια ο Ρίχτερ περιγράφει πως οι κλέφτες μοίρασαν τις λίρες και τα ρολόγια με τις αλυσίδες.

Ύστερα από όλα αυτά περιγράφει τη νέα και έντονη συζήτηση των κλεφτών αν πρέπει να τον σκοτώσουν, (που, ποιος και με ποιόν τρόπο). Μάλιστα γι' αυτόν το λόγο είχαν κατέβει όλοι μαζί πιο χαμηλά προς την κοιλάδα. Εκεί παρουσιάζει και πάλι τις προλήψεις, τις θρησκευτικές και τους κώδικες των κλεφτών. Και ενώ συνέβαιναν όλα αυτά εξαφανίστηκε ο Αντώνης, χωρίς να καταλάβει κανείς τίποτε.

Ο Ρίχτερ πιστεύει ότι ένας από τους λόγους της εξαφάνισής του ήταν και το ότι ήθελαν να του αναθέσουν την εκτέλεσή του (και η παραπάνω ιστορία δεν ήταν παρά μια καλοστημένη σκηνοθεσία).

-«Ύστερα από τη δραπέτευση του Αντώνη οι υπόλοιποι καταλήφθηκαν από ανησυχία, διότι πάνω απ' όλα θα πρόδιδε το μέρος που είχαν κρυμμένα τα λεφτά (στο μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου). Γι' αυτό έπρεπε να προλάβουν να πάνε στο μοναστήρι και να πάρουν τα λεφτά πριν φθάσει η αστυνομία. Έτσι όλοι μαζί ανεβαίναμε βιαστικά προς τη σπηλιά, ενώ για εμένα η δίψα γινόταν όλο και πιο βασανιστική, αφού κανείς δεν είχε νερό. Όταν μετά από πολύ ώρα φθάσαμε στη σπηλιά μου έδειξε ένας κάποια φώτα μακριά, πιθανόν ήταν μια πόλη και μου είπε ότι εκεί έχει νερό. Αμέσως μετά μου έδωσαν ένα σημείωμα για τον Γερμανό πρόξενο, με την εντολή να μη μου το δούνε οι Τούρκοι υπάλληλοι. Στη συνέχεια μου έδωσαν το πορτοφόλι μου, όπου έριξαν μέσα 10 λίρες. Τι είπαν μεταξύ τους οι κλέφτες δεν κατάλαβα, διότι ήμουνα τόσο διψασμένος που σχεδόν είχα χάσει τις αισθήσεις. Ξαφνικά και ανέλπιστα έρχεται ένας κοντά, μου δίνει το χέρι και μου λέει «αντίο». Αμέσως ακολούθησαν και οι υπόλοιποι με τη σειρά. Μου έδειξαν και πάλι τα μακρινά φώτα (ήταν η Ελασσόνα), ενώ ένας από αυτούς με ακολούθησε για λίγο. Στην αρχή δεν ήθελα να πιστέψω ότι πράγματι το εννοούσαν και περίμενα να με τουφεκίσουν από πίσω»

Στη συνέχεια ο Ρίχτερ περιγράφει τη διαδρομή του προς την ελευθερία, η οποία ήταν δύσκολη αφού ήταν διψασμένος και εξουθενωμένος. Μέσα σε όλα αυτά έπρεπε να πάει το δυνατόν συντομότερα πρώτα στο τουρκικό φυλάκιο των συνόρων για να τους πει ότι οι ληστές θα πάνε στο μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου να πάρουν τα λεφτά και να σκοτώ-

σουν ενδεχομένως τη γυναίκα του και το παιδί (ήταν η τελευταία σκηνοθεσία και παραπλάνηση).

Περίπου στις μια τα μεσάνυχτα έφτασε τελικά στο σταθμό, όπου περιγράφει με κάθε λεπτομέρεια τον τρόπο παρουσιάσής του και τις δυσκολίες συνεννόησης με τους φρουρούς, αφού κανείς τους δε μιλούσε τις γλώσσες που αυτός μιλούσε.

-«Αμέσως έδωσα στον αξιωματικό να καταλάβει ότι για όλα αυτά προέχει να ενημερωθεί ο στρατιωτικός διευθυντής της Ελασσόνας και όχι η επιτροπή που είχε κατασκηνώσει στον πλάτανο. Είχα περισσότερη εμπιστοσύνη στον τουρκικό στρατό, παρά στην επιτροπή που αποτελούσαν από προδότες. Ο αξιωματικός έστειλε άνθρωπο στην Ελασσόνα και Τσαριτσάνη για να ειδοποιήσει να έρθουν να με πάρουν. Δυστυχώς άργησαν, αφού ήρθαν περίπου στις τέσσερις, ένας αξιωματικός με έξι ιππείς και ένα επί πλέον άλογο.....Στις πέντε φθάσαμε στην Ελασσόνα. Εκεί ήταν κατά τύχη ο στρατηγός Σαϊντ Πασά, ο οποίος με υποδέχθηκε και με οδήγησε στον συνταγματάρχη Σερβέτ Μπέη, ο οποίος ήταν υπεύθυνος για θέματα ληστειών και κλεφτών. Αφού τους διηγήθηκα σύντομα τα κυριότερα που είχαν σχέση με την απαγωγή, τους παρακάλεσα να βιαστούν να στείλουν ανθρώπους να σώσουν τη γυναίκα μου και το παιδί (η συνομιλία έγινε στα γαλλικά). Ξαφνικά όμως πήρα την εξής απροσδόκητη και απογοητευτική απάντηση: «Η κυβέρνηση έδωσε άδεια σε εσάς για να έρθετε στη χώρα μας και όχι στη γυναίκα σας, γι' αυτό λοιπόν δεν έχουμε καμία υποχρέωση να μεριμνήσουμε γι' αυτήν». Την ίδια στιγμή παρακάλεσα θερμά να το κάνουν αυτό για χάρη μου, κάτι που τελικά έγινε αποδεκτό, αφού έστειλαν αμέσως 30 άνδρες στο μοναστήρι».

Εννοείται ότι οι κλέφτες έφυγαν ανενόχλητοι και διασκορπίστηκαν σε εντελώς διαφορετική κατεύθυνση, αφού κατόρθωσαν μέσω του πα-

ραπλανημένου Ρίχτερ να βάλουν το στρατό και την αστυνομία να δώσουν αλλού προτεραιότητα και να ψάχνουν «άλλα αντί άλλων».

-«Ύστερα απ' όλα αυτά οι δυο ανώτατοι αξιωματικοί αποχώρησαν, ενώ αμέσως μετά με περικύκλωσαν άλλοι κατώτεροι αξιωματικοί, οι οποίοι περίπου για τρεις μήνες με περισσότερους από 1.500 στρατιώτες έψαχναν ανελλιπώς και απεγνωσμένα για μένα».

Στη συνέχεια ο Ρίχτερ περιγράφει τους διάφορους ανθρώπους που τον επισκέφθηκαν, τη διαμονή του στο σπίτι ενός κυβερνητικού υπαλλήλου και τα συγχαρητήρια τηλεγραφήματα που δέχθηκε εκεί στην Ελασσόνα.

Εκεί είχε επίσης πάντοτε καλή φύλαξη (προστασία), διότι όλα μπορούσαν και πάλι να συμβούν. Μάλιστα του είχαν δώσει ως συνοδό και ένα νεαρό που γνώριζε γερμανικά. Παρά το γεγονός ότι οι Τούρκοι στρατιωτικοί έκαναν το παν για τον Ρίχτερ, διηγείται ότι εκεί στη Ελασσόνα ήταν η χειρότερη φάση της ζωής του, διότι υπέφερε από ζέστη, απογοήτευση και έλλειψη καλής τροφής. Μάλιστα πίστευε ότι κάποια στιγμή θα έρθει και το τέλος του.

-«Λίγες ώρες μετά την άφιξή μου στην Ελασσόνα έφθασε και μια μεγάλη ομάδα από τους κατοίκους του χωριού Κοκκινοπλός για να με δούνε και να με συγχαρούνε. Μεταξύ τους ήταν και ο καλός άνθρωπος που με φιλοξένησε στο σπίτι του».

Πρόκειται για το Γιάννη Μουρώνη με αρκετούς συγχωριανούς. Φυσικά και αυτή η επίσκεψη των Κοκκινοπλιτών δεν ήταν παρά μια καλοστημένη σκηνοθεσία, τα παρασκήνια της οποίας δεν έμαθε ποτέ ο άμοιρος Ρίχτερ.

Συνεχίζοντας γράφει ότι του ετοίμασαν μια συνοδεία να τον μεταφέρει στον σιδηροδρομικό σταθμό, από όπου θα έπαιρνε το δρόμο της

επιστροφής. Ακριβώς τότε τον ενημέρωσαν όμως ότι οι στρατιώτες δεν βρήκαν τελικά το μοναστήρι, αλλά ούτε και τη γυναίκα του με το παιδί, παρά τις απεγνωσμένες προσπάθειες. Γι' αυτό λοιπόν ανέβαλε το ταξίδι που είχε προγραμματιστεί για τις 24 του μηνός, κάτι που δεν άρεσε στους Τούρκους, διότι ήθελαν όσο το δυνατόν νωρίτερα να τον «ξεφορτωθούν».

Ύστερα από τη διαμαρτυρία του και την παρέμβαση ανώτερων αξιωματούχων του έδωσαν την άδεια να μείνει στην Ελασσόνα όσο θέλει.

Τελικά χωρίς να μάθει τίποτε από τη γυναίκα του στις 26 του μηνός αναχώρησε από την Ελασσόνα κρυφά, διότι φοβόταν πάρα πολύ τους ληστές και τους πληροφοριοδότες. Με συνοδεία 25 στρατιωτών και χωροφυλάκων (όλοι ιππείς και μια κλειστή άμαξα για τον Ρίχτερ), πήρε το δρόμο της επιστροφής από το πέρασμα (στενά) του Σαρανταπόρου προς τα Σέρβια και από εκεί στην Κοζάνη, όπου όπως γράφει είχε κανείς τη δυνατότητα να τηλεγραφήσει στα γαλλικά, κάτι που δεν είχε στην Ελασσόνα.

-«Εκεί στην Κοζάνη τηλεγράφησα για πρώτη φορά στην οικογένειά μου στην Jena και ρώτησα για τη γυναίκα μου. Από κακή συνεννόηση δεν πήρα απάντηση. Στο Μοναστήρι είχε ξεσπάσει η χολέρα και είχε μεταδοθεί μέχρι την Κοζάνη. Επειδή στο ξενοδοχείο που πήγα, την προηγούμενη μέρα είχε πεθάνει ένας από χολέρα το εκκένωσαν. Ευτυχώς μόλις πρόλαβα και πήρα τα πράγματά μου. Παράλληλα ο Δήμαρχος φρόντισε να περάσουν όλοι όσοι έρχονται από το Μοναστήρι από καραντίνα. Ο πολύ καλός Καϊμακάμης (Έπαρχος, Κυβερνήτης) της Κοζάνης μου έδωσε εκ μέρους της κυβέρνησης 1000 Piaster, για το ταξίδι μου μέ-

χρι τη Θεσσαλονίκη. Από Κοζάνη φύγαμε στις 29 Αυγούστου στις 3 το πρωί».

Στη συνέχεια ο Ρίχτερ περιγράφει μια άλλη δυσάρεστη περιπέτεια για να φθάσει τελικά στις 30 Αυγούστου στη Θεσσαλονίκη (πρώτα με άμαξα και μετά με το τρένο). Εκεί τον υποδέχθηκαν πολλοί Τούρκοι και Γερμανοί επίσημοι και στη συνέχεια του πρόσφεραν ότι χρειάστηκε από ιατρική περίθαλψη, φαγητό και φύλαξη. Στις 6 Σεπτεμβρίου πήρε το δρόμο της επιστροφής για την Jena, ενώ ένας μυστικός αστυνομικός τον ακολούθησε μέχρι τα σερβικά σύνορα. Τελικά στις 16 Σεπτεμβρίου έφθασε στην ιδιαίτερή του πατρίδα τη Jena.

Στις δύο τελευταίες σελίδες, οι οποίες μεταφράζονται ολόκληρες ο Ρίχτερ αποκαλύπτει με ένα μυθιστορηματικό τρόπο το περιεχόμενο του σημειώματος που του είχαν δώσει οι κλέφτες και την τύχη της γυναίκας του. Παράλληλα εκφράζει κάποιες απόψεις, οι οποίες βοηθούν τον αναγνώστη να κατανοήσει ίσως λίγα περισσότερα πράγματα από την περίπλοκη αυτή υπόθεση.

-«Το σημείωμα που μου έδωσαν οι ληστές για να το δώσω κρυφά στο Γερμανό πρόξενο (μου είχαν πει ότι οι Τούρκοι δεν έπρεπε να το δουν) είχε το εξής περιεχόμενο:

τη 10 Αυγούστου 1911 (παλιό ημερολόγιο)

Λάβαμε 1.500 πφούν σε χρήμα. Επίσης τέσσερα χρυσά ρολόγια και τέσσαρις ασημένιες αλυσίδες με χρυσό επίχρυσμα. Αυτά έχουμε λάβει ως ανταλλαγή.

Υπογράφουμε:

*Αρχηγός
Λιόλιος*

*Υπαρχηγός
Αθανάσιος Στρατής»*

-«Σύμφωνα λοιπόν με τις επιθυμίες των ληστών έδωσα το παραπάνω σημείωμα στο Γερμανό πρόξενο. Επομένως οι κλέφτες πήραν και μετέφεραν στο μοναστήρι Άγιος Γεώργιος 28.000 πφούντ.

Ύστερα από την προδοσία του Αντώνη, πιθανόν να έχασαν όλα αυτά τα λεφτά. Βέβαιο είναι ότι ο καθένας τους πήρε από 300 πφούντ, δηλαδή τα τελευταία λύτρα που έστειλαν οι Γερμανοί, τα οποία έβαλαν στο σελάχι τους. Ποιος ακριβώς έστειλε το μεγαλύτερο μέρος από τα λεφτά αυτά δεν γνωρίζω. Πάντως αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω τον εργοστασιάρχη της «Textilbranche», ο οποίος από αγάπη και ενδιαφέρον για την επιστήμη, διέθεσε ένα σεβαστό ποσό.

Στην προσπάθειά μου να χυθεί άπλετο φως σε όλη αυτήν τη διαδικασία, από μεν την τουρκική κυβέρνηση δεν υπήρξε καμία στήριξη, (για πολιτικούς λόγους), από δε τη γερμανική υπήρξε ελλιπής.

Διαπίστωσα ότι ποτέ οι Γερμανοί, πρόξενος και υποπρόξενος δεν πήγαν στο πλατάνι, ούτε κάπου κοντά στη σπηλιά.

Στον πρόξενο δεν ήταν καθόλου γνωστές οι διαπραγματεύσεις που λένε οι ληστές ότι έκαναν μαζί του.

Πιθανότατα οι ίδιοι οι ληστές εξαπατήθηκαν από άλλο ένα πρόσωπο που τους παρουσιάστηκε ως Γερμανός πρόξενος. Επίσης ποτέ ένας διερμηνέας του Γερμανού προξένου δεν ήρθε στο πλατάνι.

Επίσης για την ανεξήγητη ιστορία με τη γυναίκα μου κανείς δεν μου διευκρίνισε κάτι. Βέβαιο είναι ότι, οι ληστές, οι Τούρκοι υπάλληλοι, αλλά και εγώ ήμασταν πεπεισμένοι ότι η γυναίκα μου είχε έρθει. Επομένως το ρόλο της γυναίκας μου τον έπαιξε μια άλλη γυναίκα.

Τελικά δίνω στα συμβάντα αυτά την εξής εξήγηση:

Τα πρόσωπα που ανέλαβαν να μεσολαβήσουν μεταξύ των ληστών και της τουρκικής κυβέρνησης, ξεγέλασαν και τους μεν και τους δε για να αποσπάσουν για τον εαυτό τους περισσότερα χρήματα.

Όταν έφτασα στη Θεσσαλονίκη νόμιζα ακόμη ότι η γυναίκα μου ήταν όμηρος των ληστών. Εκεί τελικά πληροφορήθηκα ότι το πιο αγαπημένο μου πλάσμα στον κόσμο ζει και ότι δεν της συνέβη τίποτε από όλα αυτά».

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΤΙΤΛΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΡΙΧΤΕΡ

-Το παραπάνω βιβλίο είναι μια πρωτογενής πηγή, ένα ντοκουμέντο με πολλά χρήσιμα στοιχεία, που γράφτηκε από έναν δυτικό επιστήμονα με σπουδές στη Γερμανία, στην Αγγλία και στην Αμερική. Όμως φαίνεται ότι ο δραστήριος και φιλόδοξος συγγραφέας άδραξε τη μοναδική ευκαιρία, που του πρόσφερε η δυσάρεστη περιπέτεια της ομηρίας του να γράψει ένα βιβλίο «μπεστ σέλλερ».

Έτσι από τη μια έδωσε ιδιαίτερη έμφαση σε στοιχεία που κέντριζαν το ενδιαφέρον του δυτικού αναγνώστη, ενώ από την άλλη μεγαλοποίησε ενδεχομένως κάποια άλλα στοιχεία προσθέτοντας σ' αυτά και μυθιστορηματική πλοκή.

Πέρα απ' όλα αυτά μεγάλο μέρος του παραπάνω βιβλίου στηρίζεται, κυρίως στην παραπλάνηση και παραπληροφόρηση του συγγραφέα, αφού οι απαγωγείς και οι συνεργάτες τους με εντυπωσιακή δεξιοτεχνία του είχαν δημιουργήσει μια απίθανη «εικονική πραγματικότητα».

Να σημειωθεί ότι, ο Ρίχτερ έφυγε από το μάταιο τούτο κόσμο παίρνοντας μαζί του όλη αυτή την «εικονική πραγματικότητα», με εξαίρεση βέβαια την ιστορία-φάρσα με τη γυναίκα του και τη «διεθνή επιτροπή» που δήθεν είχε κατασκηνώσει στον πλάτανο.

Δεν έμαθε λοιπόν ποτέ ο Ρίχτερ ότι:

-Οι υπογραφές (διαφόρων κατοίκων), που του παρουσίασαν οι ληστές ήταν πλαστές.

-Τα μυστικά που νόμιζε ότι αποσπούσε κρυφακούγοντας τους ληστές ήταν στημένα και παραπλανητικά.

-Οι διαπραγματεύσεις (έτσι όπως του τις παρουσιάζανε), ήταν ψεύτικες.

-Η σύλληψη των τριών ληστών (Λιόλιου, Στρατή, Αντώνη) και όλη η υπόλοιπη ιστορία ήταν φανταστική.

-Οι συζητήσεις και οι αψιμαχίες μεταξύ των ληστών εξ αιτίας της μακροχρόνιας απουσίας των παραπάνω ληστών (33 μέρες) ήταν ένα θέατρο.

-Οι πληροφοριοδότες και οι άλλοι βοηθοί των ληστών δεν ανέρχονταν στον αριθμό που οι ληστές παρουσιάζαν στον όμηρο (33 μόνο οι πληροφοριοδότες).

-Όλη η ιστορία με τη «διεθνή επιτροπή», δεν ήταν παρά ένα φανταστικό σενάριο.

-Οι συζητήσεις των ληστών για το φόνο του ομήρου και τα χαρτιά που «έριχναν» για να μάθουν τι πρέπει να κάνουν (πότε θα φονευθεί ο Ρίχτερ, από ποιόν, με ποιόν τρόπο, πού), ήταν μια καλοστημένη φάρσα.

-Οι ληστές εσκεμμένα παρουσιάζονταν στον όμηρο, ως θρησκόληπτοι, προληπτικοί και δεισιδαίμονες.

-Η έξοδος του Δεληγιάννη με σκοπό να δολοφονήσει τον πρόξενο της Θεσσαλονίκης και η υποτιθέμενη δραπέτευση και προδοσία δεν είχε καμία σχέση με την αλήθεια.

-Η δραπέτευση του Αντώνη και η ενδεχόμενη προδοσία για την «κρυψώνα» των χρημάτων εντάσσονταν στο τελικό σχέδιο των ληστών και των συνεργατών των. Με την ευκαιρία πρέπει να σημειωθεί ότι όλα τα

χαρακτηριστικά του Αντώνη (σύμφωνα με τις περιγραφές του ίδιου του Ρίχτερ) παραπέμπουν ίσως σε Έλληνα αξιωματικό.

-**Όλη** αυτή η ιστορία με τα χρήματα που δήθεν χάθηκαν εντάσσονταν στην ειδική παραπλανητική τακτική.

-**Ευτυχώς** ο άμοιρος Ρίχτερ δεν έμαθε ποτέ ότι οι ευγενικοί, καλόκαρδοι και αθώοι Κοκκινοπλίτες που ήρθαν στην Ελασσόνα να τον συγχαρούν, συνοδευόμενοι μάλιστα και από τον «καλό άνθρωπο» που τον φιλοξένησε (Μαρωνίδα), δεν ήταν καθόλου αθώοι.

-**Ο Ρίχτερ** δεν πληροφορήθηκε ποτέ ότι ακόμη και όταν απελευθερώθηκε ενεργούσε, παρά τη θέλησή του για λογαριασμό των ληστών, αφού ζητούσε επιτακτικά από τον τουρκικό στρατό και την αστυνομία (κάτι που πέτυχε), να σπεύσουν πρώτα απ' όλα στο μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου για να σώσουν τη γυναίκα του, το παιδί του και τα χρήματα. Ως γνωστόν τίποτε απ' όλα αυτά δεν υπήρξε, αντίθετα δόθηκε χρόνος στους ληστές να εξαφανιστούν και να μη αφήσουν ίχνη.

-**Τέλος** ο μεγάλος Γερμανός επιστήμονας και αλπινιστής δεν έμαθε ποτέ, ότι όλη αυτή η περίπλοκη ιστορία της απαγωγής και ομηρίας του ήταν ένα καλά οργανωμένο ελληνικό εγχείρημα με σκοπό **να ωφελήσει την Ελλάδα εθνικά, διπλωματικά, πολιτικά και ψυχολογικά, στην πιο κατάλληλη στιγμή και συγχρόνως να βλάψει αντίστοιχα τον μεγάλο αντίπαλο εκείνης της εποχής, δηλαδή την Οθωμανική Αυτοκρατορία.**

Με λίγα λόγια ο εγγράμματος, μορφωμένος, πολύξερος και κομογουρισμένος Ρίχτερ, αλλά και όλοι οι εμπλεκόμενοι Τούρκοι και Γερμανοί αξιωματούχοι παραπλανήθηκαν με έναν τόσο εντυπωσιακό τρόπο από τους αγράμματος και αμόρφωτους ληστές, ώστε θα τον ζήλευε και ο πιο ευφάνταστος σεναριογράφος.

Όλη αυτή η ιστορία θυμίζει τον αγράμματο, αλλά θυμόσοφο μπάρμπα Μήτσο του χωριού και τον μορφωμένο και πολύξερο γιο του.

«Εσείς οι γραμματιζούμενοι που ξέρετε πολλά (έλεγε ο πρώτος) είστε χαλαροί στο μυαλό και δεν φοβόσαστε ότι ο καθένας μπορεί να σας γελάσει. Εμείς που είμαστε «σφυριά» (αγράμματοι), όλο λογισμούς και υπόνοιες βάζουμε για όλα αυτά που δεν ξέρουμε.

Όμως είμαστε σαν την καρακάξα που, ενώ ξέρει να κάνει μόνο «κρά», ποτέ δεν πιάνεται στην παγίδα».

Τριάντα χρόνια μετά τη μεγάλη περιπέτεια του Ρίχτερ, στην ίδια χώρα και στο ίδιο χωριό, η μοίρα θέλησε να ξαναπαίξει ένα συγκινητικό, αλλά και μοιραίο παιχνίδι με την οικογένεια Ρίχτερ.

Ο ΦΡΙΤΣ ΡΙΧΤΕΡ ΣΤΟΝ ΚΟΚΚΙΝΟΠΛΟ

Το 1941 και ενώ η πατρίδα μας βρισκόταν υπό την γερμανοϊταλική κατοχή, έρχεται στον Κοκκινοπλό ένας Γερμανός αντισμήναρχος, ο οποίος ζήτησε να τον οδηγήσουν στο σπίτι του Γιάννη Μαρωνίδη, διότι ήθελε να το δει και να κοιμηθεί στο αρχοντικό, όπου πριν 30 χρόνια φιλοξενήθηκε ο Γερμανός Ρίχτερ.

Οι Κοκκινοπλίτες έδειξαν με προθυμία στον ξένο αξιωματικό το σπίτι του Μουρώνη, το οποίο όμως ήταν κλειδωμένο, αφού οι νοικοκυραίοι λόγω του πολέμου είχαν φύγει στην Κατερίνη.

Τότε ο Γερμανός, αφού φωτογράφησε και περιεργάστηκε το όμορφο αρχοντικό, αλλά και το πανοραμικό βλαχοχώρι ευχαρίστησε τους κατοίκους-ξεναγούς και έφυγε. Ο επισκέπτης ονομαζόταν Φριτς Ρίχτερ και δεν ήταν άλλος από τον γιο του Εντουαρτ Ρίχτερ.

Δε γνωρίζουμε βέβαια εάν ο Φρίτς πληροφορήθηκε ποτέ- και πώς αντέδρασε εάν πληροφορήθηκε- ότι, δυο χρόνια μετά (1943), οι συμπατριώτες του πυρπόλησαν συθέμελα αυτό το όμορφο και ιστορικό κεφαλοχώρι, σφάγιασαν πολλά γυναικόπαιδα και μαζί με όλα αυτά έγινε αποκαΐδια και το θαυμάσιο αρχοντικό.

Δε γνωρίζουμε εάν πληροφορήθηκε ότι, ο μπάρμπα Γιάννης Μουρώνης, τον οποίο είχε διακαή πόθο να γνωρίσει, έφυγε από τη ζωή αμέσως μετά το ολοκαύτωμα του Κοκκινοπλού.

Δε γνωρίζουμε εάν ο Φρίτς έμαθε ποτέ ότι, μέσα στο σπίτι του Μουρώνη και μάλιστα σε περίοπτη θέση ήταν αναρτημένες για 30 ολόκληρα χρόνια και δυο μεγάλες φωτογραφίες της οικογένειας Ρίχτερ (μεταξύ αυτών και ο ίδιος).

Τις παραπάνω φωτογραφίες τις έστειλε ο Εντουαρτ το 1912 στο Μουρώνη. Αυτός για να τον τιμήσει, ίσως και να του ζητήσει έμμεσα συγγνώμη για την παρασπονδία (απαγωγή και ομηρία), ανάρτησε εφ' όρου ζωής τις φωτογραφίες του.

Επειδή όμως *«η τύχη είναι κοινή και το μέλλον άορατον»*, η μοίρα δυστυχώς δεν επιφύλασσε στο Φρίτς καλύτερη τύχη.

Λέγεται ότι την ίδια εποχή άφησε την τελευταία του πνοή εδώ στην Ελλάδα, όταν καταρρίφτηκε το αεροπλάνο του.

ΕΚΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΚΛΟΠΗ, Η ΑΡΠΑΓΗ ΚΑΙ Η ΑΠΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΓΕΝΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Στο παρόν κεφάλαιο πραγματοποιείται μια πιο διεξοδική αναφορά στους κλέφτες, τους ληστές, τους απαγωγείς και τους καπεταναίους που έδρασαν ιδιαίτερα μετά την επανάσταση του 1821 στον ελληνικό, αλλά και στον τουρκοκρατούμενο χώρο. Αυτό θα βοηθήσει ίσως τον αναγνώστη να αποκτήσει μια πιο σφαιρική και αντικειμενική εικόνα για την απαγωγή και ομηρία του Ρίχτερ. Βέβαια το θέμα αυτό δεν είναι δυνατόν να εξαντληθεί μέσα σε λίγες σελίδες, αφού είναι πολυδιάστατο, περίπλοκο και με εθνικές, κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές προεκτάσεις και καταβολές. Οι ρίζες του φθάνουν, όπως θα δούμε στη συνέχεια στην προϊστορική εποχή των Ελλήνων. Τι άνθρωποι ήταν λοιπόν οι περιβόητοι κλέφτες-ληστές που έδρασαν μέχρι και τη δεκαετία του 1930;

-Ήταν κλέφτες και καπεταναίοι με την προεπαναστατική σημασία;

-Ήταν ληστές, απαγωγείς, εκβιαστές και αδίστακτοι φονιάδες;

-Ήταν περήφανοι και ελεύθεροι ιδεαλιστές αντάρτες;

-Ήταν οι προστάτες των φτωχών, των ορφανών και των καταπιεσμένων;

-Ήταν αδικημένοι, ντροπιασμένοι και καταφρονημένοι νοικοκυραίοι, που «έπαιρναν το νόμο στα χέρια τους» για να ξεπλύνουν τη ντροπή, την αδικία και την ατιμία που είχαν υποστεί από τους δυνατούς της κοινωνίας και τους ασύδοτους εκφραστές του νόμου;

ΚΛΟΠΗ ΚΑΙ ΑΠΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Ας πάρουμε όμως την ιστορία από την αρχή και ας ανατρέξουμε πρώτα στους ένδοξους αρχαίους προγόνους μας, οι οποίοι όπως είναι γνωστό, είχαν αναδείξει τον πιο λαμπρό πολιτισμό.

Η κλοπή, η αρπαγή και η απαγωγή φαίνεται ότι δεν είναι άγνωστες συνήθειες (αδυναμίες) στο γένος των Ελλήνων, αφού η άγραφη προϊστορία τους, αλλά και η γραπτή στους -ιστορικούς χρόνους- βρίθουν απ' αυτές.

Τα έπη του Ομήρου (Ιλιάδα, Οδύσσεια), που αποτελούν τα πρώτα και πιο σημαντικά ελληνικά και ευρωπαϊκά γραπτά μνημεία, έχουν ως κύριο θέμα την αρπαγή και ομηρία της «*Ωραίας Ελένης*».

Τα σχεδόν εξίσου παλιά και σημαντικά συγγραφικά έργα του Ησίοδου (Θεογονία, Έργα και Ημέραι) βρίθουν από κλοπές, αρπαγές και απαγωγές, ιδιαίτερα μεταξύ των θεών.

Όλη η υπόλοιπη ελληνική μυθολογία είναι επίσης γεμάτη από αρπαγές, κλοπές και απαγωγές θνητών και αθανάτων. Ενδεικτικά αναφέρονται μερικοί πολύ γνωστοί μύθοι:

-Κάποτε ο Δίας -πατέρας θεών και ανθρώπων- ερωτεύτηκε μια θνητή και πανέμορφη κοπέλα με το όνομα Ευρώπη. Για να την απαγάγει μεταμορφώθηκε σε ταύρο, έχοντας συνεργούς τον Ερμή και τον Ποσειδώνα.

-Κάτι παρόμοιο συνέβη και με την Περσεφόνη την κόρη της θεάς Δήμητρας. Σύμφωνα με το γνωστό μύθο, ο θεός του Άδη ο Πλούτωνας ερωτεύτηκε την Περσεφόνη και με την έγκριση του Δία την απήγαγε και την κράτησε στο σκοτεινό βασίλειο του Άδη.

Πέρα από τις αρπαγές και τις ομηρίες οι θεοί χαρακτηρίζονταν από όλες τις άλλες ανθρώπινες αδυναμίες, αφού ζήλευαν, έκλεβαν, αγαπούσαν, μισούσαν κτλ. Κάποιες φορές μάλιστα οι θνητοί, που έτσι και

αλλιώς είχαν τα παραπάνω χαρακτηριστικά (αδυναμίες) έκλεβαν και από τους ίδιους τους θεούς. Είναι σε όλους γνωστός ο μύθος του θνητού Προμηθέα, που έκλεψε από τους θεούς τη φωτιά, δηλαδή τη σοφία και τη γνώση και τα έδωσε στους ανθρώπους.

-Ο «Φτεροπόδης» Ερμής εκτός από προστάτης των γυμναστηρίων, των αθλητών, των αγγελιαφόρων, των ποιμένων, των εμπόρων και των γραμμάτων ήταν και **προστάτης των κλεφτών**. Πρώτη σημαντική πράξη του παραπάνω θεού, αμέσως μετά τη γέννησή του, ήταν η κλοπή ενός κοπαδιού 50 αγελάδων από την Πιερία (ιδιοκτησία του Απόλλωνα).

-Σύμφωνα με άλλο μύθο ο Ερμής ξεγέλασε και απήγαγε τον Γανυμήδη για να τον οδήγησε στον πατέρα του Δία. Το παρατσούκλι του Ερμή «Κλεπτόσυνος» και «Ληιστήρ» αποδίδεται στο γεγονός ότι προστάτευε τους κλέφτες, ενώ επιδίδεταν και ο ίδιος στην κλοπή και την απαγωγή. Λέγεται μάλιστα ότι το έθιμο της κλοπής των ζώων μεταξύ των ποιμένων, με την έννοια της γενναίας, ανδρικής και έξυπνης πράξης, έχει τις ρίζες του στον «Κλεπτόσυνο» θεό.

Στους ιστορικούς χρόνους, αλλά και αργότερα, στον λαμπρό κατά τ' άλλα ελληνικό πολιτισμό, δεν λείπουν οι κλοπές, οι αρπαγές και οι απαγωγές.

-Ο Ηρόδοτος- πατέρας της ιστορίας- αρχίζει το σημαντικό του συγγραφικό έργο κάνοντας αναφορά (σύμφωνα με την παράδοση) στις αμοιβαίες αρπαγές και ομηρίες γυναικών από τους Ασιάτες και τους Έλληνες.

-Στην την Αθηναϊκή Πολιτεία η λέξη απαγωγή σήμαινε *«βίαια προσαγωγή του δράστη κάποιων αδικημάτων, ενώπιον του αρμόδιου άρχοντα»*.

-Ο Αριστοτέλης θεωρούσε την πειρατεία ως ένα φυσιολογικό επάγγελμα.

-Σύμφωνα με τον Ξενοφώντα οι Σπαρτιάτες εκπαίδευαν τα παιδιά στην *«αρπαγή και κλοπή»*, αφού είχαν ένα εκπαιδευτικό παιχνίδι (αγώνα),

όπου οι νέοι προσπαθούσαν να κλέψουν τυρί από ένα βωμό, τον οποίο φύλαγαν μαστιγοφόροι. Οι νικητές επιβραβεύονταν και θεωρούνταν άξια τέκνα της Σπάρτης.

ΚΛΕΦΤΑΡΜΑΤΟΛΟΙ

ΚΛΟΠΗ ΚΑΙ ΑΠΑΓΩΓΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας κάποια νησιά επιδίδονταν συστηματικά στην πειρατεία από την οποία ζούσαν, ενώ πίστευαν ότι προστατεύονταν από την **«Παναγιά Κλέφτρα»**.

Την ίδια εποχή οι ανυπότακτοι κλέφτες (αντάρτες) της ξηράς, που κατοικούσαν στα απρόσιτα βουνά και που επίσης λάτρευαν ιδιαίτερα την Παναγιά, (τη θεωρούσαν προστάτιδα τους), ζούσαν κυρίως από την πατροπαράδοτη αυτή συνήθεια.

Είναι αυτονόητο ότι στο χριστιανισμό, που είναι θρησκεία της αγάπης, της ειρήνης και της δικαιοσύνης, όχι μόνο δεν έχουν καμία θέση και δεν ευλογούνται ενέργειες όπως η κλεψιά και η απαγωγή, αλλά αντίθετα θεωρούνται **θανάσιμα αμαρτήματα**. Να σημειωθεί ότι το **«ου κλέψεις»** κατέχει πρωτεύουσα θέση στις 10 εντολές.

Στα χρόνια της μαύρης σκλαβιάς ο κλέφτης ταυτιζόταν με τον αδούλωτο, γενναίο, απελευθερωτή αντάρτη, που έβγαινε στο **«κλαρί»**, όχι μόνο επειδή δεν άντεχε ο ίδιος τη σκλαβιά, αλλά κυρίως επειδή ήθελε να τιμωρήσει τους κατακτητές και να απελευθερώσει το γένος.

Εξέχουσα θέση στα τραγούδια του λαού κατείχε αυτός ο κλέφτης, ο οποίος γεννιόταν, ζούσε και δρούσε στα απάτητα βουνά και στην άγρια φύση, όπου είχαν καταφύγει πολλοί Έλληνες μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης. Εκεί στα βουνά δενόταν στενά με τη φύση και το φυσικό περιβάλλον,

θελγόταν απ' αυτά, συνέπασχε μαζί τους, απεύθυνε τους καημούς και τις λύπες και εναπέθετε τις ελπίδες του γένους σ' αυτά.

Σε κάποια δημοτικά τραγούδια η σωματική ρώμη και οι αθλητικές επιδόσεις των λεγόμενων κλεφταρματολών παρομοιάζονται με την ορμή και τη βία των άγριων και ήμερων ζώων, με την ταχύτητα του σταυραετού, αλλά και με την αδάμαστη δύναμη των φυσικών φαινομένων. Με λίγα λόγια την εποχή εκείνη ο κλεφταρματολός ήταν ο ήρωας και η ελπίδα του λαού.

Μετά την απελευθέρωση, πολλές φορές μεταξύ του κλέφτη και του ληστή δεν υπήρξαν ευδιάκριτα όρια, αφού και πάλι κάποιοι βγαίνανε στο «κλαρί» για πολλούς και διάφορους λόγους.

Η αδικία και πολλές φορές η βάρβαρη μεταχείριση των πολιτών από τους φορείς του νόμου και της εξουσίας, οι τσιφλικάδες, με την επιθυμία τους να ρυθμίζουν τις τύχες των πολλών και να ρίχνουν τα βάρη στις πλάτες των μικρών και αδυνάτων οδηγούσαν πολλούς στην παρανομία και στο βουνό. Να σημειωθεί ότι όταν ήρθε στην Ελλάδα ο Όθωνας, με την αντιβασιλεία και τους 3.500 Βαυαρούς στρατιώτες προσπάθησαν με το δικό τους «φράγκικο» τρόπο να «εξευρωπαίσουν», να διοικήσουν και να βάλουν σε πειθαρχία τους καπεταναίους και τα ασκέρια των αγωνιστών κλεφταρματολών του 21'. Όμως σ' αυτές τις πρωτόγνωρες συνθήκες οι Έλληνες κλέφτες-αντάρτες δεν άντεχαν, αφού είχαν εντελώς διαφορετικές συνήθειες και διαφορετική φιλοσοφία. Εκτός αυτού οι «φράγκικες διαταγές» και η «φράγκικη κηδεμονία», πλήγωναν την υ-

περηφάνειά τους και το αδούλωτο πνεύμα τους. Μη μπορώντας να αντέξουν την νέα και απογοητευτική γι' αυτούς κατάσταση, πολλοί κλέφτες και καπεταναίοι έβγαιναν πάλι στο «κλαρί», με αποτέλεσμα κάποιες φορές να δημιουργούν πρόβλημα, όχι μόνο στο νεοσύστατο κράτος, αλλά και γενικότερα στους κατοίκους της υπαίθρου.

Κάτι παρόμοιο συνέβη και το 1854, όταν με τον ρωσοτουρκικό πόλεμο (Κριμαϊκός), οι Έλληνες καπεταναίοι της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας βρήκαν την ευκαιρία να ξεσηκωθούν για να απελευθερώσουν όλες τις υπόλοιπες τουρκοκρατούμενες περιοχές. Η ελληνική κυβέρνηση και το παλάτι, που στην αρχή βοηθούσανε τους επαναστάτες, όχι μόνο τους εγκατέλειψαν, αλλά κινήθηκαν εναντίον τους, αφού δέχονταν αφόρητη πίεση από τους Αγγλογάλλους. Τότε πολλοί επαναστάτες δεν υπάκουσαν, ούτε κατέθεσαν τα όπλα, αλλά βγήκαν στην παρανομία (στο κλαρί), ως επικηρυγμένοι ληστές από τους Έλληνες και τους Τούρκους. Ένας απ' αυτούς ήταν και ο γνωστός στρατηγός Θεόδωράκης Γρίβας, ο οποίος με την ολιγομελή ομάδα του, επιδόθηκε σε ληστρικές επιδρομές και απαγωγές κατά των Τούρκων, ενώ συγχρόνως δημιουργούσε προβλήματα και στην ελληνική κυβέρνηση. Παρά τις αλληπάλληλες διαταγές του βασιλιά Όθωνα, ο Γρίβας συνέχισε τη ληστρική ζωή, την τρομοκρατία και τις απαγωγές. Λέγεται μάλιστα ότι το γνωστό «φιλοβασιλικό» τραγούδι «*Γρίβαμ' σε θέλει ο βασιλιάς...*» αναφέρεται σ' αυτή την εποχή και σ' αυτόν το Γρίβα και ότι στην πραγματικότητα είναι «*αντιβασιλικό*», αφού στην πρωταρχική του έκδοση ο στρατηγός απαντάει αρνητικά και χυδαία στη διαταγή ή παράκληση του βασιλιά να παραδοθεί.

ΚΛΕΦΤΕΣ-ΛΗΣΤΕΣ

ΚΑΙ ΛΗΣΤΟΤΡΟΦΟΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Στα χρόνια που πέρασαν δεν έλειψαν ποτέ από το ελληνικό κράτος, αλλά και τις τουρκοκρατούμενες περιοχές οι κλοπές, οι ληστείες και οι απαγωγές. Πολλοί κλέφτες ήταν ληστές, εκβιαστές και φονιάδες μόνο για τους πλούσιους, για αυτούς δηλαδή που διαφεντεύανε, ληστεύανε και «ροφούσαν το αίμα» των φτωχών και αδυνάτων, χωρίς να δίνουν σε κανέναν λογαριασμό. Αντίθετα προστατεύανε τους φτωχούς, τις χήρες και τα ορφανά, στους οποίους πολλές φορές δίνανε τα λεφτά και τα γεννήματα που έπαιρναν από το «χαράτσι» των πλουσίων.

Πέρα από την αδικία και την καταφρόνηση σε πολλούς νέους δεν άρεσαν γενικότερα τα χαρακτηριστικά μιας οργανωμένης κοινωνίας δηλαδή η μόνιμη εγκατάσταση, η σταθερή κατοικία, τα συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία, και η προγραμματισμένη και «καλουπωμένη» ζωή. Όλα αυτά σήμαιναν για πολλούς περιορισμένη, μίζερη και συμβιβασμένη ζωή. Μάλιστα για κάποιους η ελευθερία ήταν συνυφασμένη με την ομορφιά, την καλαισθησία και την ανεξαρτησία. Γι' αυτό ακριβώς για τους ορεσίβιους κατοίκους, πολλές φορές ο κλέφτης ενσάρκωνε «τον τύπο του ωραίου άνδρα», του «μπεσαλή», του ελεύθερου και του υπερασπιστή των αδυνάτων.

Κάποια από τα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά ήταν το δυνατό και ωραίο σώμα, τα μακριά μαλλιά, το επιδέξιο και έξυπνο παρουσιαστικό και το λειτουργικό ντύσιμο. Όλα αυτά συνοδευόταν με ακριβά όπλα, πυρομαχικά σε ζώνες, σελάχια με μαχαίρια, πολλά φλουριά και μεγάλη φήμη. Ήταν δηλαδή ακριβώς αυτό που θα μπορούσαν να ονειρευτούν οι φτωχοί, ορφανοί, αδικημένοι και καταπιεσμένοι νέοι, αφού όλοι οι άλ-

λοι δρόμοι θα τους οδηγούσαν, κατά τα φαινόμενα, στη φτώχεια, τη μιζέρια, την καταφρόνηση και την εκμετάλλευση από τους συνανθρώπους.

Οι κλέφτες τιμωρούσαν αμείλικτα αυτούς που αθετούσαν το λόγο και αυτούς που έκλεβαν από φτωχούς και εκκλησιές. Λέγεται μάλιστα ότι κάποτε ο περιβόητος αρχιληστής Γιαγκούλας έδωσε χίλιες χρυσές λίρες στον παπά, στον αγροφύλακα και στον πρόεδρο ενός χωριού να κτίσουν μια μεγαλόπρεπη εκκλησία στη *«χάρη της Παναγιάς»*. Παράλληλα τους είχε επιστήσει την προσοχή *«μην τυχόν και τους πειράξει ο διάολος και φάνε καμιά δεκάρα, γιατί θα τους κόντυνε κατά ένα κεφάλι»*.

Όταν όμως ο Γιαγκούλας συνελήφθη από τον αποσπασματάρχη Α. Καλοειδά και κλείστηκε στις φυλακές της Λάρισας, δυστυχώς *«τους πείραξε ο διάολος»*. Με την πεποίθηση ότι το *«άστρο»* του φοβερού ληστή έδωσε για πάντα, οι τρεις *«έφαγαν»* τα λεφτά και βέβαια δεν έκτισαν την εκκλησία. Φαίνεται ότι ακολούθησαν ανεπιφύλακτα τη ρήση του λαού ότι, *«ο φυλακισμένος, ο άρρωστος, ο φτωχός και ο πεθαμένος δεν έχουν πια δύναμη-εξουσία»*. Βέβαια οι σοφοί άνθρωποι υπολογίζουν και στις εξαιρέσεις της λαϊκής αυτής ρήσης, κάτι που δεν έκαναν οι τρεις τοπικοί άρχοντες. Έτσι όταν ο Γιαγκούλας δραπέτευσε και βγήκε πάλι στο *«κλαρί»*, την πρώτη δουλειά που έκανε ήταν να *«κοντύνει τους τρεις κατά ένα κεφάλι»* και μάλιστα, όπως ο ίδιος έλεγε *«με την άδεια της Μεγαλόχαρης»*, αφού ο κώδικας και η *«ηθική δεοντολογία»* των ληστών δε συγχωρούσε τέτοιες παρασπονδίες.

Είναι αυτονόητο ότι τέτοιους φόνους ο λαός, όχι μόνο δεν τους αποδοκίμαζε, αλλά αντίθετα τους επικροτούσε, ενώ παράλληλα *«ηρωποιούσε»* τους τιμωρούς και τους έβαζε στην ψυχή του ως προστάτες. Γι' αυτό άλλωστε, ιδιαίτερα ανάμεσα στους κατοίκους της υπαίθρου υπάρχουν για τους περισσότερους κλέφτες-ληστές ωραιοποιημένοι μύθοι,

ενώ η λαϊκή μούσα τους υμνεί και τους εκθειάζει εν ζωή, ενώ τους μοιρολογεί πολλές φορές ως ήρωες μετά θάνατο. Ενδεικτικό είναι το παρακάτω **«τραγούδι του Γιαγκούλα»**

*«Για μια φορά 'μουν φοιτητής και τώρα έγινα ληστής,
Ρέμα το ρέμα ρεματιά, στις Ελασσόνας τα χωριά.
Μια βλαχοπούλα έπλενε Φώτη Γιαγκούλα έκραξε,
Γεια σου χαρά σου λυγερή, καλώς το Φώτη το ληστή.
Μην είν' στρατιώτες στο χωριό, μην είν' και το ευζωνικό,
Ούτε στρατιώτες στο χωριό, ούτε και το ευζωνικό.
Μόν' ένας βλάκας μοίραρχος και ένας ανθυπομοίραρχος,
Λένε θα σε σκοτώσουνε και θα σε βαλαντώσουνε.
Αν έρθω βράδυ στο χωριό, θα τους σκοτώσω και τους δύο».*

Ιδιαίτερα στην τρίτη από το τέλος σειρά, (μόν' ένας βλάκας μοίραρχος....) φαίνεται καθαρά ότι η λαϊκή μούσα, όχι μόνο προβάλλει, μυθοποιεί και «ηρωποιεί» τον κλέφτη-ληστή, αλλά δε διστάζει για χάρη του να υποτιμήσει και να υβρίσει τους εκπροσώπους του νόμου και της πολιτείας.

Πολλές φορές οι κάτοικοι των παρολύμπιων περιοχών τραγουδούσαν το γνωστό δημοτικό τραγούδι *«βάστα βρε γέρο Έλυμπε ...»*, που αναφέρεται στους ηρωικούς κλεφταρματολούς του Ολύμπου, αλλά στα «μέτρα» των διαφόρων ληστών της περιοχής.

*«Βάστα βρε γέρο Έλυμπε,
βάστα την καταχνιά σου,
ώσπου να διάβει η κλεφτουριά,
να διάβει ο Παναγιώτης».*

Αντί του «Παναγιώτης» έβαζαν ο Γιαγκούλας, ο Γκαντάρας κτλ. Μερικές φορές οι παραλλαγές αυτές τραγουδιόταν δημόσια σε γάμους και πανηγύρια και μάλιστα παρόντων των *«οργάνων της τάξεως»*.

Λέγεται ότι κάποτε οι περιβόητοι ληστές Γιαγκούλας και ο Γκαντάρας έδωσαν λεφτά σε ένα φτωχό γεωργό για να αγοράσει δυο βόδια για να οργώνει τα λίγα χωράφια του. Αυτός για να τιμήσει τους ευεργέτες-κλέφτες έδωσε στα βόδια, που αγόρασε τα ονόματά τους, δηλαδή Γιαγκούλας και Γκαντάρας. Μάλιστα όταν όργωνε ενθάρρυνε τα βόδια φωνάζοντας συχνά *«άντε Γιαγκούλα.....έλα Γκαντάρα»*.

Ένας αποσπασματάρχης, που περνούσε τυχαία από το μέρος αυτό τον άκουσε να φωνάζει τα ονόματα των καταζητούμενων ληστών και αμέσως τον συνέλαβε και άρχισε να τον ανακρίνει, διότι υποψιάστηκε ότι κάτι ύποπτο έκρυβε για τους ληστές. Ο φτωχός, αλλά πονηρός χωρικός γλίτωσε το ξύλο και τη φυλακή, με τη μέθοδο της «προσποιοητής άγνοιας και πονηρής παράκαμψης», αφού είχε έτοιμη την εξής απάντηση και πειστική δικαιολογία:

«όχι καπετάνιεμ', δεν άκσεις καλά.

Ίσα, ίσα τους μισώ αυτούς τους κιαρατάδεις.

Ιγώ είλιγα, άντε Γιαγκούλα άμα συ πιάσου.....,

έλα Γκαντάρα να συ σφάξου.....».

Άλλά και από την παρακάτω ιστορία, που λέγεται ότι συνέβη τα παλιά χρόνια στον Κοκκινοπλό, φαίνεται πόσο προνοητικούς, πονηρούς και έξυπνους τους έκανε τους ανθρώπους η ανάγκη της στιγμής και οι γενικότερες συνθήκες των ληστοκρατούμενων περιοχών:

Κάποτε ένας λήσταρχος πήγε με την παρέα του κρυφά στον Κοκκινοπλό και ζήτησε από έναν γνωστό Κοκκινοπλίτη ονόματι Τσίλα (Βασίλη), να βοηθήσει σε μια μεγάλη *«επιχείρηση»*. Μη μπορώντας ο άνθρωπος να κάνει διαφορετικά, όχι μόνο βοήθησε, αλλά έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη σύλληψη και εφαρμογή του σχεδίου. Στο τέλος και αφού όλα πήγαν καλά, ο λήσταρχος για να τον ευχαριστήσει του ανέθεσε το μοίρασμα της

λείας. Χωρίς την παραμικρή σκέψη ο έμπειρος και πονηρός Κοκκινοπλίτης πήρε όλα τα λεφτά και τα έδωσε στο λήσταρχο. Αυτός γεμάτος ικανοποίηση, αλλά και καχυποψία ρώτησε:

«και δε μου λες όρε Τσίλα, ποιος σε έμαθε να είσαι τόσο δίκαιος»;

Αυθόρμητα και χωρίς άλλη επεξήγηση ο Τσίλας απάντησε:

«ο μακαρίτης ο Γιάγκος».

Εννοούσε έναν «κοντοπατριώτη» του, που στο παρελθόν σε παρόμοια περίπτωση μοίρασε τα λεφτά εξ' ίσου σε όλους (δίκαια), κάτι που δεν άρεσε στο λήσταρχο, γι' αυτό τον έστειλε στο χωριό χωρίς κεφάλι.....

Μπορεί ο αγράμματος χωρικός να μην είχε ακούσει ποτέ το μύθο του Αίσωπου με το λιοντάρι, το γάιδαρο και την αλεπού, αλλά στη ζωή του είχε ακούσει και του είχαν τύχει αρκετές παρόμοιες περιπτώσεις, που είχαν το ίδιο δίδαγμα-μήνυμα με αυτό του μύθου του Αίσωπου. Γι' αυτό άλλωστε ο απλός λαός πολλές φορές *«έδινε και στους κλέφτες ψωμί και στον Νωματάρχη χαμπέρι».*

Όταν το 1930 ο αποσπασματάρχης Δαφέρμος (Κρητικός), με τη βοήθεια πολλών χωροφυλάκων σκότωσε σε χωριό του Κισάβου τον αρχιλήσταρχο Ζτατζά, η λαϊκή μούσα θρήνησε και ύμνησε τον ληστή ως αγαπητό και λαοπρόβλητο καπετάνιο.

«...Χαλάσανε την κλεφτουριά

Ζτατζά τον καπετάνιο,

που ήταν κορώνα στα βουνά

και στύλος μες τους κάμπους

.....

Τώρα τον κλαίνε τα χωριά

τον κλαίν' τα τσελιγκάτα...

τι ήταν πλούτου ο κυνηγός

και των φτωχών προστάτης».

Κάποιοι κάτοικοι της περιοχής που σύχναζαν οι κλέφτες, έκαναν κουμπαριά ή γινόταν «μπρατίμια στο ευαγγέλιο» μαζί τους. Σύμφωνα με διηγήσεις, ο Λιόλιος ήταν κουμπάρος του Κασιμπουρα Ηλία (1892-1942), ο οποίος δεν στεφανώθηκε σε εκκλησία, αλλά σε σπίτι του Κοκκινόπλου. Ο παραπάνω πατριώτης δούλευε, όπως και άλλοι Κοκκινόπλιτες στο μοναστήρι της Αγίας Τριάδας, το οποίο ως γνωστόν είχε μετατραπεί σε «διακομιστικό κέντρο» της ελληνικής προπαγάνδας.

Υπήρχαν περιπτώσεις ληστών, που κατέφευγαν σε μοναστήρια, όπου γίνονταν μοναχοί και βέβαια άλλαζαν όνομα και τρόπο ζωής. Κάποιοι απ' αυτούς, αφού έφθαναν ως ληστές «στο τελευταίο σκαλοπάτι του κακού και στην ύπατη αμαρτία», μετάνιωσαν πραγματικά και αφιερώνονταν στο θεό με δάκρυ και πόνο για τη σωτηρία της ψυχής τους. Λέγεται ότι υπήρχαν και κάποιοι που κατέφευγαν εκεί, είτε επειδή «έσφιγγε ο κλοιός γύρω τους», είτε επειδή είχαν κουραστεί από τη ληστρική ζωή και ήθελαν να ξεκουραστούν και να κρυφτούν, κρατώντας βέβαια εφόρου ζωής ως επτασφράγιστο μυστικό το πραγματικό τους όνομα και το παρελθόν τους.

Όλοι οι άνθρωποι της ελληνικής υπαίθρου που γεννήθηκαν πριν τον πόλεμο έχουν λιγότερο ή περισσότερο προσωπικές εμπειρίες και μνήμες από κλέφτες-ληστές, ληστοτρόφους, και «χαράτσια». Αλλά και τα μεταπολεμικά παιδιά, μεγάλωσαν ακούγοντας αμέτρητες «ζωντανές» τέτοιες ιστορίες από το άμεσο οικογενειακό περιβάλλον και τους συγχωριανούς. Να σημειωθεί ότι μέχρι τη δεκαετία του εβδομήντα, τα τζάκια και οι τοίχοι των «οντάδων» των διαφόρων σπιτιών των παρολύμπιων χωριών στολίζονταν από τις νοικοκυρές με χειροποίητα κεντήματα και υφαντά, στα οποία αναπαριστάνονταν διάφοροι κλέφτες της περιοχής. Είναι

και αυτό ενδεικτικό της «*ηρωποίησης*» των προσώπων αυτών, αλλά και της εξοικείωσης των παιδιών της κάθε οικογένειας με τους περιβόητους κλέφτες.

Ο συγγραφέας του παρόντος βιβλίου μεγάλωσε σ' ένα περιβάλλον, όπου οι ιστορίες και τα παραμύθια για τις κλοπές, τις απαγωγές, τις σφαγές, τους ηρωισμούς και τις αγαθοεργίες των ληστών ήταν στην «*ημερήσια διάταξη*». Είναι βέβαιον ότι όλοι οι συνομήλικοί του και πολύ περισσότερο οι μεγαλύτεροι του έχουν ακούσει επίσης άπειρες φορές για τους γνωστούς στην περιοχή κλέφτες, όπως το Γιαγκούλα, τον Μπαμπάνη, τον Γκαντάρρα, το Βελόνη, το Λιόλιο, το Λόλα κτλ.

Να σημειωθεί ότι, όταν το 1922 οι τρεις πρώτοι κλέφτες έσφαξαν στον Όλυμπο (στην Αγιά Σοφιά) τα εκατοντάδες πρόβατα και άλογα του μεγαλοτσέλιγκα Καραμούλα από το Σπαρμό, ο πατέρας του συγγραφέα έζησε από κοντά ως δεκάχρονο παιδί όλο το αποτρόπαιο θέαμα. Μάλιστα σύμφωνα με τις μαρτυρίες του «*οι κλέφτες ανάγκασαν τους ίδιους τους τσοπάνηδες να σφάξουν και να σκοτώσουν τα ζώα (πρόβατα και άλογα), ενώ μετά από μερικές μέρες όλοι εγκατέλειψαν την περιοχή, όχι τόσο από την αποπνιχτική δυσοσμία των πτωμάτων, όσο από τα χιλιάδες όρνια που πλάκωσαν και σκέπασαν τη γη και τον ουρανό*».

Οι ζωοκλοπές, που στην περιοχή του Ολύμπου εξαλείφθηκαν εντελώς στη δεκαετία του πενήντα (στην Κρήτη είναι γνωστό ότι «*ζουν και βασιλεύουν*» ακόμη), ήταν ένα άλλο «*πατροπαράδοτο έθιμο*» για το οποίο δεν ήταν υπερήφανοι μόνο αυτοί που το καλλιεργούσαν, αλλά και όλοι οι δικοί τους, αφού θεωρούνταν ως πράξη δεξιοτεχνίας, παλικαριάς και γενναιότητας. Περιζήτητος γαμπρός ήταν αυτός που βοσκούσε πολλά πρόβατα, άντεχε στο βουνό μέχρι να πάρουν τα πολλά χιόνια και «*ήξερε να κλέβει πρόβατα χωρίς να τον πάρει κανείς χαμπάρι*». Βέβαια η

κλοπή επέφερε την αντικλοπή και το πρόβλημα διαιωνιζόταν χωρίς τελειωμό.

Λέγεται ότι κάποτε στον Κοκκινοπλό ζητούσαν μια κοπέλα τέσσερις γαμβροί συγχρόνως. Ο ένας ήταν όμορφος, ο άλλος μορφωμένος, ο τρίτος εργατικός και ο τέταρτος ήταν γνωστός για την «ζωοκλεπτική» του ικανότητα. Επειδή η απόφαση ήταν δύσκολη, οι γονείς και οι θείοι της κοπέλας ζήτησαν την άποψη του πατέρα τους. Χωρίς περιστροφές ο θυμόσοφος παππούς πρότεινε τον τελευταίο, διότι όπως είπε *«μ' έναν τέτοιο άνδρα το κορίτσι μας δεν θα πεινάσει ποτέ»*.

Εάν παρακολουθήσει κανείς τον παλιό καλό ελληνικό κινηματογράφο θα διαπιστώνει ότι και αυτός βρίθει από απαγωγές και κλοπές, αφού πολλά έργα έχουν ως θέμα τέτοιες ιστορίες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το έργο με τον αείμνηστο «Γερολαδά», όπου οι κάτοικοι ενός ολόκληρου χωριού, παρά το γεγονός ότι ήταν θρησκευόμενοι και θεοφοβούμενοι, έκλεβαν ο ένας τον άλλο. Μάλιστα όταν αυτό δεν ήταν εφικτό, εξαντλούσαν την «κλεπτομανία» τους (το έθιμό τους) στους κοντοχωριανούς «Περαχωρίτες».

Να σημειωθεί ότι ο λαός δικαιολογούσε και *«ευλογούσε»* την κλοπή, όταν ο άνθρωπος που προέβαινε σ' αυτή την ενέργεια πεινούσε και ήθελε απλά να φάει. *«Κλέψε να φας και δούλευε να έχεις»*, όπως χαρακτηριστικά λέγανε. Αλλά και το άλλο λαϊκό ρητό *«αν ξέρεις να κλέψεις και δεν ξέρεις να προφυλαχτείς μην κλέβεις»*, δεν δείχνει μόνο επιείκεια και ανοχή στον κλέφτη, αλλά τον «ορμηνεύει» έμμεσα να μάθει πρώτα να προφυλάγεται.

Το περίεργο είναι ότι ο λαός πολλές φορές δικαιολογούσε, ή συγχωρούσε τον κλέφτη, αλλά ποτέ δε συγχωρούσε αυτόν που «μαρτυρούσε» τον κλέφτη, τον απατεώνα, ή ακόμη και τον εγκληματία. Η νοο-

τροπία αυτή περνούσε στο λαό μέσα από παροιμίες, παραμύθια και μύθους, αλλά και μέσα από την πράξη, αφού οι ληστές και γενικότερα οι παράνομοι *«έβγαζαν από τη μέση τον κάθε προδότη»*, έστω και εάν η υπόθεση δεν τους αφορούσε άμεσα. Το παρακάτω παραμύθι με το οποίο μεγάλωναν πολλές γενεές είναι ενδεικτικό της νοοτροπίας αυτής:

Κάποτε ήταν πέντε αδέρφια, όπως τα πέντε δάκτυλα της ανοιχτής παλάμης.

-Ο μικρός (έδειχναν το μικρό το δάκτυλο) είπε *«πεινάσαμε»*.

-Ο άλλος (έδειχναν τον παράμεσο) ρώτησε *«τι θα φάμε»*;

-Ο άλλος (έδειχναν τον μέσο) απάντησε *«θα φάμε ότι θα μας δώσει ο θεός»*.

-Ο επόμενος (έδειχναν τον δείκτη), είπε *«εγώ θα πάω να κλέψω»*.

-Ο τελευταίος και μεγαλύτερος (έδειχναν τον αντίχειρα) είπε *«εγώ θα μαρτυρήσω»*.

Μόλις ο τελευταίος και μεγαλύτερος τόλμησε να πει ότι θα μαρτυρήσει (θα προδώσει), όλα τα αδέρφια μαζί τον αποκεφάλισαν. Γι' αυτό ο αντίχειρας, που αναπαριστάνει τον μεγάλο αδελφό φαίνεται μισός, ενώ ο μέσος που είπε *«ότι μας δώσει ο θεός»* μεγάλωσε πάρα πολύ.

Όσο απλό και παιδικό και αν φαίνεται το παραπάνω αλληγορικό παραμύθι κρύβει πολλά μηνύματα και μια ολόκληρη φιλοσοφία για τους ανθρώπους μιας περασμένης εποχής. Το κακό είναι ότι δεν γινόταν καμιά διάκριση και διαβάθμιση στην «προδοσία», μεταξύ μιας κλοπής για φαγητό και μιας ληστείας, ή φόνου. Ο νόμος της σιωπής, δηλαδή *«δεν είδα δεν άκουσα»* ίσχυε *«εν παντί τόπω και χρόνω»* και για κάθε υπόθεση. Είναι όμως αυτονόητο ότι μια τέτοια φιλοσοφία είναι *«κομμένη και ραμμένη»* για τους κάθε είδους παράνομους, αφού η *«σιωπή»* του κάθε αυτόπτη μάρτυρα τους καλύπτει, τους εκτρέφει και τους προσφέρει ασυ-

λία. Κάτω από αυτή την ασυλία και τον νόμο της «Ομερτά», οργανώθηκε και δραστηριοποιήθηκε ως γνωστόν και η διαβόητη ιταλική μαφία.

Τα παλιά χρόνια οι παππούδες και γονείς προκειμένου να διαπαιδαγωγήσουν τα παιδιά και να τα διδάξουν πατροπαράδοτες αξίες διηγούνταν μια άλλη ιστορία-παραμύθι με **αλληγορικό και γεμάτο μηνύματα περιεχόμενο**.

-Κάποτε ένας πλούσιος τσέλιγκας έστειλε το γιο του στην πόλη να σπουδάσει και «να γίνει άνθρωπος», όπως έλεγαν. Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα ο πατέρας επισκέφθηκε το γιο να δει πως πάνε οι σπουδές του, που ξοδεύει τα λεφτά του και κυρίως να γνωρίσει τους φίλους του, για τους οποίους του έγραφε τα καλύτερα λόγια.

Από την πρώτη στιγμή όμως ο πονηρός «βλαχοτσέλιγκας» διαπίστωσε ότι οι φίλοι του γιου του δεν ήταν πραγματικοί φίλοι και ότι του έκαναν παρέα και τον κολάκευαν μόνο και μόνο για τα λεφτά του. Επειδή όμως κάτι τέτοιο ο άπειρος νέος ούτε αντιλαμβανόταν, ούτε δεχόταν, ο αρειμάνιος και θυμόσοφος πατέρας τον έπεισε να κάνουν την εξής απλή «δοκιμή φιλίας»: Πήραν ένα σφαγμένο κριάρι και αφού το έβαλαν σ' ένα μεγάλο τσουβάλι πήγαν τα μεσάνυχτα στο σπίτι του καλύτερου φίλου του γιου. Όταν ο καλός φίλος άνοιξε την πόρτα ο γιος του τσέλιγκα του λέει γεμάτος αγωνία και φόβο: «*Καλέ μου φίλε, σκότωσα έναν άνθρωπο και τον έχω στο τσουβάλι. Κρύψε με σε παρακαλώ και βοήθησέ με σ' αυτή τη δύσκολη στιγμή*». Χωρίς δισταγμό και σκέψη ο φίλος του απάντησε: «*Εγώ δεν ανακατεύομαι με τέτοια, φύγε αμέσως και μη με μπλέκεις, γιατί θα ειδοποιήσω την αστυνομία*» και αμέσως του έκλεισε την πόρτα.

Ο νεαρός πήρε το τσουβάλι και το ίδιο βράδυ δοκίμασε την τύχη του και στους άλλους φίλους του από τους οποίους πήρε την ίδια απογοητευτική απάντηση.

«Έλα παιδί μου να δοκιμάσουμε τώρα και τους δικούς μου φίλους και θα δεις τη διαφορά» λέει καθησυχαστικά ο πατέρας, ο οποίος δεν έπεσε έξω, αφού γνώριζε καλά «τι είχε στο τσουβάλι». Οι φίλοι του, ο ένας μετά τον άλλο τον δέχτηκαν, χωρίς δισταγμό και δεύτερη σκέψη λέγοντάς του «έλα μέσα Μήτσο και ηρέμησε. Θα βρούμε λύση».

Ύστερα από όλα αυτά ο τσέλιγκας κάλεσε τους δικούς του φίλους και όλοι μαζί φάγανε το ψητό κριάρι. Εκεί μεταξύ ψητού και κρασιού ο πατέρας γεμάτος περηφάνια για τους φίλους του, αλλά και ευχαριστημένος που δόθηκε η ευκαιρία στο γιο του να βιώσει κάποιες πατροπαράδοτες αξίες είπε: «Όπως διαπίστωσες παιδί μου οι φίλοι σου στις δύσκολες στιγμές σε απαρνήθηκαν, γι' αυτό είναι **φίλοι της κοιλιάς**. Οι δικοί μου είναι **φίλοι της καρδιάς**, αφού στις δύσκολες στιγμές προσφέρθηκαν να με καλύψουν, να με κρύψουν και γενικότερα να με βοηθήσουν».

Εάν μελετήσει κανείς πιο προσεκτικά την παραπάνω ιστορία θα διαπιστώσει ότι έχει μια καλή πλευρά από την οποία διδάσκονται ωραία μηνύματα (φιλία, εχεμύθεια, αλληλεγγύη, συμπαράσταση, εμπιστοσύνη κτλ), αλλά έχει και την άσχημη, από την οποία ευνοείται μόνο ο ληστής, ο εγκληματίας και ο κλέφτης.

Με δύο λόγια στην ιστορία αυτή, μεταξύ άλλων προβάλλεται, ως φυσικό και ανθρώπινο το να σκοτώνει κανείς άνθρωπο και να ζητά από τους φίλους του να τον υποθάψουν και να μπουν μαζί του σε περιπέτεια. Τέτοιες ιστορίες όμως δεν διαδραματίζονταν από νοικοκυραίους, αλλά κυρίως από ληστές και εγκληματίες. Επομένως αυτοί ήταν οι μοναδικοί που ευνοούνταν από μια τέτοια νοοτροπία-συμπεριφορά, γι' αυτό προσπαθούσαν να την περάσουν στο λαό **ως μεγάλη αρετή** καλύπτοντάς την με το πέπλο της φιλίας, της εχεμύθειας, της αλληλεγγύης και της εμπιστοσύνης.

Οι απλοί, οι φιλήσυχοι και νομοταγείς πολίτες, πρέπει να καταλάβουν ότι με τη «σιωπή» και την «κάλυψη» ενισχύουν, εκτρέφουν και αναπαράγουν τον κλέφτη, τον ληστή και γενικότερα τον παράνομο. Πρέπει επίσης να καταλάβουν ότι με τη «σιωπή» και την «κάλυψη» προδίδουν οι ίδιοι, τους φιλήσυχους ανθρώπους, την πατρίδα, τους νόμους και γενικότερα την κοινωνία. *Πάνω απ' όλα όμως οι άνθρωποι πρέπει να έχουν την παιδεία, τη σοφία και τη γνώση ώστε να ξεχωρίζουν, τότε η «σιωπή» και η «κάλυψη» είναι προδοσία και πότε ευεργεσία.*

Βέβαια θα ήταν λάθος, εάν όλους αυτούς τους άγραφους, αλλά αυστηρούς και απαράβατους νόμους κάποιων περασμένων εποχών τους έκρινε και τους αξιολογούσε κανείς με τα σημερινά δεδομένα.

Άλλοι ήταν οι καιροί εκείνοι, άλλοι οι άνθρωποι, άλλα τα ήθη, άλλοι οι κώδικες και άλλες οι αξίες.

Θα ήταν επίσης λάθος εάν πίστευε κανείς ότι οι κλέφτες-ληστές ήταν μόνο υπερασπιστές των φτωχών, των αδυνάτων και των αδικημένων.

Ο καθένας είχε τη δική του ιστορία, το δικό του χαρακτήρα, το δικό του σκοπό και βέβαια έβγαινε στο «κλαρί» για τους δικούς του ξεχωριστούς λόγους. *Πολλοί ήταν αδίστακτοι φονιάδες, με πρωτόγονα ένστικτα, χωρίς ανθρώπινες αναστολές, χωρίς ιερά και όσια. Το μόνο που γνώριζαν ήταν η αρπαγή, η τρομοκρατία, η σφαγή, η ασχήμια και ο αποκεφαλισμός.*

Το περίεργο είναι ότι εκείνοι που υπέφεραν ιδιαίτερα από τους ληστές, δηλαδή οι τσελιγκάδες, ήταν οι ίδιοι που τους υπέθαλπταν ως ληστοτρόφοι. Πιθανότατα δεν μπορούσαν να κάνουν διαφορετικά, αφού εκβιάζονταν από αυτούς σε μια εποχή, που οι προσβάσεις και τα μέσα

της πολιτείας ήταν ανύπαρκτα. Πολλές φορές οι κτηνοτρόφοι αυτοί υπέφεραν τα πάνδεινα, αφού από τη μια οι ληστές τους εκβίαζαν με αποκεφαλισμό και ολοκληρωτική οικογενειακή καταστροφή, από την άλλη τα αποσπάσματα της χωροφυλακής τους δέρνανε ανηλεώς για να μαρτυρήσουν και να δώσουν πληροφορίες. Γι' αυτό άλλωστε ένα μεγάλο ποσοστό απ' αυτούς βρίσκονταν ανάμεσα σε καταζητούμενους, ή κρατούμενους ληστές.

Μάλιστα σύμφωνα με βιβλιογραφική πηγή, το 1870 στη Στερεά Ελλάδα το 80% των ποιμένων βρίσκονταν ανάμεσα σε τέτοιους ληστές. Με αυτούς τους ποιμένες πέρναγαν οι ληστές με άνεση την ελληνοτουρκική μεθόριο, σε μια εποχή που ο έλεγχος, ο συντονισμός, η συνεργασία των δύο κρατών και τα μέσα ήταν ανύπαρκτα.

Παρά τις μεγάλες προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης μετά το 1912, δεν έλειψαν οι ληστές, ιδιαίτερα στον Όλυμπο. Ολόκληρες συμμορίες εγκαταστάθηκαν και πάλι στο μυθικό βουνό, ενώ συγχρόνως οργανώθηκε ένα αόρατο και ασύλληπτο δίκτυο ληστοτρόφων. Διάσημες ληστρικές μορφές όπως ο Γιανκούλας, ο Μπαμπάνης και ο Γκαντάρας έσπειραν τον τρόμο και το φόβο στις περιοχές του Ολύμπου, των Χασιών, του Κίσαβου και αλλού. Ιδιαίτερα ο πρώτος έγινε ήρωας αναρίθμητων δημοτικών τραγουδιών και αναγνωσμάτων, ακμαίο είδος μιας φιλολογίας της εποχής, δημοσιευμένα σε φυλλάδια που κρέμονταν για πώληση στα περίπτερα.

Οι παππούδες μας διηγούνταν ότι, το 1924 στον Κοκκινοπλό (στο σπίτι του Ντελή Παναγιώτη), ο τότε ιερέας του χωριού Παπαβασίλης Λογγίδης «όρκισε μπρατίμια στο ευαγγέλιο» τους περιβόητους κλέφτες-ληστές Μπαμπάνη και Τσιαμήτα. Λίγο αργότερα με ένα νόμο του Βενιζέλου η ληστοκρατία δέχθηκε ένα καίριο πλήγμα, αφού μεταξύ άλλων δια-

κήρυττε τα εξής: «Όποιος ληστής βοηθήσει τις αρχές στη σύλληψη κάποιου άλλου ληστή ή σκοτώσει ληστή ή με οποιοδήποτε τρόπο συνεργαστεί στην κάθαρση αυτής της γάγγραινας, θα αμείβεται διπλά: Πρώτον, θα παίρνει τη σχετική επικήρυξη και δεύτερον, θα αμνηστεύεται». Είναι αυτονόητο ότι και οι δυο παροχές ήταν τόσο πολύ δελεαστικές όσο και επικίνδυνες, αφού οι ληστές άρχισαν να αλληλοϋποψιάζονται, να αλληλοκαλύπτονται και πάνω από όλα να μην έχουν εμπιστοσύνη στους ληστοτρόφους.

Στη δεκαετία του '20 ο Ενωμοτάρχης **Αντώνης Καλοειδής** (1889-1966), ο οποίος είχε εντάξει στο απόσπασμά του και τον Λιόλιο (πρώην ληστή και απαγωγέα του Ρίχτερ) έγινε ο φόβος και τρόμος των ληστών. Ιδιαίτερα ξακουστός έγινε, όταν κατόρθωσε και συνέλαβε τον περιβόητο ληστή Γιαγκούλα και τον έστειλε σιδηροδέσμιο στη Λάρισα (ήταν η μεγαλύτερη αστυνομική επιτυχία της εποχής). Λέγεται ότι παραιτήθηκε από τη χωροφυλακή επειδή ο αστυνομικός διοικητής Ελασσόνας του έθιξε το κρητικό φιλότιμο και την κρητική περηφάνια. Όταν δηλαδή ο περιβόητος Γιαγκούλας δραπέτευσε και επανήλθε δριμύτερος στη ληστρική ζωή, ο διοικητής τον αποκάλεσε ανάξιο, επειδή δε μπορούσε να τον «ξαναπιάσει». Τότε ο αποκαλούμενος «Παλιάζας» ξήλωσε τα γαλόνια του και αφού τα πέταξε στα μούτρα του διοικητή, του είπε «πήγαινε να τον ξαναπιάσεις εσύ». Να σημειωθεί ότι ο Καλοειδής γεννήθηκε στην Παντάνασσα Ρεθύμνου Κρήτης, ενώ το 1918 μετατέθηκε στον Κοκκινοπλό ως αποσπασματάρχης για την πάταξη της ληστοκρατίας, όπου και εγκαταστάθηκε οικογενειακώς. Εκεί έμαθε γρήγορα τα βλάχικα (όπως οι ντόπιοι Κοκκινοπλίτες), αλλά και την ιδιοσυγκρασία των ορεσίβιων ανθρώπων. Με τη συνεργασία και άλλων αστυνομικών, αλλά και τοπικών κατοίκων έγινε ο φόβος και ο τρόμος των ληστών της περιοχής, οι οποίοι κατά πε-

ρίεργο τρόπο δεν κατόρθωσαν ποτέ να τον «βγάλουν από τη μέση». Με την πρώτη του γυναίκα, που ήταν Κρητικιά απέκτησε 4 παιδιά (Μανώλης, Αργυρώ, Κων/νος, Γεώργιος). Η δεύτερή του γυναίκα ήταν από τον Άγιο Δημήτριο (η πρώτη απεβίωσε το 1927).

Για την ιστορία πρέπει να σημειωθεί ότι ο Γιαγκούλας καταδικάστηκε μόνο σε δύο χρόνια φυλάκιση (λόγω έλλειψης μαρτύρων και άλλων στοιχείων), ενώ δραπέτευσε ήδη στον τρίτο μήνα, όταν με το τρένο μεταφερόταν από τη Λάρισα για τη Θεσσαλονίκη.

Τελικά την οριστική εκκαθάριση του Ολύμπου από τις ληστοσυμμορίες και τους ληστοτρόφους ανέλαβε το 1928 ο μοίραρχος της Κατερίνης **Πετράκης** ο οποίος, μεταξύ άλλων έστειλε και το κεφάλι του Γιαγκούλα «πεσκέσι» στη χωροφυλακή Κατερίνης. Έτσι ανάσανε και πάλι ο Όλυμπος ανακτώντας ελευθερία και ασφάλεια, ενώ τα χωριά και ιδιαίτερα ο Κοκκινοπλός, που τόσο δοκιμάστηκε από το «χαράτσι» και την τρομοκρατία των ληστών ανακουφίστηκαν.

Ο Καλοειδής Αντ. (1889-1966) με τους γιους του Μανώλη (μετέπειτα γραμματέα της κοινότητας Κοκκινοπλού) και Γιώργο. Από το 1918 έως το 1931 ο διορατικός και τολμηρός Κρητικός (ο λεγόμενος Παλιάζας), έγινε ο φόβος και ο τρόμος των ληστών της περιοχής.

Ο ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΩΝ ΛΗΣΤΩΝ

Για να κατανοήσει ο αναγνώστης καλύτερα τη νοοτροπία, τους κώδικες και τη φιλοσοφία των ληστών θα παραθέσουμε στη συνέχεια πέντε από τα δεκαπέντε άρθρα του «κώδικα των ληστών»:

Άρθρο 2: Να συλλαμβάνουσιν τους υποδεικνύοντας εις την εξουσίαν τον ληστήν, και να παραδειγματίζουν αυτούς δι' ακρωτηριασμόν. Εν υποτροπή δε να τους φονεύουσι, τα δε πτώματά των να εκθέτωσιν εις δημοσίαν τινά οδό.

Άρθρο 4: Εάν απαγάγωσιν αιχμάλωτον και δε δοθώσι τα ζητηθέντα λύτρα, εν τη ορισθείση προθεσμία να θανατώνεται ούτος, η δε κεφαλή του, αν είναι δυνατόν, να πέμπεται εις τους συγγενείς του. Η θανατική ποινή ενεργείτο δια λαχνού μεταξύ των.

Άρθρο 7: Εάν συμπέση να συμπλακώση μετά στρατιωτικών αποσπασμάτων, και δεν δύνανται να φέρωσι μεθ' εαυτών ζώντα τον αιχμάλωτον, να τον φονεύωσι πάραυτα.

Άρθρον 9: Ο αιχμάλωτος μετά την απόληση των λύτρων, του να θεωρείται ως τοιούτος, επομένως αφαιρούνται παρ' αυτού τα σχοινία, κείρεται τον πώγωννα, και προσφέρουσι αυτώ δώρα μικρά χρηματικά.

Άρθρο 15: Να περιπιοούνται τους αιχμαλώτους αναλόγως της ανατροφής των και της κοινωνικής των θέσεως.

(Πηγή: Μοσχονήσιος Αν., Το κάτοπτρον της εν Ελλάδι ληστείας, εκδ. Εθνικόν Μέλλον, 1969).

Παλάγκας Γιάν. (Νούλης Νταϊλιάνης): Ήταν ο γνωστός ψητάς στη δεκαετία του 20 στον Κοκκινοπλό, για τον οποίο λέγεται ότι έσφαζε, έψηνε και κερνούσε ψητό όλο το χωριό. Πολλοί απ' αυτούς που τρώγανε το νόστιμο και «τζάμπα» κρέας, μάθαιναν αργότερα, από τον ίδιο τον μπάρμπα Νούλη ότι, ήταν απ' τα δικά τους σφαχτά, απ' αυτά δηλαδή, που τους είχαν κλέψει «άγνωστοι» κλέφτες, που δεν ήταν άλλοι από τον ίδιο τον μπάρμπα Νούλη.

ΕΒΔΟΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα κάποιων από τους πρωταγωνιστές της «υπόθεσης Ρίχτερ»

Λιόλιος Γεώργιος. Το πραγματικό του όνομα ήταν Γεώργιος Παπαγιάννης. Γεννήθηκε το 1870 στο Φλάμπουρο (Μητσειούνη) Ελασσόνας, όπου και μεγάλωσε. Το όνομα Λιόλιος το είχε από μικρός, αφού όπως λένε οι συγχωριανοί του ήταν το «*χαιδέυτικό, αλλά και το αντάρτικο του Γιώργος*». Ο προπάππος του είχε έρθει από την Κρανιά Ασπροπόταμου με το επώνυμο Παπαϊωάννου. Με το ίδιο επώνυμο υπάρχουν οικογένειες και σήμερα στο γνωστό βλαχοχώρι, όπου πέρασε και δίδαξε ο Κοσμάς ο Αιτωλός. Να σημειωθεί ότι εκεί, στην οικογένεια Γκααραγκάνη φυλάσσεται ως ιερό κειμήλιο και το πουκάμισο του αγίου.

Στο Φλάμπουρο ο Γιάννης Παπαϊωάννου (παππούς του Λιόλιου) έγινε παπάς και έτσι οι απόγονοί του πήραν το επώνυμο Παπαγιάννης. Ο Γιώργος Λιόλιος είχε και έναν αδελφό με το όνομα Αντώνης, ενώ ο πατέρας τους ο Χρήστος έζησε στο Φλάμπουρο μέχρι τα βαθιά γεράματα, αλλά σχεδόν εγκαταλειμμένος. Ο Γιώργος παντρεύτηκε την Αλεξάνδρα Τζήμα από το Αργυροπούλι, με την οποία έκανε δύο κόρες, την Ανδρομάχη και την Ελευθερία.

Η γιαγιά Ανδρομάχη, κόρη του καπετάν Λιόλιου με τη φωτογραφία του πατέρας της αγκαλιά, στο σπίτι της στην Τσαριτσάνη. (Φωτ. 2006).

Η πρώτη παντρεύτηκε στην Τσαριτσάνη (στο Μιχούλη), όπου ζει μέχρι σήμερα, ενώ η δεύτερη παντρεύτηκε στο Βόλο. Την καλοσυνάτη γιαγιά Ανδρομάχη (85χρονη σήμερα) την επισκέφθηκε πρόσφατα στο σπίτι της ο συγγραφέας του βιβλίου, όπου είχε μαζί της μια ενδιαφέρουσα και χρήσιμη συζήτηση. «Ο καπετάν Λιόλιος με άφησε ορφανή όταν ήμουν πέντε χρονών. Από εκεί και πέρα περάσαμε πάρα πολλά», μας είπε, μεταξύ άλλων η γηραιά κόρη του Λιόλιου. Όταν της ζητήθηκε μια φωτο-

γραφία του πατέρα της αρνήθηκε ευγενικά, διότι όπως είπε «έδωσα και άλλη φορά, αλλά δεν την επέστρεψαν και τώρα έχω μόνον αυτή», δείχνοντάς μας μια μεγάλη «κορνιζωμένη» φωτογραφία στην πιο περίοπτη θέση του δωματίου. Τελικά χωρίς καμία πίεση δέχθηκε με πολύ χαρά να φωτογραφηθεί με τη φωτογραφία αγκαλιά, όπου απεικονιζόταν νέος, ωραίος και παραδοσιακά ντυμένος ο πατέρας της.

Ως ληστής ο Λιόλιος, από ένα χρονικό διάστημα και μετά, επιδόθηκε περισσότερο στις ζωκλοπές ολόκληρων κοπαδιών. Γνωρίζοντας άριστα τα αδύνατα σημεία της ελληνοτουρκικής μεθορίου έκλεβε με τους συνεργάτες του κοπάδια ολόκληρα από την τουρκική επικράτεια και τα πωλούσε στην ελληνική και το αντίστροφο. Με τη μέθοδο του «Μπαχτσίσι» έκανε τη δουλειά του σχεδόν ανενόχλητος, ενώ είχε καταστεί ο φόβος και ο τρόμος των τσελιγκάδων της περιοχής.

Λέγεται ότι το 1910 τον είχαν περικυκλώσει στο μοναστήρι του Σπαρμού (Αγία Τριάδα) τουρκικά αστυνομικά αποσπάσματα από τα οποία διέφυγε ως εκ θαύματος. Ο Λιόλιος απέδωσε αυτή του τη σωτηρία σε θεϊκή παρέμβαση, γι' αυτό παρήγγειλε για το μοναστήρι μια πανάκριβη καμπάνα, η οποία υπάρχει μέχρι σήμερα με χαραγμένο το έτος 1910.

Μετά την απελευθέρωση έπραξε αυτό που τόσο επιθυμούσε και διαλαλούσε όταν ζούσε ως κλέφτης-ληστής στην Οθωμανική Αυτοκρατορία (περιοχή Ολύμπου, Χασίων, Πιερίων κτλ). Εγκατέλειψε δηλαδή τη ληστρική ζωή και εντάχθηκε στην ελληνική κοινωνία, η οποία αμέσως αξιοποίησε τα σπάνια χαρίσματά του και την πλούσια εμπειρία του από τη μακροχρόνια κλέφτικη ζωή. Εκτός αυτού έπρεπε να ανταμειφθεί για την μεγάλη του προσφορά στην «*υπόθεση Ρίχτερ*». Έτσι τον ενέταξαν στα αποσπάσματα δίωξης ληστών, στα οποία υπεύθυνος ήταν ο από-

Ο καπετάν **Λιόλιος** (αρχηγός των απαγωγέων του Ρίχτερ), νέος, περήφανος και ωραίος ποζάρει στο φωτογραφικό φακό αρματωμένος με τσαμπράσια και στολισμένος με φλωριά και μαλάματα.

σπασματάρχης **Αντώνης Καλοειδης**. Εκεί εργάστηκε με πολύ πείσμα και σημείωσε πολλές επιτυχίες, αφού με διάφορες ριψοκίνδυνες αποστολές συνέλαβε κάποιους σημαντικούς ληστές και τους έκλεισε στη φυλακή. Όμως οι πρώην συνάδελφοί του (ληστές) δεν συγχώρησαν ποτέ αυτή του την παρασπονδία, γι' αυτό έδωσαν όρκο να τον εκδικηθούν. Άλλωστε σύμφωνα με τον άγραφο «νόμο» του σιναφιού τους «*λύκος δεν τρώει λύκο κι' αν φάει τον τρώνε οι λύκοι*». Πράγματι η συμμορία του αιμοβόρου και αδίστακτου ληστή Θωμά Γκαντάρρα, ύστερα από μακροχρόνια και επίμονη παρακολούθηση πραγματοποίησε το σκοπό της.

Ήταν ημέρα του Αγίου Γεωργίου, όταν ο Γιώργος Λιόλιος συνοδευόμενος από άλλους φίλους πήγαινε καβάλα στο άλογό του από το Αργυροπούλι, όπου διέμεινε με την οικογένειά του, προς τον Κοκκινόπλο για να λάβει μέρος σε δημοπρασία ενός λιβαδιού. Στην τοποθεσία όπου αυτός το καλοκαίρι του 1911 κρατούσε όμηρο το Ρίχτερ (κοντά στη Λυγαριά), δέχθηκε αιφνίδια επίθεση από τον Γκαντάρρα και τη συμμορία του. Οι ληστές σκότωσαν επί τόπου τους δύο συνοδούς, ενώ συνελήφθη ο Λιόλιος, χωρίς να προλάβει να αντιδράσει. Από δω και πέρα για το Γκαντάρρα ήταν όλα εύκολα και αυτονόητα. Αφού τον ανέκριναν, τον αποτελείωσαν «κομμάτι-κομμάτι», σε διάστημα δύο ημερών, με τον πιο ειδεχθή τρόπο. Λέγεται ότι με το αίμα του έγραψαν τη λαϊκή ρήση «*ότι κάνει η γίδα στο πουρνάρι το βρίσκει στο τομάρι*», ενώ ξερίζωσαν και του έφαγαν την καρδιά. Όταν βρέθηκε το κατακρεουργημένο σώμα του 55χρονου τότε Λιόλιου με το κεφάλι καρφωμένο σε πάσαλο, ο αποσπασματάρχης Καλοειδής λέγεται ότι είπε στους συντρόφους του τα εξής λόγια: «*Απ' τον καπετάν Λιόλιο τώρα μόνο το κεφάλι του έμεινε καρφωμένο σ' ένα ξύλο. Ο 55χρονος ληστής το καμάρι του Ολύμπου, δεν υπάρχει πια*».

**Μπατζικώστας
Μήτης (1887-1942)**
στη φωτογραφία ως
Εύζωνας. Ήταν
γνωστός για την ο-
ξυδέρκεια, την τόλμη
και την αντοχή. Για
κάποια εποχή ήταν
το πρωτοπαλίκαρο
του Λιόλιου, ενώ αρ-
γότερα (1925), αφού
μετακόμισε οικογε-
νειακώς στο Δίον,
είχε ιδιαίτερες σχέ-
σεις και με το Για-
γκούλα.

Η λαϊκή μούσα, όπως με τόσους άλλους κλέφτες, δεν έμεινε ασυγκίνητη από τη ζωή και το θάνατο του καπετάν Λιόλιου. Έτσι τον μυθοποίησε και τον ηρωποίησε και αυτόν σε διάφορα τραγούδια και παραλλαγές άλλων γνωστών τραγουδιών.

Τέλος είναι γνωστό ότι ο Λιόλιος ανέπτυξε ιδιαίτερη σχέση με τον Κοκκινοπλό και από το γεγονός ότι κάποια εποχή είχε ως πρωτοπαλικάρο του τον Κοκκινοπλίτη **Μήτη (Δημήτρη) Μπατζικώστα** (1887-1942). Το 1925 ο παραπάνω πατριώτης, που είχε παντρευτεί την Στεργιανή Ζαβαντία, με την οποία είχε κάνει έξι παιδιά (πέντε αγόρια και ένα κορίτσι) έφυγε οικογενειακώς στο Δίον. Ο Μήτης Μπατζικώστας είχε ιδιαίτερες σχέσεις επίσης με τον αρχιληστή Γιαγκούλα. Το 1942 στα 55 του χρόνια δολοφονήθηκε κοντά στο Δίον.

Αθανάσιος (Νάκας) Γιαμούζης. Γεννήθηκε στον Κοκκινοπλό περίπου το 1870 και απεβίωσε το 1938. Το 1891 παντρεύτηκε την Ελένη Βλάχκα με την οποία έκανε τρία αγόρια (Αριστείδη, Απόστολο, Νικόλα) και δύο κορίτσια (Σταματία, Αναστασία). Για ένα χρονικό διάστημα ήταν μυλωνάς, αφού στην περιοχή Καλυβίων είχε νερόμυλο με τον αδελφό του Γκόγκο. Για την εποχή του, τα γράμματα που γνώριζε και η φυσική του οξυδέρκεια, του επέτρεπαν να συμμετάσχει και να πρωταγωνιστήσει στη διοίκηση (δημογεροντία), αλλά και στην κοινωνική και οικονομική ζωή του χωριού. Αποτέλεσε και αυτός έναν από τους σημαντικούς κρίκους της μεγάλης αλυσίδας της «*υπόθεσης Ρίχτερ*», αφού κατά την τρίμηνη «*κατοχή*» του Κοκκινοπλού από τα τουρκικά στρατεύματα και την αστυνομία, ο Νάκας ήταν ο **προεστός** του χωριού. Είναι αυτονόητο ότι όλο το βάρος της τουρκικής πίεσης, αλλά και όλων των προβλημάτων, που προέκυπταν στο χωριό στις δύσκολες αυτές στιγμές, έπεφταν επά-

Ο γέρο **Νάκας Γιαμούζης** (1870-1938), στις αρχές της δεκαετίας του 30 με τους γιους του **Αριστοτέλη** και **Αποστόλη**, τις νύφες του και τα εγγόνια του. Όταν διαδραματίστηκε η πολύκροτη «υπόθεση Ρίχτερ» ο Νάκας (Θανάσης) ήταν ο προεστός του Κοκκινοπλού και σημαίνον μέλος της «Επαναστατικής Επιτροπής».

νω του. Η ευθύνη του και η αγωνία του πολλαπλασιαζόταν όμως από το γεγονός, ότι ο ίδιος ήταν ηγετικό στέλεχος της «*Μυστικής Μακεδονικής Απελευθερωτικής Οργάνωσης*» του Κοκκινοπλού, ενώ παράλληλα ανήκε στους «διοργανωτές» της απαγωγής του «*Φράγκου*». Γνώριζε λοιπόν ο Νάκας ότι εάν «*μυριζόταν*» κάτι τέτοιο οι Τούρκοι, δε θα «*χαλούσαν*» μόνο αυτόν και την οικογένειά του, αλλά συθέμελα ολόκληρο το χωριό. Τελικά συνεργαζόμενος με τους άλλους προκρίτους και κάποιους συγχωριανούς, έσωσε το χωριό και τους κατοίκους. Η ανάγκη λοιπόν των

Κοκκινοπλιτών «τέχνας κατεργάζεται», αφού οι προφάσεις, τα τεχνάσματα και η γενικότερη τακτική τους αποδείχθηκαν σωτήρια.

Άξιος απόγονος του Νάκα και τέκνο του Κοκκινοπλού αναδείχθηκε και ο γιος του Αριστοτέλης (1892-1973), ο οποίος υπηρέτησε και αυτός ως πρόεδρος την ιστορική κοινότητα Κοκκινοπλού. Πέρα από το γεγονός αυτό υπηρέτησε και την μάνα πατρίδα, όπως τόσοι άλλοι Κοκκινοπλίτες στο Μακεδονικό Αγώνα, στον εθναπελευθερωτικό πόλεμο του 1912-13, αλλά και στον μικρασιατικό πόλεμο.

Γεώργιος Γιαμούζης (Γκόγκος Κούσος 1871-1975). Σύμφωνα με τα όσα μας διηγήθηκε ο γιος του, αείμνηστος Χαράλαμπος (Μπούλης) η περιπέτεια του Γκόγκου δεν έληξε με την απελευθέρωση του «Φράγκου». Αμέσως μετά την απαγωγή ανακρίθηκε και δάρθηκε και αυτός όπως τόσοι άλλοι, όμως έμεινε υπεράνω υποψίας στο χωριό. Ενώ είχε περάσει πολύς καιρός από την απελευθέρωση του Ρίχτερ και το θέμα αυτό είχε σχεδόν ξεχαστεί, παρουσιάζεται με άκρα μυστικότητα στο σπίτι του Γκόγκου ένας Τούρκος χωροφύλακας, ο οποίος ήταν καλός του φίλος και άνθρωπος με πλήρη εμπιστοσύνη. Εκεί του εκμυστηρεύτηκε το περιεχόμενο ενός απόρρητου εγγράφου, που ήρθε υπηρεσιακά στο τούρκικο αστυνομικό τμήμα του Κοκκινοπλού, και του είπε:

«Γκόγκο ήρθε απόρρητη διαταγή να σε συλλάβουμε και να σε στείλουμε δεμένο κάτω, διότι όπως λένε ήσουν και εσύ με αυτούς τους κλέφτες με την ιστορία του Φράγκου. Αν σε πάρουν από δω θα σε χαλάσουν γι' αυτό φύγε στο Ελληνικό. Πάρε αυτό το γράμμα, δώστο κρυφά στον υπεύθυνο αστυνομικό στα σύνορα της Μελούνας, που είναι γαμβρός μου και δεν σε είδα, δεν με είδες ποτέ....». Αφού ο Γκόγκος ευχαρίστησε τον **αδελφό Τούρκο**, έφυγε χωρίς καμία καθυστέρηση πέρασε

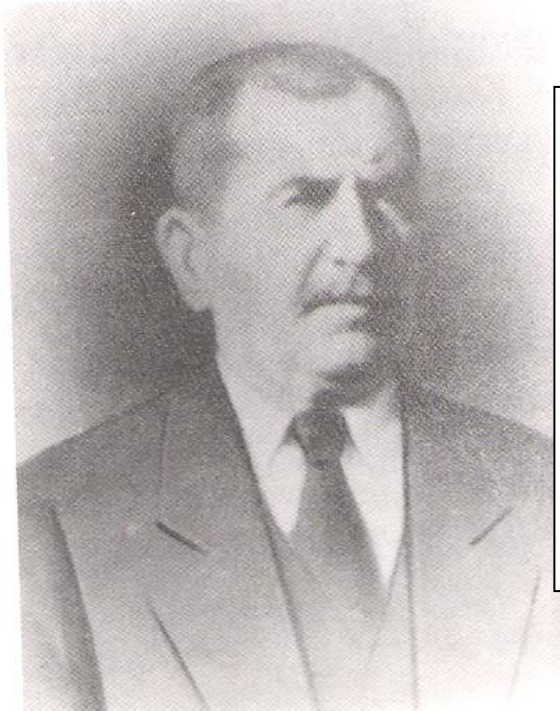
Ο Γιαμούζης Γ. (Γκόγκος Κούσος 1871-1975) με τη γυναίκα του Ανθούλα (το γένος Βαρνά) σε βαθιά γεράματα, στις αρχές της δεκαετίας του 70. Ήταν και αυτός ένας σημαντικός κρίκος στην υπόθεση Ρίχτερ.

στο «Ελληνικό» με τον τρόπο που του είχε υποδείξει και από εκεί «μπάρκαρε» για την Αμερική.

Την άλλη χρονιά, μόλις κηρύχτηκε ο ελληνοτουρκικός πόλεμος, εντάχτηκε στον ιερό λόχο των Ελλήνων, που πήραν το πρώτο πλοίο και επέστρεψαν στην πατρίδα για να πολεμήσουν. Στην κατάσταση των ονομάτων των Κοκκινοπλιτών του «*ιερού Λόχου*», η οποία προέρχεται από τον σύλλογο Κοκκινοπλιτών «*Άγιος Αθανάσιος*», που λειτουργούσε τότε στο Μάντσεστερ, «*φιγουράρει*» τρίτο στη σειρά και το όνομα «Γκόγκκος Κούσιος» (Γεώργιος Γιαμούζης). Μαζί του επέστρεψε και ο κλέφτης Θανάσης Στρατής, ο οποίος ήταν ο υπαρχηγός στην απαγωγή και ομηρία του Ρίχτερ και ο εγγράμματος της παρέας των απαγωγέων. Φαίνεται ότι, μετά την υπόθεση αυτή ούτε το Στρατή «*χωρούσε πλέον ο τόπος*», έστω και αν ήταν ένας ληστής. Ένας ληστής όμως που στην «*υπόθεση Ρίχτερ*» δέχεται να παίξει το επικίνδυνο «*παιχνίδι*» της πατρίδας και τώρα στην «*υπόθεση απελευθερωτικός πόλεμος*» εντάσσεται στον «*Ιερό λόχο*» να ξαναπαίξει το ίδιο «*παιχνίδι*» για την ίδια πατρίδα και τον ίδιο σκοπό.

Για την ιστορία σημειώνεται ότι ο σημερινός δήμαρχος του δήμου Ολύμπου είναι εγγονός του Γκόγκκου Γιαμούζη, από τη μητρική γραμμή.

Μπουροζίκας Γιώργης (1880-1963). Έμαθε τα πρώτα γράμματα στον Κοκκινοπλό και στη συνέχεια φοίτησε στη Λάρισα, Κοζάνη και Τσοτίλι. Ενώ ήταν δάσκαλος πήγε στη Θεσσαλονίκη, όπου σπούδασε και στο διδασκαλείο (ανώτατο για την εποχή ίδρυμα). Εκεί στη Θεσσαλονίκη μυήθηκε σε μυστικές μακεδονικές οργανώσεις από τον γραμματέα του πρόξενου Λάμπρου Κορομηλά, ο οποίος στην πραγματικότητα ήταν αξιωματικός του ελληνικού στρατού.

Μπουροζίκας Γ.:
Ως δάσκαλος μάθαινε στα Κοκκινοπλιτόπουλα για πολλές δεκαετίες γράμματα. Ως γραμματέας και σύνδεσμος της Επαναστατικής Επιτροπής του Κοκκινοπλού ήταν ένα ηγετικό και δραστήριο μέλος του οποίου η προσφορά στην πατρίδα ήταν μεγάλη.

Στον Κοκκινοπλό υπήρξε γραμματέας και δραστήριο μέλος της Επαναστατικής Μακεδονικής Οργάνωσης γι' αυτό κατέβαινε στην Ελασσόνα ως σύνδεσμος της οργάνωσης για να δώσει και να πάρει πληροφορίες. Όλες οι «συναλλαγές» γινόταν με τον Κοκκινοπλίτη γιατρό Ν. Δημάδη «*υπό μορφήν συνταγών*». Οι φαρμακευτικές συνταγές από το γιατρό εμπειρείχαν πράγματι φάρμακα, αλλά όλα ήταν συνθηματικά (με άλλο νόημα). Έτσι εάν οι συνταγές αυτές έπεφταν στα χέρια των Τούρκων δεν θα μπορούσε κανείς να υποψιαστεί κάτι διαφορετικό από τα φάρμακα.

Ο Γιώργης Μπουροζίκας παντρεύτηκε την Χαρίκλεια Τσακίρη του Γιάννη, με την οποία έκανε τα εξής επτά παιδιά: Αγγελική, Κώστας (δά-

σκαλος), Γιάννης (δάσκαλος, επιθεωρητής), Δημήτρης, Πραξιτέλης (γεωργοκτηνοτρόφος, υπάλληλος), Άννα, Θανάσης (οδοντίατρος).

Υπηρέτησε ως δάσκαλος σε διάφορα σχολεία και ιδιαίτερα στην ιδιαίτερή του πατρίδα τον Κοκκινοπλό, όπου έμαθε γράμματα σε χιλιάδες παιδιά.

Μαρωνίδης Γιάννης (Μουρώνης 1858-1943). Παρά το γεγονός ότι *«έμαθε μόνο τα γράμματα του κοκκινοπλίτικου σχολείου»*, ήταν ένας άνθρωπος με αρκετές γραμματικές γνώσεις, κοινωνική μόρφωση και πολλές δημόσιες σχέσεις. Στο σπίτι του, ένα εντυπωσιακό αρχοντόσπιτο εναρμονισμένο στην ομορφιά του χωριού και τη μεγαλοπρέπεια του Ολύμπου, στέγαζε και το τεράστιο μαγαζί του (πολυκατάστημα), που όπως έλεγαν οι Κοκκινοπλίτες *«είχε και του πουλιού το γάλα»*.

Παντρεύτηκε με τη Σιάνα (Αναστασία) Χατζούλη με την οποία έκανε τρία παιδιά (Άννα, Γιώργο, Μαρίκα). Με τη διορατικότητά, τις γνώσεις και την οικονομική του επιφάνεια αναδείχθηκε σε μια σημαντική προσωπικότητα, όχι μόνο του Κοκκινοπλού, αλλά και της ευρύτερης περιοχής. Ήταν ο πιο κατάλληλος και υπεράνω υποψίας να αναλάβει την προεδρία της Επαναστατικής Οργάνωσης του Κοκκινοπλού, αφού τα είχε με όλους καλά και κυρίως με τους Τούρκους. Ήταν αυτός, που φιλοξένησε στο αρχοντικό του το Ρίχτερ (το 1910 και 1911) και αυτός τον οποίο, με άκρα μυστικότητα κάλεσε το ελληνικό προξενείο Ελασσόνας και του ανέθεσε την οργάνωση της απαγωγής του Ρίχτερ.

Ο Μαρωνίδης Ι. (Μουρώνης, 1858-1943) με τη γυναίκα του Αναστασία (Σιάνα, το γένος Χατζούλη), σε βαθιά γεράματα.

Η οικονομική του επιφάνεια δεν άφησε καθόλου αδιάφορο τον αρχιληστή Γιαγκούλα. Έτσι παρά το γεγονός ότι ο Γιαγκούλας τον σεβότανε, ίσως και να τον φοβότανε, του έστησε καρτέρι στην «κομμένη πέτρα» (έξω από τον Κοκκινοπλό προς την Κατερίνη) και τον απήγαγε. Μετά από τρεις μέρες τον άφησε ελεύθερο, με την υπόσχεση ότι ο Μουρώνης θα του έδινε 100 λίρες.

Ο οξυδερκής και έμπειρος έμπορος «ξεγλίστρησε πολύ φθηνά», αφού το ποσό αυτό για την οικονομική του επιφάνεια δεν ήταν ιδιαίτερα ψηλό.

Όταν ο Μουρώνης πληροφορήθηκε ότι οι ληστές απελευθέρωσαν το Ρίχτερ πήγε εσπευσμένα στην Ελασσόνα με μια ομάδα Κοκκινοπλιτών να τον επισκεφθεί, να τον συμπαρασταθεί και να τον συγχαρεί. Για την επίσκεψη αυτή ο ανυποψίαστος «Φράγκος» γράφει στο βιβλίο του τα εξής:

«Λίγες ώρες μετά την άφιξη μου στην Ελασσόνα έφθασε και μια μεγάλη ομάδα από τους κατοίκους του χωριού Κοκκινοπλός για να με δούνε και να με συγχαρούνε. Μεταξύ τους ήταν και ο καλός άνθρωπος (Μουρώνης), που με φιλοξένησε στο σπίτι του».

Όταν ο Ρίχτερ επέστρεψε στην πατρίδα του έστειλε στο φίλο του Γιάννη δύο μεγάλες φωτογραφίες με την οικογένειά του. Για να τον τιμήσει ο Κοκκινοπλίτης έμπορος, αλλά ίσως και να του ζητήσει έμμεσα συγγνώμη για όσα υπέστη εξ αιτίας των Ρωμιών, «κορνιζάρισε» και ανάρτησε τις φωτογραφίες σε περίοπτη θέση του σπιτιού του. Τρεις δεκαετίες μετά (1943) οι συμπατριώτες του Ρίχτερ έκαψαν τις φωτογραφίες αυτές, αφού πυρπόλησαν, όπως προαναφέρθηκε ολοσχερώς το χωριό και βέβαια το αρχοντικό του Μουρώνη.

Λίγο μετά το θλιβερό αυτό γεγονός, απεβίωσε στην Κατερίνη, (σε βαθιά γεράματα) και ο μπάρμπα Γιάννης Μουρώνης. Ευτυχώς δεν ήταν σε θέση να καταλάβει το μεγάλο κακό που έκαναν οι συμπατριώτες του Ρίχτερ στους συμπατριώτες του, στο χωριό του και στο αρχοντικό του. Το «πικρό αυτό ποτήρι» το ήπιε όμως, όπως τόσοι άλλοι, η σύντροφος της ζωής του η γιαγιά Σιάνου.

Τριανταφύλλου Παντ. (1892-1971). Κοκκινοπλίτης τσέλιγκας στις αρχές της δεκαετίας του '20 με την επίσημη παραδοσιακή στολή. Ήταν η ενσάρκωση της περηφάνιας, του καλού βοσκού και του φιλότιμου ανθρώπου.

Προφορικές πηγές από το 1976 έως το 2006

(όπου + απεβίωσε)

+Αδάμου Ι. Α.	Καλοειδάς Αν. Εμ.
+Γεροφωκάς (Παπαθανασίου) Ι. Α.	+Κατσιμπουρας Ι. Αν.
+Γεροφωκάς Ν.Δ.	Κατσιμπουρας Η. Δ.
+Γεροφωκά Β. Χ.	Κοκώλης Ι. Ν.
Γεροφωκάς ΣΤ. Ν.	Κόσσυβας Δ. Κ.
Γκόλτσιος Β. Δ.	Κόσσυβα Μ.Κ.
Γκόλτσιος Νικ. Ν.	+Κωσταφάκας Θ. Ν.
Δραγασιάς Διον. Α.	Μαρωνίδης Ι. Γ.
+Ζιακούλης Κ. Ι.	+Μαλιτζάρης Δ. Ι.
Ζιακούλης Ι.Κ.	Μαλιτζάρης Ι. Δ.
+Ζέπτας Αντ. Ν.	+Μαχρέμης Δ. Ι.
Καζακλάρης Α. (Ιερέας) Ν.	Μιχούλη Ανδ.
+Καϊμακάμης Δ. Α.	Μπαλογιάννης Γ. Ε.
+Καϊμακάμης Δ. Β.	Μπέλλης Αν. Ε.
+Καϊμακάμης Δ. Φ.	Μπέλλη Ε. Αν.
+Καϊμακάμης Γ. Α.	Μπέλλης Ε. Αν.
+Καϊμακάμης Α. Β.	+Μπουροζίκας Αδ. Ν.
+Καϊμακάμη Α. Δ.	Μπουροζίκας Β. Ζ.
Καϊμακάμη-Τερέζη Ε.	+Μπουροζίκας Θ. Ν.
+Καμάκας Μ. Αν.	+Μπουροζίκας Γ. Δ.
Καστανάρας Γ. Α.	Μπουροζίκας Κ. Γ.
+Καλοειδάς Εμ. Αν.	+Μανώλης Πετ. Ι.

+Μανώλη Αγ. Πετ.
+Νταμπόσης Χ. Γ.
+Νταμπόσης Γ, Χ.
+Νταμπόσης Δ. Γ.
Νταμπόσης Θ. Δ.
+Νταμπόσης Χαρ. Γ.
Νάνος Αστ. Ι.
+Παπαζήσης Δ. Ν.
Παπακυριάκος Γ.
+Σιαμάτρας Αθ. Β.
Σιαμάτρας Κ. Αστ.
Σιαμάτρας Κ.Δ.
Σιαμάτρας Δ. Αθ.
Σιαμάτρα Μ. Γ.
Σιαμάτρα Σοφ. Δ.

+Στίκος Αν. Α.
Τζιοβάρας Κ. Ν.
Τσακίρης Χρ. Μ.
Τσακίρη Μ. Μ.
Τσακίρης Ν. Γ.
+Τσακίρης Π. Δ.
+Τσακίρης Β. Δ.
+Τσακίρη Κ.Π.
Τριανταφύλλου Χ. Ι.
Τριανταφύλλου Τ. Α.
Ψαριάς Κ. Β.
Ψαριάς Α.Β.
**Κάτοικοι του χωριού
Φλάμπουρο**

Βιβλιογραφία

- «Αναγνώστης»**, Εβδομαδιαία εφημερίδα Ελασσόνας.
- Αναγνωστόπουλος Π.**, *Η αρχαία ολυμπιακή Πιερία*, Θεσ/νίκη 1971.
- Αδάμου Ι.**, *Η υπόθεση Ρίχτερ*, Ελασσόνα 1972.
- Αδάμου Ι.**, *Περιοδικό «Μοριάς»* τευχ. 43, 1997.
- Αδάμου Ι.**, *Απόπειρες κατάκτησης του Ολύμπου*, Ελασσόνα 1982.
- Γιαννούλης Ν.**, *Τ' Ασπροπόταμο Πίνδου και ο Χριστόδουλος Χατζηπέτρος*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1992.
- Εγκυκλοπαίδεια**, *«Ιστορία του Ελληνικού Έθνους»*, τευχ. ΙΔ.
- Εγκυκλοπαίδεια**, Λαρούς Μριτάνικα, τόμ., 24^{ος}, 291-295.
- Καλογιάννης Β.**, *Ιστορία του Κοκκινοπλού*, Λάρισα 1955.
- Κελέσης Α.**, Εβδομαδιαία εφημ. Ελασσόνας «Αναγνώστης».
- Ηρόδοτος**, *Ηροδότου ιστορία*. Εισαγωγή-μετάφραση-σχόλια:
Ιγν. Σακαλή.
- Καϊμακάμης Β.**, *Ελληνόβλαχοι. Ο Κοκκινοπλός το βλαχοχώρι του Ολύμπου*, εκδ. Μαϊάνδρος, Θεσσαλονίκη 1984.
- Καϊμακάμης Β.**, *Οι Ενόργανη Γυμναστική στους Ολυμπιακούς Αγώνες του νεοελληνικού κράτους*, Θεσσαλονίκη 2003.
- Μέρτζος Ν.**, *Βορινά υστερόγραφα*, Θεσσαλονίκη 1967.
- Μακεδονικός Αγώνας 1904-1908** (περιοδικό), Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα, Θεσσαλονίκη 1984.
- Μοριάς**, *Λογοτεχ. – λαογραφικό - ιστορικό περιοδικό*, τεύχ. 43^ο, 1997.
- Μοσχονήσιος Αν.**, *Το κάτοπτρον της εν Ελλάδι ληστείας*, εκδ. Εθνικόν Μέλλον, 1869.
- Μουρατίδης Ι.**, *Θέματα φιλοσοφίας Φ.Α. - Εισαγωγή στη φιλοσοφία*, Θεσ/νίκη 2000.

Μουρατίδης Ι., Ιστορία φυσικής αγωγής (με στοιχεία φιλοσοφίας),
εκδ. Χριστοδουλίδη, Θεσσαλονίκη 2000.

Μπουροζίκας Ι., *Ο Κοκκινοπλός στον Μακεδονικό αγώνα*. Ανάτυπο
από τα «Δυτικομακεδονικά γράμματα».

«Ολύμπιο Φως», Τεύχ. 1-8 .

Πελαγίδης Στ., Οικουμενικό Πατριαρχείο και Νεότουρκοι κατά το περιο-
δικό «Εκκλησιαστική Αλήθεια» 1908-1918, Ελληνικόν
Παρατηρητήριο, 23(2005)23-30.

Χατζής Γ./ Τερζόπουλος Μ., *Γιαγκούλας, λήσταρχοι του Ολύμπου*,
εκδ. Μάτι, Κατερίνη 1991.

Σύντομο βιογραφικό σημείωμα του Συγγραφέα

-Ο Καϊμακάμης Βασίλης γεννήθηκε το 1952
στα Καλύβια Κοκκινοπλού.

-Τελείωσε το δημ. σχολείο και το εξατάξιο
γυμνάσιο στα Καλύβια και στην Ελασσόνα
αντίστοιχα.

-Σπούδασε στη Γερμανία φυσική αγωγή, ό-
που έλαβε τις ειδικότητες ποδόσφαιρο και
ενόργανη γυμναστική.

-Διορίστηκε το 1979 στη μέση εκπαίδευση
και το 1985 κατέλαβε θέση ΕΕΠ στο

ΤΕΦΑΑ του Αριστ. Πανεπιστημίου Θεσ/κης, όπου δίδαξε ενόργανη γυ-
μναστική, ποδόσφαιρο και παιδαγωγική γυμναστική.

-Πραγματοποίησε διδακτορική διατριβή στην ιστορία της φυσικής αγω-
γής και στη συνέχεια έγινε Λέκτορας στο ΤΕΦΑΑ-ΑΠΘ, όπου μέχρι σήμε-
ρα διδάσκει ενόργανη γυμναστική, ιστορία της φυσικής αγωγής και φιλο-
σοφία της φυσικής αγωγής.

-Έχει γράψει περίπου 20 βιβλία αθλητικού, ιστορικού και λαογραφικού
περιεχομένου.

-Πρωτοστάτησε στην ίδρυση και έκδοση διάφορων περιοδικών αθλητικού
και λαογραφικού περιεχομένου.

-Πρωτοστάτησε στην ίδρυση πολυάριθμων αθλητικών και πολιτιστικών
συλλόγων, όπου διετέλεσε και μέλος των Δ.Σ.

-Δημοσίευσε πολυάριθμα άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά (ελληνικά και
ξένα), αλλά και σε άλλα έντυπα.

- Πραγματοποίησε πολυάριθμες διαλέξεις σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια (εσωτερικό και εξωτερικό), αλλά και πολλές ομιλίες σε διάφορες αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις.
- Δίδαξε για πολλά χρόνια σε επιμορφωτικά σεμινάρια και επιμορφωτικές σχολές.
- Μίλησε αρκετές φορές στην τηλεόραση και στο ραδιόφωνο για θέματα παιδείας, αθλητισμού και Ολυμπιακών Αγώνων.
- Για 20 συναπτά έτη εργάστηκε ως προπονητής ενόργανης γυμναστικής, ενώ νωρίτερα εργάστηκε και στο χώρο του ποδοσφαίρου.
- Είναι μέλος πολυάριθμων επιστημ., αθλητικών και λαογραφ. συλλόγων.
- Για την προσφορά του στον αθλητισμό και τον πολιτισμό τιμήθηκε από πολυάριθμους φορείς.
- Ως άνθρωπος, ως γυμναστής και ιδιαίτερα ως εκπαιδευτικός **διδάσκεται, διδάσκει, γυμνάζεται και γυμνάζει**, εφ' όρου ζωής.

